

რომელზეც ჩვენი ქვეყანა დღეს იმყოფება, თქვენი პატრიარქობა გახლავთ ჩვენი უდიდესი სიძლიერე და, რა თქმა უნდა, სასიცოცხლო აუცილებლობა. ამიტომ მინდა გისურვოთ დიდხანს მეუფება, მინდა საქართველოს ვუსურვო გაძლიერება, რისთვისაც თქვენ ყოველდღიურად, ყოველწუთიერად იღვწით. მინდა, მადლობა გადაგიხადოთ ყველა იმ იმედისთვის, ყველა იმ ნუგეშისთვის, რომლებსაც თქვენ უხვად უწილადებთ ჩვენს ქვეყანას".

პრემიერმა ორი უმნიშვნელოვანესი გამოცემის - „ძველი აღთქმისა“ და „მცხეთური ბიბლიის“ დასრულება მიულოცა იქ მყოფთ და ამ საქმეში ჩართულ სამეცნიერო გუნდს განუვლი შრომისთვის მადლობა გადაუხადა: „ჩემი მოკრძალებული აზრით, ეს არის კიდევ ერთი ბურჯი ჩვენი ეკლესიის სიძლიერისა, ჩვენი ავტოკეფალიის განმტკიცებისა. მინდა, მივულოცო სამეცნიერო გუნდს, რომელმაც ამ გამოცემებზე იმუშავა. მინდა მივულოცო ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრს, ბატონ ზაზა აბაშიძეს და ყველა მეცნიერს. რა თქმა უნდა, ეს გამოცემები არის იმ ადამიანების სახელების, იმ თაობების უკვდავყოფაც, რომლებმაც წლების განმავლობაში იმუშავეს ამ ორ უმნიშვნელოვანეს გამოცემაზე“. დასასრულ, პრემიერ-მინისტრმა ყველას მიულოცა ახალი წელი და დამდეგი შობის დღესასწაული.

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსმა და ბიჭვინთისა და ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტმა, უწმინდესმა და უნეტარესმა ილია მეორემ საპა-

ტრიარქოში მისი 85 წლის იუბილისადმი მიძღვნილ ღონისძიებაზე შეკრებილ საზოგადოებას შემდეგი სიტყვებით მიმართა: „დღეს ისტორიული თარიღია ეკლესიისა და ერის ისტორიაში და მინდა, მოგესალმოთ ყველას. მე მინდა, მადლობა მოგახსენოთ იმ თანადგომისათვის, რომელიც ამ ორმოცი წლის განმავლობაში გამოიჩინეთ. მე ვერ შევძლებდი ამ მძიმე ტვირთის ზიდვას, თქვენი დახმარება რომ არ ყოფილიყო. პირველი შეხება ხელნაწერთა ინსტიტუტთან მქონდა ჩემი სტუდენტობის დროს, როცა მოსკოვის სასულიერო აკადემიას ვამთავრებდი. ჩემი საკანდიდატო თემა იყო ივერიის მონასტრის ისტორია; როდესაც თბილისში ჩამოვედი, შევხვდი ილია აბულაძეს. იგი ხელმძღვანელობდა ამ ინსტიტუტს და იმ მასალების მოძიებაში მეხმარებოდა, რომლებიც მჭირდებოდა. კიდევ ერთხელ გიძღვნი მადლობას სიყვარულისთვის“.

ბიბლიის (ძველი აღთქმა) ქართულ თარგმანთა კრიტიკულად დადგენილი ტექსტების სრული კორპუსი პირველად გამოიცა. წიგნი დაიბეჭდა საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდისა და საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მხარდაჭერით. გამოცემა მოიცავს V-XVIII საუკუნეების ქართულ ხელნაწერებში დაცული „ძველი აღთქმის“ წიგნების სრულ მასალას და წარმოადგენს კორნელი კეკელიძის სახელობის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის თანამშრომელთა თითქმის 60-წლიანი შრომის შედეგს.

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზები გრიგოლ და დავით ჭრელაშვილები

XIX ს-ში ქ. თბილისში ცხოვრობდნენ და მოღვაწეობდნენ ღირსეული სასულიერო პირები, რომელთა შორის გამორჩეული ადგილი უკავიათ ქაშვეთის ტაძრის წინამძღვრებს, დეკანოზ გრიგოლ და დავით ჭრელაშვილებს.

დეკანოზი გრიგოლ დავითის ძე ჭრელაშვილი (უწმინდესი კალისტრატე მათ მეორე გვარიდან — ჭრელაშვილებადაც იხსენიებს) 1798 წელს ქ. თბილისში მღვდლის ოჯახში დაიბადა. 1815-1821 წლებში თბილისის სასულიერო სემინარიაში სწავლობდა. 1822 წლის 10 იანვარს საქართველოს ეგზარქოსების მგალობელთა გუნდში განამწესეს. 1822 წლის 29 ივლისს საქართველოს ეგზარქოსმა იონამ (ვასილევსკი) დიაკვნად აკურთხა და სიონის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. საკათედრო ტაძარში დანიშნა. 1830 წლის 6 იანვარს მღვდლად დაასხა ხელი. 1833 წლის 29 თებერვალს თბილისის წმ. ჯვრის მამის სახ. ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა. 1837 წლის 11 მარტს გათავისუფლდა ეგზარქოსის გუნდიდან. 1837 წლის 6 სექტემბერს საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორისა და საეკლესიო გუჯრების

გამრჩევი კომისიის წევრად დაადგინეს. 1838 წლის 18 ივნისიდან 1867 წლის 5 იანვრამდე იყო თბილისის ეკლესიების მთავარეპისკოპოსი. ამ პოსტიდან გათავისუფლების შემდეგ გამოეცხადა მწყემსმთავრული მადლობა. 1838 წლის 14 სექტემბერს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1840 წელს სკუფია უბოძეს. 1841 წლიდან სამღვდელოების ქვრივ-ობოლთა სამზრუნველოს წევრია. 1845 წელს კამილავკა ეწყალობა. 1845 წელს აირჩიეს ეგზარქოსების ქალაქგარეთა სახლის განახლების კომიტეტის წევრად. 1846-1849 წლებში მისი ხელმძღვანელობით აშენდა თბილისის მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს სახ. ეკლესია, რომელიც 1849 წლის 30 ოქტომბერს იკურთხა და მამა გრიგოლს ამ დამსახურებისთვის დეკანოზის ნოდება მიენიჭა. 1851 წელს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1859 წლის 7 ივნისს ქაშვეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძ-

დეკანოზი დავით ჭრელაშვილი

რის წინამძღვრად დაადგინეს. 1860 წლის 3 თებერვალს წმ. ანას III ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1864 წლის 31 იანვარს დაინიშნა კომიტეტის წევრად, რომელსაც დაევალა ქაშვეთის ტაძრის გალავნის მშენებლობა. 1864 წლის 25 აპრილს წმ. ანას II ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1868 წლის 23 აპრილს იშვიათი ჯილდო — ენქერი უბოძეს. 1871 წლის 21 აპრილს საიმპერატორო გვირგვინით შემკობილი წმ. ანას II ხარისხის ორდენი მიიღო. ჰქონდა ჯილდო — ყირიმის ომის სამახსოვრო ბრინჯაოს ჯვარიც.

დეკანოზ გრიგოლის წინამძღვრობის დროს მოუშლიათ ქაშვეთის კოშკები და გაუკეთებიათ „ახალი გალავანი“. მის დროსვე დაუბრუნებია ეკლესიას გრიგოლ ეპისკოპოსის მიერ შეწირული მამული. დეკანოზ გრიგოლს კარგად სცოდნია ძველი ქართული გალობა. 1853 წლის 27 ივნისს წარუდგინა ეგზარქოსს მის მიერ ნოტებზე გადაღებული წირვა. რა ბედი ეწია ამ პირველ ნოტებზე გადაღებულ ქართულ წირვას, არ ჩანს. დეკანოზ პოლიევქტოს კარბელაშვილის გადმოცემით ეპისკოპოსმა ალექსანდრემ (ოქროპირიძე) 1877 წელს თბილისის სასულიერო სემინარიის სამმართველოში შეიტანა 500 მან. ჯილდოდ იმისათვის, ვინც საუკეთესოდ გადაიღებდა

ნოტებზე ქართულ საგალობლებს. სამმართველოში წარუდგენიათ „ბ. ჭრელაშვილის ნაწერი“, რომელიც კომისიას დაუწუნებია. კარბელაშვილთან ნახსენები „ბ. ჭრელაშვილი“ შეიძლება გრიგოლ ჭრელაშვილიც იყოს. მართლაც, „დროების“ 1878 წლის 11 აგვისტოს 163-ში, გვ. 3 მოთავსებულ კორესპონდენციაში „წერილი რედაქტორთან“ (წერილი ხელმოწერილია სახელით „კომიტეტის წევრი“) ვკითხულობთ, რომ „ქაშვეთის მღვდელმა ჭრელაშვილმა თვისის მამის დეკანოზის გრიგოლ ჭრელაშვილისგანით გადაღებული“ ნოტები კომისიას წარუდგინა.

დეკანოზი გრიგოლი იყო წიგნების გადამწერიც. 1825 წელს მას გადაუწერია რუსულ-ქართული ლექსიკონი — „ალიწერა ლექსიკონი ესე ტფილისის ქალაქსა შინა, სიონის სობოროს დიაკონის გრიგოლ ჩრელაშვილისაგან, დეკემბრის 5-ს, წელსა 1825“. 1826 წელს გადაუწერია „სწავლანი სულიერნი“ — „ალიწერა წიგნი ესე ტფილისის ქალაქსა შინა, სიონის სობოროს დიაკონის გრიგოლ ჭრელაშვილისაგან“. სოლომონ დოდაშვილი ახსენებს, რომ მასთან ერთად იზრდებოდა მღვდელი ჭრელაშვილი. გრიგოლ ჭრელაშვილი სოლომონის ახლო მეგობარი იყო. ამას მოანათვლინა სოლომონმა თავისი მეორე ვაჟი კონსტანტინე. 1835 წელს სოლომონი ვიატიკიდან იწერება „ჩემი მეორე ვაჟი კონსტანტინე დაიბადა 1832 წლის დეკემბერში. იგი მონათლა მღვდელმა გრიგოლ ჭრელაშვილმა“ და ითხოვს კონსტანტინეს დაბადების მონუმობას. ამასთან დაკავშირებით, 1838 წლის 22 ივლისს საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორის თანდასწრებით თბილისის წმ. ჯვარის მამის ეკლესიის მღვდელმა გრიგოლ ჭრელაშვილმა ფიცით უჩვენა, რომ მან ნამდვილად მონათლა გიმნაზიის ყოფილი მასწავლებლის — სოლომონ დოდაშვილის ვაჟი. ნათლობას ესწრებოდნენ პოდპორუჩიკი გიორგი თევდორეს ძე ახვერდოვი, რექტორი არქიმანდრიტი სერგი (ორლოვი), დეკანოზი დიმიტრი ალექსი-მესხიშვილი.

დეკანოზი გრიგოლი 1876 წლის 2 სექტემბერს გარდაიცვალა. დაკრძალულია ქაშვეთის წმ. მარინეს სახ. ტაძრის საკურთხეველში, პირველ სართულზე. მეუღლე ეკატერინე იოანეს ასული (1810-1892წწ.) და შვილები: დეკანოზი დავითი, მარიამი, დარეჯანი (გარდ. 1865წ.), სოფიო (გათხოვილი სოლომონ დოდაშვილის ვაჟ — ივანეზე). დეკანოზ გრიგოლის მეუღლეს ქმრის გარდაცვალების შემდეგ, 1876 წლის 2 სექტემბრიდან წელიწადში 18 მან. და 18 კაპ. პენსია დაენიშნა, ხოლო 1877 წლიდან — 55 მან. გაუხდა.

მისი ვაჟი, დეკანოზი დავითი 1839 წელს დაიბადა. 1861 წლის 12 ივლისს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. იმავე წლის 14 ივლისს თბილისის სამაზრო სასულიერო სასწავლებლის პირველი კლასის მასწავლებლის მოვალეობის შესრულება დაევა, ხოლო იმავე წლის 29 აგვისტოს დამტკიცდა ამ პოსტზე. 1861 წლის 11 სექტემბერს მასვე დაევა იმავე სასწავლებელში საეკლესიო გალობისა და კითხვის შესწავლა დაბალ და მაღალ კლასებში, რასაც უსასყიდლოდ ასრულებდა. 1862 წლის 23 სე-

ქასვეტის ძველი ტაძარი

ქტემბერს საქართველოს ეგზარქოსმა ევსევიმ (ილ-ინსკი) დიაკვნად აკურთხა და თბილისის სასულიერო სემინარიის კარის ეკლესიაში დანიშნა. 1863 წლის 15 ივლისს ნაყოფიერი პედაგოგიური სამსახურისთვის ფულადი ჯილდო მიიღო. 1864 წლის 8 ოქტომბერს ეგზარქოსმა ევსევიმ მღვდლად დაასხა ხელი და თბილისის იერუსალიმის წმ. ჯვრის ამალეების სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1865 წლის 25 ივნისს მასწავლებლობას დაანება თავი. 1867 წლის 20 მარტს საგვარდულოდ დაჯილდოვდა. 1869 წლის 7 იანვარს სიონის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. საკათედრო ტაძარში გადაიყვანეს. 1870 წლის 15 აპრილს ქართული ბიბლიის შემსწორებელი კომიტეტის წევრად დაინიშნა. 1870 წლის 30 აპრილს ხავერდისფერი სკუფია უბოძეს. 1871 წლის 22 ოქტომბერს საეკლესიო ტიბიკონის შემასწორებელი კომიტეტის წევრად აირჩიეს. 1872 წლის 14 ივლისს იმერეთისა და სამეგრელოს ეპარქიაში შემოსავალ-გასავალი წიგნების სარევიზიო კომისიის წევრად დაინიშნა. 1876 წლის 12 აპრილს კამილავკა ეწყალობა. 1876 წლის 9 სექტემბრიდან ქაშვეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის წინამძღვარია. 1879 წლის 9 ოქტომბერს თბილისის სასულიერო სემინარიის მმართველი პედაგოგების წევრად დაინიშნა. 1880 წლის 15 აპრილს, 1881 წლის 30 აპრილს და 1887 წელს რუსეთის წმ. სინოდმა მადლობა გამოუცხადა. 1882 წლის 29 მარტს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. ჰქონდა ჯილდო — წითელი ჯვრის საზოგადოებისაგან მიღებული სამახსოვრო ჯვარი და ასევე ქაშვეთის ტაძრის მრევლისაგან მირთმეული ძვირფასი ქვებით შემკობილი ოქროს ჯვარი. 1884 წელს საქა-

რთველოს ეგზარქოსმა პავლემ (ლუბ-ედევი), ხოლო 1890 წელს ეგზარქოსმა პალადიმ (რაევი) ერთგული და პატიოსანი სამსახურისთვის მწყემსმთავრული მადლობა გამოუცხადეს. 1891 წლის 23 ივნისს დეკანოზის წოდება მიენიჭა.

ის მჭიდრო და ტკბილი დამოკიდებულება, რომელიც დაიწყო ჯერ კიდევ მისი მამის, დეკ. გრიგოლსა და ქაშვეთის მრევლს შორის, კიდევ უფრო განმტკიცდა და გაძლიერდა მისი ვაჟის, დეკ. დავითის დროს. მოძღვრისა და მრევლის ურთიერთობა მისაბაძი მაგალითი გახლდათ მთელი თბილისის სამღვდელოებისათვის.

დეკანოზი დავითი გამორჩეული სასულიერო პირი გახლდათ. თავისი პატიოსანი და წმიდა ცხოვრებიდან გამომდინარე მასთან ქალაქის ძირძველი

ქართული საზოგადოება მეგობრობდა და მისი გარდაცვალება მძიმედ განიცადა ყველამ. ღვაწლმოსილი მოძღვარი 1897 წლის 19 იანვარს ხანგრძლივი ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა. იმავე წლის 24 იანვარს, დღის პირველ საათზე მისი ცხედარი ქაშვეთის ტაძარში გადასვენეს საქართველოს ეგზარქოსის ვლადიმერის (ბოგოიაველენსკი) თანხლებით. მან გარდაცვლილ დეკანოზს პანაშვიდი გადაუხადა. მეორე დღეს, 25 იანვარს, წირვა და წესი ანდერძისა გორის ეპისკოპოსმა ალექსანდრემ (ოქროპირიძე) თბილისის სამღვდელოებასთან ერთად შეასრულა. პირველ საათზე მისი ცხედარი ქაშვეთის ეკლესიის ეზოში დაკრძალეს. შემდგომში უკვე, როდესაც აშენდა ეხლანდელი ქაშვეთის ტაძარი, მისი ცხედარი ტაძრის პირველ სართულზე, წმ. მარინეს სახ. ტაძარში მოხვდა. მის დასაფლავებას უამრავი ადამიანი დაესწრო და საყვარელი მოძღვარი ყველამ ღირსეულად დაიტოვა.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 33877; საქმე 35044; საქმე 39701; ჟურნალი „საქართველოს სასულიერო მახარებელი“ 1864წ., სექტემბერი, გვ. 84; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1891წ. 7; 10-11; 1897წ. 3.

ლიტ: ბერძნული მაქსიმე „მასალები XVIII-XIX საუკუნის პირველი ნახევრის ქართული საზოგადოებრიობის ისტორიისათვის“. ქ. თბილისი, 1980წ., ტ. II, გვ. 259-260; ცინცაძე კ. „ქაშვეთის წმიდის გიორგის ეკლესია ტფილისში“ თბ. 1994წ., გვ. 76-77.

გაზეთის პირველი გვერდის ფოტო ეკუთვნის მერაბ ქურციკიძეს

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდშილო, მამუკა კვაჩანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ნი უბოროტო, უბრალო და უმნიშვნელო უნდა იყოს, როგორც ქრისტიანული იტყვიან: „თუ არ მოიქცევი და არ იქნები როგორც ბავშვები, ვერ შეხვალთ ცათა სასუფეველში“ (მათე 18,3). მაგრამ ის კიდობანი წარღვნის შემდგომ მინაზე დარჩა, ეს კიდობანი კი მას შემდეგ რაც რისხვა შეწყდა, ცადა აღყვანებული, და ამჟამად ეს უბინო და უხრწნელი სხეული ჰგვის მარჯვენით მამისა.

ვახსენე რა უფლის სხეული, მცირეოდენს ამაზეც ვიტყვი, ხოლო მერმე კი საუბარს განვასრულებ. დღეს დღესასწაულთან დაკავშირებით ბევრი მიეახლება წმ. ტრაპეზს. მაგრამ ბევრი მიეახლება თრთოლვისა და კრძალვის გარეშე, სხვისთვის მუჯღუგუნების რტყმით, მრისხანებამორეული, ყვირილით, წყევით, მოყვასის წყენით, დიდი აღშფოთებით... რითი ხარ, მითხარ მე, ადამიანო აღშფოთებული? რას მოუგვრია მოუსვენრობა? რა თქმა უნდა, აუცილებელი საქმეები მოგიხმობს შენ; ამ წუთში შენ განსაკუთრებულად გრძნობ, რომ საქმეები გაქვს, განსაკუთრებით გახსოვს, რომ მინაზე ხარ და ადამიანებთან გაქვს ურთიერთობა? მაგრამ განა გაქვავებულ გულს არ სჩვევია იფიქროს, რომ ასეთ დროს შენ მინაზე დგახარ და არ ზეიმობ ანგელოსებთან, რომლებთან ერთადაც ძლევის გალობას აღუვლენ ღმერთს? ამადაც გვინოდა ქრისტიან არწივები, სთქვა რა: „სადაც ეგდება მძორი, იქვე შეგროვდებიან არწივნი“ (მათე 24,28), - რათა ჩვენ ზეცად აღვიწოდეთ, მაღლა-მაღლა ვფრენდეთ, ამაღლებულნი ჩვენი სულის ფრთებით; ხოლო ჩვენ კი გველებივით ქვე-მძრომობთ მტვერში და მინასა ვლოშნით. სადილზე მიწვეული, რომც დანაყრდე, მეგობრებზე ადრე მაინც ვერ ბედავ წამოხვიდე,

ვიდრე ისინი ტრაპეზს უსხედან; აქ კი, როცა ჯერ ისევ გრძელდება მღვდელმოქმედება, შუა წირვაში ყველაფერს ტოვებ და გარეთ გამოდიხარ? შენდობას იმსახურებს ამგვარი საქციელი? რა გამართლება შეიძლება მოეძებნოს ამას? იუდა, ეზიარა რა უკანასკნელ სერობაზე იმ ბოლო ღამეს, აჩქარებით გამოვიდა, მაშინ როცა დანარჩენები ჯერაც ინახით ისხდნენ. აი, ვის ბაძავენ ისინი, ვინც სამადლობელ ლოცვებამდე გამოდიან (ტაძრიდან)! ის რომ არ გამოსულიყო, მიმცემელი არ შეიქმნებოდა; თანამონაფენი რომ არ დაეტოვებინა, მაშინ არ დაიღუპებოდა; სამწყსოს რომ არ განშორებოდა, მგელიც არ მოინადირებდა და არ შთანთქავდა; მწყემსს რომ არ განცალკევებოდა, ნადირიც ვერ მოიტაცებდა. ამიტომაც ის (იუდა) იუდეველებთან იყო, ხოლო ესენი (მოციქულები) უფალთან ერთად გამოვიდნენ, მმადლობელნი. ხედავ განა, მსხვერპლშენიერის შემდეგ თურმე რის მიხედვით აღესრულება უკანასკნელი ლოცვა? წარმოვიდგინოთ ეს, საყვარელნო, ვიფიქროთ ამაზე, შევუშინდეთ ამისთვის მოსალოდნელ განკითხვას.

მოვუხდეთ წმიდა მსხვერპლს უდიდესი კეთილნესიერებით, შესაფერისი კეთილმოკრძალებით, რათა ღვთისაგან უფრო მეტი კეთილგანწყობა მოვიპოვოთ, განვიწმინდოთ სული ჩვენი და მივიღოთ საუკუნო სიკეთე, რომლისაცა ღირს-ვიქმნეთ ყოველნი მადლითა და კაცთმოყვარებითა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი, რომლისა თანა შვენის დიდება და ხელმწიფება მამასა, სული წმიდითურთ ან და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

<http://www.orthodoxy.ge>

ისტორიის ფურცელი

საქართველოს ეკლესიის მღვდელმთავრები 1917-1977 წლებში რვა პატრიარქის მამამთავრობის ხანაში

I ნაწილი

1917 წლის 12 მარტს (ახ. სტ. — 25 მარტს) სვეტიცხოვლის თორმეტი მოციქულის სახ. საპატრიარქო ტაძარში აღდგა საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის ავტოკეფალია. ავტოკეფალიის აღდგენისათვის ბრძოლა წლების განმავლობაში გრძელდებოდა და საბოლოოდ სამღვდლოების, მონინავე საზოგადოებისა და ქართველი ერის გამარჯვებით დასრულდა (ჟურნალი „სვეტიცხოველი“ 1917წ. №1, გვ. 1).

1917 წლის 12 მარტს სვეტიცხოვლის საპატრი-

არქო ტაძარში ჩატარებულ საგანგებო წირვაზე მონაწილეობდა ოთხი ქართველი მღვდელმთავარი: გურია-სამეგრელოს ეპ. ლეონიდე (ოქროპირიძე), იმერეთის ეპ. გიორგი (ალადაშვილი), გორის ეპ. ანტონი (გიორგაძე) და ალავერდელი ეპ. პიროსი (ოქროპირიძე), (შენიშვნა: ლიტურგიაზე მწირველი იყო ეპ. გიორგი, ანტონი და პიროსი, ეპ. ლეონიდე მხოლოდ პარაკლისზე შეიმოსა). იმ პერიოდში კიდევ ოთხი ქართველი მღვდელმთავარი გვყავდა, რომლებიც რუსეთში იმყოფებოდნენ. მათგან ორი: ეპ. კირიონი (სა-

ძავლიშვილი) და ეპ. დავითი (კაჭახიძე) იძულების წესით იყვნენ გადასახლებული, ხოლო ეპ. დიმიტრი (აბაშიძე) და ეპ. ექვთიმე (ელიაშვილი) თავისი ნებით წავიდნენ ქვეყნიდან, რადგან არ თანაუგრძნობდნენ ავტოკეფალისტებს და სამშობლოში დიდი ავტორიტეტით არ სარგებლობდნენ (კ. კეკელიძის სახ. საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, ვ. კარბელაშვილის ფონდი, საქმე №269, გვ. 2).

1917 წლის 8-17 სექტემბერს ჩატარდა საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ავტოკეფალური ეკლესიის პირველი საეკლესიო კრება, სადაც, სხვა საკითხებთან ერთად, გადაწყდა, რომ შექმნილიყო 13 ეპარქია. აგვისტოში საქართველოში დაბრუნდა ეპ. კირიონი, ხოლო სექტემბერში ეპ. დავითი. პირველმა საეკლესიო კრებამ ეპ. კირიონი სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქად აირჩია და კირიონ II უწოდა. საეკლესიო კრებაზე ეპარქიების მღვდელმთავრებად დელეგატების მიერ არჩეულ იქნენ: არქიმ. ამბროსი (ხელაია) — გურია-ოდიშისა და სამურზაყანო-აფხაზეთის ეკლესიისა; ეპ. ანტონი (გიორგაძე) — ქუთათელ მიტროპოლიტად; ეპ. დავითი (კაჭახიძე) — ურბნელ მღვდელმთავრად; ეპ. პიროსი (ოქროპირიძე) — ალავერდელ მღვდელმთავრად. ასე რომ, ავტოკეფალია აღდგენილ ეკლესიას 1917 წლის სექტემბერში ექვსი მოქმედი მღვდელმთავარი ჰყავდა (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №6478, გვ. 107; გვ. 121-125).

1917 წლის 15 ოქტომბერს, სვეტიცხოველში, ინტრონიზაციის მეორე დღეს, უწმინდესმა კირიონმა, თავის მხრივ, ეპისკოპოსად დაასხა ხელი არქიმ. ამბროსის (ხელაია), იმავე დღეს მიენიჭა მიტროპოლიტის პატივი და მღვდელმთავრების რიცხვი შეიღამდე გაიზარდა (გაზეთი „საქართველო“ 1917წ. №217, გვ. 3).

1917 წლის საეკლესიო კრების მართვა-გამგეობის დებულების მიხედვით, საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია განიყოფა ეპარქიებად და ეპარქიები ოლქებად, ხოლო ოლქები — სამრევლოებად. საქართველოს ეკლესიაში შედის შემდეგი ეპარქიები:

მცხეთისა, რომლის მწყემსმთავარი არის „მთავარეპისკოპოზი მცხეთისა და სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი“. სამწყსო: საქართველოს ეკლესიის წმ. დედაქალაქი მცხეთა, ორისავე არაგვისა და ქსან-ლევხურის ხეობანი (ტერიტორია ძველი ეპარქიების: მცხეთისა, ნილკნისა და სამთავისის), რასაც შეიცავს ეხლანდელი დუშეთის მაზრა შემდეგი ცვლილებით: დასავლეთით ემატება ქსან-ლევხურის ხეობათა ქვემო-ნაწილი ვიდრე წლევის მთამდე, ხოლო აღმოსავლეთით აკლდება არაგვის აღმოსავლეთი სანაპირო, რომლის ერთი ნაწილი, ნოკორნის ქედის ქვემოთ, შედის ტფილელის ეპარქიაში (საგურამოს უბანი), ხოლო ზემო ნაწილი (ხარჭიშოს უბანი) — შეადგენს ალავერდელის სამწყსოს. კათედრა ეპარქიისა არის მცხეთაში (სვეტიცხოველში), ხოლო კათოლიკოსის რეზიდენცია — ტფილისში (შენიშვნა: კათოლიკოს-პატრიარქის პირდაპირ სამწყსოს შეადგენს აგრეთვე საქართველოს გარეთ მცხოვრები ქართველობა);

ტფილისისა. სამწყსო: გარე-ქართლი და გარე-კახეთი (ტერიტორია ძველი ეპარქიებისა: ტფილისის, მანგლისის, წალკის, დმანისის, ბოლნისის, წინწყაროსი, აგარაკის, რუსთავის, კანარეთის და ნინოწმინდის). რასაც შეიცავს ეხლანდელი ტფილისის და ბორჩალოს მაზრები და, ამათ გარდა, საგურამოს უბანი და ბამბაკის ხეობა. კათედრა მწყემსმთავრისა ტფილისში (სიონში), რეზიდენცია იქვე. პატივი მწყემსმთავრისა: „ტფილელი მიტროპოლიტი“ (შენიშვნა: ტფილელი, როგორც კათოლიკოსის უახლოესი ადგილობრივ მღვდელმთავარი, არის მოსაყდრე კათოლიკოსისა);

ალავერდისა. სამწყსო: შიდა-კახეთი (ტერიტორია ძველი ეპარქიების: ალავერდისა, ნეკრესისა და ხარჭაშოსი), რასაც შეიცავს ეხლანდელი თელავისა და თიანეთის მაზრები ხარჭაშოს უბნის მიმატებით და, ამათ გარდა, დიდოეთ-დურძუკეთი, მინერილი თერგისა და დალესტნის მხარეებზე. კათედრა — ალავერდში, რეზიდენცია მღვდელმთავრისა ქ. თელავში. პატივი მღვდელმთავრისა არის — „ალავერდელი ეპისკოპოზი“ (ანუ „აბბა ალავერდელი“);

ბოდბისა. სამწყსო: ჰერეთი, რანი, შაქი და ნუქეთი (ტერიტორია ძველი ეპარქიებისა: ბოდბისა, ჭერემისა, გიშისა და ხორნაბუჯის), რასაც შეადგენს ეხლანდელი მაზრები და ოლქები — სიღნაღისა, ზაქათალისა, სამურისა, ნუხისა, არეშისა, განჯისა და ყაზახისა. კათედრა — ბოდბეში, რეზიდენცია მღვდელმთავრისა — ქ. სიღნაღში. პატივი მღვდელმთავრისა: „ბოდბელი ეპისკოპოზი“;

ურბნისისა. სამწყსო: შიდა ქართლი (ტერიტორია ძველი ეპარქიებისა: ურბნისისა, რუისისა, ნიქოზისა და სამთავროსი), რასაც შეიცავს ეხლანდელი გორის მაზრა, გარდა ბორჯომის ხეობისა და სამთავისის უბნისა, და, ამას გარდა, დვალეთი, მინერილი თერგის მხარეზე. კათედრა — ურბნისში, რეზიდენცია — ქ. გორში; მღვდელმთავრის პატივი: „ურბნელი ეპისკოპოზი“;

ანწყურისა. სამწყსო: სამცხე, ჯავახეთი და ზემო სომხეთი (ტერიტორია ძველი ეპარქიებისა: ანწყურის, ნურწყაბის, კუმურდოსი, ერუშეთის, დადაშენის, წყაროსთავის, ანისის, კარისა და ალაშქერტის), რასაც შეადგენს ეხლანდელი ახალციხის მაზრა — ბორჯომის ხეობის მიმატებით, ახალქალაქის მაზრა, არტაანის ოლქი, ყარსის ოლქი, ყალზევანის ოლქი, გუმბრის მაზრა და, ამათ გარდა, ორი ოლქი ოსმალეთის საზღვრებში — ბასიანი და ალაშქერტი. კათედრა მღვდელმთავრისა — ანწყურში (დროებით ზარზმადში), რეზიდენცია — ქ. ახალციხეში. მღვდელმთავრის პატივი: „მანწყვერელი ეპისკოპოზი“;

ქუთაისისა. სამწყსო: ქვემო იმერეთი (ტერიტორია ძველი ეპარქიებისა: ქუთაისისა და ხონის), ეხლანდელი ქუთაისის მაზრა მდ. წყალწითელას ქვემოთ. კათედრა — ქ. ქუთაისში და მწყემსმთავრის რეზიდენცია იქვე. მწყემსმთავრის პატივი არის: „ქუთათელი მიტროპოლიტი“;

გენათისა. სამწყსო: ზემო იმერეთი (ტერიტორია გენათის ძველი ეპარქიისა), ეხლანდელი შორაპნის მაზრა და ოკრიბა მდ. წყალწითელას ზემოთ. კათედრა მღვდელმთავრის — გელათში, რეზიდენცია — ქ.

ტფილისი მიტროპოლიტი
ლეონიდე (ოქროპირიძე)

იმერეთის ეპისკოპოსი
გიორგი (ალადაშვილი)

ურბნის ეპისკოპოსი
დავითი (კაჭახიძე)

ზესტაფონში. მღვდელმთავრის პატივი: „გენათელი ეპისკოპოზი“;

ნიკორწმინდისა. სამწყსო: რაჭა (ტერიტორია ნიკორწმინდის ძველი ეპარქიისა), ეხლანდელი რაჭის მაზრა. კათედრა — ნიკორწმინდაში, რეზიდენცია მღვდელმთავრისა — ქ. ონში. პატივი მღვდელმთავრისა: „ნიკორწმინდელი ეპისკოპოზი“.

ცაგერისა. სამწყსო: ლეჩხუმ-სვანეთი (ტერიტორია ცაგერის ძველი ეპარქიისა), ეხლანდელი ლეჩხუმის მაზრა. კათედრა — ცაგერში, მღვდელმთავრის რეზიდენცია იქვე. პატივი მღვდელმთავრისა: „ცაგერელი ეპისკოპოზი“;

ჭყონდიდისა. სამწყსო: ოდიში (ტერიტორია ძველი ეპარქიებისა: ჭყონდიდის, ცაიშისა და წალენჯიხის), ახლანდელი სენაკისა და ზუგდიდის მაზრები. კათედრა მწყემსმთავრისა — მარტვილში, რეზიდენცია — ქ. ფოთში. პატივი მწყემსმთავრისა არის „ჭყონდიდელი მიტროპოლიტი“;

ბათუმ-შემოქმედისა. სამწყსო: გურია, ტაო-კლარჯეთი და ჭანეთი (ტერიტორია ძველი ეპარქიების: ნინოწმინდისა — იმავე ბათუმის, შემოქმედის, ჯუმათის, სატრაფელასი, ტბეთის, ანჩის, იზხანისა და ბანის), რასაც შეიცავს რუსეთის საზღვრებში — ეხლანდელი ოზურგეთის მაზრა, ბათუმის, ართვინის და ოლთისის ოლქები, ხოლო ოსმალეთის საზღვრებში, ოლქები: თორთუმის, კისკიმის, ისპირის, რიზის, ათინისა და ხოფის. კათედრა მღვდელმთავრისა — ქ. ბათუმში და რეზიდენცია იქვე. პატივი მღვდელმთავრისა: „ბათუმელ-შემოქმედელი ეპისკოპოზი“;

ცხუმ-ბედიისა (ტერიტორია ძველი ეპარქიების: დრანდის — იმავე ცხუმის, ბედიისა, მოქვისა და ბიჭვინთისა), ეხლანდელი სოხუმის ოლქი გაგრის უბნის მიმატებით. კათედრა მღვდელმთავრისა — ცხუმში (სოხუმში), რეზიდენცია იქვე. მღვდელმთავრის პატივი არის „ცხუმელ-ბედიელი ეპისკოპოზი“.

შენიშვნა 1: მიტროპოლიტები პატივით ეპისკოპოსებზე მაღლა დგანან. სამიტროპოლიტო კათედრები იერარქიულად თანასწორნი არიან, აგრეთვე საეპის-

კოპოზო კათედრები. მწყემსმთავარი პატივდებულ იქმნებიან ხელდასხმის (ქიროტონიის) უზუცესობის მიხედვით. გამონაკლისია მხოლოდ ტფილელი მიტროპოლიტი, როდესაც იგი ფაქტიურად კათოლიკოზის მოსაყდრეობას ასრულებს;

შენიშვნა 2: ამ სიის შეცვლა და შევსება სრულიად საქართველოს ეკლესიის კრების კომპეტენციას ეკუთვნის (ჟურნალი „სვეტიცხოველი“ 1917 წ. №4, გვ. 6-7).

შესაბამისად, 1917 წლის პირველი კრების შემდეგ მღვდელმთავრების განლაგება ეპარქიებში ასე გამოიყურებოდა:

მცხეთის — სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, უწმინდესი და უნეტარესი **კირიონ II** (საძაგლიშვილი);

ტფილისის — მიტროპოლიტი **ლეონიდე** (ოქროპირიძე);

ალავერდის — ეპისკოპოსი **პიროსი** (ოქროპირიძე);

ბოდბის — ვაკანსია (დროებით შეითავსა ალავერდელმა);

ურბნისის — ეპისკოპოსი **დავითი** (კაჭახიძე);

ანყურის — ვაკანსია (დროებით შეითავსა ურბნელმა);

ქუთაისის — მიტროპოლიტი **ანტონი** (გიორგაძე);

გაენათის — ვაკანსია (დროებით შეითავსა ქუთათელმა);

ნიკორწმინდის — ვაკანსია (დროებით შეითავსა ქუთათელმა);

ცაგერის — ვაკანსია (დროებით შეითავსა ქუთათელმა);

ჭყონდიდის — მიტროპოლიტი **ამბროსი** (ხელაია);

ბათუმ-შემოქმედის — ვაკანსია (დროებით შეითავსა ჭყონდიდელმა);

ცხუმ-ბედიის — ვაკანსია (დროებით შეითავსა ჭყონდიდელმა).

(შენიშვნა: სამუხაროდ, პირველმა საეკლესიო კრებამ უეპარქიოდ დატოვა ყოფილი იმერეთის ეპ. გიორგი (ალადაშვილი). 1917 წლის სექტემბრიდან 1918

ქუთათელი მიტროპოლიტი
ანტონი (გიორგაძე)

ალავერდელი ეპისკოპოსი
პიროსი (ოქროპირიძე)

კათოლიკოს-პატრიარქი
პირიონ II (საბაგლიშვილი)

წლის ივლისის ჩათვლით იგი მშობ-
ლიურ სოფ. არბოშიკში დის ოჯახში
ცხოვრობდა და დიდ მატერიალურ
გაჭირვებას განიცდიდა. 1918 წლის
1 აგვისტოდან 1919 წლის 13 თე-
ბერვლამდე სრულიად საქართვე-
ლოს კათოლიკოს-პატრიარქის მო-
საყდრისა და ტფილელი მიტროპ.
ლეონიდეს გადაწყვეტილებით ეპ.
გიორგი წილკნის ეპარქიის მმართვე-
ლია. ამავე დროს იგი იყო მცხე-
თის ეპარქიის დროებითი მმართვე-
ლიც (ამ დროს მცხეთა-თბილისის
ეპარქია ჯერ კიდევ არ იყო გაერ-
თიანებული). (საქართველოს სა-
ხელმწიფო ცენტრალური საის-
ტორიო არქივი, ფ. 1699, აღწერა 1,
საქმე №108, გვ. 2-3; კ. კეკელიძის

ჟონიძის მიტროპოლიტი
ამბროსი (ხელაია)

სახ. საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტ-
რი, ფონდი სხვადასხვა, საქმე №317, გვ. 13);

1918 წლის 27 ივნისს უწმინდესი კირიონი მარ-
ტყოფის მონასტერში მოკლეს. თავისი მოკლე, ათთ-
ვიანი მამამთავრობის პერიოდში მას სხვა მღვდელმ-
თავარი არ უკურთხებია (ჟურნალი „ახალი სიტყვა“
1918წ. №9, გვ. 1).

1918 წლის 18 სექტემბერს მოულოდნელად გარდა-
იცვალა ქუთათელი მიტროპ. ანტონი (გიორგაძე) (გა-
ზეთი „ხალხის მეგობარი“ 1918წ. №260, გვ. 1). 1918
წლის 12 ნოემბრის საკათალიკოსო სხდომამ ქუთაისი-
დან წარმოგზავნილი ოქმის საფუძველზე დაქვრივე-

ბულ კათედრაზე არქიმ. ნაზარი (ლე-
ჟავა) გამოარჩია. 1918 წლის 16 ნო-
ემბერს სიონის საკათედრო ტაძარში
მოხდა მისი სახელდება, ხოლო მეორე
დღეს, 17 ნოემბერს, მცხეთის საპატ-
რიარქო ტაძარში კათოლიკოს-პატ-
რიარქის მოსაყდრემ და თბილელმა
მიტროპ. ლეონიდემ (ოქროპირიძე),
ჭყონდიდელმა მიტროპ. ამბროსიმ
(ხელაია), წილკნელმა ეპ. გიორგიმ
(ალადაშვილი) და ალავერდელმა ეპ.
პიროსმა (ოქროპირიძე) ეპისკოპო-
სად დაასხეს ხელი. ამის მეტი, უწმინ-
დეს ლეონიდეს თავის პატრიარქო-
ბის ხანაში სხვა მღვდელმთავარი არ
უკურთხებია (გაზეთი „საქართვე-
ლო“ 1918წ. №219, გვ. 4).

1921 წლის თებერვალ-მარტში,
გასაბჭოების დროს, საქართველოს მართლმადიდე-
ბელ ეკლესიაში ექვსი მღვდელმთავარი იყო: კათო-
ლიკოს-პატრიარქი ლეონიდე (ოქროპირიძე), ცხუმ-
აფხაზეთის მიტროპ. ამბროსი (ხელაია), ჭყონდიდე-
ლი და ბათუმ-შემოქმედელი მიტროპ. გიორგი (ალა-
დაშვილი), ქუთათელი მიტროპ. ნაზარი (ლეჟავა),
ალავერდელი ეპ. პიროსი (ოქროპირიძე) და უეპარ-
ქიო ეპ. დავითი (კაჭახიძე). 1921 წლის 11 ივლისს,
სალამოს 5-ის ნახევარზე, გარდაიცვალა უწმინდესი
ლეონიდე (გაზეთი „სოციალისტ-ფედერალისტი“
1921წ. №110, გვ. 1).

გაგრძელება შემდეგ ნომერში

გთხოვთ, გაზეთს გაუზიარებდით მასში დაგეგმილი მასალის გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მილადიშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი,
თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუკრიშვილი, ია ხაზარაძე,
სერგო კერესელიძე, ბულალტური: ვლასი ჯიბლაძე;
გაერცელება: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;
დამკამადონებელი: ვალერიას ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

საქართველოს ეკლესიის მღვდელმთავრები

1917-1977 წლებში,

რვა პატრიარქის მამამთავრობის ხანაში

II ნაწილი

1921 წლის 17 ივლისს საგანგებოდ შეკრებილმა საკათოლიკოსო საბჭომ ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი **ამბროსი (ხელაია)** სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის მოსაყდრედ დაადგინა. 1921 წლის 1-7 სექტემბერს გელათში გაიმართა მესამე საეკლესიო კრება. კრების ბოლო დღეს, 7 სექტემბერს, კათოლიკოს-პატრიარქად აირჩიეს მიტროპოლიტი **ამბროსი (ხელაია)**. მას არჩევნებში ქუთათელ მიტროპოლიტ **ნაზარი (ლეჟავა)** 13 ხმით მეტი ჰქონდა. 1921 წლის 8 ოქტომბერს საქართველოს საკათოლიკოსო საბჭომ არქიმანდრიტი **იოანე (მარლიშვილი)** ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქიის მღვდელმთავრად დაამტკიცა. 1921 წლის 14 ოქტომბერს მცხეთაში, სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძარში, მოხდა მიტროპოლიტ **ამბროსის** ინტრონიზაცია, ხოლო მეორე დღეს, კათოლიკოს-პატრიარქმა **ამბროსიმ (ხელაია)**, ქუთათელი მიტროპოლიტ **ნაზარისა (ლეჟავა)** და ალავერდელი ეპისკოპოს **პიროსის (ოქროპირიძე)** თანამწირველობით არქიმანდრიტ **იოანეს (მარლიშვილი)** ეპისკოპოსად დაასხა ხელი. ეს იყო ბოლშევიკური მმართველობის დროს პირველი მღვდელმთავრის კურთხევა (*საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №6478, გვ. 51*).

1922 წლის 18 მარტს კათოლიკოს-პატრიარქის სასახლის კარის ეკლესიაში, უწმინდესმა **ამბროსიმ** და ალავერდელმა ეპისკოპოსმა **პიროსიმ (ოქროპირიძე)** დეკანოზ **ქრისტეფორეს (ციცქიშვილი)**, ბერად აღკვეცის გარეშე, ეპისკოპოსად დაასხეს ხელი მანგლელის სახელწოდებით. 1922 წლის 28 მაისს იგი კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსად დაინიშნა. ეს იყო პირველი ქორეპისკოპოსი ავტოკეფალიადაც გენილ ეკლესიაში (შენიშვნა: 1922 წლის 13 ივნისიდან ურბნელი ეპისკოპოსი) (*საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 2100, აღწერა 1, საქმე №11, გვ. 1-2*).

1923 წლის 12 იანვარს კათოლიკოს-პატრიარქმა **ამბროსიმ** დაპატიმრების გამო თავის მოადგილედ და მცხეთა-თბილისის ეპარქიის დროებით მმართველად ურბნელი ეპისკოპოსი **ქრისტეფორე (ციცქიშვილი)** დანიშნა (შენიშვნა: მოვალეობას ასრულებდა 1925 წლის 26 თებერვლამდე), რომელმაც, თავის მხრივ, 1923-1924 წლებში უწმინდესი **ამბროსის** ლოცვა-კურთხევით, სამი მღვდელმთავარი აკურთხა (*ზ. ჟვანია, „საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქნი და მღვდელმთავარნი 1917 წლიდან, ქ. ქუთაისი,*

1994წ., გვ. 27; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №34, გვ. 55).

1923 წლის 18 ნოემბერს დეკანოზ **სვიმონ ჭელიძეს** ეპისკოპოსად დაასხეს ხელი და ჭყონდიდის ეპარქია ჩააბარეს (*კ. ცინცაძე, „რაც გამახსენდა“, ქ. თბილისი, 2007წ., გვ. 257; გვ. 376*).

1924 წლის 18 მაისს სიონის საპატრიარქო ტაძარში ურბნელმა ეპისკოპოსმა **ქრისტეფორემ** და ჭყონდიდელმა ეპისკოპოსმა **სვიმონმა** არქიმანდრიტ **ნესტორს (ყუბანეიშვილი)** ეპისკოპოსად დაასხეს ხელი და ბათუმ-შემოქმედის ეპარქია ჩააბარეს (*ზ. ჟვანია, „საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქნი და მღვდელმთავარნი 1917 წლიდან, ქ. ქუთაისი, 1994წ., გვ. 87*).

1924 წლის ივნისში არქიმანდრიტ **პავლეს (ჯაფარიძე)** ეპისკოპოსად დაასხეს ხელი და წილკნის ეპარქია ჩააბარეს (*საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1549*).

1924 წლის 2 სექტემბერს კომუნისტებმა დახვრიტეს ქუთათელი მიტროპოლიტი **ნაზარი (ლეჟავა)**, ხოლო 1925 წლის 6 თებერვალს გარდაიცვალა პენსიაზე მყოფი მხცოვანი მიტროპოლიტი **გიორგი (ალადაშვილი)** (*დეკ. ვასილ დოლაბერიძე, საოჯახო არქივი, გვ. 37-39; გაზ. „კომუნისტი“, 1925წ., №32, გვ. 3*).

1925 წლის 10 მარტს ციხიდან გათავისუფლებული კათოლიკოს-პატრიარქი **ამბროსი** ენერგიულად შეუდგა ეკლესიის მართვას. 1925 წლის 10 ოქტომბრის საქართველოს საკათოლიკოსო საბჭოს ბრძანებით, აღდგა ცაგერისა და ბოდბის ეპარქიები, მცხეთა-თბილისის ეპარქიას გამოეყო წინონმინდისა და წილკნის ეპარქიები (*გ. გამახარია, „წმინდა აღმსარებელი ამბროსი (ხელაია)“, ქ. თბილისი, 2012წ., გვ. 219; გვ. 222*).

1925-1927 წლებში მღვდელმთავრებად გამორჩეულ და ხელდასხმულ იქნენ:

1925 წლის 13 ოქტომბერს დეკანოზი **მიხეილ ფხალაძე** ბერად აღიკვეცა და ეწოდა მელქისედეკი. მეორე დღეს, 14 ოქტომბერს, სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძარში ალავერდელ ეპისკოპოსად იკურთხა (*კ. კეკელიძის სახ. საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, ვ. კარბელაშვილის ფონდი, საქმე №265, გვ. 53*).

1925 წლის 24 ოქტომბერს დეკანოზი **ვასილ კარბელაშვილი** აღიკვეცა ბერად და ეწოდა სტეფანე.

ქუთათელი მიტროპოლიტი
ნაზარი (ლუჭავაძე)

ჭყონდიდელი ეპისკოპოსი
სვიმეონი (ჭალიძე)

ბათუმ-გურიის ეპისკოპოსი
ნასტორი (ყუბანიშვილი)

მეორე დღეს, 25 ოქტომბერს, ეპისკოპოსად იკურთხა და ბოდბის კათედრა ჩაიბარა (კ. კეკელიძის სახ. საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, ვ. კარბელაშვილის ფონდი, საქმე №265, გვ. 54).

1925 წლის 1 ნოემბერს დეკანოზი კალისტრატე ცინცაძე ბერად აღკვეცის გარეშე ხელდასხმულ იქნა ნინოწმინდელ ეპისკოპოსად, იმავე დღეს მიენიჭა მიტროპოლიტის ნოდება და დაინიშნა კათოლიკოს-პატრიარქის მუდმივ მოსაყდრედ (შენიშვნა: 1926 წლის 30 დეკემბერს უარი თქვა მოსაყდრეობაზე) (კ. ცინცაძე, „ქვაშეთის წმიდის გიორგის ეკლესია ტფილისში“, ქ. თბილისი, 1994წ., გვ. 79).

1925 წლის 7 ნოემბერს ბერად აღიკვეცა დეკანოზი ალექსანდრე გერსამია და ეწოდა ალექსი. მეორე დღეს, 8 ნოემბერს, მას სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა ამბროსიმ, ნინოწმინდელ მიტროპოლიტ კალისტრატეს (ცინცაძე), ნილკნელ ეპისკოპოს პავლესა (ჯაფარიძე) და ბოდბელ ეპისკოპოს სტეფანეს (კარბელაშვილი) თანამწირველო-

ბით, ეპისკოპოსად დაასხა ხელი და ცაგერის კათედრაზე დაადგინა (ზ. ჟვანია, „საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი და მღვდელმთავარი 1917 წლიდან, ქ. ქუთაისი, 1994წ., გვ. 89).

1926 წლის 7 მარტს დეკანოზი ვარლამ მახარაძეს ბერად აღკვეცის გარეშე კათოლიკოს-პატრიარქმა ამბროსიმ და ნინოწმინდელმა მიტროპოლიტმა კალისტრატემ ეპისკოპოსად დაასხეს ხელი და მარგვეთის კათედრა ჩააბარეს (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1800, გვ. 15-16).

1927 წლის 27 მარტს არქიმანდრიტი ფერეზი (სიღამონიძე) სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის მოსაყდრემ, ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტმა ქრისტეფორემ (ციცქიშვილი), ბოდბელმა ეპისკოპოსმა სტეფანემ (კარბელაშვილი) და მარგველმა ეპისკოპოსმა ვარლამმა (მახარაძე) ეპისკოპოსად აკურთხეს და მანგლისის ეპარქიის მმართველად და კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსად დანიშნეს (გაზ. „თბილისის სასულიერო აკადემია და სემინარია“, 2000წ., №4, გვ. 4).

მარცხნიდან - ნიქანელი ეპისკოპოსი პავლე (ჯაფარიძე), მანგლისის მიტროპოლიტი კალისტრატე (ცინცაძე), მარჯვნივ ეპისკოპოსი ვარლამი (მახარაძე)

აქვე უნდა ვახსენოთ საქართველოს ეკლესიის კიდევ ერთი მღვდელმთავარი, რომელიც, მართალია, საქართველოში არ უკურთხებიათ, მაგრამ ჩვენი ეკლესიის წევრი იყო. ეს გახლდათ ეპისკოპოსი იოანე (ფანცულაია). 1925 წელს ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტ ქრისტეფორეს (ციცქიშვილი) ლოცვა-კურთხევით, ილუმენი იოანე რუსეთის ეკლესიის დაქვემდებარებაში გადავიდა და მოსკოვში, მაცხოვრის აღდგომის სახ. საკათედრო ტაძრის უმტატო მღვდელმსა-

კათოლიკოს-პატრიარქი ქრისტეფორე III
(ციცქიშვილი)

წინამძღვარი ეპისკოპოსი
ივანე (ციცქიშვილი)

ლი), ცაგერელი ეპისკოპოსი ალექსი (გერსამია), მარგველი ეპისკოპოსი ვარლამი (მახარაძე), მანგლელი ეპისკოპოსი ეფრემი (სიღამონიძე).

ყველა ეპარქიისათვის მღვდელმთავრების და ადგენა ერთობ მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო მაშინდელი უღვთო ხელისუფლებისაგან დევნილი და განამებული საქართველოს ეკლესიისათვის. უწმინდესი ამბროსის მამამთავრობის დროს სულ 11 მღვდელმთავარი იკურთხა.

1927 წლის 29 მარტს, დღის სამ საათზე, გარდაიცვალა უწმინდესი და უნეტარესი ამბროსი (ხელია) (ქ. ცინცაძე, „რაც გამახსენდა“, ქ. თბილისი, 2007წ., გვ. 257; გვ. 382).

ოთხი დღით ადრე, 1927 წლის 25 მარტს, საქართველოს ეკლესიის დროებითი მმართველობის დადგენილებით, ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი ქრისტეფორე (ციცქიშვილი) კათოლიკოს-პატრიარქის მოსაყდრედ აირჩიეს და დროებით ბათუმში მოქმედის ეპარქიის მართვა დაევა. 1927 წლის 26 ივნისს საქართველოს ეკლესიის წმ. სინოდის კრებაზე სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქად მიტროპოლიტი ქრისტეფორე აირჩიეს. მეორე დღეს მის მოსაყდრედ ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი დავითი (კაჭახიძე) გამოცხადდა (შენიშვნა: 1930 წლის 12 თებერვალს გადადგა მოსაყდრის პოსტიდან). მიტროპოლიტ ქრისტეფორეს ინტრონიზაცია შედგა 1927 წლის 14 ოქტომბერს სვეტიცხოვლის საპატრი-

ხურად დაინიშნა. იმავე პერიოდში „ობნოვლენცური“ ეკლესიის გავლენის ქვეშ მოექცა. 1925 წელს რუსეთის „ობნოვლენცური“ ეკლესიის წმ. სინოდის თავმჯდომარემ, მიტროპოლიტმა ბენიამენმა (მურატოვსკი) არქიმანდრიტის წოდება მიანიჭა და ქ. ორიოლის ღვთისმშობლის საფარველის სახ. საკათედრო ტაძრის წინამძღვრის მოადგილედ განამსახრა. 1926 წლის 30 ოქტომბერს ეპისკოპოსად დაასახეს ხელი და ორიოლის ეპარქიის ქორეპისკოპოსად დაინიშნა. 1927 წლის 25 ივნისს გადაიყვანეს ციმბირში, ტიუმენ-იალუტროვსკის ეპარქიის მმართველად, სადაც რვა თვე იმსახურა. 1928 წლის თებერვალში, ავადმყოფობის გამო (ფილტვების ანთება), თავი დაანება სამსახურს და იმავე წელს სამშობლოში დაბრუნდა, სადაც შეინანა თავისი საქციელი. იგი ძირითადად ქ. სოხუმში ცხოვრობდა (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 700, გვ. 6; საქმე №1696, გვ. 60-61).

ასე რომ, 1927 წლის 27 მარტს საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას ჰყავდა 13 მაღალი იერარქი: სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ამბროსი (ხელია), ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი ქრისტეფორე (ციცქიშვილი), ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი დავითი (კაჭახიძე), უეპარქიო მიტროპოლიტი იოანე (მარლიშვილი), უეპარქიო მიტროპოლიტი კალისტრატე (ციცქაძე), ურბნელი ეპისკოპოსი სვიმონი (ჭელიძე), ნილენელი ეპისკოპოსი პავლე (ჯაფარიძე), ჭყონდიდელი ეპისკოპოსი ნესტორი (ყუბანიშვილი), ალავერდელი ეპისკოპოსი მელქისედეკი (ფხალაძე), ბოდბელი ეპისკოპოსი სტეფანე (კარბელაშვილი).

წინამძღვარი ეპისკოპოსი
ალექსი (გერსამია)

მანგლელი ეპისკოპოსი
ეფრემი (სიღამონიძე)

ამბროსი (ხელაია) აღსაყდრების დღე, 1921წ

არქო ტაძარში. მან პატრიარქობის პერიოდში თავის ტიტულატურას ჩამოაცილა სიტყვა „უწმინდესი“, რომელიც მისი გარდაცვალების შემდეგ ისევ აღადგინეს (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1823, გვ. 61; საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 1699, აღწერა 1, საქმე №39, გვ.32; ს. ვარდოსანიძე, „სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი უწმინდესი და უნეტარესი ქრისტეფორე III (1927-1932)“, ქ. თბილისი, 2009წ., გვ. 139).

1928 წელს გამოცემულ საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის კალენდარში ეპარქიებისა და მღვდელმთავრების სია ასე გამოიყურება: მცხეთა-ტფილისის ეპარქია — კათოლიკოს-პატრიარქი **ქრისტეფორე (ციციშვილი)**; კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსი, ნინოწმინდელი ეპისკოპოსი **ეფრემი (სიღამონიძე)**; წილკნის ეპარქია — ეპისკოპოსი **პავლე (ჯაფარიძე)**; მანგლისის ეპარქია — მიტროპოლიტი **კალისტრატე (ცინცაძე)**; ალავერდის ეპარქია — ეპისკოპოსი **მელქისედეკი (ფხალაძე)**; ბოდბის ეპარქია — ეპისკოპოსი **სტეფანე (კარბელაშვილი)**; ურბნისის ეპარქია — ეპისკოპოსი **სიმეონი (ჭელიძე)**; აწყურის ეპარქია — თავისუფალია; აგარაკ-ნალკის ეპარქია — თავისუფალია; არგვეთის ეპარქია — ეპისკოპოსი **ვარლამი (მახარაძე)**; ქუთაის-გაენათის ეპარქია — მიტროპოლიტი **დავითი (კაჭახიძე)**; ცაგერის ეპარქია — თავისუფალია; ნიკორწმინდის ეპარქია

— თავისუფალია; ჭყონდიდის ეპარქია — ეპისკოპოსი **ნესტორი (ყუბანეიშვილი)**; ბათუმ-შემოქმედის ეპარქია — თავისუფალია; ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქია — თავისუფალია. კიდევ ორი მღვდელმთავარი: მიტროპოლიტი **იოანე (მარლიშვილი)** და ეპისკოპოსი **ალექსი (გერსამია)** უეპარქოდ იყვნენ დარჩენილი (საქართველოს ეკლესიის კალენდარი 1928 წლისათვის).

უწმინდეს და უნეტარეს **ქრისტეფორეს** მამამთავრობის დროს აკურთხეს მხოლოდ ერთი მღვდელმთავარი. 1928 წლის 16 დეკემბერს თბილისის ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძრის წინამძღვარი, დეკანოზი **იეროთეოზ აივაზაშვილი** ნინოწმინდელ ეპისკოპოსად იქნა ხელდასხმული და კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსად დაინიშნა (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1823, გვ. 166).

სამწუხაროდ, 1929 წელს საქართველოს ეკლესიას გამოაკლდა ორი ახალგაზრდა მღვდელმთავარი. 1929 წლის 3 ნოემბერს გარდაიცვალა წილკნელი ეპისკოპოსი **პავლე (ჯაფარიძე)**, ხოლო ათ დღეში, 13 ნოემბერს, ბოდბელი მიტროპოლიტი **იოანე (მარლიშვილი)** აღესრულა (დეკანოზი **ნიკიტა თალაქვაძე**, „მოქალაქე-მღვდლის დღიურიდან“, 2013წ., გვ. 533).

1932 წლის 10 იანვარს, საღამოს 6 სთ-სა და 20 წუთზე, გარდაიცვალა კათოლიკოს-პატრიარქი **ქრისტეფორე (ციციშვილი)**. 1932 წლის 21 ივნისს საქართველოს ეკლესიის VI საეკლესიო კრებაზე, არჩევნების გარეშე კათოლიკოს-პატრიარქად გამოარჩიეს მანგლელ-ალა-

მარცხნიდან სხედან: არქიმ. პავლე (ჯაფარიძე), ცხუმ-აფხაზეთის ეპ. იოანე (მარლიშვილი), კათოლიკოს-პატრიარქი ამბროსი (ხალაი), ჟუგოდიდელი ეპ. დავითი (კახიკიძე), ურბნელი ეპ. ქრისტეფორე (ციციშვილი).

დგანან: გაბრიელ ჩაჩანიძე (შემდგომში ქუთათელ-გაენათელი მიტროპ. გაბრიელი), დიპკვანი სიმონ მონასელიძე (შემდგომში — დეკანოზი), დიპკვანი ნიკოლოზ გოლაშვილი (შემდგომში — მღვდელი), დეკ. ლაზარე ნათიძე, მღვდელ-მონაზონი ეფრემი (სიღამონიძე, შემდგომში — კათოლიკოს-პატრიარქი).

ფოტო გადაღებულია 1922 წლის 14 ოქტომბერს, სვატიცხოველში.

ვერდელი მიტროპოლიტი კალისტრატე (ცინცაძე) — კალისტრატეს სახელით. იმავე წლის 24 ივნისს მოხდა მისი ინტრონიზაცია (საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე №3904, გვ. 3; საქმე №3909, გვ. 1).

უწმინდეს კალისტრატეს მამამთავრობის ხანა უმძიმესი პერიოდი გახლდათ საქართველოს ეკლესიის ისტორიაში. ამ დროს გარდაიცვალა მრავალი მღვდელმთავარი და დაქვრივდა თითქმის ყველა მოქმედი ეპარქია: 1935 წლის 19 მარტს — ბათუმ-შემოქმედელი მიტროპოლიტი დავითი (კაჭახიძე); 1935 წლის 13 ნოემბერს — ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი სვიმონი (ჭელიძე); 1936 წლის 1 აპრილს — პენსიაზე მყოფი ეპისკოპოსი სტეფანე (კარბელაშვილი); 1937 წლის 15 დეკემბერს დახვრიტეს უეპარქიო ეპისკოპოსი იოანე (ფანცულაია); 1938 წლის 7 თებერვალს — წილკნელ-ურბნელი ეპისკოპოსი ალექსი (გერსამია); 1938 წლის 15 ივნისს — პენსიაზე მყოფი ეპისკოპოსი ნესტორი (ყუბანეიშვილი); 1938 წლის 8 ოქტომბერს დააპატიმრეს და 1939 წელს რუსეთში

გადაასახლეს ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი ვარლამი (მახარაძე) და თბილისში მცხოვრები, ნავთლულის წმ. ბარბარეს სახ. ტაძრის წინამძღვარი, ეპისკოპოსი ეფრემი (სიღამონიძე). მიტროპოლიტი ვარლამი გადასახლებაშივე აღესრულა, ხოლო ეპისკოპოსი ეფრემი ღვთის შეწევნით გადარჩა და რამდენიმე წლის შემდეგ დედაეკლესიას დაუბრუნდა. 1942 წლის 28 ოქტომბერს, ეპისკოპოს იეროთეზის (აივაზაშვილი) გარდაცვალების შემდეგ, უძველეს ქართულ მართლმადიდებელ სამოციქულო ეკლესიაში კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს გარდა მხოლოდ ორი მღვდელმთავარიღა დარჩა: თბილისში მყოფი უეპარქიო მიტროპოლიტი მელქისედეკი (ფხალაძე) და წილკნელ-ურბნელი ეპისკოპოსი ტარასი (კანდელაკი). ეს იყო ყველაზე დაძაბული და კულმინაციური პერიოდი ქართული ეკლესიის ისტორიაში. თითქოს, უღვთო ხელისუფლება გამარჯვებას ზეიმობდა.

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

რუბრიკას უძღვება
დიაკონი გიორგი მაჩურიშვილი

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, დიაკონი გიორგი მაჩურიშვილი, იახაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშელი, მაშუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

საქართველოს ეკლესიის მღვდელმთავრები 1917-1977 წლებში,

რვა პატრიარქის მამამთავრობის ხანაში

III ნაწილი

მცირე ექსკურსით, მოკლედ გადავავლოთ თვალი საქართველოს ეკლესიის მდგომარეობას 1917-1943 წლებში.

1917 წელს მთელ საეგზარქოსოში მოქმედებდა 1629 ეკლესია. წარმოვადგენთ ზუსტ მონაცემებს: აღმოსავლეთ საქართველოში იყო 498 ეკლესია, გარდა ამისა, ბაქოს, ერევნის, ყარსის და ელიზავეტოპოლის გუბერნიებში იყო 131 ეკლესია; იმერეთის ეპარქიაში იყო ერთი საკათედრო ტაძარი, სასწავლებელში არსებული ოთხი ეკლესია; ორი სასულიეროში და ორი საეროში, ერთი სატუსალოს ეკლესია და 544 სამრევლო ტაძარი. სულ 550 ეკლესია; გურია-სამეგრელოს ეპარქიაში მოქმედებდა: სამეგრელოში — 293, ხოლო გურიაში — 150. სულ 443 ეკლესია. გარდა ამისა, გურია-სამეგრელოს ეპარქიაში იყო ორი სამხედრო ტაძარი (ფოთსა და ბათუმში), ერთი ეკლესია ბათუმის საავადმყოფოსთან და სასწავლებლის ოთხი ეკლესია: ქ. სენაკში, სადაც განთავსებული იყო სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელი, ფოთის სამოქალაქო სასწავლებელში, ბათუმის ვაჟთა გიმნაზიაში და სახელოსნო სასწავლებელში. მოქმედებდა 35 მონასტერი: 29 მამათა, 6 დედათა. სამღვდელოების რიცხვი დაახლოებით ასეთი იყო: 1609 მღვდელი, 227 დიაკვანი, 1705 მედავითნე, 1188 ბერი, 281 მონაზონი დედეები (თუმცა ეს რიცხვი მონაზონ დედათა არ უნდა იყოს სწორი, რადგან იმ პერიოდში მარტო ბოდბეში 200-მდე, ხოლო თეკლათის მონასტერში 80-მდე წვერი იყო (გ.მ.) (Списокъ

благочинныхъ Грузинской Епархій, съ указаниємъ приходоѡ, Тифлисъ 1915г. ст. 3-16; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1630, გვ. 155-156; საქმე №2846, გვ. 7).

1928 წლის 25 აპრილს მოქმედებდა 1016 ეკლესია, სადაც მსახურობდა 779 მღვდელი და 280 დიაკვან-მედავითნე. გარდა ამისა, 1928 წელს იყო რუსების 20 და ბერძნების 16 ეკლესია (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1630, გვ. 96).

1929 წელს საქართველოს ეკლესიის ეპარქიებში დეტალურად ასეთი მდგომარეობა იყო:

მცხეთა-თბილისისა და ნინოწმინდის ეპარქია — 4 სამთავარზუცესო ოლქი, 74 ეკლესია, 2 მამათა, 1 დედათა მონასტერი, 83 სასულიერო პირი (აქედან უწმინდესი და უნეტარესი ქრისტეფორე (ციციტიშვილი), ხუთი მღვდელმთავარი: მიტროპ. კალისტრატე, ეპ. პავლე, ეპ. მელქისედეკი, ეპ. ეფრემი, ეპ. იეროთეოზი რომელნიც მრევლში მსახურობდნენ, 3 არქიმანდრიტი, 30 დეკანოზი, 2 ილუმენი, 5 მღვდელ-მონაზონი, 32 მღვდელი, 2 პროტოდიაკვანი, 1 ბერ-დიაკვანი, 2 დიაკვანი), 13 მედავითნე (1929 წლის 1 სექტემბერი);

ალავერდის ეპარქია — 3 სამთავარზუცესო ოლქი, 43 ეკლესია, 29 სასულიერო პირი (მათ შორის 1 ეპისკოპოსი, 5 დეკანოზი, 5 ილუმენი, 1 მღვდელ-მონაზონი, 16 მღვდელი, 1 დიაკვანი), 5 მედავითნე (1929 წლის 1 სექტემბერი).

ბათუმ-შემოქმედის ეპარქია — 4 სამთავარზუცესო

ნიკაწელი ეპ.
ტარასი (კანდელაკი)

ნინოწმინდელი ეპ.
დიმიტრი (ლაშარიშვილი)

ალავერდელ-გოდგალი ეპ.
გაბრიელი (ჩაჩანიძე)

ცხუმ-აფხაზეთის ეპ.
ანტონი (გიდინიშვილი)

ნიმუშიშვილი მიტროპ.
დიმიტრი (იპოვინი)

ნილკაძე ეპ. გიორგი (ნარი-
ალაშვილი), ალ. ჩახვაშვილის ნახ.

მარგველ-ურბანელი ეპ. ღა-
ვითი (დავითიანი)

თეთრიწყაროელი მიტროპ.
ზინობი (მამუბა)

ცესო ოლქი, 23 ეკლესია, 2 სამლოცველო სახლი, 25 სასულიერო პირი (მათ შორის 1 არქიმანდრიტი, 6 დეკანოზი, 15 მღვდელი, 1 პროტოდიაკვანი, 1 ბერ-დიაკვანი, 1 დიაკვანი), 4 მედავითნე (1929 წლის 1 სექტემბერი);

ბოდბის ეპარქია — 4 სამთავარხუცესო ოლქი, 47 ეკლესია, 39 სასულიერო პირი (მათ შორის 1 მიტროპოლიტი, 1 არქიმანდრიტი, 9 დეკანოზი, 2 მღვდელ-მონაზონი, 26 მღვდელი), 14 მედავითნე (1929 წლის 4 იანვარი);

მანგლისის ეპარქია — 1 სამთავარხუცესო ოლქი, 10 ეკლესია, 11 სასულიერო პირი (მათ შორის 4 დეკანოზი, 2 მღვდელ-მონაზონი, 5 მღვდელი), 2 მედავითნე (1929 წლის 1 სექტემბერი);

მარგვეთის ეპარქია — 8 სამთავარხუცესო ოლქი, 128 ეკლესია, 59 სასულიერო პირი (მათ შორის 10 დეკანოზი, 1 ილუმენი, 3 მღვდელ-მონაზონი, 45 მღვდელი), 40 მედავითნე (1929 წლის 15 მაისი);

ნიკორწმინდის ეპარქია — 4 ეკლესია, 1 მღვდელი (1929 წლის 1 სექტემბერი).

ურბნის-მანყვერის ეპარქია — 6 სამთავარხუცესო ოლქი, 49 ეკლესია, 52 სასულიერო პირი (მათ შორის 1 ეპისკოპოსი, 1 არქიმანდრიტი, 5 დეკანოზი, 2 მღვდელ-მონაზონი, 43 მღვდელი), 17 მედავითნე (1929 წლის 20 მაისი);

ქუთაის-გაენათის ეპარქია — 17 სამთავარხუცესო ოლქი, 177 ეკლესია, 139 სასულიერო პირი (მათ შორის 1 მიტროპოლიტი, 20 დეკანოზი, 1 ილუმენი, 8 მღვდელ-მონაზონი, 109 მღვდელი), 86 მედავითნე (1929 წლის 1 სექტემბერი); (შენიშვნა: ამ დროს ქ. ქუთაისში ცხოვრობდა უეპარქიო ეპ. ნესტორი (ყუბანეიშვილი)).

ცაგერის ეპარქია — 6 სამთავარხუცესო, 63 ეკლესია, 39 სასულიერო პირი (მათ შორის 1 დეკანოზი, 1 მღვდელ-მონაზონი, 37 მღვდელი), 21 მედავითნე (1929 წლის 1 სექტემბერი);

ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქია — 10 სამთავარხუცესო ოლქი, 76 ეკლესია, 4 სამლოცველო სახლი, 1 მამა-

თა, 1 დედათა მონასტერი, 77 სასულიერო პირი (მათ შორის 1 ეპისკოპოსი, 2 არქიმანდრიტი, 16 დეკანოზი, 2 ილუმენი, 5 მღვდელ-მონაზონი, 49 მღვდელი, 2 დიაკვანი), 21 მედავითნე (1929 წლის 1 სექტემბერი);

ნილკის ეპარქია — 4 სამთავარხუცესო ოლქი, 54 ეკლესია, 27 სასულიერო პირი (მათ შორის 4 დეკანოზი, 1 ილუმენი, 2 მღვდელ-მონაზონი, 18 მღვდელი), 4 მედავითნე (1929 წლის 1 სექტემბერი);

ჭყონდიდის ეპარქია — 8 სამთავარხუცესო ოლქი, 70 ეკლესია, 76 სასულიერო პირი (მათ შორის 1 ეპისკოპოსი, 16 დეკანოზი, 1 ილუმენი, 55 მღვდელი, 1 პროტოდიაკვანი, 2 ბერ-დიაკვანი), 22 მედავითნე (1929 წლის 1 სექტემბერი);

მთლიანობაში მონაცემები ასეთი გახლავთ: 823 ეკლესია, 5 მონასტერი, 6 სამლოცველო სახლი, 1 პატრიარქი, 3 მიტროპოლიტი, 9 ეპისკოპოსი, 8 არქიმანდრიტი, 126 დეკანოზი, 11 ილუმენი, 31 მღვდელ-მონაზონი, 451 მღვდელი, 4 პროტოდიაკვანი, 4 ბერ-დიაკვანი, 6 დიაკვანი, 249 მედავითნე (შენიშვნა: გარდა აქ აღწერილი სასულიერო პირებისა, სხვადასხვა ქალაქებში, მოქმედ ტაძრებზე, მიმაგრებულნი იყვნენ ყოფილი დედათა და მამათა მონასტრის ბერმონაზვნები, რომელნიც ოფიციალურ სივრცეში არ აღინუსხებოდნენ. ასევე მიუვალ ადგილებში ტყეებში და მთებში ფარულად მოღვაწეობდნენ ბერ მონაზვნები. მათი რიცხვი დაახლოებით 200-მდე იყო) (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1630, გვ. 229-232; გვ. 236-252; გვ. 255-257; გვ. 260-261; საქმე №1973, გვ. 3; გვ. 6).

1936 წლის 1 მაისისთვის საქართველოს ეკლესიის მდგომარეობა ასე გამოიყურებოდა: მცხეთა-თბილისისა და ნინოწმინდის ეპარქიაში — 56 ეკლესია და 48 სასულიერო პირი; გაერთიანებულ ქუთაის-გაენათის, ნიკორწმინდის, ჭყონდიდის, ცაგერისა და მარგვეთის ეპარქიაში — 55 ეკლესია და 60 სასულიერო პირი; ალავერდის ეპარქიაში — 25 ეკლესია და 15 სასულიერო პირი; მანგლისის ეპარქიაში — 12 ეკლესია და 8 სასულიერო პირი; ურბნისისა და

ცხუმ-აფხაზეთის ეპ.
ლეონიდა (შვანია)

ქუთათელ-გაენათელი
მიტროპ. ნაუში (შავენიძე)

ალავერდელი ეპ.
დავითი (გურდულაძე)

ანწყურის ეპარქიაში — 12 ეკლესია და 13 სასულიერო პირი; ნილკნის ეპარქიაში — 8 ეკლესია და 9 სასულიერო პირი; ბათუმ-შემოქმედის ეპარქიაში — 6 ეკლესია და 7 სასულიერო პირი; ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქიაში — 36 ეკლესია და 32 სასულიერო პირი. სულ მოქმედებდა 210 ეკლესია და მსახურობდა 192 სასულიერო პირი (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1630, გვ. 528-535).

1936 წელს საბჭოთა კავშირში დაწყებულ რეპრესიებს შეეწირა დარჩენილი სამღვდელოების თითქმის ნახევარი. ამჟამად, ჩვენს ხელთ არსებული ინფორმაციით საქართველოში დახვრიტეს 93 სასულიერო პირი. არსებული ვითარებიდან გამომდინარე, რა თქმა უნდა შეუძლებელი იყო არათუ ახალი მღვდელმთავრის, უბრალო მედავითნის პოვნა და დადგინება. მიუხედავად ამისა, უწმინდესმა კალისტრატემ შეძლო და 1939 წლის 19 მარტს ნილკნელ ეპისკოპოსად აკურთხა არქიმ. ტარასი (კანდელაკი), ხოლო 1943 წლის 23 მაისს ბერად აღკვეცის გარეშე დეკ. დიმიტრი (ლაზარიშვილი) ნინოწმინდელ ეპისკოპოსად და კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსად დაადგინა (კ. ცინცაძე „რაც გამახსენდა“ ქ. თბილისი 2007წ. გვ. 254-255).

ორივე მღვდელმთავარი უწმინდესი კალისტრატეს მამამთავრობის დროსვე აღესრულა. ეპ. დიმიტრი 1947 წლის 8 ნოემბერს, ხოლო ეპ. ტარასი 1951 წლის 12 დეკემბერს (გაზ. „კომუნისტი“ 1947წ. №227, გვ. 4; 1951წ. №292, გვ. 4).

1945 წლის 28 მარტს კათოლიკოს-პატრიარქი კალისტრატე საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კავშირის სახკომსაბჭოსთან არსებულ მართლმადიდებელი ეკლესიის საბჭოს რწმუნებულს საქართველოს საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკაში ბ-ნ კონსტანტინე ქადაგიშვილს წერდა: „1937 წლის 1 იანვრისათვის საქართველოს ეკლესიაში იყო: 187 ტაძარი, 203 მღვდელი და 43 დიაკონ-ნიგნის მკითხველი. 1937 წელში მრავალი ეკლესია დაიკეტა, სამღვდელონი, ნებსით თუ უნებლიეთ, ჩა-

მოშორდნენ ეკლესიას ზოგი კი სამრევლომ აკლეს — დარჩით ჩვენთან და უტადროთ გაგვინიეთ მოძღვრობა მღვდლებიც დარჩნენ დასრულებდნენ თავიანთ მოვალეობას მრევლის თუ სახელმწიფოს წინაშე, — იხდიდნენ გადასახადს, იძენდნენ ობლგაციებს და სხვა... 1945 წლის ოქტომბრის 8 და არსდა ს.ს.რ. კავშირის სახ. კომსაბჭოსთან მართლმადიდებელ ეკლესიის

საქმეთა გამო ცალკე საბჭო. მართალია ეს საბჭო დანიშნული იყო რუსეთის მართლმადიდებელ ეკლესიისათვის, მაგრამ, ვინაიდან იგი დაარსებულ იყო კავშირის სახკომსაბჭოსთან, ამისათვის, მორწმუნეების აზრით, მისი გავლენა უნდა გავრცელებულიყო მთელ კავშირის მართლმადიდებლებზე; ამისთვის კათოლიკოს-პატრიარქს სამრევლოებში მოართვეს თხოვნები ეკლესიების გახსნისათვის ეს თხოვნები 1944 წლის იანვრის 10 და თებერვლის 17, №1222, 1261 და 1262, გადაეგზავნა საქართველოს ს.ს.რ. სახკომსაბჭოს თავჯდომარეს დასაკმაყოფილებლად. თხოვნები იმავე წლის აპრილში გადაეცა კავშირის სახკომსაბჭოსთან არსებულ მართლმადიდებელ ეკლესიის საბჭოს რწმუნებულ ჩვენს რესპუბლიკაში, კ. ი. ქადაგიშვილს. საქმეებთან გაცნობის შემდეგ, კონსტანტინე ილარიონიძემ აღძრა სათანადო შვამდგომლობა ვისდამიჯერ არს, მაგრამ ჯერჯერობით გახსნილია სამ ეკლესია — მანგლისში, სტალინში (ცხინვალის და სასაფლაოსი — ბათუმში, სამების სახელობის). ამჟამად საკათოლიკოზოში მოქმედებს 29 ეკლესია, რომელშიდაც მოღვაწეობენ 5 მღვდელმთავარი, 41 ძირითადად მომუშავე მღვდელი, 2 პროტოდიაკონი და 3 ნიგნის მკითხველი, და ზედ მინჯრილი: მღვდელნი 77 და მედავითნე 2. ამათ გარდა მხოლოდ აღრიცხვაზე არის აყვანილი 4, სავსებით საკათოლიკოზოში ირიცხება 135 ეკლესიის მსახური. შესაძლებლად მიმაჩნია, მთებში კიდევ იყვნენ ჩარჩენილნი მღვდლები“ (საქართველოს უახლეს ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1879, აღწერა 1, საქმე №3, გვ. 2-4).

როგორც ვხედავთ, 1945 წლის 28 მარტს, ქართულ ეკლესიაში იყო ხუთი მოქმედი მაღალი იერარქი. 1945 წელს გამოცემულ საქართველოს ეკლესიის კალენდარში ეპარქიებისა და მღვდელმთავრების სია ასე გამოიყურებოდა: მცხეთა-თბილისის ეპარქია — კათოლიკოს-პატრიარქი კალისტრატე (ცინცაძე); კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსი, ნინოწმინ-

სხედან მარცხნიდან: ქუთათელ-გაენათელი მიტროპ. ეფრემი (სიდამონიძე), სსრკ სახკომსაზქოსთან არსებულ მართლმად. ეკლესიის საბჭოს რწმუნებული სსსრ-ში კ. ქადაგიშვილი, სრ. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი კალისტრატე (ცინცაძე), ურბნელი მიტროპ. მელქისედეკი (ფხალაძე), წილკნელი ეპ. ტარასი (კანდელაკი).

დგანან: ბათუმის წმ. ნიკოლოზის სახ. საკათედრო ტაძრის წინამძღვარი, დეკ. ალექსი სობჩუკი, თბილისის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახ. ტაძრის წინამძღვარი, პროტოპრესვიტერი იოანე ლოხოვოი, წინონმინდელი ეპ. დიმიტრი (ლაზარიშვილი), სოხუმის წმ. ნიკოლოზის სახ. საკათედრო ტაძრის წინამძღვარი, დეკ. სვიმონ გიგინეიშვილი.

ფოტო გადაღებულია 1947 წლის 5 მაისს.

დელი ეპ. დიმიტრი (ლაზარიშვილი); წილკნის ეპარქია — ეპ. ტარასი (კანდელაკი); მანგლისის ეპარქია — უწმინდესი კალისტრატე; ალავერდის ეპარქია — თავისუფალია; ბოდბის ეპარქია — თავისუფალია; ურბნისის ეპარქია — მიტროპ. მელქისედეკი (ფხალაძე); აწყურის ეპარქია — თავისუფალია; აგარაკ-ნალკის ეპარქია — თავისუფალია; არგვეთის ეპარქია — თავისუფალია; ქუთაის-გაენათის ეპარქია — მიტროპ. ეფრემი (სიდამონიძე); ცაგერის ეპარქია — თავისუფალია; ნიკორწმინდის ეპარქია — თავისუფალია; ყყონდიდის ეპარქია — თავისუფალია; ბათუმ-შემოქმედის ეპარქია — თავისუფალია; ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქია — თავისუფალია (საქართველოს ეკლესიის კალენდარი 1946წ. გვ. 95).

1949 წლის 20 დეკემბერს კათოლიკოს-პატრიარქის კალისტრატეს ლოცვა-კურთხევით, სოხუმის საკათედრო ტაძარში არქიმანდრიტებმა: ლუკამ (ნადარეიშვილი) და იოაკიმემ (შენგელაია) დეკ. გაბრიელ ჩაჩანიძე ბერად აღკვეცეს და სახელად ისევ გაბრიელი უწოდეს. 1950 წლის იანვარში სიონის საპატრიარქო ტაძარში მას ეპისკოპოსად დაასახეს ხელი და ალავერდისა და ბოდბის ეპარქიების მმართველად დაინიშნა. სულ თავისი მამამთავრობის 20 წლის მანძილზე კათოლიკოს-პატრიარქმა კალისტრატემ (ცინცაძე) სამი მღვდელმთავარი აკურთხა

(ზ. ჟვანია, „საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქნი და მღვდელმთავარნი 1917 წლიდან, ქ. ქუთაისი, 1994წ. გვ. 73).

უწმინდესი და უნეტარესი კალისტრატე 1952 წლის 3 თებერვალს გარდაიცვალა. 1952 წლის 5 აპრილს, საქართველოს ეკლესიის IX საეკლესიო კრებაზე კათოლიკოს-პატრიარქად გამოარჩიეს, ურბნელი მიტროპ. მელქისედეკი (ფხალაძე) მელქისედეკ III-ის სახელწოდებით. იმავე წლის 7 აპრილს სვეტიცხოვლის თორმეტი მოციქულის სახ. საპატრიარქო ტაძარში მოხდა მისი ინტრონიზაცია (ს. ვარდოსანიძე „საქართველოს მართლმადიდებელი სამოციქულო ეკლესია 1917-1952 წლებში“ ქ. თბ. 2001წ., გვ. 197; საქართველოს ეკლესიის კალენდარი 1959წ. გვ. 10).

XX ს-ის 50-იან წლებში, ძნელბედობის ჟამს, როდესაც ნ. ხრუშოვის წინამძღოლობით უღვთო ხელისუფლება ყველანაირი მეთოდითა და ხერხით ცდილობდა ეკლესიისა და სარწმუნოების დისკრედიტაციას უწმინდესმა და უნეტარესმა მელქისედეკმა შეძლო და რვა ახალი მღვდელმთავარი აკურთხა. ესენი იყვნენ: 1952 წლის 30 მარტს დეკ. სვიმონ გიგინეიშვილი — ცხუმ-აფხაზეთის ეპისკოპოსი ანტონი; 1952 წლის 15 ივნისს დეკ. დავით იაშვილი — წინონმინდელი ეპ. დიმიტრი (შენიშვნა: 1952-1959 წლებში იყო

ურბანელი მიტროპოლიტ მელქისედეკის (უხალაძე) კათოლიკოს-პატრიარქად არჩევა

კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსი); 1954 წლის 3 იანვარს არქიმ. გობრონი (ნკრიალაშვილი) — წილკნელი ეპისკოპოსი გობრონი; 1956 წლის 28 აგვისტოს ქაშვეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის წინამძღვარი, დეკ. ხარიტონ დევდარიანი — მარგვეთისა და ურბნისის ეპისკოპოსი დავითი; 1956 წლის დეკემბერში უწმინდესმა და უნეტარესმა მელქისედეკმა მიმართა სინოდის წევრებს წერილობით ეცნობებინათ უჭერდნენ თუ არა მხარს არაქართული წარმოშობის არქიმ. ზინობის (მაყუგა) ეპისკოპოსად კურთხევას. სინოდის წევრთა უმრავლესობა მიუღებლად მიიჩნედა ასეთი პრეცედენტის დაშვებას, მაგრამ უწმინდესმა მელქისედეკმა 1956 წლის 30 დეკემბერს იგი მაინც აკურთხა ეპისკოპოსად და 1957 წლის 6 მარტს კათოლიკოს-პატრიარქის მეორე ქორეპისკოპოსად დანიშნა და ეწოდა სტეფანეველი (სომხეთში არსებული მართლმადიდებელი ტაძრების მმართველი). 1957 წლის 15 თებერვალს ლავრენტი ტიმოთეს ძე ჟვანია — ცხუმ-აფხაზეთის ეპისკოპოსი ლეონიდე. 1957 წლის 7 ივლისს ქუთაისის ეპარქიის მთავარხუცესი და ქუთაისის მწვანეყვავილას მთავარანგელოზთა სახ. ტაძრის წინამძღვარი, დეკ. ნაუმ შავიანიძე — ქუთათელ-გაენათელი ეპისკოპოსი ნაუმი. 1958 წლის 14 ოქტომბერს ალავერდის ეპარქიის მთავარხუცესი და თელავის ღვთაების საკათედრო ტაძრის წინამძღვარი, დეკ. დავით ბურდულაძე —

ალავერდელი ეპისკოპოსი დავითი (საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1879, აღწერა 1, საქმე №8, გვ. 81; საქმე №27, გვ. 27; ფ. 1880, აღწერა 6, საქმე №196, გვ. 12; ზ. ჟვანია, „საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქნი და მღვდელმთავარნი 1917 წლიდან, ქ. ქუთაისი, 1994წ., გვ. 39; დეკანოზი ზ. ჟვანია „მართლთა ცხოვრება“ ქ. ქუთაისი, 2005წ., გვ. 76-77; მიტროპ. ნაუმის (შავიანიძე) პირადი არქივი; ჟურნ. „მოყვასი“ (ალავერდის ეპარქიის ყოველთვიური გამოცემა, 2004წ. №1 (16), გვ. 22-23).

მისი მამამთავრობის დროს სამი მღვდელმთავარი გარდაიცვალა: 1954 წლის 21 თებერვალს — წილკნელი ეპ. გობრონი (ნკრიალაშვილი); 1956 წლის 3 ივლისს — ქუთათელ-გაენათელი მიტროპ. გაბრიელი (ჩაჩანიძე) და 1956 წლის 24 ნოემბერს — ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპ. ანტონი (გიგინეიშვილი). თავად უწმინდესი მელქისედეკი 1960 წლის 10 იანვარს გარდაიცვალა (საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1879, აღწერა 1, საქმე №27, გვ. 22; ზ. ჟვანია, „საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქნი და მღვდელმთავარნი 1917 წლიდან, ქ. ქუთაისი, 1994წ., გვ. 74; გვ. 79).

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

რუბრიკას უძღვება
დიაკონი გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომიძე, თამარ ასათიანი, დიაკონი გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გაგრძელება: ცარო ვარდიშელი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

საქართველოს ეკლესიის მღვდელმთავრები
1917-1977 წლებში,

რვა პატრიარქის მამამთავრობის ხანაში

IV ნაწილი

1960 წლის 20 თებერვალს, საქართველოს ეკლესიის X საეკლესიო კრებაზე კათოლიკოს-პატრიარქად გამოარჩიეს ჭყონდიდელი და ბათუმ-შემოქმედელი მიტროპ. **ეფრემი (სიღამონიძე)**, ეფრემ II-ის სახელწოდებით. იმავე წლის 21 თებერვალს მოხდა მისი ინტრონიზაცია (საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, 1961წ. გვ. 2).

უწმინდესი ეფრემის მამამთავრობის დროს ოთხი

პოსი გაიოზი (შენიშვნა: 1972-1977 წლებში იყო კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსი. 1978 წლის 25 მაისს იგი დააპატიმრეს. 1979 წლის 27 მარტს გაასამართლეს და სისხლის სამართლის კოდექსის №238 მუხლის ნაწილით, №17-89 მუხლის ნაწილით და №96 მუხლით 15 წლით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯეს გაძლიერებული რეჟიმის შრომა-გასწორების კოლონიაში. თავის მხრივ, 1980 წლის 12 იანვრის საქართველოს

მამოქმადელი ეპისკოპოსი ილია
(შიოლაშვილი)

ცხუმ-აფხაზეთის ეპისკოპოსი
რომანოზი (პატრიარქი)

ნილკნელი ეპისკოპოსი გაიოზი
(კერატიშვილი)

მღვდელმთავარი აღესრულა: 1961 წლის 22 ივლისს — ბოდბელი მიტროპ. **დიმიტრი (იაშვილი)**; 1963 წლის 5 მაისს — ალავერდელი ეპ. **დავითი (ბურდულაძე)**; 1964 წლის 14 დეკემბერს — ცხუმ-აფხაზეთის ეპ. **ლეონიდე (ყვანია)**; 1969 წლის 3 მარტს — ქუთათელ-გაენათელი მიტროპ. **ნაუმი (შავიანიძე) (გაზ. „თბილისი“ 1963წ. №107, გვ. 4; დეკანოზი ზ. ყვანია „მართალთა ცხოვრება“ ქ. ქუთაისი, 2005წ., გვ. 91; მიტროპ. ნაუმის (შავიანიძე) პირადი არქივი)**

კათოლიკოს-პატრიარქმა ეფრემ II-მ სამი ახალი მღვდელმთავარი შემატა საქართველოს ეკლესიას. 1963 წლის 25 აგვისტოს არქიმ. **ილია (შიოლაშვილი)** — შემოქმედელი ეპისკოპოსი ილია; (შენიშვნა: 1963-1972 წლებში იგი იყო კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსი); 1965 წლის 21 თებერვალს არქიმ. **რომანოზი (პეტრიაშვილი)** — ცხუმ-აფხაზეთის ეპისკოპოსი რომანოზი; 1972 წლის 26 მარტს — არქიმ. **გაიოზი (კერატიშვილი)** — ნილკნელი ეპისკო-

პოსი ეკლესიის წმ. სინოდის დადგენილებით აეკრძალა ღვთისმსახურება, ჩამოერთვა მღვდელმთავრის ხარისხი და განაყენეს ზიარებიდან. მონაწილეობის შემთხვევაში ზიარების უფლებისა და ბერის წოდების დაბრუნების უფლებით) (უწმინდესი და უნეტარესი ილია II-ის პირადი საქმე, დაცულია საქართველოს საპატრიარქოს კანცელარიაში; მიტროპ. რომანოზის (პეტრიაშვილი) პირადი არქივი, გვ. 6; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1880, აღწერა 1, საქმე №357, გვ. 2; ჟურნ. „ჯვარი ვაზისა“ 1980წ. №1, გვ. 50-51).

უწმინდესი ეფრემი 1972 წლის 7 აპრილს გარდაიცვალა. 1972 წლის 1 ივლისს, საქართველოს ეკლესიის XI საეკლესიო კრებაზე კათოლიკოს-პატრიარქად გამოარჩიეს ურბნელი მიტროპ. **დავითი (დევედარიანი)**, დავით V-ის სახელწოდებით. იმავე წლის 2 ივლისს მოხდა მისი ინტრონიზაცია (ზ. ყვანია, „საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქნი

მანგლელი ეპისკოპოსი გიორგი
(ლონდაძე)

ალავერდელი ეპისკოპოსი გრიგო-
ლი (ცერცვაძე)

ბოდბელი ეპისკოპოსი ილარიონი
(სამხარაძე)

და მღვდელმთავარი 1917 წლიდან, ქ. ქუთაისი, 1994წ. გვ. 37; მიტროპ. ანანია (ჯაფარიძე) „საქართველოს საეკლესიო კრებები“ ქ. თბილისი 2003წ. ტ. III, გვ. 181).

მიუხედავად დიდი ზეწოლისა და ხელისუფლებასთან დაძაბული ერთიერთობისა, კათოლიკოს-პატრიარქმა დავით V-მ მოახერხა სამი ახალი მღვდელმთავრის კურთხევა. 1974 წლის 13 იანვარს დიდუბის ღვთისმშობლის შობის სახ. ტაძრის წინამძღვარი დეკ. გიორგი ლონდაძე — მანგლელი ეპისკოპოსი გიორგი; 1976 წლის 22 მაისს თელავის „ღვთების“ სახ. საკათედრო ტაძრის წინამძღვარი, დეკ. გიორგი ცერცვაძე ბერად აღკვეცა და სახელად გრიგოლი ეწოდა. მეორე დღეს, ეპისკოპოსად დაასხეს ხელი და ალავერდის ეპარქია ჩააბარეს; 1976 წლის 6 ივნისს თბილისის ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძრის წინამძღვარი არქიმ. ილარიონი (სამხარაძე) — ბოდბელი ეპისკოპოსი ილარიონი (შენიშვნა: 1978 წლის 27 ივლისს საქართველოს ეკლესიის წმ. სინოდმა მიიღო ასეთი გადაწყვეტილება: „ფსიქიკური ავადმყოფობის გამო ეპ. ილარიონი მღვდელმთავრის ხარისხის შენარჩუნებით გათავისუფლებულ იქნეს ბოდბის ეპარქიის მმართველობიდან და სამების ტაძრის წინამძღვრობიდან, გამოყვანილ იქნას წმ. სინოდის შემადგენლობიდან. წმ. სინოდი თვლის, რომ მისთვის აუცილებელია მკურნალობა“) (საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1880, აღწერა 6, საქმე №368, გვ. 10; მიტროპ. გრიგოლის (ცერცვაძე) პირადი არქივი; ეპ. ილარიონის პირადი საქმე, გვ. 10, დაცულია საქართველოს საპატრიარქოს კანცელარიაში).

უნწმინდესი დავით V-ის მამამთავრობის დროს საქართველოში მღვდელმთავარი არ გარდაცვლილა. თავად კათოლიკოს-პატრიარქი დავითი 1977 წლის 9 ნოემბერს გარდაიცვალა. აქვე მოგვყავს საქართველოს ეკლესიის მოქმედი ტაძრები და იქ აღრიცხული სამღვდელოება 1977 წლის მონაცემებით. სულ იყო

42 ეკლესია, სადაც მსახურობდა 8 მღვდელმთავარი, 59 მტატიანი და 13 უმტატო მღვდელმსახური, 20 მედავითნე.

მცხეთა-თბილისის ეპარქია

სიონის საპატრიარქო ტაძარი — კათოლიკოს-პატრიარქი დავით V (დედუარიანი), პროტოპრესვიტერი პახუმ ობოლაძე.

სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძარი — ეპისკოპოსი გაიოზი (კერატიშვილი), მღვდელი არსენ ბერუაშვილი, მღვდელი იოანე მამულაშვილი.

წმ. ალექსანდრე ნეველის ეკლესია — მიტროპოლიტი ზინობი (მაჭუგა), დეკანოზი მიხეილ დიდენკო, დეკანოზი გიორგი პილგუევი, დეკანოზი პავლე კოსაჩი, მედავითნე მარია დიაჩენკო, მედავითნე თამარა სლუშენკო.

წმ. იოანე ღვთისმეტყველის ეკლესია — დეკანოზი ალექსანდრე სობოლი, მედავითნე რაისა გონჩაროვა.

ქაშვეთის წმ. გიორგის ეკლესია — არქიმანდრიტი სოკრატე (ჭულუხაძე), დეკანოზი იოანე ჭკადუა.

დიდუბის ეკლესია — ეპისკოპოსი გიორგი (ლონდაძე), დეკანოზი რომანოზ ბიბილაშვილი.

კუკიის წმ. ნინოს ეკლესია — მღვდელ-მონაზონი გაბრიელი (ჩოჩოშვილი).

ნათლულის ზედა წმ. ბარბარეს ეკლესია — მღვდელი გიორგი კოლოსოვსკი, მღვდელი ზურაბ ცხვარაძე, მედავითნე ანა კარმანოვა.

ყოვლადწმინდა სამების ეკლესია — ეპისკოპოსი ილარიონი (სამხარაძე).

ნათლულის ქვედა წმ. ბარბარეს ეკლესია — მღვდელ-მონაზონი მეთოდე (აივაზოვი).

პეტრე-პავლეს ეკლესია — დეკანოზი გიორგი ტერზიევი.

წმ. მიქაელ ტვერელის ეკლესია — არქიმანდრიტი პავლე (მიშენკო), მედავითნე რაისა ბალანინა.

მამა დავითის ეკლესია — დეკანოზი ამირან შენგელია.

ბოდბის ეპარქია

ბოდბის მონასტერი — მღვდელი ლავრენტი კრავცოვი, მედავითნე მარია ვორონცოვა.

წითელწყაროს ეკლესია — დეკანოზი ანატოლი კრასნიხი, მედავითნე ფილიპე ფურტანოვი.

მანგლისის ეპარქია

მანგლისის ღვთისმშობლის მიძინების საკათედრო ტაძარი — მღვდელი ალექსანდრე გულიაშვილი, მედავითნე ანნა პანოვა.

ნალკის ღვთისმშობლის ეკლესია, კარაკუმის წმ. გიორგის ეკლესია, ბეშტაშენის წმ. გიორგის ეკლესია — დეკანოზი ანასტასი ლეონოვი.

თეთრიწყაროს წმ. ნიკოლოზის ეკლესია — მღვდელი ანატოლი კოლოდენი, მედავითნე ფედოსია ნიკიტინა.

ალავერდის ეპარქია

ალავერდის საკათედრო ტაძარი — მღვდელი მონაზონი თადეოზი (იორამაშვილი).

თელავის ღვთისმშობლის ეკლესია — ეპისკოპოსი გიორგი (ცერცვაძე), მღვდელი გიორგი ლომიაშვილი, მღვდელი ანთიმოზ ჩაგელიშვილი.

ლაგოდეხის ეკლესია — მღვდელი იგორ ხირიანოვი.

ანჟურის წმ. გიორგის ეკლესია — მღვდელი რევაზ მეზერიშვილი, მედავითნე გიორგი კაჭკაჭიშვილი.

ურბნისის ეპარქია

ხაშურის წმ. იოანე ნათლისმცემლის საკათედრო ტაძარი — მღვდელი დიმიტრი მელიქიძე.

ქუთაის-გაენათის ეპარქია

ქუთაისის პეტრე-პავლეს საკათედრო ტაძარი — დეკანოზი ინდისი ნუცუბიძე, მღვდელი გრიგოლ

ბერეკაშვილი, მღვდელი გურამ შალამბერიძე, პროტოდიაკვანი რევაზ მოსეშვილი, მედავითნე ნათელა მურუსიძე.

ქუთაისის წმ. გიორგის ეკლესია — დეკანოზი ერმილე კუხიანიძე, მღვდელი ალექსანდრე ქათამაძე, მედავითნე ალექსანდრე გუბელაძე.

ქუთაისის მთავარანგელოზთა ეკლესია — დეკანოზი გიორგი ჟორჟოლიანი.

მონამეთას წმ. დავით და კონსტანტინეს ეკლესია — მღვდელი ტრიფონ სულაკაძე, მღვდელი კლიმენტი კაკალიაშვილი, მღვდელი გიორგი ბასილაძე.

ბარდუბანის წმ. დავით და კონსტანტინეს ეკლესია — მღვდელი ზურაბ აბუანდაძე.

ჭიათურის მღვიმევის ეკლესია — მღვდელი გრიგოლ ობოლაძე, მედავითნე დარია კრიცენკო.

ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქია

სოხუმის წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი — მიტროპოლიტი ილია (შიოლაშვილი), დეკანოზი ელგუჯა ლოსაბერიძე, არქიმანდრიტი ნიკოლოზი (მახარაძე), დეკანოზი ფილიპე პლობოტნიკოვი, დეკანოზი პეტრე ხარჩენკო, მღვდელი თამაზ კოჭლაშვილი, პროტოდიაკვანი რომან ელიოზიშვილი, მედავითნე ფედოსია დატლოვა.

სოხუმის ფერისცვალების ეკლესია — დეკანოზი იოანე ანდრიუშენკო.

გაგრის სამლოცველო სახლი — დეკანოზი ალექსანდრე შათირაშვილი, მედავითნე ქსენია მაგრაძე.

ილორის წმ. გიორგის ეკლესია — არქიმანდრიტი თორნიკე (მოსეშვილი), მღვდელი თეიმურაზ ზაქარიაშვილი, მედავითნე გიორგი ჟაკაია.

გუდაუთის ეკლესია — დეკანოზი ლეონტი ყვანია.

ლიხნის ეკლესია — მღვდელი პეტრე სამსონოვი, მედავითნე ანტონ კოსტილევ.

გათუმ-შავოქაძე და ჟორდიაშვილი მიტროპოლიტ ჟორდიაშვილთან (სილაშვილი) კათოლიკოს-პატრიარქად არჩევა

კათოლიკოს-პატრიარქ დავით V (დევედარიანი) ინტრონიზაცია

ბათუმ-შემოქმედისა და ყუონდიდის ეპარქია

ბათუმის წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი — მიტროპოლიტი რომანოზი (პეტრიაშვილი), არქიმანდრიტი ხარიტონი (ტუდოვში), მღვდელი გრიგოლ სვანაძე, მედავითნე ანნა პლატონოვა.

ბათუმის სამეზბის ეკლესია — დეკანოზი ლუკა შევჩუკი, მღვდელი თომა სავიდი, მედავითნე ალექსი აბრამოვი.

ცხაკაიას ეკლესია — არქიმანდრიტი იოანე (ანანიშვილი).

ფოთის ეკლესია — არქიმანდრიტი სვიმონი (ატანოვი), მედავითნე მატრონა კალამეცოვა.

თელათის მონასტერი — არქიმანდრიტი კონსტანტინე (ქვარაია).

უშტატო მღვდლები — დეკანოზი გრიგოლ კოჩაძე (მაიაკოვსკი), დეკანოზი დავით ფიფია (ზუგდიდი), დეკანოზი ნყალობა ჭულუხაძე (ცხინვალი), არქიმანდრიტი პართენი (აფციაური, სვეტიცხოველი), ილუმენი პიმენი (როსახინი, ლაგოდეხი), ილუმენი რაფაელი (კარელინი, თბილისი), მღვდელი მიხეილ ზურაბიშვილი (გურჯაანი), მღვდელი იოანე ჟოგინი (ოლგას მონასტერი), მღვდელი ანდრია ჩახვაშვილი (ველისციხე), მღვდელი იოანე მიტიჩაშვილი (თელავი), მღვდელი როსტომ კუჭუხიძე (ქუთაისი), მღვდელი უშანგი ჩარკვიანი (ბათუმი), დიაკვანი ვაჟა ჯინორია (ფოთი) (საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1880, აღწერა 1, საქმე №312, გვ. 1-7).

კათოლიკოს-პატრიარქის ძორაქისკოპოსები 1922-1977 წლებში:

28.05.1922 — 8.03.1925

მანგლელი ეპ. ქრისტეფორე (ციცქიშვილი)

1925 — 1927 — ვაკანტურია

27.03.1927 — 4.10.1928

მანგლელი ეპ. ეფრემი (სიდამონიძე)

16.12.1928 — 28.10.1942

ნინოწმინდელ-ბოდბელი ეპ. იეროთეოზი (აივაზაშვილი)

1942 — 1943 — ვაკანტურია

23.05.1943 — 8.11.1947

ნინოწმინდელი ეპ. დიმიტრი (ლაზარიშვილი)

1947 — 1952 — ვაკანტურია

16.06.1952 — 1959

ნინოწმინდელი მიტროპ. დიმიტრი (იაშვილი)

1959 — 1963

მარგველ-ურბნელი მიტროპ. დავითი (დევედარიანი)

25.08.1963 — 1967

ბათუმ-შემოქმედელი ეპ. ილია (შიოლაშვილი)

1967 — 1972 — ვაკანტურია

26.03.1972 — 15.02.1978

ნილკნელი მიტროპ. გაიოზი (კერატიშვილი)

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

რუბრიკას უძღვება
დიაკონი გიორგი მაჩუარიშვილი

გთხოვთ, გაჯათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქმნილ მასალას გასო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გავუა, ნინო ვაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, დიაკონი გიორგი მაჩუარიშვილი, იაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბოლალტური: ვლასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მაშუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

უწმინდესი და უნეტარესი ილია II-ის მამამთავრობა
1977-2017 წლები

I ნაწილი

1977 წლის 23 დეკემბერს, საქართველოს ეკლესიის XII საეკლესიო კრებაზე, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქად გამოარჩიეს ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი ილია (შიოლაშვილი-ლუდუშაური), ილია II-ის სახელწოდებით. იმავე წლის 25 დეკემბერს სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძარში მოხდა მისი ინტრონიზაცია (ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1978წ. №1, გვ. 8).

უწმინდესი და უნეტარესი ილია II-ის მამამთავრობის დასაწყისში საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელ ავტოკეფალურ ეკლესიაში 6 მოქმედი მღვდელმთავარი იყო. 1978 წლის იანვარში ჯანმრთელობის გაუარესების გამო, ბათუმ-შემოქმედელი და ჭყონდიდელი მიტროპოლიტი რომანოზი (პეტრიაშვილი) პენსიაზე გავიდა. 1978 წლის 25 მაისს ხელისუფლების ორგანოებმა დააპატიმრეს ურბნელი მიტროპოლიტი გაიოზი (კერატიშვილი), ხოლო 1978 წლის 27 ივლისს ფსიქიკური ავადმყოფობის გამო ბოდბელი ეპისკოპოსი ილარიონი გათავისუფლდა წმ. სინოდის შემადგენლობიდან. საპატრიარქო ტახტზე ასვლისთანავე, მისმა უწმინდესობამ მიზნად დაისახა ავტოკეფალია იმჟამად ნომინალურად არსებული 15-ვე ეპარქია და დაედგინა მათთვის მღვდელმთავრები. მართლაც, 1978 წელს მან მოახერხა და 7 ახალი მღვდელმთავარი აკურთხა (ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1978წ. №2, გვ. 47).

1978 წლის 19 თებერვალს სიონის საპატრიარქო ტაძარში არქიმ. ნიკოლოზი (მახარაძე) იკურთხა ეპისკოპოსად და ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქია ჩაბარდა. 1981 წლის 24 სექტემბრიდან ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტია (შენიშვნა: 1983 წლის 3 ოქტომბერს გამართულ წმ. სინოდის სხდომაზე მიტროპ. ნიკოლოზს ღვთისმსახურება აეკრძალა და მღვდელმთავრის ხარისხი ჩამოერთვა. შეუნარჩუნდა მხოლოდ ბერის წოდება. 1985 წლის 16 მაისიდან მოყოლებული მან რამდენჯერმე ითხოვა ხარისხში აღდგენა, მაგრამ წმ. სინოდმა უარით უპასუხა. 1995 წლის 17 ივლისის კრებაზე კიდევ ერთხელ მოისმინეს მისი თხოვნა და საბოლოოდ უარი ეთქვა სამღვდელმთავრო ხარისხის აღდგენაზე).

(ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1978წ. №1, გვ. 51; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1880, აღწერა 1, საქმე №490, გვ. 9; საქმე №521, გვ. 4; გაზეთი „მადლი“ 1995წ. №9, გვ. 3).

1978 წლის 26 თებერვალს სიონის საპატრიარქო ტაძარში არქიმ. იოანე (ანანიაშვილი) იკურთხა ეპისკოპოსად და ჭყონდიდის კათედრა ჩაბარდა. 1978 წლის 3 აგვისტოდან შეთავსებით მართავდა აგარაკ-ნალკის ეპარქიასაც. 1978 წლის 14 დეკემბრიდან მთავარეპისკოპოსია (შენიშვნა: 1983 წლის 3 ოქტომბერს გამართულ წმ. სინოდის სხდომაზე მთავარეპ. იოანეს ღვთისმსახურება აეკრძალა და მღვდელმთავრის ხარისხი ჩამოერთვა. შეუნარჩუნდა მხოლოდ საბერო წოდება. უახლოეს დღეებში იგი დააპატიმრეს. 1983 წლის 15 დეკემბერს საქართველოს სსრკ კონსტიტუციის №48 მუხლისა და №120 მუხლის თანახმად მიესაჯა ორი წლით პატიმრობა. 1985 წლის 25 ნოემბერს იგი უკვე გათავისუფლებულია ციხიდან. მანაც რამდენჯერმე ითხოვა ხარისხში აღდგენა, მაგრამ წმ. სინოდმა უარით უპასუხა. 1995 წლის 17 ივლისის კრებაზე კიდევ ერთხელ მოისმინეს მისი თხოვნა და საბოლოოდ უარი ეთქვა სამღვდელმთავრო ხარისხის აღდგენაზე) (ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1978წ. №1, გვ. 51; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1880, აღწერა 1, საქმე №490, გვ. 9; საქმე №521, გვ. 11; გაზეთი „მადლი“ 1995წ. №9, გვ. 3).

1978 წლის 28 ივლისს არქიმ. შიო (ავალიშვილი) იკურთხა ეპისკოპოსად და ნიკორწმინდის ეპარქია ჩაბარდა. მასვე მიენდო აწყურის ეპარქიის მართვაც. 1978 წლის 14 დეკემბრიდან ქუთათელ-გაენათელი მთავარეპისკოპოსია. 1979 წლის 30 სექტემბრიდან მიტროპოლიტი. 1981 წლის 9 სექტემბრიდან ბათუმ-შემოქმედელი მღვდელმთავარია. 1978 წლის 28 ივლისიდან 1979 წლის 19 აგვისტომდე იყო კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსი (შენიშვნა: 1984 წელს საეკლესიო წესების დარღვევისათვის და დაუმორჩილებლობისათვის საქართველოს ეკლესიის წმ. სინოდმა სასულიერო ხარისხიდან

ეპისკოპოსი ნიკოლოზი
(მახარაძე)

ეპისკოპოსი იოანე ანა-
ნიაშვილი

ეპისკოპოსი შიო
(ავალიშვილი)

ეპისკოპოსი თადეოზი
(იორაშვილი)

ეპისკოპოსი კონსტანტინე
(მელიქიძე)

ეპისკოპოსი დავითი
(ჭკაიძე)

ეპისკოპოსი ათანასე
(ჩახვაშვილი)

ეპისკოპოსი ამბროსი
(ჩათამაშვილი)

განკვეთა. 1986 წლის 24 ივნისს ბერმონაზონის ხარისხი დაუბრუნდა და პენსია დაენიშნა) (ზ. ჟვანია, „საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი და მღვდელმთავარი 1917 წლიდან, ქ. ქუთაისი, 1994 წ. გვ. 57).

1978 წლის 2 აგვისტოს არქიმ. თადეოზი (იორამაშვილი) იკურთხა ეპისკოპოსად და ბოდბის ეპარქია ჩაბარდა. 1978 წლის 14 დეკემბრიდან წილენელი ეპისკოპოსია. 1979 წლის 10 ივნისიდან მთავარეპისკოპოსი. 2010 წლის 13 ივლისიდან მიტროპოლიტი. 2013 წლის 11 ოქტომბერს წმინდა სინოდის დადგენილებით ტიტულარული სახელწოდება „მარაბდელი“ მიტროპოლიტის პატივი მიენიჭა (ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1978 წ. №2, გვ. 49; მიტროპ. თადეოზის პირადი საქმე, დაცულია საქართველოს საპატრიარქოს კანცელარიაში).

1978 წლის 29 ოქტომბერს არქიმ. კონსტანტინე (მელიქიძე) იკურთხა ეპისკოპოსად და ურბნისის ეპარქია ჩაბარდა. 1980 წლის 14 ოქტომბრიდან მთავარეპისკოპოსია. 1983 წლის 26 ივნისიდან მიტროპოლიტი. 1980 წლის 14 ოქტომბრიდან 1996 წლის 21 ოქტომბრამდე კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსია. 1992 წლის 25 დეკემბრიდან იყო მარგველი მიტროპოლიტი (ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1979 წ. №1, გვ. 21; №2, გვ. 38; მიტროპ. კონსტანტინეს პირადი საქმე, დაცულია საქართველოს საპატრიარქოს კანცელარიაში).

1978 წლის 15 დეკემბერს არქიმ. დავითი (ჭკაიძე) იკურთხა ეპისკოპოსად და ბათუმ-შემოქმედის ეპარქია ჩაბარდა. 1980 წლის 14 ოქტომბრიდან მთავარეპისკოპოსი. 1983 წლის 26 ივნისიდან მიტროპოლიტი. 1981 წლის 8 სექტემბრიდან ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქიის მმართველი (ზ. ჟვანია, „საქართველოს კათოლი-

კოს-პატრიარქი და მღვდელმთავარი 1917 წლიდან, ქ. ქუთაისი, 1994 წ. გვ. 82).

1978 წლის 25 დეკემბერს არქიმ. ათანასე (ჩახვაშვილი) იკურთხა ეპისკოპოსად და ბოდბის ეპარქია ჩაბარდა. 1982 წლის 1 ივნისიდან მთავარეპისკოპოსი. 1989 წლის 7 ივლისიდან მიტროპოლიტი. ბოლოს იყო რუსთავისა და მარნეულის ეპარქიის მმართველი. 2009 წლის 31 ოქტომბრიდან ავადმყოფობისა და უძღურების გამო პენსიაზე გავიდა (შენიშვნა: სიკვდილის წინ დიდ სქემაში აღკვეცეს და სახელად ფერემი ეწოდა) (ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1978 წ. №2, გვ. 50-51; ნინო კობახიძე „მეუფე ათანასეს ცხოვრება, მოღვაწეობა და ქადაგებანი“ ქ. თბილისი 2009 წ. გვ. 18).

1979 წელს იკურთხა ორი, 1981 წელს ერთი, 1982 წელს ერთი, 1983 წელს ორი, 1988 წელს ერთი მღვდელმთავარი:

1979 წლის 13 აგვისტოს არქიმ. ამბროსი (ჩათამაშვილი) იკურთხა ეპისკოპოსად და ნიკორწმინდის ეპარქია ჩაბარდა. 1990 წლიდან მთავარეპისკოპოსი (შენიშვნა: 1992 წლის მაისში საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქისა და წმ. სინოდის ნებართვის გარეშე დატოვა ნიკორწმინდის ეპარქია, წავიდა რუსეთში და ეწეოდა ანტიეკლესიურ საქმიანობას. ამის გამო 1992 წლის 28 მაისს წმ. სინოდის გადაწყვეტილებით გათავისუფლდა ეპარქიის მმართველობიდან, წმ. სინოდის წევრობიდან და აეკრძალა მღვდელმოქმედება. 2005 წლის გაზაფხულზე მთავარეპისკოპოსი ამბროსი საქართველოში დაბრუნდა. მან ორჯერ წერილობითი მიმართა საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის წმ. სინოდს და ითხოვა მღვდელმთავრის ხარისხში აღდგენა. 2005 წლის 27 ივნისს წმ. სინოდმა მოისმინა ყო-

ეპისკოპოსი ქრისტაშვილი
(ნაშვილი)

ეპისკოპოსი ანანია
(ჩახვაშვილი)

ეპისკოპოსი ვახტანგი
(ჩახვაშვილი)

ეპისკოპოსი ზოსიმა
(ჩახვაშვილი)

ეპისკოპოსი კალისტრატე
(მარგალიტაშვილი)

ეპისკოპოსი გიორგი
შალამაძე

ეპისკოპოსი იოზა
(აქიაშვილი)

ეპისკოპოსი დანიელი
(დათუაშვილი)

ფილი ნიკორწმინდელი მთავარეპისკოპოსი ამბროსის თხოვნა შეწყალების შესახებ და განუჩინა სინანული საბერო მონების მდგომარეობაში და დაუნიშნა პენსია) (ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1979წ., №2, გვ. 39; გაზეთი „მადლი“ 1992წ. №9, გვ. 2; ს. ვარდოსანიძე „XX ს-ის საქართველოს მართლმადიდებელი სამოციქულო ეკლესიის საჭეთმპყრობელნი და მათი ოპონენტები“ ქ. თბილისი 2011წ., გვ. 110).

1979 წლის 19 აგვისტოს არქიმ. ქრისტეფორე (ნამალაიძე) იკურთხა ეპისკოპოსად და ახალციხისა და მესხეთ-ჯავახეთის ეპარქია ჩაბარდა. 1979 წლის 19 აგვისტოდან 1980 წლის 14 ოქტომბრამდე იყო კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსი. 1980 წლის მარტში ნიკორწმინდის ეპარქიაში გადაიყვანეს და მასვე დაევალა მარგვეთის ეპარქიის მართვა. 1981 წლის 26 ივნისიდან მხოლოდ მარგვეთის ეპარქიის მღვდელმთავარია. 1995 წლის 31 ივლისიდან ბოლნისისა და დმანისის ეპარქია ჩაბარდა (შენიშვნა: 1995 წლის 17 სექტემბერს წმ. სინოდის გადაწყვეტილებით შეუჩერდა მღვდელმოქმედება, ჩამოერთვა ხარისხი და ეპარქია. წმ. სინოდის განჩინებაში მის შესახებ წერია: „წმიდა მართლმადიდებელი ეკლესიის კანონების სისტემატური დარღვევის გამო წმიდა სინოდის მიერ გამოცხადებული უკანასკნელი გაფრთხილების უგულებელყოფისათვის, ეპარქიის უნებართვოდ მიტოვებისა და საქართველოდან უცხოეთში თვითნებურად გამგზავრებისათვის ბოლნისისა და დმანისის ეპისკოპოსი ქრისტეფორე გამოყვანილ იქნა წმიდა სინოდის შემადგენლობიდან, ჩამოერთვა ეპარქიის მმართველობა და აეკრძალა მღვდელმოქმედება“) (ჟურნალი „ჯვარი

ვაზისა“ 1981წ. №1, გვ. 43; ეპ. ქრისტეფორეს პირადი საქმე, დაცულია საქართველოს საპატრიარქოს კანცელარიაში).

1981 წლის 15 მარტს არქიმ. ანანია (ჯაფარიძე) იკურთხა ეპისკოპოსად და ნიკორწმინდის ეპარქია ჩაბარდა. 1981 წლის 29 ივნისიდან ახალციხისა და მესხეთ-ჯავახეთის ეპარქიის, 1992 წლის 21 დეკემბერს მანგლისის ეპარქიის მმართველია. 1992 წლის 25 დეკემბრიდან მთავარეპისკოპოსი; 2001 წლის 15 ნოემბერს მიტროპოლიტი. ამჟამად არის მანგლისისა და თეთრწყაროს ეპარქიის მმართველი (ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1981წ. №1, გვ. 46; მიტროპ. ანანიას პირადი საქმე, დაცულია საქართველოს საპატრიარქოს კანცელარიაში).

1982 წელს გამოცემულ საქართველოს ეკლესიის კალენდარში საქართველოს ეკლესიის ეპარქიები და მღვდელმთავართა შემადგენლობა ასე გამოიყურებოდა:

1. მცხეთა-თბილისის ეპარქია — სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, და მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსი, უწმინდესი და უნეტარესი ილია II (შიოლაშვილი). კათედრა მცხეთის სვეტიცხოველსა და თბილისის სიონში, რეზიდენცია თბილისში, გელათსა და მოქეში.

2. აგარაკ-წალკის ეპარქია — დროებით — ეპისკოპოსი ამბროსი (ქათამაძე). კათედრა — წალკაში, რეზიდენცია — ბოლნისში.

3. ალავერდის ეპარქია — მიტროპოლიტი გრიგოლი (ცერცვაძე). კათედრა — ალავერდში, რეზიდენცია — თელავში.

4. მარგვეთის ეპარქია — ეპისკოპოსი ქრისტეფორე (ნამალაიძე).

5. ახალციხისა და სამცხე-ჯავახეთის ეპარქია — ეპისკოპოსი ანანია (ჯაფარიძე). კათედრა — ანყურში, რეზიდენცია — ახალციხეში.

6. ბათუმ-შემოქმედის ეპარქია — მიტროპოლიტი შიო (ავალიშვილი). კათედრა — ბათუმში, რეზიდენცია — მახარაძეში (ეხლანდელი ოზურგეთი).

7. ბოდბის ეპარქია — ეპისკოპოსი ათანასე (ჩახ-

ეპისკოპოსი დანიელი
(მახარაძე)

ეპისკოპოსი აბრაამი
(გარამელია)

ეპისკოპოსი სარგი
(ჩაპუარიშვილი)

საქართველოს ეკლესიის სინოდი 1980 წელი

ვაშვილი). კათედრა — ბოდბეში, რეზიდენცია — სილნალში.

8. მანგლისის ეპარქია — მთავარეპისკოპოსი თადეოზი (იორამაშვილი). კათედრა — მანგლისში, რეზიდენცია — რუსთავეში.

9. ნიკორწმინდის ეპარქია — ეპისკოპოსი ამბროსი (ქათამაძე). კათედრა — ნიკორწმინდაში, რეზიდენცია — ონში.

10. ურბნისის ეპარქია — მთავარეპისკოპოსი კონსტანტინე (მელიქიძე). კათედრა — ურბნისში, რეზიდენცია — გორსა და ბორჯომში.

11. ქუთაის-გაენათის ეპარქია — მიტროპოლიტი ნიკოლოზი (მახარაძე). კათედრა — ქუთაისში, რეზიდენცია — ქუთაისსა და სამტრედიისში.

12. ცაგერისა და ლეჩხუმ-სვანეთის ეპარქია — დროებით მთავარეპისკოპოსი იოანე (ანანიაშვილი). კათედრა — ცაგერში, რეზიდენცია — მესტიასა და ლენტეხში.

13. ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქია — მთავარეპისკოპოსი დავითი (ჭყაძე). კათედრა — სოხუმში, რეზიდენცია — ბიჭვინთასა და ტყვარჩელში.

14. ნილკნის ეპარქია — მიტროპოლიტი გიორგი (ლონდაძე). კათედრა — ნილკანში; რეზიდენცია — დუშეთსა და ყაზბეგში.

15. ყყონდიდის ეპარქია — მთავარეპისკოპოსი იოანე (ანანიაშვილი). კათედრა — მარტვილში, რეზიდენცია — ფოთსა და ზუგდიდში.

მიტროპოლიტი ზინობი (მაყუგა), წინამძღვარი თბილისის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახ. ტაძრისა, თეორიულ-ეკლესიულ ნაშრომებს (საქართველოს ეკლესიის კალენდარი 1982წ., გვ. 9-10).

1982 წლის 2 აგვისტოს არქიმ. ვახტანგი (ახვლედიანი) იკურთხა ეპისკოპოსად და აგარაკ-ნალკის ეპარქია ჩაბარდა. 1992 წლის 25 დეკემბრიდან მთავარე-

პისკოპოსი; 2009 წლის 26 აპრილიდან მიტროპოლიტი (შენიშვნა: 2013 წლის 11 ოქტომბერს წმინდა სინოდის დადგენილებით ტიტულარული სახელწოდება „ცურტაველი“ მიტროპოლიტი მიენიჭა და შევდეთში ქართული სამრევლოების ჩამოყალიბება და მათი მეთვალყურეობა დაევალა) (ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1982წ. №2, გვ. 29; მიტროპ. ვახტანგის პირადი საქმე, დაცულია საქართველოს საპატრიარქოს კანცელარიაში).

1983 წლის 14 ოქტომბერს არქიმ. ზოსიმე (შიოშვილი) იკურთხა ეპისკოპოსად და ყყონდიდის ეპარქია ჩაბარდა. 1984 წლის 20 ივლისიდან ნილკნელი ეპისკოპოსია. 1996 წლის 25 დეკემბრიდან მთავარეპისკოპოსი; 2009 წლის 26 სექტემბრიდან მიტროპოლიტი (ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1983წ. №2, გვ. 52; მიტროპ. ზოსიმეს პირადი საქმე, დაცულია საქართველოს საპატრიარქოს კანცელარიაში).

1983 წლის 25 დეკემბერს არქიმ. კალისტრატე (მარგალიტაშვილი) იკურთხა ეპისკოპოსად და ქუთაის-გაენათის ეპარქია ჩაბარდა. 1989 წლის 8 თებერვალს მთავარეპისკოპოსი; 1992 წლის 25 დეკემბერს მიტროპოლიტი (ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1983წ. №2, გვ. 53; მიტროპ. კალისტრატეს პირადი საქმე, დაცულია საქართველოს საპატრიარქოს კანცელარიაში).

1988 წლის 14 ოქტომბერს არქიმ. გიორგი (შალამბერიძე) იკურთხა ეპისკოპოსად და ყყონდიდის ეპარქია ჩაბარდა. 1992 წლის 21 დეკემბრიდან მთავარეპისკოპოსი. 2000 წლის 28 ნოემბერს მიტროპოლიტი. 2006 წლის 21 დეკემბერს ახლად გახსნილი ტყიბულისა და თერჯოლის ეპარქიის მმართველი (მიტროპ. გიორგის პირადი საქმე, დაცულია საქართველოს საპატრიარქოს კანცელარიაში).

მიუხედავად უწმინდესისა და უნეტარესი ილია II-ის უდიდესი ძალისხმევისა, შეევსო 15-ვე ეპარქია, კომუნისტების ეპოქაში ეს ვერ მოხერხდა. უღმერთო ხელი-

სუფლება კარგად გრძნობდა და ხედავდა თუ როგორ ნელნელა იკრებდა ძალებს ეკლესია და ყველანაირი ხერხებით ხელს უშლიდა მის აღორძინებას. მხოლოდ 1991 წლის 9 აპრილს საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ გახდა შესაძლებელი მომხდარიყო სინოდის სრული შევსება.

1992 წლის 15 მაისს საქართველოს საპატრიარქოში გაიმართა წმინდა სინოდის სხდომა, სადაც სხვა საკითხებთან ერთად სამი სამღვდელმთავრო კანდიდატი გამოირჩა:

1. მარტყოფის ღვთაების სახ. მამათა მონასტრის წინამძღვარი, **არქიმ. იობი (აქიაშვილი)** 17 მაისს იკურთხა ეპისკოპოსად და **მანგლისის** კათედრა ჩაიბარა.

2. სხალთის წმ. გიორგის სახ. მამათა მონასტრის წინამძღვარი, **არქიმ. დანიელი (დათუაშვილი)** 22 მაისს იკურთხა ეპისკოპოსად და **ბოდბის** კათედრა ჩაიბარა.

3. დავით გარეჯის მამათა მონასტრის წინამძღვარი, **ილ. დავითი (მახარაძე)** 24 მაისს იკურთხა ეპისკოპოსად და **ნიკორწმინდის** კათედრა ჩაიბარა (**გაზეთი „მადლი“ 1992წ. №8, გვ. 2-3; №9, გვ. 2).**

1992 წლის 21 დეკემბერს საქართველოს საპატრიარქოში გაიმართა წმინდა სინოდის სხდომა, სადაც სხვა საკითხებთან ერთად ორი სამღვდელმთავრო კანდიდატი გამოირჩა:

1. სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძრის წინამძღვრის მოადგილე, **არქიმ. აბრაამი (გარმელია)** 25 დეკემბერს იკურთხა ეპისკოპოსად და **ნიკორწმინდის** კათედრა ჩაიბარა.

2. საფარის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. მამათა მონასტრის წინამძღვარი, **არქიმ. სერგი (ჩეკურიშვილი)** 27 დეკემბერს იკურთხა ეპისკოპოსად და **ახალციხისა და სამცხე-ჯავახეთის** კათედრა ჩაიბარა (**გაზეთი „მადლი“ 1992წ. №24, გვ. 4-5; 1993წ. №1, გვ. 4).**

ასე რომ, 1992 წლის 27 დეკემბრისთვის, აღსაყდრების 15 წლისთავისათვის აღსრულდა კათოლიკოს-პატრიარქის დიდი ხნის ჩანაფიქრი და სურვილი და საქართველოს ეკლესიის ეპარქიებისა და წმ. სინოდის შემადგენლობა ასე გამოიყურებოდა:

1. **სინოდის თავჯდომარე** — სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსი **ილია II (შიოლაშვილი)**

2. **მარგველი მიტროპოლიტი კონსტანტინე (მელიქიძე)**

3. **ალავერდელი მიტროპოლიტი ათანასე (ჩახვაშვილი)**

ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი ილიას (შიოლაშვილი) პატრიარქად არჩევა

4. **ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი კალისტრატე (მარგალიტაშვილი)**

5. **ცაგერისა და ლეჩხუმ-სვანეთის მთავარეპისკოპოსი თადეოზი (იორამაშვილი)**

6. **მანგლელი მთავარეპისკოპოსი ანანია (ჯაფარიძე)**

7. **ურბნელი მთავარეპისკოპოსი ვახტანგი (ახვლედიანი)**

8. **ჭყონდიდელი მთავარეპისკოპოსი გიორგი (შალამბერიძე)**

9. **აგარაკ-ნალკელი ეპისკოპოსი ქრისტეფორე (ნამალაიძე)**

10. **ნილკნელი ეპისკოპოსი ზოსიმე (შიოშვილი)**

11. **ბათუმ-შემოქმედელი ეპისკოპოსი იობი (აქიაშვილი)**

12. **ცხუმ-აფხაზეთის ეპისკოპოსი დანიელი (დათუაშვილი)**

13. **ბოდბელი ეპისკოპოსი დავითი (მახარაძე)**

14. **ნიკორწმინდელი ეპისკოპოსი აბრაამი (გარმელია)**

15. **ახალციხისა და სამცხე-ჯავახეთის ეპისკოპოსი სერგი (ჩეკურიშვილი) (საქართველოს ეკლესიის კალენდარი 1993წ. გვ. 19).**

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

**რუბრიკას უძღვება
დიაკონი გიორგი მაჩურიშვილი**

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალის გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოჭუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, დიაკონი გიორგი მაჩურიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, მუღალატური: ელასი ჯიბლაძე; გაერცვლება: ცარო ვარდიშელი, მაშუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

გრიგოლ პალამა თესალონიკელი მთავარეპისკოპოსი (+1353)

ტროპარი:

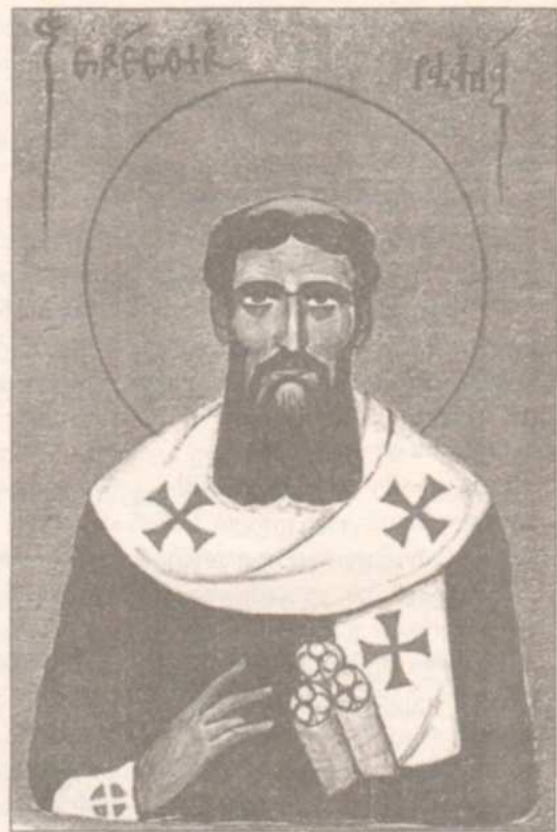
მართლმადიდებლობის სასანთლეო და ეკლესიის სიმტკიცეო და მოძღვარო, მონაზონთა სამკაულო, ღმრთისმეტყველებისათვის მბრძოლო უბრძოლველო, საკვირველთმოქმედო გრიგოლ, თესალონიკისა სიქადულო, მქადაგებელო საღმრთოსა მადლისაო, მარადის ცხოვრებად სულთა ჩუენთა.

კონდაკი:

საღმრთოსა და ყოვლადბრძენსა ორლანოსა მას ღმრთისმეტყველსა, რომელმან გონიერებითა მოიპოვე სიბრძნე იგი უპირველესი და მდგომარე არს წინაშე მისა, და ან ჩუენცა უღალადოთ: ნარგვიმართე, მამო ყოვლადსაკვირველო, მქადაგებელო საღმრთოსა მადლისაო.

კონდაკი:

ან ჟამი მოლუანებითა გამობრწყინდა, წინაშე ბჭეთა მარხვისათა მსაჯული მოახლებულ არს, აღვსდგეთ უკუე, ვიმარხვიდეთ და მოვიგოთ ცრემლნი, ღმობიერება და მონყალება, და ვღალადებთ: შეგცოდეთ უფროის ზღვისა ქვიშისა, არამედ დამიტკბი, დამბადებელი ყოვლეთაო, რაითა მოვილოთ უხრწნელებისა გვირგვინი.

ისტორიის ფურცელი

უნმინდესი და უნეტარესი ილია II-ის მამამთავრობა 1977-2017 წლები

II ნაწილი

1995 წლის 5 აპრილს საქართველოს საპატრიარქოში გაიმართა წმიდა სინოდის სხდომა, რომელსაც თავმჯდომარეობდა მისი უნმინდესობა და უნეტარესობა, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II. მისმა უნმინდესობამ აღნიშნა, რომ საქართველოში შექმნილია უმძიმესი მდგომარეობა, ვინაიდან ხდება უცხო იდეოლოგიებისა და სხვადასხვა სექტის შემოჭრა, რაც დიდ საშიშროებას ქმნის ეროვნული ერთობისა და სახელმწიფოებრივი მთლიანობისათვის, ამიტომ ეკლესიის ცხოვრებაში უნდა გაიზარდოს ეპარქიების ღვაწლი და პასუხისმგებლობა. აშკარად გამოიკვეთა ძველი საეპისკოპოსო კათედრებისა და ახალი ეპარქიების აღდგენის საჭიროება და საქართველოს საპატრიარქოში ამოქმედდა შემდეგი ეპარქიები:

1. მცხეთა-თბილისის ეპარქია
2. ალავერდის ეპარქია
3. ახალციხის ეპარქია

4. ბათუმისა და სხალთის ეპარქია
5. ბოდბის ეპარქია
6. ბოლნისისა და დმანისის ეპარქია
7. ბორჯომისა და ახალქალაქის ეპარქია
8. ვანისა და ბაღდადის ეპარქია
9. ზუგდიდისა და ცაიშის ეპარქია
10. მანგლისისა და წალკის ეპარქია
11. მარგვეთის ეპარქია
12. ნეკრესის ეპარქია
13. ნიკორწმინდის ეპარქია
14. ნიქოზისა და ცხინვალის ეპარქია
15. რუსთავის ეპარქია
16. სამთავისისა და გორის ეპარქია
17. საგარეჯოსა და გურჯაანის ეპარქია
18. ურბნისისა და რუისის ეპარქია
19. ფოთის ეპარქია
20. ქუთაის-გაენათის ეპარქია
21. შემოქმედის ეპარქია

22. ცაგერისა და სვანეთის ეპარქია
23. ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქია
24. ნილკნის ეპარქია
25. ჭიათურის ეპარქია
26. ჭყონდიდის ეპარქია
27. ხონის ეპარქია

ამგვარად, 15 ეპარქიას დაემატა კიდევ 12 ახალი ეპარქია. საჭირო იყო ახალი ეპისკოპოსების ხელდასმვა. 1995 წლის 5 აპრილის წმ. სინოდის კრებაზევე გამოარჩიეს სამი სამღვდელმთავრო კანდიდატი:

1995 წლის 7 აპრილს სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძრის წინამძღვრის მოადგილე, **არქიმ. იოსებ (კიკვაძე)** იკურთხა ეპისკოპოსად და შემოქმედის კათედრა ჩაბარდა. 2000 წლის 9 ნოემბრიდან იგი მთავარეპისკოპოსია. 2007 წლის 3 ივნისიდან კი მიტროპოლიტი.

1995 წლის 9 აპრილს მარტყოფის „ღვთაების“ მონასტრის წინამძღვარი, **მღვდელ-მონაზონი ისაია (ჭანტურია)** იკურთხა ეპისკოპოსად და ნიქოზისა და ცხინვალის კათედრა ჩაბარდა. 2000 წლის 28 ნოემბრიდან იგი მთავარეპისკოპოსია. 2006 წლის 30 აპრილიდან კი მიტროპოლიტი. 2017 წლის 21 მაისს მას მიენიჭა სკუფიაზე ბრილიანტის ჯვრის ტარების უფლება.

1995 წლის 20 აპრილს ფოკის წმ. ნინოს სახ. მამათა მონასტრის წინამძღვარი, **ილუმენი სერაფიმე (ჯოჯუა)** იკურთხა ეპისკოპოსად და ბორჯომისა და ახალქალაქის კათედრა ჩაბარდა. 2000 წლის 28 ნოემბრიდან იგი მთავარეპისკოპოსია. 2009 წლის 18 ნოემბრიდან — მიტროპოლიტი. 2016 წლის 24 აპრილს გათავისუფლდა ეპარქიის მმართველობიდან და დროებით შეუჩერდა მღვდელმოქმედება. 2017 წლის 11 ოქტომბრის წმ. სინოდის სხდომაზე მიტროპ. სერაფიმეს მღვდელმოქმედება აღუდგა და მონასტერში ცხოვრების უფლება მიეცა.

1996 წლის 14 მარტს გამართულ საქართველოს ეკლესიის წმ. სინოდის სხდომაზე კიდევ სამი კანდიდატი გამოარჩიეს:

1996 წლის 17 მარტს მეტეხის ღვთისმშობლის შობის სახ. ტაძრის წინამძღვარი, **დეკ. ელისე ჯოხაძე** იკურთხა ეპისკოპოსად და ნიკორწმინდის კათედრა ჩაბარდა. 2000 წლის 28 ნოემბრიდან მთავარეპისკოპოსია. 2008 წლის 16 თებერვლიდან მიტროპოლიტი.

1996 წლის 24 მარტს ლიხაურის ღვთისმშობლის შობისა და აჭის წმ. გიორგის სახ. ტაძრების წინამძღვარი, **დეკ. გურამ ბერბიჭაშვილი** (ბერად აღკვეცის შემდეგ — გრიგოლი) იკურთხა ეპისკოპოსად და ფოთის კათედრა ჩაბარდა. 2003 წლის 7 სექტემბრიდან მთავარეპისკოპოსია. 2007 წლის 3 ივნისიდან მიტროპოლიტი.

1996 წლის 31 მარტს თბილისის მაცხოვრის ფერისცვალების სახ. დედათა მონასტრის წინამძღვარი, **დეკ. პავლე ფაჩუაშვილი** (ბერად აღკვეცის შემდეგ — ნიკოლოზი) იკურთხა ეპისკოპოსად და ცაგერისა და სვანეთის ეპარქია ჩაბარდა. 2000 წლის 28 ნოემბრიდან მთავარეპისკოპოსია. 2006 წლის 30 აპრილიდან მიტროპოლიტი.

1996 წლის 21 ოქტომბერს გამართულ საქართველოს ეკლესიის წმ. სინოდის სხდომაზე კიდევ ოთხი კანდიდატი გამოარჩიეს:

1996 წლის 27 ოქტომბერს საფარის მამათა მონასტრის წინამძღვარი, **არქიმ. თეოდორე (ჭუაძე)** იკურთხა ეპისკოპოსად და ბოდბის კათედრა ჩაბარდა. 2003 წლის 14 სექტემბრიდან იგი მთავარეპისკოპოსია. 2006 წლის 30 აპრილიდან — მიტროპოლიტი. 2005 წლის 25 იანვრიდან კი კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსი.

1996 წლის 3 ნოემბერს ტიმოთესუბნის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. მამათა მონასტრის წინამძღვარი, **არქიმ. საბა (გიგბერია)** იკურთხა ეპისკოპოსად და ხონის კათედრა ჩაბარდა. 2003 წლის 14 სექტემბრიდან იგი მთავარეპისკოპოსია. 2008 წლის 24 აპრილიდან კი მიტროპოლიტი.

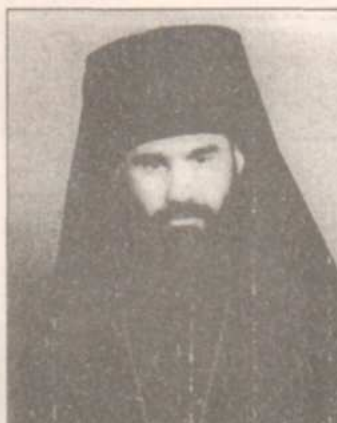
1996 წლის 8 ნოემბერს ბათუმის წმ. ნინოს სახ. ტაძრის წინამძღვარი, **დეკ. დავით შიოლაშვილი** (ბერად აღკვეცის შემდეგ — დიმიტრი) იკურთხა ეპისკოპოსად და ბათუმისა და სხალთის კათედრა ჩაბარდა.

ეპისკოპოსი იოსები
(კიკვაძე)

ეპისკოპოსი ისაია
(ჭანტურია)

ეპისკოპოსი სერაფიმე
(ჯოჯუა)

ეპისკოპოსი ელისე
(ჯოხაძე)

ეპისკოპოსი გერასიმი
(გარმათაშვილი)

ეპისკოპოსი ნიჟოლი
(ცაქალაშვილი)

ეპისკოპოსი თამარაშვილი
(ტაშაძე)

ეპისკოპოსი საბა
(გიბიშვილი)

და. 2003 წლის 14 სექტემბრიდან იგი მთავარეპისკოპოსია. 2007 წლის 3 ივნისიდან — მიტროპოლიტი.

1996 წლის 10 ნოემბერს ძველი სენაკის მაცხოვრის სახ. ტაძრის წინამძღვარი, დეკ. მარკოზ ბულუხია (ბერად აღკვეცის შემდეგ — ანტონი) იკურთხა ეპისკოპოსად და ვანისა და ბაღდადის კათედრა ჩაბარდა. 2004 წლის 4 იანვრიდან მთავარეპისკოპოსია. 2010 წლის 2 ივნისიდან მიტროპოლიტი.

1998 წლის 8 ოქტომბერს გამართულ საქართველოს ეკლესიის წმ. სინოდის სხდომაზე კიდევ სამი კანდიდატი გამოარჩიეს, რის შემდეგაც მოხდა 27-ე ეპარქიის შევსება:

1998 წლის 11 ოქტომბერს პატარძელის ღვთისმშობლის შობის სახ. მამათა მონასტრის წინამძღვარი, ილუმენი გერასიმი (შარაშენიძე) იკურთხა ეპისკოპოსად და ზუგდიდისა და ცაიშის კათედრა ჩაბარდა. 2006 წლის 11 ივნისიდან იგი მთავარეპისკოპოსია. 2007 წლის 3 ივნისიდან კი მიტროპოლიტი. 2003 წლის 7 მარტიდან — საპატრიარქოს საგარეო საქმეთა განყოფილების თავმჯდომარე.

1998 წლის 14 ოქტომბერს სამწევრის მთავარანგელოზთა სახ. დედათა მონასტრის წინამძღვარი, ილუმენი დავითი (ტიკარაძე) იკურთხა ეპისკოპოსად და ცაგერისა და სვანეთის კათედრა ჩაბარდა. 2006 წლის 1 ივნისიდან იგი მთავარეპისკოპოსია. 2013 წლის 23 აპრილს პენსიაზე გავიდა. 2013 წლის

11 ოქტომბერს წმინდა სინოდის დადგენილებით მატრიულარული სახელწოდება „ადიშელი“ მთავარეპისკოპოსი მიენიჭა.

1998 წლის 18 ოქტომბერს დავით გარეჯის მამათა მონასტრის წინამძღვარი, ილუმენი ანდრია (გვაზავა) იკურთხა ეპისკოპოსად და საგარეჯოსა და გურჯაანის კათედრა ჩაბარდა. 2006 წლის 16 ნოემბრიდან იგი მთავარეპისკოპოსია. 2010 წლის 25 მაისიდან კი მიტროპოლიტი.

1998 წლის 25 დეკემბერს მისი უწმინდესობის აღსაყდრებიდან 21-ე წლისთავზე საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის წმ. სინოდის შემადგენლობა ასე გამოიყურებოდა:

1. უწმინდესი და უნეტარესი ილია II (შიოლაშვილი) — სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი
2. კონსტანტინე (მელიქიძე), მიტროპოლიტი მარგველი
3. ათანასე (ჩახვაშვილი), მიტროპოლიტი რუსთველი
4. კალისტრატე (მარგალიტაშვილი), მიტროპოლიტი ქუთათელ-გაენათელი
5. თადეოზი (იორაშვილი), მთავარეპისკოპოსი ბოლნისისა და დმანისის
6. ანანია (ჯაფარიძე), მთავარეპისკოპოსი მანგლისისა და ნალკის

ეპისკოპოსი დიმიტრი
(შიოლაშვილი)

ეპისკოპოსი ანტონი
(ბულაშვილი)

ეპისკოპოსი გერასიმი
(შარაშენიძე)

ეპისკოპოსი დავითი
(ტიკარაძე)

პატრიარქი ანდრია (გვაზავა)

7. ვახტანგი (ახვლედიანი), მთავარეპისკოპოსი სამთავისისა და გორის

8. ზოსიმე (შიოშვილი), მთავარეპისკოპოსი წილკნელი

9. გიორგი (შალამბერიძე), მთავარეპისკოპოსი ჭყონდიდელი

10. იობი (აქიაშვილი), მთავარეპისკოპოსი ურბნისისა და რუისის

11. დანიელი (დათუაშვილი), მთავარეპისკოპოსი

ცხუმ-აფხაზეთისა

12. დავითი (მახარაძე), მთავარეპისკოპოსი აბაღალავერდელი

13. აბრაამი (გარმელია), მთავარეპისკოპოსი ჭიათურის

14. სერგი (ჩეკურიშვილი), მთავარეპისკოპოსი ნეკრესელი

15. იოსები (კიკვაძე), ეპისკოპოსი შემოქმედელი

16. ისაია (ჭანტურია), ეპისკოპოსი ნიქოზისა და ცხინვალის

17. სერაფიმე (ჯოჯუა), ეპისკოპოსი ბორჯომისა და ახალქალაქის

18. ელისე (ჯოხაძე), ეპისკოპოსი ნიკორწმინდელი

19. გრიგოლი (ბერბიჭაშვილი), ეპისკოპოსი ფოთის

20. ნიკოლოზი (ფაჩუაშვილი), ეპისკოპოსი ბოდბელის

21. თეოდორე (ჭუაძე), ეპისკოპოსი ახალციხელის

22. საბა (გიგებერია), ეპისკოპოსი ხონელის

23. დიმიტრი (შიოლაშვილი), ეპისკოპოსი ბათუმისა და სხალთის

24. ანტონი (ბულუხია), ეპისკოპოსი ვანისა და ბაღდადის

25. გერასიმე (შარაშენიძე), ეპისკოპოსი ზუგდიდისა და ცაიშის

26. დავითი (ტიკარაძე), ეპისკოპოსი ცაგერისა და სევანეთის

27. ანდრია (გვაზავა), ეპისკოპოსი საგარეჯოსა და გურჯაანის

1998 წელს საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიაში არსებულ 27 ეპარქიაში მოქმედი ეკლესია-მონასტრებისა და თეთრი და შავი სამღვდულოების რიცხოვრივი მდგომარეობა ასეთი გახლდათ (შენიშვნა: სასულიერო პირებში შედიან ბერები და მონაზვნებიც). სულ იყო — 226 ეკლესია, 49 მონასტერი, 480 სასულიერო პირი:

1. მცხეთა-თბილისის ეპარქია — 53 ეკლესია, 17 მონასტერი, 160 სასულიერო პირი

2. ალავერდის ეპარქია — 8 ეკლესია, 1 მონასტერი, 16 სასულიერო პირი

3. ახალციხის ეპარქია — 4 ეკლესია, 3 მონასტერი, 10 სასულიერო პირი

4. ბათუმისა და სხალთის ეპარქია — 9 ეკლესია, 2 მონასტერი, 19 სასულიერო პირი

5. ბოდბის ეპარქია — 6 ეკლესია, 2 მონასტერი, 11 სასულიერო პირი

6. ბოლნისისა და დმანისის ეპარქია — 4 ეკლესია, 4 სასულიერო პირი

7. ბორჯომისა და ახალქალაქის ეპარქია — 2 ეკლესია, 2 მონასტერი, 9 სასულიერო პირი

8. ვანისა და ბაღდადის ეპარქია — 10 ეკლესია, 12 სასულიერო პირი

9. ზუგდიდისა და ცაიშის ეპარქია — 4 ეკლესია, 1 მონასტერი, 13 სასულიერო პირი

გაფართოებული სინოდის სხდომა 1995 წ. სპეტიცხოვლის ტაძარში

ავტოკეფალიის ცნობა 1990 წლის 4 მარტი

10. მანგლისისა და წალკის ეპარქია — 7 ეკლესია, 8 სასულიერო პირი	20. ქუთაის-გაენათის ეპარქია — 21 ეკლესია, 46 სასულიერო პირი
11. მარგვეთის ეპარქია — 13 ეკლესია, 1 მონასტერი, 17 სასულიერო პირი	21. შემოქმედის ეპარქია — 7 ეკლესია, 1 მონასტერი, 11 სასულიერო პირი
12. ნეკრესის ეპარქია — 8 ეკლესია, 11 სასულიერო პირი	22. ცაგერისა და სვანეთის ეპარქია — 3 ეკლესია, 2 მონასტერი, 5 სასულიერო პირი
13. ნიკორწმინდის ეპარქია — 4 ეკლესია, 5 სასულიერო პირი	23. ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქია —
14. ნიქოზისა და ცხინვალის ეპარქია — 1 ეკლესია, 3 სასულიერო პირი	24. წილკნის ეპარქია — 7 ეკლესია, 1 მონასტერი, 9 სასულიერო პირი
15. რუსთავის ეპარქია — 3 ეკლესია, 1 მონასტერი, 12 სასულიერო პირი	25. ჭიათურის ეპარქია — 7 ეკლესია, 1 მონასტერი, 9 სასულიერო პირი
16. სამთავისისა და გორის ეპარქია — 7 ეკლესია, 3 მონასტერი, 12 სასულიერო პირი	26. ჭყონდიდის ეპარქია — 5 ეკლესია, 5 სასულიერო პირი
17. საგარეჯოსა და გურჯაანის ეპარქია — 8 ეკლესია, 1 მონასტერი, 11 სასულიერო პირი	27. ხონის ეპარქია — 7 ეკლესია, 1 მონასტერი, 11 სასულიერო პირი
18. ურბნისისა და რუისის ეპარქია — 13 ეკლესია, 7 მონასტერი, 28 სასულიერო პირი	
19. ფოთის ეპარქია — 5 ეკლესია, 2 მონასტერი, 10 სასულიერო პირი	

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

რუბრიკას უძღვება
დიაკონი გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზიარებთ გაუფრთხილდეთ მასში დაგაჟღერებული მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

• ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბულაღტყვი: ელასი ჯიბლაძე; გაერცვლება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

ისტორიის ფურცელი

უმინდესი და უნეტარესი ილია II-ის მამამთავრობა 1977-2017 წლები

III ნაწილი

2002 წლის 17 ოქტომბერს შედგა საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის წმიდა სინოდის სხდომა, სადაც განიხილეს წინადადება დასავლეთ ევროპაში ახალი ეპარქიის დაარსების შესახებ. წმიდა სინოდმა განაჩინა: **მიტროპ. აბრაამი (გარმელია)** გათავისუფლდეს ჭიათურისა და საჩხერის ეპარქიიდან (გამოეცხადოს მადლობა სასულიერო სასწავლებლებისა და საპატრიარქოს საგარეო ურთიერთობათა განყოფილებაში გაწეული შრომისათვის) და დაინიშნოს საქართველოს საპატრიარქოს დასავლეთ ევროპის ეპარქიის მმართველად.

წილკნის ეპარქიას ცალკე გამოეყო ყაზბეგის რაიონი და ეწოდა მას სტეფანწმინდისა და ხევის ეპარქია. ორად გაიყო ცაგერისა და სვანეთის ეპარქია. დაარსდა ცაგერისა და ლენტეხის ეპარქია და მესტიისა და ზემო სვანეთის ეპარქია. ასევე ორად გაიყო ბორჯომისა და ახალქალაქის ეპარქია. დაარსდა ბორჯომისა და ბაკურიანის ეპარქია და ახალქალაქისა და კუმურდოს ეპარქია. ყოველივე ამის გათვალისწინებით, მოხდა მღვდელმთავართა გადანაცვლება:

მთავარეპ. ნიკოლოზი (ფაჩუაშვილი) გათავისუფლდა ცაგერისა და სვანეთის ეპარქიიდან და დაინიშნა ახალქალაქისა და კუმურდოს ეპარქიის მმართველად.

მიტროპ. დანიელი (დათუაშვილი) გათავისუფლდა მარგვეთის ეპარქიიდან და დაინიშნა ჭიათურისა და საჩხერის ეპარქიის მმართველად.

მთავარეპ. ვახტანგი (ახვლედიანი) გათავისუფლდა საგარეჯოსა და გურჯაანის ეპარქიიდან და დაინიშნა მარგვეთისა და უბისის ეპარქიის მმართველად.

საგარეჯოსა და გურჯაანის ეპარქია დროებით შეუერთდა ალავერდის ეპარქიას და დაექვემდებარა აბბა ალავერდელ **მიტროპ. დავითს** (მახარაძეს).

ახალციხის ეპისკოპოსის ტიტულს ნომინალურად დაემატება ტაო-კლარჯეთი და ლაზეთი და ეწოდება მას ეპისკოპოსი ახალციხისა, ტაო-კლარჯეთისა და ლაზეთისა.

წმიდა სინოდმა განიხილა საკითხი ახალი საეპისკოპოსო კანდიდატების შერჩევის შესახებ. სტეფანწმინდისა და ხევის ეპისკოპოსად არჩეულ იქნა ყაზბეგის რაიონის სოფლების: სნოს, ახალციხისა და კარკუჩის ეკლესიების წინამძღვარ **ილ. პეტრე (ცაავა)**; ცაგერისა და ლენტეხის ეპისკოპოსად არჩეულ იქნა ახალციხის ეპარქიის ჭულევის წმ. გიორგის სახ. მა-

მათა მონასტრის წინამძღვარი, **არქიმ. სტეფანე (კალაიჯიშვილი)**; მესტიისა და ზემო სვანეთის ეპარქიის ეპისკოპოსად არჩეულ იქნა ურბნისისა და რუისის ეპარქიის წრომის საკათედრო ტაძრის, ახალსოფლის ივერიის ღვთისმშობლის ხატის, ხცისის წმ. გიორგისა და ხცისის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. მამათა მონასტრის წინამძღვარი, **ილ. ილარიონი (ქიტიაშვილი)**.

2002 წლის 20 ოქტომბერს **ილ. პეტრე (ცაავა)** ეპისკოპოსად იკურთხა და სტეფანწმინდისა და ხევის კათედრა ჩაბარდა. 2006 წლის 21 დეკემბრიდან ჭყონდიდელი მღვდელმთავარია. 2007 წლის 28 იანვრიდან მთავარეპისკოპოსი. 2010 წლის 2 აგვისტოდან მიტროპოლიტი.

2002 წლის 27 ოქტომბერს **არქიმ. სტეფანე (კალაიჯიშვილი)** ეპისკოპოსად იკურთხა და ცაგერისა და ლენტეხის კათედრა ჩაბარდა. 2010 წლის 9 სექტემბრიდან მთავარეპისკოპოსი. 2015 წლის 1 ნოემბრიდან მიტროპოლიტი.

2002 წლის 3 ნოემბერს **ილ. ილარიონი (ქიტიაშვილი)** ეპისკოპოსად იკურთხა და მესტიისა და ზემო სვანეთის კათედრა ჩაბარდა. 2011 წლის 14 ოქტომბრიდან მთავარეპისკოპოსი. 2013 წლის 2 სექტემბრიდან მიტროპოლიტი.

2003 წლის 18 აგვისტოს შედგა საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის წმიდა სინოდის სხდომა, სადაც ახალი ეპარქიები დაარსდა და კიდევ ხუთი სამღვდელმთავრო კანდიდატი გამოირჩა.

საგარეჯოსა და გურჯაანის ეპარქია შუაზე გაიყო. შეიქმნა საგარეჯოსა და წინონმინდის და გურჯაანის და ველისციხის ეპარქიები; ბოლნისისა და დმანისის ეპარქია შუაზე გაიყო და შეიქმნა ბოლნისის ეპარქია და დმანისის ეპარქია; წილკნის ეპარქიას გამოეყო თიანეთის რაიონი და დუშეთის რაიონის ნაწილი და შეიქმნა თიანეთისა და ფშავ-ხევსურეთის ეპარქია; ფოთის ეპარქიას გამოეყო და შეიქმნა სენაკისა და ჩხოროწყუს ეპარქია.

2003 წლის 24 აგვისტოს თბილისის ყოვლადწმინდა სამების სახ. საპატრიარქო ლავრის წინამძღვრის მოადგილე, **არქიმ. ექვთიმე (ლუჭავა)** ეპისკოპოსად იკურთხა და გურჯაანისა და ველისციხის კათედრა ჩაბარდა. 2011 წლის 14 ოქტომბრიდან მთავარეპისკოპოსი;

2003 წლის 28 აგვისტოს დავით გარეჯის ლავრის წინამძღვარი, **არქიმ. ლუკა (ლომძე)** ეპისკოპოსად

ეპისკოპოსი აბხაზეთის
(გავა)

ეპისკოპოსი სამეგრელოსა და ზაბხალის
(კალაშვილი)

ეპისკოპოსი იმერეთის (ჭიკაშვილი)

ეპისკოპოსი სამეგრელოსა და ზაბხალის (ლაშვილი)

იკურთხა და წინამძღოლისა და საგარეო კათედრა ჩაბარდა. 2011 წლის 14 ოქტომბრიდან მთავარეპისკოპოსი;

2003 წლის 31 აგვისტოს სვეტიცხოვლის თორმეტი მოციქულის სახ. საპატრიარქო ტაძრის წინამძღვრის მოადგილე, **არქიმ. ზენონი (იარაჯული)** ეპისკოპოსად იკურთხა და დმანისის კათედრა ჩაბარდა. 2011 წლის 7 თებერვლიდან მთავარეპისკოპოსი;

2003 წლის 2 სექტემბერს აჩხოტის წმ. ნიკოლოზის სახ. მამათა მონასტრის წინამძღვარი, **არქიმ. იეგუდიელი (ტაბატაძე)** ეპისკოპოსად იკურთხა და თიანეთისა და ფშავ-ხევსურეთის კათედრა ჩაბარდა. 2005 წლის 27 ივნისიდან ბოლნელის ეპისკოპოსი; 2006 წლის 21 დეკემბერს სტეფანწმინდისა და ხევის ეპისკოპოსი; 2009 წლის 24 ნოემბრიდან მთავარეპისკოპოსი.

2003 წლის 7 სექტემბერს მოსკოვის წმ. გიორგის სახ. ქართული სამრევლოს წინამძღვარი, **ილ. შიო (მუჯირი)** ეპისკოპოსად იკურთხა და სენაკისა და ჩხოროწყუს კათედრა ჩაბარდა. 2009 წლის 20 სექტემბრიდან მთავარეპისკოპოსი; 2010 წლის 2 აგვისტოდან მიტროპოლიტი; 2010 წლის 15 აგვისტოდან კათოლიკოს-პატრიარქის მეორე ქორეპისკოპოსი; 2017 წლის 23 ნოემბრიდან სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის მოსაყდრე.

2006 წლის 21 დეკემბერს შედგა საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებე-

ლი ეკლესიის წმიდა სინოდის სხდომა, სადაც ახალი ეპარქიები დაარსდა და კიდევ ორი სამღვდელმთავრო კანდიდატი გამოირჩა. ქუთაის-გაენათის ეპარქიას გამოეყო ტყიბულის, ხოლო მარგვეთის ეპარქიას თერჯოლის რაიონი და შეიქმნა ტყიბულისა და თერჯოლის ეპარქია. მიტროპ. გიორგი (შალამბერიძე) გათავისუფლდა ჭყონდიდის ეპარქიიდან და დაინიშნა ახლადშექმნილ კათედრაზე; ბათუმისა და სხალთის ეპარქია გაიყოს ორად და შეიქმნა: ბათუმისა და ქობულეთის ეპარქია (ბათუმის, ქობულეთის და ხელვაჩაურის რაიონები); სხალთის ეპარქია (ქედის, შუახევის და ხულოს რაიონები). წმინდა სინოდმა სხალთის ეპარქიის მმართველად დეკ. გრიგოლ აბულაძე გამოირჩა. ეპ. პეტრე (გავა) გათავისუფლდა სტეფანწმინდისა და ხევის ეპარქიიდან და ჭყონდიდის კათედრაზე გადაიყვანეს; ეპ. იეგუდიელი (ტაბატაძე) გათავისუფლდა ბოლნისის ეპარქიიდან და სტეფანწმინდისა და ხევის კათედრაზე დადგინდა; ბოლნისის ეპარქიის მმართველად ურბნისისა და რუისის ეპარქიის ქოზიფის მონასტრის წინამძღვარი, **არქიმ. ეფრემი (გამრეკელიძე)** გამოირჩა.

2006 წლის 24 დეკემბერს **დეკ. გრიგოლ აბულაძე** (ბერად აღკვეცის შემდეგ — სპირიდონი) ეპისკოპოსად იკურთხა და სხალთის კათედრა ჩაბარდა. 2013 წლის 17 ივნისიდან მთავარეპისკოპოსი.

2006 წლის 31 დეკემბერს **არქიმ. ეფრემი (გამრეკელიძე)** ეპისკოპოსად იკურთხა და ბოლნისის

ეპისკოპოსი ლიკის (ლაშვილი)

ეპისკოპოსი იმერეთის (იარაჯული)

ეპისკოპოსი სამეგრელოსა და ზაბხალის (ტაბატაძე)

ეპისკოპოსი სამეგრელოსა და ზაბხალის (მუჯირი)

ეპისკოპოსი გერასიმი
(აკაულაძე)

ეპისკოპოსი ევსეხი
(გაშვავილიძე)

ეპისკოპოსი ილია
(გაშვავილიძე)

ეპისკოპოსი მელქისედეკი
(ხაჩიძე)

კათედრა ჩაბარდა. 2012 წლის 6 სექტემბრიდან მთავარეპისკოპოსი.

2008 წლის 27 ივნისს შედგა საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის წმიდა სინოდის სხდომა, სადაც სიონის საპატრიარქო ტაძრის პროტოპრესვიტერი გიორგი გამრეკელი გამორჩეულ იქნა ცურტავის ტიტულოვან ეპისკოპოსად და დადგენილ იქნა კათოლიკოს-პატრიარქის მეორე ქორეპისკოპოსად.

2008 წლის 14 სექტემბერს პროტოპრესვიტერი გიორგი გამრეკელი (ბერად აღკვეცის შემდეგ — იოანე) ეპისკოპოსად იკურთხა. 2009 წლის 23 დეკემბერს რუსთავის, მარნეულისა და ცურტავის ეპარქიის მმართველად დაინიშნა. 2010 წლის 7 მაისიდან მხოლოდ რუსთავისა და მარნეულის ეპარქიის მმართველია. 2010 წლის 27 ივნისიდან მთავარეპისკოპოსი; 2011 წლის 28 აგვისტოს მიტროპოლიტი. 2013 წლის 11 ოქტომბრიდან მხოლოდ რუსთველი მიტროპოლიტია.

2009 წლის 30 აპრილს შედგა საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის წმიდა სინოდის სხდომა, სადაც წმიდა სინოდმა განაჩინა: ა) დასავლეთ ევროპის ეპარქიას გამოეყოს დიდი ბრიტანეთი და ირლანდია; აქ არსებული ქართული სამრევლოების მმართველობა შეითავსა დმანისისა და აგარაკ-ტაშირის ეპ. ზენონმა (იარაჯული) და ეწოდა ეპისკოპოსი დმანისისა და აგარაკ-ტაშირისა, მმართველი დიდი ბრიტანეთისა და ირლანდიის ქარ-

თული სამრევლოების; ბ) ჩრდილოეთ ამერიკისა და კანადის ქართული სამრევლოების მმართველად დაინიშნოს ბათუმისა და ლაზეთის მიტროპ. დიმიტრი (შიოლაშვილი) და ეწოდოს მიტროპოლიტი ბათუმისა და ლაზეთის და მმართველი ჩრდილოეთ ამერიკისა და კანადის ქართული სამრევლოების; გ) სამხრეთ ამერიკის ქართული სამრევლოების მმართველად დაინიშნოს ახალქალაქისა და კუმურდოს მიტროპ. ნიკოლოზი (ფაჩუაშვილი) და ეწოდოს მიტროპოლიტი ახალქალაქისა და კუმურდოსი და მმართველი სამხრეთ ამერიკის ქართული სამრევლოების; დ) აღმოსავლეთ ევროპის ქართული სამრევლოების მმართველად დაინიშნოს ზუგდიდისა და ცაიშის მიტროპ. გერასიმე (შარაშენიძე) და ეწოდოს მიტროპოლიტი ზუგდიდისა და ცაიშის და მმართველი აღმოსავლეთ ევროპის ქართული სამრევლოების; ე) ავსტრალიის ქართული სამრევლოების მმართველად დაინიშნოს სენაკისა და ჩხორონყუს ეპ. შიო (მუჯირი) და ეწოდოს ეპისკოპოსი სენაკისა და ჩხორონყუს და მმართველი ავსტრალიის ქართული სამრევლოების.

წმიდა სინოდმა ნეკრესისა და ჰერეთის მიტროპ. სერგის (ჩეკურიშვილი) თანხმობით განაჩინა: ჰერეთის მხარეს მიენიჭოს სტავროპიგიალური სტატუსი და დაენიშნოს კეთილმოწესე. წმიდა სინოდმა გამოარჩია სამღვდელმთავრო კანდიდატად არქიმ. მელქისედეკი (ხაჩიძე).

2009 წლის 3 მაისს არქიმ. მელქისედეკი (ხაჩი-

ეპისკოპოსი იაკობი
(იაკობაშვილი)

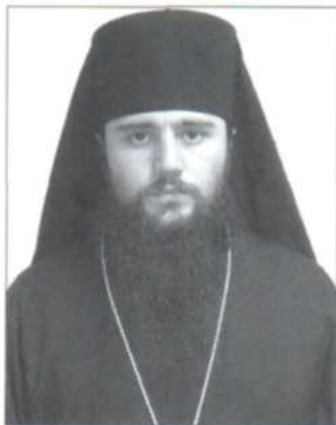
ეპისკოპოსი გიორგი
(გაგარიშვილი)

ეპისკოპოსი ლეონტი
(აკაულაძე)

ეპისკოპოსი დამიანე
(გაშვავილიძე)

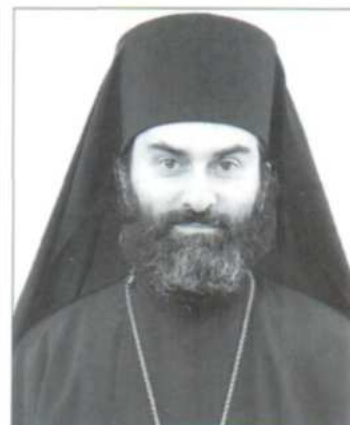
ეპისკოპოსი სვიმონი
(ცაქაშვილი)

ეპისკოპოსი გიორგი
(ჯამბულაშვილი)

ეპისკოპოსი იოსად
(კოშვაშვილი)

ეპისკოპოსი გრიგოლი
(კაჩია)

ძე) იკურთხა ეპისკოპოსად და ჰერეთის კათედრა ჩაბარდა. 2015 წლის 13 იანვრიდან მარგვეთისა და უბისის კათედრას განაგებს.

2010 წლის 7 მაისს შედგა საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის წმიდა სინოდის სხდომა, სადაც სტეფანწმინდისა და ხევის ეპარქიის მთავარეპისკოპოსი, **არქიმ. იაკობი (იაკობიშვილი)** გამოირჩია და დაადგინა ცურტაველ ეპისკოპოსად და კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსად. 2010 წლის 9 მაისს არქიმ. იაკობი (იაკობიშვილი) იკურთხა ეპისკოპოსად. 2010 წლის 21 დეკემბერს ახლადშექმნილი გარდაბნისა და მარტყოფის ეპარქიის მმართველად გადაიყვანეს. 2013 წლის 23 აპრილს ბოდბის კათედრაზე დაინიშნა.

2013 წლის 11 ოქტომბერს შედგა საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის წმიდა სინოდის სხდომა, სადაც დაადგინეს:

ა) მცხეთა-თბილისის ეპარქიას გამოეყოს გარდაბნის რაიონი და შეიქმნას მარტყოფისა და გარდაბნის ეპარქია;

ბ) მანგლისისა და წალკის ეპარქიის ნაცვლად შეიქმნას ორი ეპარქია:

1. მანგლისისა და თეთრიწყაროს;
2. აგარაკ-წალკის;

გ) ურბნისისა და რუისის ეპარქიის ნაცვლად ჩამოყალიბდეს:

1. რუისისა და ურბნისის ეპარქია;
2. სურამისა და ხაშურის ეპარქია;

დ) სამთავისისა და გორის ეპარქია ჩამოყალიბდეს:

1. გორისა და ატენის;
2. სამთავისისა და კასპის ეპარქიად.

ე) რუსთავისა და მარნეულის ეპარქიის რეორგანიზაციის შედეგად შეიქმნას:

1. რუსთავის ეპარქია
2. მარნეულისა და ჭუჭუბის ეპარქია;

წმ. სინოდმა განიხილა სამღვდელმთავრო კანდიდატების საკითხი და დაადგინა:

ა) შიომღვიმის მონასტრის წინამძღვარი, **არქიმ. მიქაელი (გაბრიჭიძე)** გამორჩეულ იქნას თიანეთი-

საქართველოს ეკლესიის წმიდა სინოდი 2009წ.

უწმინდესი და უწმინტარესი ილია II ათონის წმინდა მთაზე ივერონის მონასტარში, 2004წ.

სა და ფშავ-ხევსურეთის კათედრაზე. 2013 წლის 20 ოქტომბერს იკურთხა ეპისკოპოსად;

ბ) ქულევის წმ. გიორგის სახ. მონასტრის წინამძღვარი, **არქიმ. დიმიტრი (კაპანაძე)** გამორჩეულ იქნას მარგვეთისა და უბისის კათედრაზე; 2013 წლის 27 ოქტომბერს იკურთხა ეპისკოპოსად; 2015 წლის 13 იანვრიდან ხორანბუჯის კათედრაზეა. 2015 წლის 25 მაისიდან წმ. სინოდის განჩინების საფუძველზე შეთავსებით მართავს ჰერეთის ეპარქიასაც.

გ) ქვათახევის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. მონასტრის წინამძღვარი, **ილ. დამიანე (ხუფენია)** გამორჩეულ იქნას სამთავისისა და კასპის კათედრაზე. 2013 წლის 3 ნოემბერს იკურთხა ეპისკოპოსად;

დ) ყორანქედის წმ. გიორგის სახ. მონასტრის წინამძღვარი, **ილ. სვიმონი (ცაკაშვილი)** გამორჩეულ იქნას სურამისა და ხაშურის კათედრაზე. 2013 წლის 10 ნოემბერს იკურთხა ეპისკოპოსად;

ე) სახუნდარას ღვთისმშობლის ხარების სახ. მონასტრის წინამძღვარი, **ილ. გიორგი (ჯამდელიანი)** გამორჩეულ იქნას მარნეულისა და ჰუჯაბის კათედრაზე. 2013 წლის 17 ნოემბერს იკურთხა ეპისკოპოსად;

ვ) ფოკის წმ. ნინოს სახ. მონასტრის წინამძღვარი, **მღვდელ-მონ. იოანე (შომახია)** გამორჩეულ იქნას აგარაკ-ნალკის კათედრაზე. 2013 წლის 24 ნოემბერს იკურთხა ეპისკოპოსად; 2015 წლის 13 იანვარს გარდაბნისა და მარტყოფის კათედრაზეა.

ზ) თბილისის მამა დავითის ტაძრის მღვდელმსახური, **მღვდელ-მონ. გრიგოლი (კაცია)** გამორჩეულ იქნას მარტყოფისა და გარდაბნის კათედრაზე. 2017 წლის 1 დეკემბერს იკურთხა ეპისკოპოსად. 2015 წლის 13 იანვრიდან ნალკის კათედრაზეა.

სამი მღვდელმთავარი გახდა ტიტულარული (შეენიშნავთ, რომ ისინი არ გასულან პენსიაზე, ორი მათგანი, მიტროპ. **თადეოზი (იორამაშვილი)** და მთავარეპ. **დავითი (ტიკარიძე)** ეპარქიის გარეშე განაგრძობენ მოღვაწეობას, მიტროპ. **ვახტანგი (ახვლედიანი)** შვედეთის ქართულ სამრევლოზე იზრუნებს).

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

**რუბრიკას უძღვება დიაკონი
გიორგი მაჩუროშვილი**

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“
ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი,
თამარ ასათიანი, დიაკონი გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზ-
არაძე, სერგო კერესელიძე, ბულალტერი: ელასი ჯიბლაძე;
გაერცვლება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;
დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

ისტორიის ფურცელი

უნმინდესი და უნეტარესი ილია II-ის მამამთავრობა 1977-2017 წლები

IV ნაწილი

2014 წლის 3 ივნისს შედგა საქართველოს სამო-
ციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკ-
ლესიის წმიდა სინოდის სხდომა, სადაც მოისმინეს:

ა) დასავლეთ ევროპის; ბ) ბათუმისა და ლაზეთისა
და ჩრდილოეთ ამერიკის; გ) ხორნაბუჯისა და ჰერე-
თის ეპარქიათა მმართველი მღვდელმთავრების —
მიტროპ. აბრაამის (გარმელია), მიტროპ. დიმიტ-
რისა (შიოლაშვილი) და ეპ. მელქისედეკის (ხაჩიძე)
მოხსენებები მათ ეპარქიებში არსებული მდგომარე-
ობის შესახებ.

წმინდა სინოდმა განაჩინა:

დასავლეთ ევროპის ეპარქიას გამოეყოს ავსტრი-
ის, გერმანიისა და ბენილუქსის ქვეყნების სამრევ-
ლოები და შეიქმნას:

1. დასავლეთ ევროპის ეპარქია, რომლის შემად-
გენლობაში დარჩა: საფრანგეთი, შვეიცარია, მალ-
ტა, ესპანეთი, პორტუგალია, იტალია.

2. ავსტრიისა და გერმანიის ეპარქია.

3. ბელგიისა და ჰოლანდიის ეპარქია.

ბათუმისა და ლაზეთის და ჩრდილოეთ ამერიკის
ეპარქიას გამოეყოს ჩრდილოეთ ამერიკის სამრევ-
ლოები და შეიქმნას:

1. ბათუმისა და ლაზეთის ეპარქია.

2. ჩრდილოეთ ამერიკის ეპარქია.

ხორნაბუჯისა და ჰერეთის ეპარქიას გამოეყოს
ჰერეთის სამრევლოები და შეიქმნას:

1. ხორნაბუჯის ეპარქია.

2. კახისა და ქურმუხის ეპარქია.

ახალი ეპარქიების მღვდელმთავრებად გამოირჩე-
ულ იქნენ:

1. ბერლინის ქართული სამრევლოს წინამძღვარი,
არქიმ. ლაზარე (სამადბეგიშვილი) ავსტრიისა და
გერმანიის კათედრაზე; 2014 წლის 11 ივნისს იკურ-
თხა ეპისკოპოსად;

2. ბრიუსელის ქართული სამრევლოს წინამძღვა-
რი, არქიმ. დოსითე (ბოგვერაძე) ბელგიისა და ჰო-
ლანდიის კათედრაზე; 2014 წლის 15 ივნისს იკურთხა
ეპისკოპოსად;

3. ჰანოვერისა და პენსილვანიის ქართული სამ-
რევლოების წინამძღვარი, არქიმ. საბა (ინწკირვე-
ლი) ჩრდილოეთ ამერიკის კათედრაზე. 2014 წლის
22 ივნისს იკურთხა ეპისკოპოსად;

4. კახის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის წინამძღვარი,
არქიმ. დემეტრე (თეთრუაშვილი) კახისა და ქურ-
მუხის კათედრაზე (შენიშვნა: ხელდასხმა გადაიდო
და ამ საკითხთან დაკავშირებით მომდევნო საეკლე-
სიო კრებაში იმსჯელა).

2015 წლის 23 მაისს შედგა საქართველოს სამო-
ციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკ-
ლესიის წმიდა სინოდის სხდომა, სადაც არქიმ. ვახ-
ტანგი (ლიპარტელიანი) არჩეულ იქნა ნიკორწმინ-
დელ ეპისკოპოსად.

2015 წლის 1 ივნისს მოსკოვის წმ. გიორგის სახ.
ქართული სამრევლოს წინამძღვარი, არქიმ. ვახტან-
გი (ლიპარტელიანი) იკურთხა ეპისკოპოსად.

კრებაზე ასევე განიხილეს არქიმ. დემეტრეს
(თეთრუაშვილი) წერილი და დაადგინეს:

1. არქიმ. დემეტრეს (თეთრუაშვილი) საკითხის
შესწავლა დაევალოს სინოდალურ კომისიას.

2. ჰერეთის ეპარქიის დროებითი მმართველობა
დაევალა ხორნაბუჯელ ეპ. დიმიტრის (კაპანაძე).

დასასრულ, უნდა ითქვას, რომ სრულიად სა-
ქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უნმინდესი
და უნეტარესი ილია II-ის მამამთავრობის ორმოცი
წლისთავზე საქართველოს ეკლესიას აქვს 50 ეპარ-
ქია, სადაც მოღვაწეობს 47 მღვდელმთავარი. აი
ისინიც:

წმ. სინოდის თავმჯდომარე, სრულიად საქარ-
თველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, უნმინდესი და
უნეტარესი ილია II (შიოლაშვილი-ლუდუშაური),
მთავარეპისკოპოსი მცხეთა-თბილისისა და მიტრო-
პოლიტი ბიჭვინთისა და ცხუმ-აფხაზეთისა.

შიო (მუჯირი), სრულიად საქართველოს კათო-
ლიკოს-პატრიარქის მოსაყდრე, სენაკისა და ჩხო-
როწყუს, ავსტრალიისა და ახალი ზელანდიის მიტ-
როპოლიტი

კალისტრატე (მარგალიტაშვილი), ქუთათელ-
გაენათელი მიტროპოლიტი

დანიელი (დათუაშვილი), საჩხერისა და ჭიათუ-
რის მიტროპოლიტი

აბრაამი (გარმელია), დასავლეთ ევროპის მიტ-
როპოლიტი

ისაია (ჭანტურია), ნიქოზისა და ცხინვალის მიტ-
როპოლიტი

ანანია (ჯაფარიძე), მანგლისისა და თეთრიწყა-
როს მიტროპოლიტი

ვახტანგი (ახვლედიანი), ცურტაველი მიტრო-
პოლიტი (ტიტულარული)

ზოსიმე (შიოშვილი), ნილენისა და დუშეთის
მთავარეპისკოპოსი

გიორგი (შალამბერიძე), ტყიბულისა და თერჯო-
ლის მიტროპოლიტი

იოზი (აქიაშვილი), მროველ-ურბნელი მიტრო-
პოლიტი

დავითი (მახარაძე), აბბა ალავერდელი მიტროპოლიტი

სერგი (ჩეკურიშვილი), ნეკრესის მიტროპოლიტი
იოსები (კიკვაძე), შემოქმედელი მიტროპოლიტი
სერაფიმე (ჯოჯუა), მიტროპოლიტი

გრიგოლი (ბერბიჭაშვილი), ფოთისა და ხობის მიტროპოლიტი

ნიკოლოზი (ფაჩუაშვილი), ახალქალაქისა და კუმურდოს მიტროპოლიტი

თეოდორე (ჭუაძე), ახალციხისა და ტაო-კლარჯეთის მიტროპოლიტი

საბა (გიგობერია), ხონისა და სამტრედიის მიტროპოლიტი

დიმიტრი (შიოლაშვილი), ბათუმისა და ლაზეთის მიტროპოლიტი

ანტონი (ბულუხია), ვანისა და ბაღდათის მიტროპოლიტი

გერასიმე (შარაშენიძე), ზუგდიდისა და ცაიშის მიტროპოლიტი (დროებითი მმართველი გერმანიისა და ავსტრიის ეპარქიისა)

ანდრია (გვაზავა), გორის და ატენის მიტროპოლიტი

პეტრე (ცაავა), ყყონდიდის მიტროპოლიტი

სტეფანე (კალაიჯიშვილი), ცაგერისა და ლენტეხის მიტროპოლიტი

ილარიონი (ქიტიაშვილი), მესტიისა და ზემო სვანეთის მიტროპოლიტი

იოანე (გამრეკელი), რუსთველი მიტროპოლიტი

დავითი (ტიკარაძე), ადიშელი მთავარეპისკოპოსი (ტიტულარული)

ექვთიმე (ლეჟავა), გურჯაანისა და ველისციხის მთავარეპისკოპოსი

ლუკა (ლომძე), საგარეჯოსა და ნინოწმინდის მთავარეპისკოპოსი

ზენონი (იარაჯული), დმანისისა და აგარაკ-ტაშირის, დიდი ბრიტანეთისა და ირლანდიის მთავარეპისკოპოსი

იუგუდიელი (ტაბატაძე), სტეფანწმინდისა და ხევის მთავარეპისკოპოსი

სპირიდონი (აბულაძე), სხალთელი მთავარეპისკოპოსი

ფრემი (გამრეკელიძე), ბოლნელი მთავარეპისკოპოსი

მელქისედეკი (ხაჩიძე), მარგვეთისა და უბისის ეპისკოპოსი

იაკობი (იაკობიშვილი), ბოდბელი ეპისკოპოსი

მიქაელი (გაბრიჭიძე), თიანეთისა და ფშავ-ხევსურეთის ეპისკოპოსი

დიმიტრი (კაპანაძე), ხორნაბუჯელი ეპისკოპოსი
დამიანე (ხუფენია), სამთავისისა და კასპის ეპისკოპოსი

სვიმეონი (ცაკაშვილი), სურამის და ხაშურის ეპისკოპოსი

გიორგი (ჯამბულაშვილი), მარნეულისა და ჭუჭუაბის ეპისკოპოსი

იოანე (შომახია), გარდაბნისა და მარტყოფის ეპისკოპოსი

გრიგოლი (კაცია), წალკელი ეპისკოპოსი

ლაზარე (სამაღბეგიშვილი), ბორჯომისა და ბაკურიანის ეპისკოპოსი

დოსითეოსი (ბოგვერაძე), ბელგიისა და ჰოლანდიის ეპისკოპოსი

საბა (ინწკირველი), ჩრდილოეთ ამერიკის ეპისკოპოსი

ვახტანგი (ლიპარტელიანი), ნიკორწმინდელი ეპისკოპოსი

2018 წლის იანვრის ბოლოსთვის საქართველოს მართლმადიდებელ სამოციქულო ეკლესიაში არსებულ 50 ეპარქიაში მოქმედი ეკლესია-მონასტრებისა და თეთრი და შავი სამღვდელოების რიცხოვნობა მდგომარეობა ასეთი გახლავთ (შენიშვნა: სასულიერო პირებში, გარდა ხელდასხმულებისა ასევე შედიან ბერები, მონაზვნები, სამონაზვნეები და კაბოსანი მორჩილები):

1. **მცხეთა-თბილისის ეპარქია** (ქ. თბილისი, ქ. მცხეთა, მცხეთის მუნიციპალიტეტის ნაწილი, გარდაბნის მუნიციპალიტეტის ნაწილი). კათედრა თბილისისა და სვეტიცხოველში, რეზიდენცია თბილისში — 190 ეკლესია, 60 მამათა, 25 დედათა მონასტერი, 11 სტავროპიგიალური მამათა, 7 დედათა მონასტერი და 1068 სასულიერო პირი.

2. **ბიჭვინთისა და ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქია** (ქ. სოხუმი, სოხუმის, გაგრის, გალის, გუდაუთის, გულრიფშისა და ოჩამჩირის მუნიციპალიტეტები). კათედრა სოხუმსა და ბიჭვინთაში, რეზიდენცია სოხუმში.

3. **ავსტრალიის ეპარქია** (ავსტრალია, დიდი ზელანდია) — არ გვაქვს სამრევლოები.

4. **ალავერდის ეპარქია** (ქ. თელავი, ქ. ახმეტა, თელავისა და ახმეტის მუნიციპალიტეტები). კათედრა ალავერდში, რეზიდენცია ალავერდსა და თელავში — 55 ეკლესია, 3 მამათა, 2 დედათა მონასტერი და 44 სასულიერო პირი.

5. **ახალქალაქისა და კუმურდოს ეპარქია** (ქ. ახალქალაქი, ქ. ნინოწმინდა, ახალქალაქისა და ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტები). კათედრა ახალქალაქში, რეზიდენცია ახალქალაქსა და ნინოწმინდაში — 4 ეკლესია, 6 დედათა მონასტერი და 18 სასულიერო პირი.

6. **ახალციხისა და ტაო-კლარჯეთის ეპარქია** (ქ. ახალციხე, ქ. ვალე, ახალციხის, ასპინძისა და ადიგენის მუნიციპალიტეტები, ნომინალურად ტაო-კლარჯეთი). კათედრა ახალციხესა და საფარაში, რეზიდენცია ახალციხეში — 44 ეკლესია, 12 მამათა, 12 დედათა მონასტერი და 128 სასულიერო პირი.

7. **ბათუმისა და ლაზეთის ეპარქია** (ქ. ბათუმი, ქ. ქობულეთი, ხელვაჩაურისა და ქობულეთის მუნიციპალიტეტები, ნომინალურად ლაზეთი). კათედრა და რეზიდენცია ბათუმში — 66 ეკლესია, 6 მამათა, 5 დედათა მონასტერი და 68 სასულიერო პირი.

8. **ბელგიისა და ჰოლანდიის ეპარქია** (ბელგია,

ეპისკოპოსი ლაზარე
(სამაღვანელო)ეპისკოპოსი ფოსტოვსკი
(გორაკაძე)ეპისკოპოსი საბა
(ინგოროვი)ეპისკოპოსი პატარიძე
(ლიპარიძე)

ჰოლანდია). კათედრა და რეზიდენცია ქ. ბრიუსელში (ბელგია) — 8 სამრევლო და 4 სასულიერო პირი.

9. **ბოდბის ეპარქია** (ქ. სიღნაღი, ქ. წნორი, სიღნაღის მუნიციპალიტეტი). კათედრა ბოდბეში, რეზიდენცია ბოდბესა და სიღნაღში — 21 ეკლესია, 3 მამათა, 2 დედათა მონასტერი და 58 სასულიერო პირი.

10. **ბოლნისის ეპარქია** (ქ. ბოლნისი, ბოლნისის მუნიციპალიტეტი). კათედრა სოფ. ქვემო ბოლნისში (ისტორიული ბოლნისის სიონი), რეზიდენცია ბოლნისში — 12 ეკლესია, 9 მამათა, 4 დედათა მონასტერი და 52 სასულიერო პირი.

11. **ბორჯომისა და ბაკურიანის ეპარქია** (ქ. ბორჯომი, ბორჯომის მუნიციპალიტეტი). კათედრა ბორჯომსა და ბაკურიანში. რეზიდენცია ბორჯომში — 33 ეკლესია, 6 მამათა, 5 დედათა მონასტერი და 66 სასულიერო პირი.

12. **გარდაბნისა და მარტყოფის ეპარქია** (ქ. გარდაბანი, გარდაბნის მუნიციპალიტეტი). კათედრა გარდაბნისა და მარტყოფში, რეზიდენცია გარდაბანში — 25 ეკლესია, 8 მამათა, 2 დედათა მონასტერი და 65 სასულიერო პირი.

13. **გერმანიისა და ავსტრიის ეპარქია** (გერმანია, ავსტრია) — 20 სამრევლო და 5 სასულიერო პირი.

14. **გორისა და ატენის ეპარქია** (ქ. გორი, გორის მუნიციპალიტეტი). კათედრა გორსა და ატენში, რეზიდენცია გორში — 39 ეკლესია, 2 მამათა, 2 დედათა მონასტერი და 65 სასულიერო პირი.

15. **გურჯაანისა და ველისციხის ეპარქია** (ქ. გურჯაანი, გურჯაანის მუნიციპალიტეტი). კათედრა და რეზიდენცია გურჯაანში — 19 ეკლესია, 3 მამათა, 1 დედათა მონასტერი და 36 სასულიერო პირი.

16. **დასავლეთ ევროპის ეპარქია** (ესპანეთი, იტალია, პორტუგალია, მალტა, საფრანგეთი, შვეიცარია) — 56 სამრევლო და 12 სასულიერო პირი.

17. **დიდი ბრიტანეთისა და ირლანდიის ეპარქია** (დიდი ბრიტანეთი, ირლანდია). კათედრა ქ. ლონდონში (ინგლისი) — 6 სამრევლო და 6 სასულიერო პირი.

18. **დმანისისა და აგარაკ-ტაშირის ეპარქია** (ქ. დმანისი, დმანისის მუნიციპალიტეტი). კათედრა ქ. დმანისში, სოფ. პატარა დმანისის მახლობლად, ნაქალაქარ დმანისში, რეზიდენცია დმანისში — 11 ეკლესია, 1 მამათა, 1 დედათა მონასტერი და 17 სასულიერო პირი.

19. **ვანისა და ბაღდადის ეპარქია** (ქ. ვანი, ქ. ბაღდადი, ვანისა და ბაღდადის მუნიციპალიტეტები). კათედრა და რეზიდენცია ვანსა და ბაღდადში — 46 ეკლესია, 2 მამათა, 4 დედათა მონასტერი და 67 სასულიერო პირი.

20. **ზუგდიდისა და ცაიშის ეპარქია** (ქ. ზუგდიდი, ქ. ნალენჯიხა, ქ. ჯვარი, ზუგდიდისა და ნალენჯიხის მუნიციპალიტეტები). კათედრა ზუგდიდში, ნალენჯიხასა და ცაიშში. რეზიდენცია ზუგდიდსა და ნალენჯიხაში — 33 ეკლესია, 3 მამათა, 3 დედათა მონასტერი და 72 სასულიერო პირი.

21. **თიანეთისა და ფშავ-ხევსურეთის ეპარქია** (თიანეთის მუნიციპალიტეტი, დუშეთის მუნიციპალიტეტის ნაწილი). კათედრა და რეზიდენცია თიანეთში — 12 ეკლესია, 2 მამათა, 1 დედათა მონასტერი და 26 სასულიერო პირი.

22. **მანგლისისა და თეთრიწყაროს ეპარქია** (ქ. თეთრიწყარო, თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტი). კათედრა და რეზიდენცია მანგლისსა და თეთრიწყაროში — 19 ეკლესია, 5 მამათა მონასტერი და 22 სასულიერო პირი.

23. **მარგვეთისა და უბისის ეპარქია** (ქ. ზესტაფონი, ზესტაფონისა და ხარაგაულის მუნიციპალიტეტები). კათედრა ზესტაფონსა და უბისაში, რეზიდენცია ზესტაფონში — 75 ეკლესია, 6 მამათა, 4 დედათა და 40 სასულიერო პირი.

24. **მარნეულისა და ჭყაბის ეპარქია** (ქ. მარნეული, მარნეულის მუნიციპალიტეტი). კათედრა და რეზიდენცია მარნეულში — 9 ეკლესია, 3 მამათა, 3 დედათა მონასტერი და 18 სასულიერო პირი.

25. **მესტიისა და ზემო სვანეთის ეპარქია** (მესტიის მუნიციპალიტეტი). კათედრა მესტიასა და ნვირმში, რეზიდენცია მესტიაში — 42 ეკლესია, 1 მამათა, 3 დედათა მონასტერი და 30 სასულიერო პირი.

26. **ნეკრესის ეპარქია** (ქ. ყვარელი, ქ. ლაგოდეხი, ყვარლისა და ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტები). კათედრა ნეკრესში, ლაგოდეხსა და ყვარელში, რეზიდენცია ლაგოდეხსა და ყვარელში — 32 ეკლესია, 3 მამათა, 4 დედათა მონასტერი და 68 სასულიერო პირი.

27. ნიკორწმინდის ეპარქია (ქ. ამბროლაური, ქ. ონი, ამბროლაურისა და ონის მუნიციპალიტეტები). კათედრა ნიკორწმინდაში, რეზიდენცია აგარაში — 30 ეკლესია, 1 მამათა მონასტერი და 20 სასულიერო პირი.

28. ნიქოზისა და ცხინვალის ეპარქია (ქ. ცხინვალი, ცხინვალის, ახალგორის, ჯავისა და ზნაურის მუნიციპალიტეტები). კათედრა და რეზიდენცია ნიქოზში — 6 ეკლესია, 2 მამათა, 2 დედათა მონასტერი და 14 სასულიერო პირი.

29. რუისისა და ურბნისის ეპარქია (ქ. ქარელი, ქარელის მუნიციპალიტეტი). კათედრა რუისში, ურბნისსა და ქარელში, რეზიდენცია ურბნისში — 71 ეკლესია, 54 მამათა, 31 დედათა მონასტერი და 335 სასულიერო პირი.

30. რუსთავის ეპარქია (ქ. რუსთავი). კათედრა და რეზიდენცია რუსთავში — 22 ეკლესია და 34 სასულიერო პირი.

31. საგარეჯოსა და ნინოწმინდის ეპარქია (ქ. საგარეჯო, საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი). კათედრა საგარეჯოსა და ნინოწმინდაში, რეზიდენცია ნინოწმინდაში — 18 ეკლესია, 2 მამათა, 2 დედათა მონასტერი და 33 სასულიერო პირი.

32. სამთავისისა და კასპის ეპარქია (ქ. კასპი, კასპის მუნიციპალიტეტი). კათედრა სამთავისსა და კასპში, რეზიდენცია სამთავისში — 32 ეკლესია, 2 მამათა, 1 დედათა მონასტერი და 19 სასულიერო პირი.

33. სამხრეთ ამერიკის ეპარქია — არ გვაქვს სამრევლოები.

34. სენაკისა და ჩხორონყუს ეპარქია (ქ. სენაკი, ქ. ჩხორონყუ, სენაკისა და ჩხორონყუს მუნიციპალიტეტები). კათედრა სენაკში, რეზიდენცია თეკლათში — 20 ეკლესია, 2 მამათა, 2 დედათა მონასტერი და 28 სასულიერო პირი.

35. სტეფანწმინდისა და ხევის ეპარქია (სტეფანწმინდის მუნიციპალიტეტი). კათედრა და რეზიდენცია სტეფანწმინდაში — 11 ეკლესია, 7 მამათა, 4 დედათა მონასტერი და 47 სასულიერო პირი.

36. სურამისა და ხაშურის ეპარქია (ქ. ხაშური, ხაშურის მუნიციპალიტეტი). კათედრა ხაშურსა და სურამში, რეზიდენცია სურამში (დროებით) — 60 ეკლესია, 15 მამათა, 12 დედათა მონასტერი და 85 სასულიერო პირი.

37. სხალთის ეპარქია (ქედის, შუახევისა და ხულოს მუნიციპალიტეტები). კათედრა სხალთასა და ხულოში, რეზიდენცია ხიჭაურსა და ხულოში — 15 ეკლესია და 17 სასულიერო პირი.

38. ტყიბულისა და თერჯოლის ეპარქია (ქ. ტყიბული, ქ. თერჯოლა, ტყიბულისა და თერჯოლის მუნიციპალიტეტები). კათედრა თერჯოლაში, რეზიდენცია ტყიბულსა და თერჯოლაში — 37 ეკლესია, 4 მამათა, 2 დედათა მონასტერი და 27 სასულიერო პირი.

39. ფოთისა და ხობის ეპარქია (ქ. ფოთი, ქ. ხობი, ხობის მუნიციპალიტეტი). კათედრა ფოთში, რე-

ზიდენცია ფოთსა და ხობში — 18 ეკლესია, 3 დედათა მონასტერი და 36 სასულიერო პირი.

40. ქუთაის-გაენათის ეპარქია (ქ. ქუთაისი, ქ. წყალტუბო, წყალტუბოს მუნიციპალიტეტი). კათედრა ქუთაისსა და გელათში, რეზიდენცია ქუთაისში — 106 ეკლესია, 9 მამათა, 4 დედათა მონასტერი და 153 სასულიერო პირი.

41. შემოქმედის ეპარქია (ქ. ოზურგეთი, ქ. ლანჩხუთი, ოზურგეთის, ლანჩხუთისა და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტები). კათედრა შემოქმედში, ოზურგეთში, ლანჩხუთსა და ჩოხატაურში. რეზიდენცია ოზურგეთში, ლანჩხუთსა და ჩოხატაურში — 70 ეკლესია, 11 მამათა, 8 დედათა მონასტერი და 148 სასულიერო პირი.

42. ჩრდილოეთ ამერიკის ეპარქია (აშშ, კანადა). კათედრა და რეზიდენცია პენსილვანიის შტატში (აშშ) — 18 სამრევლო და 30 სასულიერო პირი.

43. ცაგერისა და ლენტეხის ეპარქია (ქ. ცაგერი, ცაგერისა და ლენტეხის მუნიციპალიტეტები). კათედრა და რეზიდენცია ცაგერსა და ლენტეხში — 34 ეკლესია, 3 მამათა, 4 დედათა მონასტერი და 18 სასულიერო პირი.

44. ნალკის ეპარქია (ქ. ნალკა, ნალკის მუნიციპალიტეტი). კათედრა ნალკასა და ბედიანში, რეზიდენცია ნალკაში — 9 ეკლესია, 2 მამათა, 1 დედათა მონასტერი და 14 სასულიერო პირი.

45. ნილკნისა და დუშეთის ეპარქია (ქ. დუშეთი, მცხეთის მუნიციპალიტეტის ნაწილი, დუშეთის მუნიციპალიტეტის ნაწილი). კათედრა ნილკანში, დუშეთსა და მუხრანში. რეზიდენცია ნილკანში, საეპისკოპოსო სახლი დუშეთში — 52 ეკლესია, 4 მამათა, 4 დედათა მონასტერი და 37 სასულიერო პირი.

46. ჭიათურისა და საჩხერის ეპარქია (ქ. ჭიათურა, ქ. საჩხერე, ჭიათურისა და საჩხერის მუნიციპალიტეტები). კათედრა და რეზიდენცია საჩხერეში — 47 ეკლესია, 2 მამათა, 1 დედათა მონასტერი და 49 სასულიერო პირი.

47. ჭყონდიდის ეპარქია (ქ. მარტვილი, ქ. აბაშა, მარტვილისა და აბაშის მუნიციპალიტეტები). კათედრა და რეზიდენცია მარტვილსა და აბაშაში — 45 ეკლესია, 11 მამათა, 5 დედათა მონასტერი და 68 სასულიერო პირი.

48. ხონისა და სამტრედიის ეპარქია (ქ. ხონი, ქ. სამტრედია, ხონისა და სამტრედიის მუნიციპალიტეტები). კათედრა და რეზიდენცია ხონსა და სამტრედიაში — 38 ეკლესია, 2 მამათა, 3 დედათა მონასტერი და 59 სასულიერო პირი.

49. ხორნაბუჯის ეპარქია (ქ. დედოფლისწყარო, დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტი). კათედრა დედოფლისწყაროში, რეზიდენცია ხორნაბუჯში — 23 ეკლესია, 2 მამათა, 1 დედათა მონასტერი და 27 სასულიერო პირი.

50. პერეთის ეპარქია (დროებით მინერლია ხორნაბუჯის ეპარქიას).

უწმინდესი და უნეტარესი ილია II სპეტიცხოველი, 1977 წ.

სულ მოქმედებს 1659 ეკლესია, 266 მამათა და 179 დედათა მონასტერი. მსახურებას აღასრულებს და მონასტრებში მოღვაწეობს — 3350 სასულიერო პირი.

უწმინდესი და უნეტარესი ილია II-ის მამამთავრობის დროს 15 მღვდელმთავარი გარდაიცვალა:

ყვონდიდელი და ბათუმ-შემოქმედელი **მიტროპ. რომანოზი** (პეტრიაშვილი) — გარდ. 1979 წლის 20 მარტს;

წილკნელი **მიტროპ. გიორგი** (ლონლაძე) — გარდ. 1982 წლის 22 ივნისს;

თეთრიწყაროელი **სქემმიტროპ. სერაფიმე** (მაუშუა) — გარდ. 1985 წლის 8 მარტს (შენიშვნა: 2009 წლის 25 მარტს უკრაინის მართლმადიდებელმა ეკლესიამ წმიდათა დასში შერაცხა);

ყოფილი ბათუმ-შემოქმედელი **მიტროპ. შიო** (ავალიშვილი) — გარდ. 1991 წლის 25 მარტს;

ალავერდელი **მიტროპ. გრიგოლი** (ცერცვაძე) — გარდ. 1992 წლის 1 თებერვალს;

ცხუმ-აფხაზეთის **მიტროპ. დავითი** (ჭკადუა) — გარდ. 1992 წლის 7 ოქტომბერს;

ყოფილი ყვონდიდელი **მთავარეპ. იოანე** (ანანი-

აშვილი) — გარდ. 1998 წლის 31 ივლისს;

მარგველი **მიტროპ. კონსტანტინე** (მელიქიძე) — გარდ. 2000 წლის 19 ივლისს;

ყოფილი ქუთათელ-გაენათელი **მიტროპ. ნიკოლოზი** (მახარაძე) — გარდ. 2008 წლის 28 ივნისს;

ყოფილი ნიკორწმინდელი **მთავარეპ. ამბროსი** (ქათამაძე) — გარდ. 2008 წლის 27 ნოემბერს;

რუსთავისა და მარნეულის **სქემმიტროპ. ეფრემი** (ჩახვაშვილი) — გარდ. 2012 წლის 9 აგვისტოს;

მარაბდელი **მიტროპ. თადეოზი** (იორამაშვილი) — გარდ. 2015 წლის 19 იანვარს;

ნიკორწმინდელი **მიტროპ. ელისე** (ჯოხაძე) — გარდ. 2015 წლის 15 მარტს;

ყოფილი ურბნელი **მიტროპ. გაიოზი** (კერატიშვილი) — გარდ. 2016 წლის 19 მარტს;

ყოფილი ბოდბელი **ეპ. ილარიონი** (სამხარაძე) — გარდ. 2016 წლის 5 დეკემბერს.

სტატიის დასასრული

რუბრიკას უძღვება დიაკონი
გიორგი მაჩურიშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე

რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54

სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი

(მოლდაველი), მარიამ ვაგუა, ნინო ვაგოშაშვილი,

თამარ ასათიანი, დიაკონი გიორგი მაჩურიშვილი, ია ზაზ-

არაძე, სერგო კერესელიძე, ბულაღტური: ელასი ჯიბლაძე;

გაერცელებ: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;

დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

კი ამ დროს საოცრად დაცემული და განადგურებული იყო: მონღოლთა შემოსევებით გამწარებულ მოსახლეობაში იმძლავრა ურწმუნოებამ, თვით წმიდა მეფე დემეტრე თავდადებულიც (ხს. 12 მარტს) აღერია უნესობაში, მაგრამ იყვნენ ღვთისა და ერის წინაშე თავდადებულნი, რომლებიც ყოველნაირად ცდილობდნენ ხალხის ქრისტესკენ მობრუნებას. კათოლიკოსმა ნიკოლოზმა მეფე დემეტრე ამხილა უსჯულოებაში. მეფის ურჩობამ კათოლიკოსი აიძულა, თავისი ნებით დაეთმო საპატრიარქო ტახტი და უბრალო განდევნილი ბერის ცხოვრებით ეცხოვრა. წმიდა ათონის მთიდან ჩამოვიდა მონაზონი ბასილი (ხს. 18 აპრილს), მანაც უშიშრად ამხილა მეფე.

საღვთო მადლით გაბრწყინებულმა მამებმა პიმენმა და ანტონმა კარგად იცოდნენ, თუ მეფე და მთავრები შეინანებდნენ, შეინანებდა ხალხიც, და ამიტომ მათ ერზე ზრუნვა მეფის დამოძღვრითა

და მხილებით დაიწყეს. „ქართლის ცხოვრებაში“ წერია, რომ წმიდა ბერები ამხელდნენ „მეფესა და ყოველსა ერსა, გარნა არარად ისმინეს“.

ბერებმა სალოსობის, მეფისა და ერის მხილების საოცრად დიდ და გაბედულ ღვაწლს წარმართებს შორის ქადაგებაც დაუმატეს. უამთა-ალმწერელი მოგვითხრობს, რომ წმიდა პიმენმა „ნათესავი ლეკთა წარმართობისაგან მოაქცია, რომელნი ჰგიან სარწმუნოებასა ქრისტესა“.

ღვთის ნებითა და წმიდანთა ღოცებით აღსრულდა წმიდა პიმენ სალოსისა და ანტონი მესხის დიდი სურვილი - მეფე დემეტრემ არა მარტო თავისი უსჯულოება შეინა-

ნა, არამედ მონამოებრივი სიკვდილით დაასრულა სიცოცხლე. ერი ფეხზე წამოდგა, მისთვის თავდადებული ბერები წმიდათა დასში შერაცხა და მათი ხსენება ერთად დაანესა.

„ქართულ წმიდანთა ცხოვრებანი“

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი სამსონ ნიკოლოზის ძე ანჯაფარიძე 1824-1914

ჩვენი გაზეთის საშუალებით რამდენჯერმე გიამბეთ იმ სასულიერო პირთა შესახებ, რომელთა წინაპრები საუკუნეების განმავლობაში ერთგულად და თავდადებით ემსახურებოდნენ დედაეკლესიას. ამჯერად კიდევ ერთი ასეთი ოჯახი გვინდა გაგაცნოთ, რომელთა გვარიდან რამდენიმე ღირსეული სასულიერო პირი აღიზარდა ეკლესიის წიაღში. ანჯაფარიძეების ეს გვარი სამეგრელოდან, მარტვილის მუნიციპალიტეტის სოფ. კინიდანაა. მათ თავიანთი მსახურებითა და მოღვაწეობით მნიშვნელოვანი ადგილი დაიჭირეს ქართულ საეკლესიო ისტორიაში.

სამეგრელოს თავადაზნაურთა შორის გამორჩეული ადგილი უკავია ანჯაფარიძეების გვარს, რომლის წარმომადგენელია სოფ. კინიის მკვიდრი, მღვდელი ნიკოლოზ ანჯაფარიძე. იგი 1796 წელს სამეგრელოს სამთავროში აზნაურის ოჯახში დაიბადა. ქართულ ენაზე საღმრთო და საეკლესიო წიგნების წერა-კითხვა, გალობა და საეკლესიო ტიბიკონი და საირმის მონასტერში არქიმანდრიტ გიორგისთან (კუხალაშვილი) ისწავლა. 1815 წლის 7 იანვარს ჭყონდიდელმა მიტროპოლიტმა ბესა-

რიონმა (დადიანი) დიაკვნად აკურთხა. 1816 წლის 11 ივლისს მღვდლად დაასხა ხელი და კინიის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძარში განამწესა. წლების მანძილზე ის იყო მთავარხუცესი. მღვდ. ნიკოლოზი 1851 წლის 6 აგვისტოს გარდაიცვალა. 1873 წლის 1 იანვარს მის მეუღლეს წელიწადში 55 მან. პენსია დაენიშნა. მეუღლე ელისაბედ იოანეს ასული და შვილები: დეკანოზი სამსონი, მღვდელი მაქსიმე, მკერინე (დაბ. 1848წ., გათხოვილი დეკანოზ ნესტორ ზოსიმეს ძე ალშიბაიაზე).

მღვდელ ნიკოლოზის უმცროსი ვაჟი გახლდათ **მღვდელი მაქსიმე**, რომელიც 1838 წელს დაიბადა. დაამთავრა სამეგრელოს ორკლასიანი სასულიერო სასწავლებელი. ქართულ ენაზე წერა-კითხვა, საღმრთო წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიბიკონი მარტვილის მონასტერში ისწავლა. 1867 წლის 15 სექტემბერს სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ტარასიმ (ელიავა) დიაკვნად აკურთხა. 1867 წლის 30 სექტემბერს მღვდლად დაასხა ხელი და იმავე წლის 10 ოქტომბერს კინიის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძარში განამწესა. 1871 წლის 3 ივნისს ჯოლევის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1873 წლის 18 ოქტომბერს მოხაშო-უშაფათის წმ. მარინეს სახ. ტაძარში დაადგინეს. მისი ინიციატივითა და მონდომებით განახლდა წმ. მარინეს ტაძარი, კანკელი და დაიგო ქვის ახალი იატაკი. 1875 წლის 10 აგვისტოს, 1880 წლის 12 აპრილსა და 1885 წლის 15 მარტს ოლქის სამღვდლოების მხრიდან იყო არჩეული დეპუტატად სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლის საქმეებზე. 1880 წლის 5 ივლისს უშაფათის ოლქის სამღვდლოების სულიერ მოძღვრად დაინიშნა. 1882 წლის 13 დეკემბერს ჯოლო-მესარიონის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. მღვდ. მაქსიმე 1915 წელს უკანასკნელად იხსენიება. სავარაუდოდ, იგი ამ წელს პენსიაზე გავიდა და მის ადგილზე მისი ვაჟი — ერმოლოზი აკურთხეს, რომელიც ამ გვარში სასულიერო წოდების ბოლო წარმომადგენელი გახლდათ.

მღვდ. მაქსიმე 1870 წლის 18 ნოემბერს დააჯილდოვეს საგვერდულით; 1883 წლის 9 აპრილს — სკუფიით; რუსეთ-თურქეთის ომის (1877-1878) სამახსოვრო წითელი ჯვრის საზოგადოების მიერ გაცემული ჯვრით. 1890 წელს დააჯილდოვეს რუსეთის წმ. სინოდის მადლობით, სიგელის გარეშე; 1893 წლის 6 მაისს — კამილაკით; 1901 წლის 15 მაისს — სამკერდე ოქროს ჯვრით; 1915 წლის 6 მაისს — წმ. ანას III ხარისხის ორდენით.

მეუღლე **ქრისტინე კოტეს ასული** (დაბ. 1850წ.) და შვილები: **მღვდ. ერმოლოზი** (დაბ. 1871წ.), **ეფროსინე** (დაბ. 1881წ.), **ელისაბედი** (დაბ. 1882წ.).

გვარში ყველაზე გამორჩეული პიროვნება გახლდათ **დეკანოზი სამსონი**. იგი 1824 წელს დაიბადა. დაამთავრა სამეგრელოს ორკლასიანი სასულიერო სასწავლებელი. იცოდა რუსული ენაც. ქართულ ენაზე საღმრთო და საეკლესიო წიგნები კითხვა, წერა, კატეხიზმო, ისტორია, გალობა და საეკლესიო ტიბიკონი კარგად მარტვილის საკათედრო ტაძარში ისწავლა. 1852 წლის 20 აპრილს სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ანტონმა (დადიანი) დიაკვნად აკურთხა. 1853 წლის 25 სექტემბერს სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ზაქარიამ (დგებუაძე) მღვდლად დაასხა ხელი და კინიის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძარში განამწესა. 1853 წლის 13 დეკემბერს მოიდანახის ოლქის მთა-

ვარუცესად დაინიშნა. შთამომავლების გადმოცემით, დეკანოზი სამსონი ყოფილა განათლებული, სახელოვანი და კეთილშობილი პიროვნება. მის ვაჟ-კაცურ შემართებაზე მიუთითებს იმ დროისათვის ძალიან გახმაურებული ამბავი, როდესაც თურქები სამეგრელოს შემოესივნენ. ეს იყო რუსეთ-თურქეთის ომის დროს, 1853-1856 წლებში. ერთ-ერთი თავდასხმის დროს ბრძოლაში დაიღუპა ორი ძმა ანჯაფარიძე, რომელთა ცხედრები მტრის ბანაკში იყო და ოჯახს არ უბრუნებდნენ. მიუხედავად დიდი რისკისა, მღვდ. სამსონი არ შეუშინდა არაფერს, არც იმას, რომ სასულიერო პირი იყო და ღამით შეუმჩნევლად შეიპარა მტრის ბანაკში, მოიპარა ორივე მიცვალბულის გვამი და ცხენზე დაკრულები მისაგვინა ჭირისუფალთა ოჯახში. ამ საქციელის გამო მან რამდენიმე თვე მონასტერში გაატარა.

1885 წელს დეკანოზმა სამსონმა თავისი ხარჯებით კინიის ტაძართან ააშენა სამი ოთახი და გახსნა სამრევლო სკოლა, სადაც წლების მანძილზე თავადვე ასწავლიდა ბავშვებს. 1885 წლის თებერვალში აღნიშნულ სკოლაში 35 ბავშვი სწავლობდა და მოძღვრის თხოვნით დამატებით კიდევ ერთი მასწავლებელი დაინიშნა. აი, რას წერდა ქართული პრესა ამასთან დაკავშირებით: „სოფ. კინიაში, სადაც არც ერთი სკოლა არ ყოფილა აქამომდე, ადგილობრივ ბლალჩინმა მღვდ. სამსონ ანჯაფარიძემ თავის ხარჯით ააშენა სამრევლო-საეკლესიო სკოლისთვის სახლი, იყიდა სკოლის მოწყობილობა და ავეჯეულობა და 11 თებერვალს იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიელის ლოცვა-კურთხევით ოფიციალურად გახსნა სკოლა. როცა მამა სამსონმა მიიღო ყოვლადსამღვდელო გაბრიელისაგან ნებართვა სკოლის გახსნაზე, მან ერთ დღეს მოუყარა თავი მრევლს და აუხსნა მას სწავლის სარგებლობა და მასთან გამოუცხადა სამრევლოს, რომ მათ მათი შვილების სასწავლებლად გარდახდებათ ძალიან მცირე ფასი. ეს სკოლა არის აშენებული ადგილობრივი ეკლესიის გალავნის მახლობლად, თვით მ. ანჯაფარიძის საკუთარ ადგილში. ასე რომ, მრევლს არავითარიმე ხარჯი არ მოსვლია სკოლის აშენებაზე. გაიხსნა სკოლა თუ არა, მშობლემა მაშინვე დაიწყეს ყმანვილების შემოყვანა სკოლაში. სკოლის გახსნიდან ივნისის თვემდე შესულა ოცდარვა ყმანვილი: 7 ქალი და 21 ვაჟი. შეძლებული მშობლები იხდიან თავიანთ შვილების სასწავლებლად თვეში ხუთი შაურიდამ ორ აბაზამდე, ხოლო ობლების და ღარიბების მაგიერ თვითონ მ. ანჯაფარიძე აძლევს მასწავლებელს ფულს. რადგან ყმანვილებისაგან შემოსავალი ძალიან მცირეა, ამიტომ მ. ანჯაფარიძეს მასწავლებელი ჰყავს თავის სახლში თავის საკუთარ ხარჯზე. ამა ივნისის თვეში მე და რამდენიმე სხვა პირნი, რომლებთაგან ზოგი რუსეთიდან ჩამოსული სტუდენტები იყვნენ და ზოგი ქუ-

თაისის კლასიკური გიმნაზიის შეგირდები, დავესნარით მ. სამსონს ბავშვების გამოცდაზე. გამოცდის დროს ყველა ყმანვილები, რომელთაგან ზოგი თებერვალში შემოსულან სკოლაში და ზოგი აპრილის თვეში, მშვენიერად კითხულობდნენ ქართულად და მასთან ნაკითხული სტატიის შინაარსის გადმოცემაც შეეძლოთ. მასთან ყმანვილებს ამ მოკლე ხანში შეესწავლათ პატარა ლოცვები, საღმრთო ისტორიიდან ზოგიერთი ისტორიული მოთხრობები და ანგარიში ათამდის. უმეტესი ნაწილი მოსწავლეთა საკმაოდ სწერენ ნუსხური ხელით. ერთი სიტყვით ამ ცოტა ხნის განმავლობაში ძალიან კარგად არიან მომზადებულნი ყმანვილები. გამოცდის შემდეგ ყველა კმაყოფილნი დარჩნენ მოსწავლეების და აგრეთვე გულითადი მადლობა შესწირეს მ. სამსონს ამ კეთილი საქმის მოთავეობისათვის. მომავალ წელში მ. სამსონს იმედი აქვს, რომ მოსწავლეთა რიცხვი სკოლაში იმატებს და ამგვარად სკოლაც შეკეთდება და მოსწავლეებსაც მოემატება საშუალება. ამასთანავე მ. სამსონი სკოლას წირავს ერთ ქცევა მიწას, რომელიც ეხლა სკოლას უჭირავს. უნდა აღვიაროთ, რომ სამაგალითოა ამ შემთხვევაში მამა სამსონის საქციელი და იმედი გვაქვს, რომ მას ჩვენს სამღვდლოებაში ბევრნი აღმოუჩნდებიან მიმბაძველნი და ამით გამოიჩენენ ხალხის აღზრდა-სწავლაში იმ სიხალისეს და მუყაითობას, რომელსაც იჩენდა ის წინა საუკუნეებში“.

1892 წელს დეკანოზი სამსონი შტატიდან გავიდა და პენსია დაენიშნა. ამის შემდეგ ღვანღმოსილმა დეკანოზმა კიდეც 22 წელი იცოცხლა. იგი 1914 წლის 15 აგვისტოს გარდაიცვალა. დაკრძალეს 21 აგვისტოს კინიის ეკლესიის ეზოში.

დეკანოზი სამსონი დაჯილდოებული იყო: 1860 წელს — ყირიმის ომის (1853-1856) სამახსოვრო წმ. ვლადიმერის ლენტეხიანი ბრინჯაოს ჯვრით; 1866 წლის 4 დეკემბერს — საგვერდულით; 1870 წლის 16 ივლისს სკუფით; 1873 წლის 23 მარტს — წმ. ანას III ხარისხის ორდენით; 1877 წლის 19 მაისს კამილაკით; 1882 წლის 22 მარტს — სამკერდე ოქროს ჯვრით; 1883 წლის 6 მაისს — წითელი ჯვრის საზოგადოების სამახსოვრო ჯვრით; 1888 წლის 6 მაისს — დეკანოზის ნოდებით; 1892 წლის 15 მაისს — წმ. ანას II ხარისხის ორდენით; 1893 წლის 20 აპრილს — სასწავლო დარგში ნაყოფიერი პედაგოგიური მოღვაწეობისთვის — „ბიბლიით“.

ადრე დაქვრივდა. შვილები: **ნესტორი** (დაბ. 1854წ., დაამთავრა სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელი, 1885 წელს მუშაობდა ქ. ბათუმში პოლიციაში და ჰქონდა კოლეჟის რეგისტრატორის ჩინი. ქ. ბათუმში ცხოვრობდნენ ტურგენიევის ქუჩაზე. ბოლოს ჰქონდა გახსნილი თავისივე საწოტარო კანტორა, სადაც ნოტარიუსად მუშაობდა. მისი

დეკანოზი სამსონ ანჯავარიძე

მეუღლე გახლდათ მარიამ მალაქიას ასული. მათ ჰყავდათ ერთი ვაჟი — გიორგი/გიზო (იყო ნაფიცი ვეჟილი. მუშაობდა ჯერ მოსკოვში, ბოლოს ბათუმში, ეწეოდა პოლიტიკურ ცხოვრებას. გასაბჭოების შემდეგ მთელი დარჩენილი ცხოვრება რუსეთის ციხეებში გაატარა, სადაც გარდაიცვალა კიდეც); **ეპიფანე** (დაბ. 1861წ., დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. გადავიდა სამხედრო უწყებაში და 1885 წელს რუსეთში, ვიტებსკის გუბერნიაში პოდპორუჩიკის ჩინით მსახურობდა. გასაბჭოების შემდეგ დატოვა საქართველოში და საფრანგეთში ემიგრაციაში წავიდა. გარდაიცვალა ქ. პარიზში); **მელიტონი** (დაბ. 1861წ., დაამთავრა ქუთაისის ვაჟთა გიმნაზია, ცხოვრობდა და მუშაობდა ქ. მოსკოვში); **პარასკევა** (გათხოვილი ქ. ფოთში, სამსონ ბეჟანის ძე ქავთარაძეზე, რომელიც იყო ქ. ფოთის თვითმართველობის ხმოსანი დეპუტატი. მათი ოჯახი დიდი პატივისცემით სარგებლობდა ფოთის საზოგადოებაში, ეწეოდნენ დიდ ქველმოქმედებას ნიკო ნიკოლაძესა და იონა მეუნარგიასთან ერთად. ამ ყველაფერში დიდი როლი ეკავა თავად პარასკევას. იგი თავის მეგობარ ქალბატონებთან ერთად მეურვეობას უწევდა რუსეთში და საზღვარგარეთ სასწავლებლად წასულ ხელმოკლე სტუდენტებს. 1908 წლის 7 დეკემბერს მთელმა ქართველმა ხალხმა დიდი ზეიმით აღნიშნა აკაკი წერეთლის მოღვაწეობის 50 წლისთავი. ფოთის ქალთა საზოგადოე-

სხედან მარცხნიდან - პარასკევა ანჯაფარიძე, აკაკი ნერათელი და იონა მეუნარგია, 1909წ. 25 აპრილი

ბის სახელით პარასკევამ სიტყვით მიმართა სასი-
 ქადულო პოეტს და საჩუქრად მიართვა საკუთარი
 ხელით შესრულებული, ოქრომკერდით ნაქარგი
 შინდისფერი ხავერდის სურათის ჩარჩო პოეტისა-
 ვე სურათით. ჩარჩოს გულის ფორმა ჰქონია. სუ-
 რათის ქვემოთ კი ამოქარგული ყოფილა აკაკის
 სიტყვები: „ამმალელებელი ხალხისა თვით ამალ-
 დება ცათამდე“. 1909 წლის 25 აპრილს ქ. ფოთში
 მოეწყო აკაკის საიუბილეო საღამო. სადგურში პო-
 ეტს დიდძალი საზოგადოება დახვდა. ქ-ნ. პარას-
 კევას თავისი ხელით ნაქარგი კაბა ეცვა იმ საღა-
 მოს. აკაკის ამ ეროვნული კაბისათვის ყურადღება
 მიუქცევია და უთხოვია მისთვის, როგორც „ძველი
 ქართველი დედის“ განსახიერებას, ამ ტანსაც-
 მელში გადაეღო სურათი და გაეგზავნა მისთვის.
 1909 წლის 28 აპრილს აკაკი და იონა მეუნარგია
 თავისი მეუღლით სტუმრად ეწვივნენ პარასკევა
 და სამსონ ქავთარაძეების ოჯახს. 1881 წელს სა-
 ქართველოში ჩამოვიდა უნგრელი მხატვარი მიხაი
 ზიჩი, სადაც მოწინავე ქართველ ინტელიგენციის
 თხოვნით დაიწყო „ვეფხისტყაონის“ ილუსტრა-
 ციებზე მუშაობა. საქართველოს ყველა ქალაქებ-

ში ეწყობოდა მათთვის საინტერესო ნაწარმოების
 მხატვრული სურათების წარმოდგენა. ამ მხრივ
 არც ფოთის საზოგადოება იყო გამონაკლისი. იქ
 წარმოდგენილ ცოცხალ სურათებში პარასკევა ან-
 ჯაფარიძე მონაწილეობდა თამარ მეფის ტანსაც-
 მელში. გარდაიცვალა 1925 წელს. დაკრძალულია
 ქ. ფოთის ერთ-ერთ სასაფლაოზე; **ალათი** (დაბ.
 1869წ., გათხოვილი თავად ნიკოლოზ (გუია) ევგე-
 ნის ძე დგებუაძეზე, სოფ. ჟინოთაში).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრა-
 ლური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქ-
 მე 812; ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 29760; საქმე 40399;
 საქმე 40413; ჟურნალი „მწყემსი“ „მწყემსი“ 1885წ.
 16, გვ. 8-9; 1888წ. , გვ. 1; 1890წ. 8-9, გვ. 2; Журнал
 „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1892წ.
 11; 1893წ. 12; 1901წ. 11; გაზ. „იმერეთი“ 1914წ.
 133, გვ. 1; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“
 1915წ. 10; გაზ. „მახარია“ 2003წ. 4, გვ. 17.

რუბრიკას უძღვება დიაკონი
 გიორგი მაჩურიშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
 რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
 სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
 (მოილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო ჯაგომაშვილი,
 თამარ ასათიანი, დიაკონი გიორგი მაჩურიშვილი, ია ხაზ-
 არაძე, სერგო კერესელიძე, ბულაღტერი: ელასი ჯიბლაძე;
 გაერცელება: ცარო ვარდშიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;
 დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

დება საჭირო არ არის, გააცნობიერეთ, რაოდენ შორს დგახართ უფალთან, მაშინ, როდესაც მოვალე ხართ მასთან იმყოფებოდეთ — ამის გააზრება კი გულმხურვალე ცრემლს მოგვგრით.

ჭეშმარიტად ასეა: საკუთარი საზომის გაცნობიერება, საკუთარი სიგლახაკისა და უზადრუკობის განცდა, მხურვალე და ტკბილი ცრემლების წყაროდ გექცევა და წმიდა ესაიას მსგავსად თავის გაკიცხვას დაიწყებ: „...ვაი მე, დავილუპე, რადგან ბაგეუნმინდური კაცი ვარ და ბაგეუნმინდურ ხალხში ვცხოვრობ-მეთქი, ჩემმა თვალებმა კი მეუფე საბაოთ იხილეს!“ (ესაია 6,5). თუკი შენი ლოცვა არის ჭეშმარიტი და სულიერი, — ამის მრავალ დასტურსაც მიიღებ; ანგელოზნი შეიკრიბებიან შენ გარშემო, დანიელ წინასწარმეტყველის მსგავსად და განგანათლებენ იმ მიზეზთა გამოძიებით, თუ რა ხდება შენს თავს და რატომ. იცოდე, რომ ანგელოზები აღძრავენ ჩვენში ლოცვის წყურვილს და ჩვენთან ერთად დგანან ლოცვად, სიხარულით აღვსილნი და ჩვენთვის მლოცველნი. მაგრამ თუკი უდებებს მივეცემით და ბოროტ გულისთქმებს გავიზიარებთ, — ძალზე განვარისხებთ ანგელოზებს, რადგან მაშინ, როდესაც ისინი ჩვენთვის ამდენ სიკეთეს აღასრულებენ, ჩვენ არაფერს ვაკეთებთ საკუთარი თავისთვის და ამით უგულვებელვყოფთ უფლისადმი მსახურებას, ვტოვებთ უფალს და საკუთარ გულისთქმებში საუბარს ბოროტ სულებთან ვაბამთ.

ილოცე მშვიდად და აუღელვებლად, იგალობე გონივრულად და გულში მოყვასის სიყვარული გქონდეს — მაშინ ემსგავსები არწივის მართვეს, რომელიც ნელ-ნელა სიმაღლეებს იპყრობს. ფსალმუნთა გალობა აცხრობს ვნებებს და ბორკავს ხორციელ თავშეუკავებლობას, ხოლო ლოცვა გონებას მისთვის

ჩვეულ კეთილგონივრულ სიბრძნეს აზიარებს.

ლოცვა არის გონების ღირსებისათვის შესაფერიის ღვანლი, უფრო ზუსტად კი — გონების ჭეშმარიტი გამოყენება. ფსალმუნთა გალობა არის სიბრძნის მრავალსახეობის წარმოჩინება, ლოცვა კი — დასაბამი სულიერი ხედვისა.

სულიერი ხედვა ხელს უწყობს ლოცვას, იგი გონების აზროვნების ძალას ღვთაებრივი ხილვის ჭვრეტამდე აღამაღლებს. თუკი უფლისგან ლოცვისა და ფსალმუნთა გალობის ნიჭი ჯერ კიდევ არ მიგიღიათ, — ითხოვეთ მუდმივად და აუცილებლად მოგეცემათ.

„...ჯერ არს მათდა მარადის ლოცვაი და რაითა არა ეწყინებოდის ლოცვასა შინა“ (ლკ. 18,1). ნუ მოიწყენთ და ნუ მიეცემით უსასოობას იმის გამო, რომ ლოცვითი განწყობის მადლი არ გაქვთ, რადგან, თუ ითხოვეთ, აუცილებლად მოგეცემათ. იგივე იგავში ნათქვამია „დალათუ ღმრთისა არა მეშინის და კაცთაგან არა მრცხვენის, ამისთვის რამეთუ შრომასა შემამთხუევს მე მარადის ქურივი ესე, უსაჯო მას, რაითა არა მარადის მოვიდოდის და მანყინებდეს მე... ხოლო ღმერთმან არა-მე ყოსა შურის-გებაი რჩეულთა მისთაი, რომელნი ღალადებენ მისა დღე და ღამე, და სულგრძელ არს.“ (ლკ. 18, 5,7) ამიტომ შრომისმოყვარეობითა და მოთმინებით იდექით ლოცვად!

ნუ მოისურვებ, იმგვარად ააწყო შენი ცხოვრება, როგორც შენთვის საუკეთესოდ მოგეჩვენება, არამედ იყოს ისე, როგორც ღმერთი ინებებს. თუ ასე მოიქცევი, იქნები მადლიერი და უშფოთველ ლოცვას შესძლებ!

მოამზადა
მარიამ გაგუამ

ისტორიის ფურცელი

მღვდელ-მონაზონი ბიქტორი (ბიორბაძე)

„ცხოვრება ჩემი რომელიც იმერეთ მეფე

დავით მეფის დროს დაიწყო“

XVIII ს-ის II ნახ. — 1847

მღვდელ-მონაზონი ბიქტორი, ერისკაცობის სახელი უცნობია, XVIII ს-ის II ნახევარში იმერეთის სამეფოში, სოფ. სვირში სამეფო ყმის იოანე გიორგაძის ოჯახში დაიბადა. სასულიერო განათლება იმერეთის მეფის დავით გიორგის ძის სულიერ მოძღვართან მიიღო. XVIII ს-ის 90-იან წლების დასაწყისში იმერეთის მეფის, სოლომონ II-ის რეკომენდაციით ქუთათელმა მიტროპოლიტმა დოსითეოსმა (ნერეთელი) დიაკვნად და მღვდლად აკურთხა და სვირის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის წინამძღვრად განამწესა. მალევე მიე-

ნიჭა დეკანოზის წოდება და იყო ერთ-ერთი ოლქის მთავარხუცესი. 1819 წლის 23 აპრილს იმერეთის საეკლესიო აჯანყების დროს აჯანყებულებმა დაიჭირეს და ახალციხეში გააგზავნეს, საიდანაც მცირე ხანში გაიქცა და საქართველოში დაბრუნდა, სადაც ეჭვის თვალით უყურებდნენ. ამის გამო წავიდა რუსეთში და ხელმწიფე იმპერატორისაგან შეწყალება ითხოვა. დატოვეს იქვე და ბერად აღიკვეცა ერთ-ერთ მონასტერში, სადაც რამდენიმე წელიწადი იმსახურა. 1837 წლის 4 დეკემბერს სანკტ-პეტერბურგში, ბატო-

ნიშვილ თეიმურაზ გიორგის ძე ბაგრატიონის კარის ეკლესიის მოძღვარი, მღვდელ-მონაზონი იონა (ხელაშვილი) გარდაიცვალა და მის ადგილზე 1838 წელს მღვდელ-მონაზონი ბიქტორი განამწესეს. 1844 წელს მღვდელ-მონაზონმა ბიქტორმა იმერეთის მიტროპოლიტ დავითს (წერეთელი) საჩუქრად გამოუგზავნა წმ. დავით აღმაშენებლის ვერცხლის ხატი, ზომით 17,5/14 სანტ., რომელსაც ჰქონდა შესაბამისი წარწერა. ეს ხატი წმ. ექვთიმე თაყაიშვილმა ნახა მარტვილის მონასტერში და წარწერა გადმოიღო. მასზე ვკითხულობთ: „წმიდა ხატი ესე დიდებულია მეფისა და სრულიად ივერიისა ქართველთა და აფხაზთა თვითმპყრობელისა. დავით მესამისა, აღმაშენებელისა დავითიან ბაგრატიონისა ვილვანე უღირს-მან იერომონაზმან ბიქტორ გიორგაძემ, შევამკე და მივართვი მათს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას მიტროპოლიტს დავითს, მწყემსმთავარს სრულიად იმერთა და გურიის ქართველთა ერისასა თავადის სახლბუცის ზურაბ წერეთლის ძეს: ღმერთმან სულით და ხორციით განაძლიეროს. და ამ წმინსისა მოსახელისა მისისა მადლმან ადიდოს ამინ.: და ჩემ უღირსსა ზედა მადლი და კურთხევა მისი არ მოკლებულ იქმნეს: წელსა ჩყმდ, თვესა აპრილსა, ქორონიკონს მეთათხმეტს მოქცევისა წელს ფლბ“.

როგორც ჩანს, მღვდელ-მონაზონ ბიქტორს ახლო ურთიერთობა ჰქონდა მიტროპოლიტ დავითთან, რაც მალევე დადასტურდა შემდეგი საქმიდან. 1841 წლიდან კაცხის მონასტერი უწინამძღვროდ იყო დარჩენილი. 1842 წლის ივნისში ამ პოსტზე სამი კანდიდატი მოიაზრებოდა: კაცხის ეკლესიის დეკანოზი ანტონ მასხარაშვილი, გელათის მონასტრის მღვდელ-მონაზონი ნიკოლოზი (ნიჟარაძე) და სხვაგის მონასტრის მღვდელ-მონაზონი იოსტოსი (წერეთელი). მიუხედავად ამ სამი კანდიდატისა, იმერეთის მიტროპოლიტმა დავითმა კაცხის მონასტრის წინამძღვრის პოსტზე რუსეთში მყოფი მღვდელ-მონაზონ ბიქტორის კანდიდატურა წარმოაყენა. 1845 წლის 17 ოქტომბერს საქართველოს ეგზარქოსი ისიდორე (ნიკოლსკი) სინოდალურ კანტორას წერდა: „მღვდელ-მონაზონი ბიქტორი რუსეთის მონასტრებშია ნამსახურები, და სავარაუდოა, რომ მას აქვს გამოცდილება და ცოდნა განკარგოს კაცხის მონასტერი ღირსეულად“. სამწუხაროდ, ეს ჩანაფიქრი ვერ განხორციელდა.

მღვდელ-მონაზონი ბიქტორი რომ თეიმურაზ ბატონიშვილის კარის მოძღვარი იყო, დასტურდება მინაწერითაც, რომელიც 1784 წელს ქ. თბილისში გამოცემულ „კურთხევანს“ აქვს: „უგანათლებულესო საქართველოს მეფის ძეო, ბატონო, ბატონიშვილო თეიმურაზ, უგანათლებულესობისა თქვენისა მლოცველი და მოძღვარი, მამა ვიქტორი, თქვენთვის ვილოცავ, ღმერთსა, სამეხით ერთსა, რათა დღეგრძელ იყოთ ქვეყანასა. ეს წმინდა კურთხევა-

წმ. ვაჟა სოლომონ II

ნი მეფის ძის, თეიმურაზის, კარის ეკლესიის არის, ხელთუქმნელის ხატისა და შეენირა წელსა 1816, დეკემბრის 24“.

შემორჩენილია მღვდელ-მონაზონ ბიქტორის ჩანაწერი, სადაც ის თავის განვლილ ცხოვრებას და თავგადასავალს აღწერს, და ასევე ჰყვება იმერეთში მომხდარ ისტორიულ ამბებს, რაც XVIII-XIX საუკუნეების საქართველოს ისტორიის მკვლევარებისათვის მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს.

„ცხოვრება ჩემი რომელიც იმერეთ მეფე დავით მეფის დროს დაიწყო. იმან თავის მოძღვარს მიმბარა და მისი ბრძანებით ვარ გაზრდილი. შვიდი წელიწადი იყო მეფედ და ის მეფე გადაადგდეს და მეორე მეფე სოლომონ არჩილის ძე დაჯდა მეფედ და იმას ვახლდი ოცდაოთხი წელიწადი და მღვდლათა იმისი ბრძანებით ვარ ნაკურთხი. და ის განიღვენა იმერეთიდან 1811 წელსა, და მას მოღმა რუსეთის იმპერატორისა და მისი მხედრობის ვიყავი დეკანოზი წმინდის გიორგის ეკლესიის და ბლაღოჩინი სოფლების. 1819 წლის აპრილის ოცდასამს როდესაც ეკლესიის დღესასწაული არის, როდის ვწირევი იმ დროს მოვიდნენ ვინც რომ რაზბოი-

ნიკები იყო, დაჭერილი ახალციხეს წამიყვანეს და როდის გზა ვიშოვნე გამოვიქეცი მოვედი და არ შემინყალეს, მონასტერზე გამგზავნეს დროებით და იქიდან ყოვლად მოწყალე ხელმწიფემ თავისუფლად გამხადა და ვითხოვე სინოდის დამ და ბერათ ვეკურთხე და ძმათ შეყვანილი ვიყავი, და მოვიდა ბრძანება მადიდამ გამოდი და პეტერბურღს საქართველოს მეფის ძეს თეიმურაზს უმღვდლეო. ათასრვაას ოცდათვრამეტს და მას აქეთ მსახურებას ვასრულებდი და ახლა მოხუცებული ვარ აღარ ძალმიძს. მოწყალე ხელმწიფეს ვევედრები მოხუცებულს პური მაჭამოს და თავისუფლად გამხადოს საცა ჩემი ენა და ლოცვა მეყურებოდეს იმისთანა მონასტერზე ვილოცო მისთვის და ჩემთვის ვინამ ვიცოცხლო. მოხუცებული და ავადმყოფი ვარ. მოწყალეა მიყავით ღვთის გულისთვის. ის არ ვიცი რომელ ქორონიკონს დაბადებული ვარ. ვანგარიშობ ოთხმოცდაათი წლისას ჩემს თავს, მართლა კარგა არ ვიცი, დიდი მეფის სოლომონის ხელში დაბადებული ვარ, ის მოკვდა და მეფეთ დავით დაჯდა და ამას შვიდი წელიწადი ვახლდი. მას მოღმა ასე არის ჟამი ჩემი. მე იმერეთის ქუთაისის უეზდის ქვეყნის სვირის მოსახლე და მისი ეკლესიის პროტაპოზ და სოფლების ბლალჩინი აქ რუსეთში ბერათ ვეკურთხე ფილიპ პაორაბას მონასტერზე და ძმათ შეთავსებულ ვიყავი და შეეტყო იმ მონასტერზე ჩემი ენის კაციაო და ხელმწიფისთვის ეთხოვა, მოვიდა ბრძანება მადედგან გამოდი და პეტერბურღს თეიმურაზ ცარევიჩს უმღვდლეო ჩყვ იც და მას აქეთ ვარ აქა...”

1846 წელს, მოხუცებულობისა და ჯანმრთელობის გაუარესების გამო, მღვდელ-მონაზონმა ბიქტორმა სამსახურიდან გათავისუფლება და სამშობლოში გამგზავრების ნებართვა ითხოვა, რაზედაც თანხმობა მიიღო. 1847 წელს საქართველოში გამოემგზავრა და იმავე წლის 18 ივლისს ჩრდილო კავკასიაში, ქ. ვლადიკავკაზში დღის სამ საათზე აღესრულა. გარდაცვალების მიზეზად ხოლერა დასახელდა. მას თან ახლდა თბილისში მცხოვრები

თეიმურაზ
ბახონიშვილი

პოლკოვნიკ ივანე შამირხანოვის შვილი — პეტრე, რომელმაც მღვდელ-მონაზონ ბიქტორის დარჩენილი ქონება და ნივთები თბილისში ჩამოიტანა და იმერეთის მიტროპოლიტ დავითს მოთხოვნისამებრ გაუგზავნა მას იმერეთში, რაც შემდგომში გახდა დავის საგანი მამა ბიქტორის ნათესავებს: დავით, მარკოზ, გოგია, ალექსი და იოანე გიორგაძეებსა და მიტროპოლიტ დავითს შორის. 1849 წლის 9 თებერვალს მიტროპოლიტი დავითი საქართველო-იმერეთის სინოდალურ კანტორას წერდა: „ძალისა გამო 257-სა მუხლისა მე-9 ტომისა სამოქალაქო კანონისა მდგომარეობათათვის, ყოველი ქონება, დაშენილნი შემდგომ სიკვდილისა პირთა ბერისა ხარისხისა, მიიქცევის მონასტრის ხაზინაში, ხოლო მღვდელ-მონაზონი ბიქტორი გარდაიცვალა არა მონასტერში, არამედ გზაზედ, არა ირიცხებოდა ჩარიცხულად ძმებთანში რომლისამე მონასტრისა აქაურის ეპარქიისა, და რუსეთშიაც ჰსცხოვრობდა არა მონასტერში, არამედ მსახურობდა სასახლის ეკლესიაზედ საქართველის მეფის ძის თეიმურაზისა, ამისა გამო არა ჯერ არისა მიცემად ქონებისა მღვდელ-მონაზონისა ვიქტორისა, გარდა ნივთთა და შესამოსელთა და ხატთა მონათესავეთადმი მისთა, რომელთაცა ჩამოიტანეს ისინი თბილისიდან ქუთაისის მღვდლისა ცეტიტიშვილისათანა თავისის ხარჯით“. დავა რამდენიმე წელი გაგრძელდა და 1853 წლის 29 იანვარს იგი კიდევ არ იყო დასრულებული, თებერვალში კი მიტროპოლიტი დავითი გარდაიცვალა.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 10054; საქმე 11555; ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, ამბროსი ხელაიას ფ. საქმე 2.

ლიტ: თაყაიშვილი ექ. „არხეოლოგიური მოგზაურობანი და შენიშვნანი“ ნიგნი მეორე, ქ. ტფილისი, 1914წ., გვ. 54; „ძველნაბეჭდი ქართული გამოცემები, 1709-1818წ.“, თბილისი 2010წ. ტომი II, გვ. 208.

ათხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაჟდელი მასალების გამო

გთხოვთ, თანხა გადაიხადოთ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“

ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000.

სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.

ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე

რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54

სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი

(მოლდაველი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი,

თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზ-

არაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე;

გავრცელება: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;

დამკაბდონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ლიტები მოთმინებითა და უფლის შემწეობით მოაგვარონ. ქორწინების დარღვევა უფალი იესო ქრისტეს მიერ აკრძალულია; ნათქვამია: „რომელნი უფალმან შეაერთა კაცნი ნუ განაშორებენ.“ უფალი განქორწინებას მხოლოდ ერთ შემთხვევაში უშვებს — ესაა მეუღლის მრუშობა — „ხოლო მე გეტყვი თქვენ, რამეთუ ყოველმან, რომელმან განუტევოს ცოლი თვისი თვინიერ სიტყვისა სიძვისა, მან ამრუშა იგი“ (მათ. 5, 32). სხვა ყოველგვარი მიზეზის გამო განქორწინება — დაუშვებელია. სწორედ ამ წესს მისდევს წმიდა ეკლესია.

თუკი ქმარი რაიმე მიზეზის გამო ოჯახს ტოვებს, ცოლი სასოწარკვეთილებას არ უნდა მიეცეს. მიმართეთ უფალს, მხოლოდ მას ძალუძს მოგანიჭოთ ბედნიერება. სახარებაში წერია: „ითხოვდეთ და მოგეცეთ თქვენ, ეძიებდეთ და ჰპოვოთ, ირეკდეთ და განგელოთ თქვენ.“ ამიტომ უნდა ითხოვოთ. მაგრამ უნდა ითხოვოთ მოთმინებით, დიდი რწმენითა და დაუეჭვებლად, მაშინ მიიღებთ იმას, რასაც ითხოვთ. თუმცა ჩვენს ევდრებაშიც გონივრულობა გემართებს. უნდა ვიცოდეთ, რა ვითხოვთ. უფალი ბრძანებს: „ხოლო თქვენ ეძიებდით პირველად სასუფეველსა ღმრთისასა და სიმართლესი მისსა, და ესე ყოველი შეგეძინოს თქვენ“ (მათ. 6, 33). ამიტომ უნდა შევთხოვოთ: „...მოვედინ სუფევა შენი, იყავნ

ნება შენი...“ და „შევედით ინროისაგან ბჭისა“ (მათ. 7, 11). წმიდა მოციქული იაკობი გვმოძღვრავს: „...ითხოვენ ღმრთისაგან, რომელმან-იგი მოსცის ყოველთა უხუად...“ (იაკ. 1, 5). მაგრამ თხოვნა თქვენი წრფელი და განწმენდილი გულიდან უნდა ამოდოდეს, წინააღმდეგ შემთხვევაში: „ითხოვთ და ვერ მიიღებთ, რამეთუ ბოროტად ითხოვთ, რაითა გულის-თქუმათა თქუენთა განილინეთ“ (იაკ. 4, 3).

განიწმიდეთ გულნი თქუენნი და უფალს, მოთმინების ბოძება ევედრეთ, რათა ამ სათნოებით აღჭურვილნი შემოქმედმა იმ გზაზე განგამტკიცოთ, რომელიც სასუფეველში მიგიყვანთ.

ხშირად სხვა აღმსარებლობის პირთან ქორწინების გამო წყვილები ცდილობენ, ისინი დაიყოლიონ და მართლმადიდებლურად მონათლონ. თუ ვინმეს მართლმადიდებლობის მიღება სურს, ეს რწმენისა და სასოების საფუძველზე უნდა მოხდეს.

უფალი ბრძანებს: „მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება და ცხოვრება.“ ჩვენ ხომ არ ვიცით, როგორია განგება ღვთისა თითოეულ ჩვენგანთან დაკავშირებით, ამიტომ უფალს უნდა დავუთმოთ: „უფალო, იყავნ ნებაი შენი!“ და მორჩილებით ვსასოებდეთ მას.

მოამზადა მარიამ გაგუამ

ისტორიის ფურცელი დეკანოზი აბრაამ ბალაშვილი 1849-1932

დეკანოზი აბრაამ ტიმოთეს ძე ბალაშვილი 1849 წელს თბილისის გუბერნიაში, სილნალის მაზრაში, სოფ. ბოდბეში მლედ. ტიმოთე და ანასტასია სიმონის ასულ ბალაშვილების ოჯახში დაიბადა. დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1872 წლის 18 თებერვალს დიაკვნად აკურთხეს, იმავე წლის 20 თებერვალს მლედლად დაასხეს ხელი და ვეჯინის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1874 წლის 4 მაისს ბოდბის ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1876 წლის 6 მაისს სილნალის მაზრის I ოლქის

სამღვდელოებამ აირჩია დეპუტატად თელავი-სილნალის სასწავლებლების საქმეებზე. ამ პოსტზე ყოფნის პერიოდში მლედ. აბრაამს მრავალი უსიამოვნებისა და ცილისწამების დათმენა უხდებოდა. 1881 წელს გაზ. „დროებაში“ მას დაპირისპირება მოუვიდა თელავის სასულიერო სასწავლებლის ქართული ენისა და ქართულ-რუსული გალობის მასწავლებელ, სიონის საკათედრო ტაძრის დეკანოზ გრიგოლ ცამციშვილი-ძამსაშვილის ძმისშვილთან, ცნობილ ეთნოლოგ-მუსიკოს, ჟურნალისტთან — რომანოზთან.

1886 წლის 16 იანვარს ბოდბის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგედ დაინიშნა. 1888 წელს ქართული პრესა მღვდ. აბრაამის მოღვაწეობაზე წერდა: „სოფ. ბოდბე (სიღნაღის მაზრა). ჩვენში ყრილობა იყო გამართული სკოლის თაობაზედ. სოფელმა მღ. ბალაშვილის მოთავეობით 1888 წ. გამართა სასწავლებელი და დახარჯა რვაას მანეთამდე. ამასთანავე, ყოველწლიურად გაიწერეს ას-ასი მანეთი სკოლის შესანახად. პირველში ყველა დიდი ხალისით ეკიდებოდა სკოლის საქმეს და ბავშვებს დიდის სიხარულით ჰგზავნიდნენ სასწავლებელში. ბავშვებმაც ცოტა ხნის განმავლობაში საქებურად შეისწავლეს ქართული წერა-კითხვა და ცოტადენი რუსულიც. მაგრამ, საუბედუროდ, აქაც იჩინეს თავი კეთილის მოძულეთა და თავზე ხელაღებული მამაკაცების გააფრთხილები. ბავშვების სკოლაში გზავნაზე. ამ მიზეზით 1 მაისიდან 17 ოქტომბრამდე სკოლის კარი აღარ გაღებულია. ბოლოს ცუდი მითქმა-მოთქმით გაბრწყინებულმა და გულაცრუებულმა ხალხმა ესეც არ იკმარა. იფიქრეს, იქნება მღ. ბალაშვილმა გვიჩივლოს მთავრობასთან სკოლის დაკეტვის გამოვო და გადასწყვიტეს: ამოვირჩიოთ ახალი წლიდან ისეთი მამასახლისი და მოსამართლენი, რომელთაც კარგად შეეძლებათ ლაპარაკი მაზრის უფროსთან და ამით გამარჯვება ჩვენ დაგვრჩებაო. თუმცა, მ. ბალაშვილი ბევრს ეხვეწა და უქადაგა სოფელსა და იმათ მოთავეებს, რომ სკოლაზე ხელს ნუ აიღებთო, მაგრამ ამაოდ, ყური არავინ არ ათხოვა. ბოლოს რომ ვეღარა ვაანყო რა, ბალაშვილმა მიჰმართა ბ-ნს სიღნაღის მაზრის უფროსს და სთხოვა: 10 ოქტომბერს ყრილობა აქვს გამართული სოფელს სკოლის საქმეზე და თქვენც დაგვესწარიო. მაზრის უფროსმა თხოვნა შეასრულა და მობრძანდა ზემოხსენებულს კრებაზედ. ჩადგა გლეხებში და მამაშვილურის კილოთი გამოჰკითხა მიზეზი სკოლის დაკეტვისა. ხალხმა ერთხმად შესცა: არ გვინდა არც სკოლა და არც იმისი ხარჯიო. ვისაც სურს, იმან გადაიხადოს ხარჯი და შვილიც იმან გამოზარდოსო. დასასრულ, ბ-ნმა მაზრის უფროსმა ჰკითხა მამა ბალაშვილს: რამდენი აქვთ სკოლის ხარჯი განერილიო. მღვდელმა უპასუხა, სულ ასი მანეთია და ამ ასი მანეთიდან 40 მან. მოსამსახურეს ვაძლევთ და დანარჩენით კი წიგნებსა და სასწავლო ავეჯს ვყიდულობთო. მაზრის უფროსის დარიგების შემდეგ სკოლა ისევ გაიმართა და დღეს ბავშვები კვლავ სწავლობენ“.

დაკანონი აბრაამ ბალაშვილი 1927 წ.

1893 წლის 13 მაისს ველისციხის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში განამწესეს და სიღნაღის მაზრის III ოლქის მთავარხუცესად აირჩიეს; 1893 წლის 21 სექტემბერს საქართველოს საეპარქიო სასწავლო კომიტეტის, სიღნაღის მაზრის განყოფილების წევრად; 1894 წლის 12 იანვარს III სამთავარხუცესო ოლქის სამღვდულოების შეკრებაზე — თავჯდომარედ. 1895 წლის 19 იანვარს კვლავ ბოდბის ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძარში დააბრუნეს. 1896 წლის 4 იანვარს ბოდბის ტაძართან არსებულ სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მასწავლებლად დაინიშნა. 1897 წლის 21 იანვარს საეპარქიო სასწავლო კომიტეტმა მადლობა გამოუცხადა. 1898 წლის 2 სექტემბერს საქართველოს ეგზარქოს ფლაბიანეს (გოროდეცკი) ლოცვა-კურთხევით მღვდ. აბრაამმა აკურთხა მეღანის ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძარი. 1900 წლის 20 მაისს გათავისუფლდა მთავარხუცესის პოსტიდან და საქართველოს ეგზარქოსმა ფლაბიანემ (გოროდეცკი) ამ პოსტზე რამდენიმეწლიანი პატიოსანი სამსახურისთვის მადლობა გამოუცხადა. 1902 წელს გაზ. „ივერიაში“ უცნობმა ავტორმა, ვინმე „მარეხმა“ სოფ. ბოდბეზე კორესპონდენციას გამოაქვეყნა, სადაც ახსენებს მღვდ. აბრაამის დაარსებულ სკოლას და დადებითად ახასიათებს მის მოღვაწეობას: „...აქ არის ერთკლასიანი სამრევლო სასწავლებელი, დაარსებული მამა აბრაამ ბალაშვილის თაოსნობით 1884 წელს. ამ სკოლის სასარგებლოდ საზოგადოება იხდის 500 მანეთს ყოველ წლივ. თვით სკოლის შენობა სიძველისა გამო დანგრეულ იქმნა ამა სკოლის მმართველისაგან, მამა აბრაამ ბალაშვილისაგან, საეპარქიო სამოსწავლო საბჭოს ნებართვით. შენობის გადაკეთება უნდოდა და ფული კი არსაიდგან სჩანდა. მ. ბალაშვილმა ითხოვა უმაღლეს მთავრობისაგან შემწეობა, რომელმაც დახმარება აღუთქვა. მ. ბალაშვილი სახლის აგებას შეუდგა, მოახმარა შენობას 727 მანეთი. შენობა დასრულდა 25 ოქტომბერს და 28-ში აკურთხეს. შენობა ორ განყოფილებიანია — ქალეზისა და ვაჟებისათვის, ორი ოთახიც მასწავლებლებისათვის. დიდი მადლობის ღირსია მ. ა. ბალაშვილი, მწყემსი პატიოსანი და დაუღალავი მუშაკი“.

1916 წელს მღვდ. აბრაამს უცნობი პირები დაესხნენ თავს. ამასთან დაკავშირებით გაზ. „საქართველო“ წერდა: „როგორც გუბერნატორის კანცელარიას ატყობინებენ სიღნაღიდან, სოფ. ბოდბეში უცნობი პირნი შესცვივიან ადგილობრივ მღვდელს ა. ბალაშვილს და სროლა დაუწყიათ. მღვდელს სროლითვე გაუცია პასუხი, რის შემდეგ უცნობნი გაქცეულან“.

1918 წლის 24 სექტემბერს ალავერდის ეპარქიის, სიღნაღის მაზრის I ოლქის მთავარხუცესად აირჩიეს.

1921 წლიდან, ათეისტური პროპაგანდის აღზევების ხანაში, რასაც თან ახლდა უამრავი ცილისწამება, დევნა-შევიწროება და მუქარა, დეკ. აბრამს ანაფორა არ გაუხდია და მღვდელმსახურება არ შეუწყვეტია. მან ღვთის შეწევნითა და მორჩილებით გაუძლო ყველა შემოტევას და დაუღალავად იმსახურა ქრისტეს ყანაში. იმჟამინდელ პრესაში მრავლად ქვეყნდებოდა ეკლესიისა და მოძღვრების შეურაცხყოფელი სტატიები. ერთ-ერთი ასეთი ფელეტონი დეკ. აბრამზეც დაიწერა. აი, რას წერდა უცნობი ავტორი „ბოდბელის“ ფსევდონიმით მასზე: „ჩვენს სოფელში არის ტაბლეთით განებივრებული მღვდელი აბრამ ბალაშვილი. კარგა ხანია, სოფელმა მას პანჩური ამოჰკრა და ეკლესიაც გამოუკეტა. ბევრი იხეტიალა, ბევრი იფიქრა და ბოლოს მოიგონა — მოდი, ხინით ვაჭრობას დავიწყებო. თქმა და ასრულება ერთი იყო. დღეს ეს „მოძღვარი“ ჩვენს სოფელში თითო პარაშოკ ხინას ხუთ შაურად ყიდის და ახლა ასეთი ვაჭრული საშუალებით ყვლეფავს საწყალ გლეხობას. ქვეყანა მათ გაიძვერობაზე და გაუმაძღრობაზე ლაპარაკობს, ყველამ გაიგო მათი ქცევა და ბოროტება, გვეგონა, ეხლა მაინც მოიშლიდნენ და დაუბრუნდებოდნენ ალალი ლუკმა-პურის ჭამას, მაგრამ მოვსტყუვდით. ჩვენი აბრამი მაინც თავისას განაგრძობს, რომელზედაც ნათქვამია: არ გათეთრდება ყორანი, რაც უნდა ხეხო ქვიშითაო“.

1925 წლის 29 მაისს ალავერდელ-ბოდბელმა მიტროპოლიტმა იოანემ (მარლიშვილი) იგი ბოდბის ღვთისმშობლის შობის სახ. ტაძრის წინამძღვრად და ბოდბის ეპარქიის I ოლქის (მაჩხაანის ოლქი) მთავარხუცესად დაინიშნა. 1925 წლის 1 ოქტომბერს მიტროპოლიტი იოანე მთავარხუცესს, დეკანოზ აბრამს წერდა: „ამა წლის 12 სექტემბრის რეზოლუციით მთავარხუცესთ ვაძლევ წინადადებას, რათა მათ სასწრაფოთ შეკრიბონ თავთავიანთ ოლქებში ან ხმარებული რუსეთის სინოდის მიერ გამოცემული ოდიკები (ძველი და ახალი) და წარმოიმდგინონ მე, ქ. თბილისში, ყაზბეგის ქუჩა №18-ში, საკათოლიკოსო საბჭოში გადასაცემად, რომელთა ნაცვლად, თანახმად სრულიად საქართველოს საკათალიკოსო საბჭოს ა. წ. 14 აგვისტოს დადგენილებისა, ეპარქიის ეკლესიებმა დაუყოვნებლივ უნდა შეიძინოს საქართველოს ეკლესიის მიერ ახლად გამოცემული ოდიკები, ფასი 5 მანეთი“.

1925 წლის 24 ოქტომბერს სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმინდესი და უნეტარესი ამბროსის (ხელაია) ლოცვა-კურთხევით, დე-

მღვდელი აბრამი მეუღლესთან და შვილებთან ერთად

კანოზი ვასილ კარბელაშვილი, სტეფანეს სახელით, ბერად აღიკვეცა და მეორე დღეს ბოდბელ ეპისკოპოსად დაასხეს ხელი. ეპარქიაში ჩასულ ახალ მღვდელმთავარს მხარში ამოუდგა დეკანოზი აბრამი. 1926 წლის 22 თებერვალს ეპისკოპოსმა სტეფანემ გამოცდილი და მრავალ ჭირ-ვარამ გამოვლილი მოძღვარი მღვდელ-დიაკვნების გამომცდილი კომისიის თავმჯდომარედ დანიშნა. იმავე წლის 26 თებერვალს მასვე დაევალა საეპარქიო სასამართლოს თავმჯდომარეობა. 1926 წლის 16 ივნისს ბოდბელი ეპისკოპოსი სტეფანე (კარბელაშვილი) მედავითნე სვიმონ ინაშვილს წერდა: „სანამ თოღნიანში ტაძარი აშენდებოდეს, მანამდე დაეხმარე დეკანოზ აბრამ ბალაშვილს. იგი არის უხუცესი მთავარხუცესი და კეთილი ღვთისმსახური, ცნობილი კეთილსინდისიერი და სიმართლის სიყვარულით აღსავსე ყოველთაღმე. მთელს კახეთში „ხალხის მამად წოდებული“. იგი ღირსია ყურადღებისა და ხელის გამართვისა“.

1926 წლის 20 აგვისტოს მოხუცებული მოძღვარი, თავისი თხოვნის საფუძველზე, გათავისუფლდა მთავარხუცესის პოსტიდან, მანამდე კი, 4 აგვისტოს, მან სამი თვე შევებულა ითხოვა შერყეული ჯანმრთელობის მისახედავად. მისი ეკლესია და სამრევლო დროებით დეკანოზმა კირილე ღვთისაგარიშვილმა ჩაიბარა. როგორც საეკლესიო საბუთებიდან ჩანს, სამოცდაჩვიდმეტი წლის მოძღვარმა ველარ შეძლო მსახურების

კათოლიკოს-პატრიარქი ანტონოზი (ხალაია) სტუმრად ქიზიყში, 1922 წლის საქტამგარი, მთელი რიგში — მარჯვნიდან მეთხუთსედიდან ზემოთ ანტონოზი ანტონოზი

გაგრძელება. 1928 წლის 30 სექტემბერს შედგენილ ბოძის ეპარქიის სამღვდულოების ჩამონათვალში იგი აღარ იხსენიება მოქმედი სამღვდულოების რიგებში. იგი პენსიაზე გავიდა და სიცოცხლის დარჩენილი წლები სახლში გაატარა. დეკანოზი აბრაამი სრული სამოცი წელიწადი ერთგულად და თავდადებით ემსახურა დედაეკლესიას. ღვანღმოსილი დეკანოზი 1932 წლის 16 ოქტომბერს გარდაიცვალა. დასაფლავებულია ბოძის საერო სასაფლაოზე.

ჰყავდა მეუღლე — ეკატერინე ზაქარიას ასული მირიანაშვილი (დაბ. 1859წ.) და შვილები: არჩილი (დაბ. 1874წ., მუშაობდა ქ. შემახაში, მისი მეუღლე იყო ანასტასია სტიფანეს ასული, დაბ. 1886წ.); აარონი (დაბ. 1879წ., დაამთავრა ხარკოვის უნივერსიტეტი, მისი მეუღლე გახლდათ ნადეჟდა ზაქარიას ასული, დაბ. 1886წ.); აპოლონი (დაბ. 1887წ.); ელენე (დაბ. 1891წ.).

დეკ. აბრაამი დაჯილდოებული იყო: 1880 წლის 21 ივლისს — საგვერდულით; 1882 წლის 31 დეკემბერს — წითელი ჯვრის საზოგადოების სამახსოვრო ჯვრით; 1887 წლის 17 მარტს — სკუფიით; 1888 წლის 26 იანვარს — სასწავლო დარგში ნაყოფიერი პედა-

გოგიური მოღვაწეობისათვის ქართული „ბიბლიით“; 1893 წლის 15 მაისს — კამილაკით; 1899 წლის 6 მაისს — სამკერდე ოქროს ჯვრით; 1904 წლის 6 მაისს — წმ. ანას III ხარისხის ორდენით; 1907 წლის 27 მაისს — დეკანოზის წოდებით; 1912 წლის 6 მაისს — წმ. ანას II ხარისხის ორდენით; 1918 წლის 12 მარტს — ენქერით.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 42097; საქმე 53051; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 1630; ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, ვ. კარბელაშვილის ფონდი, საქმე 55, ფურც. 26; ფურც. 302; საქმე 72, ფურც. 22-23; ფურც. 39; საქმე 876, ფურც. 45; საქმე 877, ფურც. 2; გაზ. „დროება“ 1881წ. 23, გვ. 2-3; 37-38, გვ. 3-4; ჟურნ. „მწყემსი“ 1887წ. 10, გვ. 2; 1907წ. 9-10, გვ. 1; გაზ. „ივერია“ 1889წ. 273, გვ. 1; 1902წ. 262, გვ. 3; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1893წ. 11; 12; 1895წ. 4; 1898წ. 19; 1899წ. 11; 1904წ. 10; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1912წ. 11; გაზ. „საქართველო“ 1916წ. 58, გვ. 3; გაზ. „სიმართლე“ 1924წ. 32, გვ. 4; გაზ. „კომუნისტი“ 1929წ. 242, გვ. 4.

ბთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამო

საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.

ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanani@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოჭუჩაძე თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაძე, თამარ ასათიანი, დიკონი ვიორი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გადმოცემები: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

სამთავისის საკათედრო ტაძარი

რუსის საკათედრო ტაძარი

ქტში საუბარია მეუფე გერვასიზეც: „სამთავნელ ეპისკოპოს გერვასიმ მისცა წილკნის კათედრა, და უწყალობა მისი კუთვნილი მონასტრის ყმე-ბიც. ამაში მან აიღო 300 მან., ხოლო გენერალმა პ. ციციანოვმა შუამდგომლობაში მიიღო 150 მან.“

1811 წლის 18 თებერვალს თბილისში სასულიერო დიკასტერია დაარსდა. აღმოსავლეთ საქართველოს 13 ეპარქიიდან დარჩა მხოლოდ ორი ეპარქია.

ქართლისა და მცხეთის და ალავერდისა და კახეთის. შემცირების გამო წილკნელ-სამთავნელი მიტროპოლიტი გერვასი ქართლისა და მცხეთის ეპარქიის დაქვემდებარებაში შეიყვანეს, ქ. გორში მიუჩინეს ბინა და 1000 მან. შემოსავალი დაუნიშნეს.

1814 წლის 30 აგვისტოს საქართველოს ეკლესიის რეორგანიზაციის შემდეგ, გორის ეპისკოპოსად და საქართველოს ეგზარქოსის პირველ ქორეპისკოპოსად დაინიშნა.

მიტროპოლიტი გერვასი 1817 წლის 5 თებერვალს გარდაიცვალა. დასაფლავებულია რუსის მაცხოვრის ფერისცვალების სახ. საკათედრო ტაძარში.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 598; „აქტები“ ტ. I, გვ. 531; ტ. II, გვ. 264; გვ. 266; ტ. IV, გვ. 154; გვ. 164; გვ. 168; გაზეთი „ივერია“ 1893, 58, გვ. 1.

ლიტ: ჟორდანიას თ. „ისტორიული საბუთები შიომღვიმის მონასტრისა“ ქ. თბილისი 1896წ., გვ. 84; თაყაიშვილი ექ. „არხეოლოგიური მოგზაურობანი და შენიშვნანი“ წიგნი I, ქ. ტფილისი, 1907წ., გვ. 109; „ჟორდანიას თ. „ქრონიკები“ წიგნი მესამე, ქ. თბ. 1967წ. გვ. 451; „ქართული სამართლის ძეგლები“ ტ. III, „საეკლესიო საკანონმდებლო ძეგლები“ (XI-XIXსს.), ტექსტები გამოსცა, შენიშვნები და საძიებლები დაურთო პროფ. ი. დოლიძემ, ქ. თბილისი 1970წ., გვ. 1032; იოსელიანი პლ. „ცხოვრება გიორგი მეცამეტისა“ ქ. თბ. 1978წ., გვ. 130; გვ. 252; ბაგრატიონი იოანე „მცირე უწყება ქართველთა მწერალთათვის“, ქ. თბილისი 1982წ. გვ. 186; ცერაძე ლ. „წილკნის საეპისკოპოსოს ისტორიისათვის“ ქ. თბილისი 2001წ. გვ. 79.

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო

საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.

ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanani@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავაძე თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ ვაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, დიკონი ვიორგი მაჩუკრიძე, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გაერცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

9 772587 506008

ბობს. რუსეთმა თავისი მზაკვრული გეგმების გამო, სამაჩაბლოს „სამხრეთი ოსეთი“ შეარქვა. მეოცე საუკუნის დასაწყისში ცხინვალში სულ რამდენიმე ოსური ოჯახი ცხოვრობდა..

როგორც ოკუპირებულ ტერიტორიაზე, ასევე საოკუპაციო ზოლთან საქართველოს მოქალაქეების უფლებები ირღვევა. მათ ნაართვეს საკუთრება, შეზღუდული აქვთ გადაადგილების უფლება, ლოცვის უფლება. ოკუპაციის ხაზს იქით მოხვდა

ქართველთა სალოცავები. ადამიანებს ეკლესიაში სალოცავად არ უშვებენ. ქართველები ოკუპირებულ ტერიტორიაზე ახლობლების, ოჯახის წევრების საფლავებზე ვერ მიდიან. ამაზე მეტი საერთაშორისო ნორმების დარღვევა რა შეიძლება იყოს?!

გიორგი თევზაძე, უფლებადამცველი
„ახალი თაობა“, #52

მომზადდა სერგო კერესელიძემ

უცხოეთის ქრონიკა

რომში იესო ქრისტეს აქამდე უცნობი მონოგრამა აღმოაჩინეს

რომში ამერიკის შეერთებული შტატების შენობის ქვეშ ძველი რომაული ეპოქის კედელი აღმოაჩინეს. კედელზე დატანილია იესო ქრისტეს გამოსახულება, რომელიც ქრისტიანების დევნის ეპოქიდან (I საუკუნე) არის შემორჩენილი, — იუნყება იტალიური გაზეთი II Messaggero.

იტალიელი მეცნიერების თქმით, ახალი აღმოჩენა ნათელს მოჰფენს რომის იმპერიაში ქრისტიანობის გავრცელების პერიოდის აქამდე უცნობ დეტალებს. მეცნიერთა აზრით, ეს აღმოჩენა რომში ქრისტიანული სიმბოლიკის ერთ-ერთი პირველი ნიმუშია. რომში, ვია ვენეტოში, მინისქვეშა სადგომის მშენებლობისას კედელი შემთხვევით იპოვეს. მშენებლებმა აღმოაჩინეს ბერძნული ანბანის ორი ასო — X და P, ეს მონოგრამა, უფრო სწორად კი ქრისტოგრამა, ქრისტეს სახელის სიმბოლოა. გადმოცემით, ოდესღაც, ძველი რომის პერიოდში, ამ ადგილას გაშენებული იყო ბალები და რომაელი არისტოკრატები ცხოვრობდნენ. აქ იესო ქრისტეს მონოგრამის აღმოჩენა ძალიან იშვიათია, რადგან არ ყოფილა კატაკომბები, სადაც დევნილი ქრისტიანები იმალებოდნენ. შესაბამისად, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ რომის იმპერიაში ქრისტიანობის გავრცელების ისტორია შეიძლება

არ ყოფილიყო ზუსტად ისეთი, როგორსაც ამის შესახებ ისტორიულ წყაროები მოგვითხრობენ. სავარაუდოდ, ქრისტიანობის აღმსარებლები იყვნენ არა მარტო მონები, არამედ რომაელი დიდებულებიც. ქრისტიანობა გავრცელებული იყო რომის იმპერიის ყველა სოციალურ ფენაში. „ასეთ გრაფიტებს ქრისტიანები გამოსახავდნენ კონკრეტული მიზნით — ქრისტეს მონოგრამას ჰქონდა საკრალური, წმინდა დატვირთვა და გარკვეულწილად გზავნილსაც წარმოადგენდა“, — ამბობს ეკლესიის ისტორიის პროფესორი პერლუიჯი გიუდუჩი. „შესაძლოა, ეს იყო „ბედნიერების ნიშანიც“, შეიძლება გამოსახავდა ტრიუმფს ან პოლემიკის პასუხს მათთვის, ვინც აღიარებდა სხვა რელიგიურ კულტებს“, — დასძენს მეცნიერი. პროფესორ გუდუჩის აზრით, ეს მონოგრამა არის ნიშანი მონამეობისა. ამ მონოგრამის წარმომავლობის შესახებ სხვა ჰიპოთეზებიც არსებობს. მაგალითად, ის შეიძლება დაეტოვებინათ რომაელ ჯარისკაცებს ან იმპერიის ჩინოსნებს. პროფესორის თქმით, ზოგიერთი გავლენიანი რომაელი საიდუმლოდ ქრისტიანდებოდა. მათი ეს ქმედება გარკვეულ რისკთანაც იყო დაკავშირებული, რადგან ისინი იმპერიაში გარკვეული გავლენის მქონე ადამიანები იყვნენ.

მომზადდა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

მიტროპოლიტი გერვასი (მაჭავარიანი)

XVIII ს-ის I ნახ. — 1817

მიტროპოლიტი გერვასი XVIII ს-ის I ნახევარში მღვდლის ოჯახში დაიბადა. მამამისი, მღვდელი იესე მაჭავარიანი დიდად საქებური ვაჟკაცი, განუყრელად მეფე ერეკლე II-სთან იმყოფებოდა, თან ახლდა მრავალ ლაშქრობაში — აზატ-ხანთან, განჯის ომში, მჭადიჯურის ომში და სხვ. ასეთი ერთგულებისათვის

მეფე ერეკლემ უბოძა მას თავად სვიმონისშვილის ბეითალმანი მამული 1764 წელს. მღვდელ იესეს გარდაცვალების შემდეგ მისი ორი ვაჟი — ათანასესა და გერვასის სახელით ბერებად აღიკვეცნენ, შემდეგ კი მღვდელმთავრებად ეკურთხნენ და მათი მამულები 1815 წელს იასე ამილახვარმა უბოძა პეტრე მგალო-

ბელს (კარბელას) და მის ძმას გაბრიელ მღვდელს.

იოანე ბატონიშვილი მის შესახებ წერდა: „ღერვასი მაჭავარიანი სამთავნელი: ესეცა იყო აღზრდილი კათოლიკოზის ანტონისაგან, მთავარდიაკვნობასა შინა პირველ ქებული და უკანასკნელ მიიღო არხიერობა. ესე არს ტიპიკონთა შინა გამოცდილი და მშვენიერი ცერემონიოსი, უცხოდ რიგზედ შემწირველი, სტუმართმოყვარე და ეკლესიათა თვისთა მოღვაწე და თქვენ მიერცა პატივცემული“. პლატონ იოსელიანის სიტყვით — „გერვასი წილკნელი, გვარით მაჭავარიანი, ესე ეკურთხა მეფისა გიორგის დროსა, რომელიცა მას ვერა სწაყლობდა. რად? ვერ ვსცან; მოკვდა 1817 წელსა. ამის მეტი მეფის გიორგის დროს არ კურთხეულა ეპისკოპოსად“. ცნობილი ისტორიკოსი აქ ცდებოდა, როცა ამბობს, რომ გერვასი გიორგი მეფის დროს ეკურთხა, რადგან იმავე ნაშრომში იგივეს წერს ნიკოლოზ ხარჭაშენელზე, რომელიც მართლა გიორგი მეფის დროს აკურთხეს მღვდელმთავრად, ხოლო გერვასი ერეკლე II-ის დროს იკურთხა.

1787 წელს გერვასი შიომღვიმის მონასტრის წინამძღვრად და სამთავისის ეპარქიის მმართველად დაინიშნა. ეს დასტურდება მთავარეპისკოპოს პაისის (გარსევანიშვილი) წერილით გიორგი ბატონიშვილისადმი: „მე რომ სამთავნელი და მღვიმის წინამძღვარი გახლდი“... ამის მაგიერ სამთავნელად და მღვიმის წინამძღვრად ამ წელს დაუნიშნავთ გერვასი (მაჭავარიანი). 1794 წლის 19 სექტემბერს შედგენილ სიგელში და 1796 წლის 8 სექტემბერს შედგენილ ფიცის წიგნში ეპისკოპოსი გერვასი ისევ იხსენიება შიომღვიმის მონასტრის წინამძღვრად. იგი საბუთს ხელს ასე აწერს: „ყოვლად სამღვდელთ სამთავისისა, ქსნისა, წინამძღვარი მღვიმისა“.

თ. ჟორდანიას მეორე უბის წიგნში, სამთავისის ეკლესიის სიძველეთა მოხსენიებისას, 43 გვ.-ზე შავი ფანქრით ჩანერილი აქვს: „В олтаре крест. სამთავნელ ეპისკოპოზმან მაჭავარიანმა გერვასი შემოვნირე სამთავისის ღვთაების ეკლესიას წელსა ჩლჳთ (1799)“.

1801 წელს საქართველოს სამეფოს გაუქმების შემდეგ რუსებმა აღწერის ქართლ-კახეთის ეპარქიები. ქართლის ეპარქიის ჩამონათვალში იხსენიება სამთავნელი ეპისკოპოსი გერვასი, რომელსაც ექვემდებარება 17 სოფელი, 1 თავადი და 5 აზნაური. 1803 წლის 25 იანვარს გარდაიცვალა წილკნელი მთავარეპისკოპოსი იოანე (ქარუმიძე). კათოლიკოსმა ანტონ II-მ წილკნის კათედრა არქიმანდრიტ დოსითეოსს (ფიცხელაური) ჩააბარა, რამაც გააღიზიანა საქართველოს მთავარმართებელი გენერალი პ. ციციანოვი. 1803 წლის 2 აპრილს იგი კათოლიკოსს სწერს, რომ დაქვრივებული წილკნის კათედრა სამ-

ქართლ-კახეთის მეფე ერეკლე II

თავნელმა ეპისკოპოსმა გერვასიმ შეიერთოს. მიუხედავად ანტონ კათოლიკოსის წინააღმდეგობისა ციციანოვმა თავისი გაიტანა და გერვასი წილკნელ-სამთავნელი გახდა. სავარაუდოთ ამ დროს მიიღო მან მიტროპოლიტის წოდება, რადგან 1809 წელს წილკნის საკათედრო ტაძრისადმი შეწირული სახარების წარწერაში იგი მიტროპოლიტის წოდებით იხსენიება: „ქ. ეს წმიდა სახარება მძიმეთ მოჭედილი ოქროთი მძიმეთ დაფერილი ჩვენ ყოვლად სამღვდელთ წილკნელ მიტროპოლიტმან სამთავნელმან გერვასი მაჭავარიანმა, აღზრდილმან ანტონი საქართველოს მეფის იესეს ძისამან კათალიკოზისაგან, შევნირე წილკნის წმ. ღვთისმშობელის შობის ეკლესიას, მასთანვე შესაფერი ბარძიმი, ფეშხუმი, კამარა, ორი თეფში ოქრო ცურვილი. 1809 წ. მაისის 20“.

1810 წლის თებერვალში საეკლესიო კანონების გათვალისწინებით მიტროპოლიტი გერვასი რუსთველ-წინონმინდელ მიტროპოლიტ სტეფანესთან (ჯორჯაძე) ერთად მონაწილეობს თბილელი მიტროპოლიტ არსენის (ბაგრატიონი) დაკითხვაში. 1810 წლის 23 ივლისს საქართველოს უმაღლესი მმართველობის პროკურორი ვინმე პლახოტინი გენ. ტორმასოვს წერდა ანტონ კათოლიკოსის და მისი გარემოცვის მიერ ჩადენილ „დანაშაულებს“, სადაც 58-ე პუნ-

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი ილარიონ თეოდორეს ძე თურქაძე 1865-1927

საქართველოს ეკლესიის ისტორიაში იყვნენ ისეთი სასულიერო პირები, რომელთა წინაპრები საუკუნეების განმავლობაში ერთგულად და თავდადებით ემსახურებოდნენ დედაეკლესიას. ერთ-ერთი ასეთი ოჯახი გახლდათ ქართლში, მცხეთის მუნიციპალიტეტის სოფ. მამკოდას მცხოვრები თურქაძეები, რომელთა გვარიდან რამდენიმე ათეული ღირსეული სასულიერო პირი აღიზარდა ქართული ეკლესიის წიაღში. მათ თავიანთი მსახურებითა და მოღვაწეობით მნიშვნელოვანი ადგილი დაიჭირეს ქართულ საეკლესიო ისტორიაში.

მღვდელი დავით იოსების ძე თურქაძე 1776 წელს ქართლში, სოფ. მამკოდაში გლეხის ოჯახში დაიბადა. ქართულ ენაზე წერა-კითხვა, გალობა და საეკლესიო ტიბიკონი ქაშვეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის წინამძღვართან, დეკანოზ ფილიპე არჯევანიძე-მაკარიძესთან ისწავლა. 1801 წლის 8 ნოემბერს თბილელმა მიტროპოლიტმა არსენმა (ნადიბაიძე-ბაგრატიონი) დიაკვნად აკურთხა. 1806 წლის 8 მაისს რუსთველ-წინონმინდელმა მიტროპოლიტმა სტეფანემ (ჯორჯაძე) მღვდლად დაასხა ხელი და დიდი ლილოს ღვთისმშობლის შობის სახ. ტაძარში დანიშნა. 1812 წელს ბრინჯაოს ჯვარი მიიღო. 1828 წლის მაისში დიდი ავჭალის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა და მასვე ჩააბარეს პატარა ავჭალის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. ტაძარიც. **მეუღლე ანა დარჩიას ასული ბანეთაშვილი** (დაბ. 1780წ.) და შვილები: ნინო (დაბ. 1806წ., მედავითნე იოანე მღვდლის ძე ბესარიონიშვილის-მეუღლე); მღვდელი შიო (დაბ. 1821წ.), იოაკიმე (დაბ. 1824წ.), მღვდელი თეოდორე (დაბ. 1826წ.), მიხეილი (დაბ. 1832წ.).

მღვდელი თეოდორე 1826 წელს დაიბადა. დაამთავრა თბილისის სასულიერო სასწავლებლის სამი კლასი. 1849 წელს ქვემო ავჭალის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძრის მედავითნედ დაინიშნა. 1851 წელს ბოკონინის წმ. ილია წინასწარმეტყველის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1867 წლის 29 ოქტომბერს საქართველოს ეგზარქოსმა ევსევიმ (ილინსკი) დიაკვნად აკურთხა. 1870 წლის 24 ოქტომბერს მღვდლად დაასხა ხელი და მამკოდის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში განამწესა. 1875 წლის 21 ოქტომბერს მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1879 წლის 16 ოქტომბერს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1883 წლის 28 დეკემბერს ისევ მადლობა გამოეცხადა. 1884 წლის 20 მაისს სკუფია უბოძეს. მღვდელი თეოდორე 1888 წლის 8 აპრილს გარდაიცვალა. 1888 წლის 11 დეკემბერს მისმა მეუღლემ პენსიის დანიშვნა ითხოვა. მეუღლე სალომე ამირანის ასული (დაბ. 1836წ.) და შვილები: დიაკვანი ზა-

კარია (1853-1911წწ.), მღვდელი ილარიონი (1865-1927წწ.), ვლადიმერი (დაბ. 1867წ.), ალექსანდრე (დაბ. 1870წ.), ბასილი (დაბ. 1872წ.), ალექსანდრა (დაბ. 1879წ.).

მღვდელი ილარიონ თეოდორეს ძე თურქაძე 1865 წელს დაიბადა. წერა-კითხვა, წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიბიკონი თბილისის მაცხოვრის ფერისცვალების სახ. მონასტერში ისწავლა. 1884-1889 წლებში ხევსურეთში, შატილის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის მედავითნეა. 1889 წლის 1 თებერვალს მჭადიჯურის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1894 წლის 13 მაისს, მრევლის მოთხოვნის საფუძველზე, სამრევლოდან დაითხოვეს. 1896 წლის 28 თებერვლიდან კობიანთკარის ღვთისმშობლის შობის სახ. ტაძარში დაადგინეს. 1911 წლის 2 მარტს არანისის ღვთისმშობლის ხარების სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. იმავე წლის 30 სექტემბერს მილახვრიანთკარის წმ. გრიგოლი ღვთისმეტყველის სახ. ტაძარში დაადგინეს. 1912 წლის 28 იანვარს, თავისი თხოვნის საფუძველზე, ისევ არანისის ტაძარში დააბრუნეს. 1915 წლის 6 მაისს ეკლესიაში 30-წლიანი ერთგული სამსახურისათვის სტანისლავის ლენტიტ შემკული ვერცხლის მედალით წარწერით „სიბეჯითე“ დააჯილდოვეს. 1917 წლის 27 მაისს, თავისი თხოვნის საფუძველზე, ისევ მილახვრიანთკარის ტაძარში დაინიშნა. 1925 წლის 12 დეკემბერს ილარიონი დუშეთის მაზრის II ოლქის მთავარხუცეს, მღვდელ სიმონ ტყემალაძეს სწერდა: „**კარგად მოეხსენება თქვენს მაღალ კურთხევას, რომ მცირე სამრევლო მილახვრიანთკარისა შემოუერთდა დუშეთს 1923 წელს. მღვდელი ევგენი ყაველაშვილის იმერეთის ეპარქიაში გადარიცხვის შედეგად მე მას აქეთ დავრჩი აღნიშნულ სამრევლოში. დუშეთის სამრევლოში მედავითნედ იმყოფება გედეონ კარიული, სადაც გარდა წირვა-ლოცვისა არავითარი მღვდელმოქმედების შესრულების მოთხოვნა არ არის და ამ რიგად, რასაკვირველია ორივენი ვართ დაქვეითებული ნივთიერი მხრივ. მე იმედი მქონდა ყვა-**

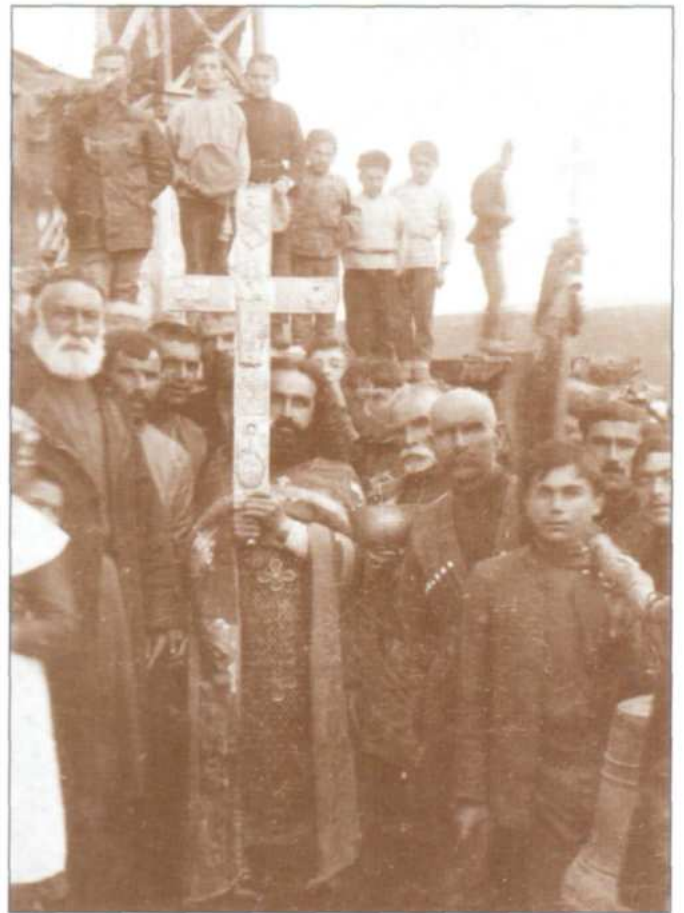
ვილის სამრევლოს შემოერთებისა დუშეთის სამრევლოზე, რითაც, გაუმჯობესდებოდა ცოტათი მაინც ჩემი ცხოვრება, მაგრამ დღეს ეს იმედიც გამიცრუვდა. მრავალრიცხოვან ოჯახის შენახვა ამ ზღაპრულ სიძვირის ხანაში, ჩემთვის ყოვლად შეუძლებელია. მოგახსენებთ რა აღნიშნულს, გთხოვთ იშუამდგომლოთ ყოვლადუსამღვდელოეს პავლე წილკნელის წინაშე, რომ მედავითნე გედეონ კარიაული იქმნეს გადაყვანილი ყვავილას სამრევლოში და მე დავრჩე დუშეთის სამრევლოში, რადგან იგი ცხოვრობს კარიაულთკარში და მე კი ვცხოვრობ ქ. დუშეთში, თანაც ორთავესთვის უფრო ადვილი იქნება სამსახურის შესრულება“. იმავე წლის 20 დეკემბერს ეპისკოპოსმა პავლემ დააკმაყოფილა ილარიონის თხოვნა.

1927 წლის 14 ოქტომბერს მედავითნე ილარიონი წილკნელ ეპისკოპოს პავლეს (ჯაფარიძე) თხოვნით მიმართავს: „ამჟამად თავისუფალია ანანურის ეკლესიის სამრევლოს მღვდლის ადგილი და გთხოვთ ყოვლადუსამღვდელოესო მეუფეო მღვდლობის ხარისხის შესაფერ გამოცდილისამებრ მომეცეს მღვდლის ადგილი აღნიშნულ სამრევლოში“. ილარიონმა დაქვრივების შემდეგ შეირთო მეორე ცოლი, თუმცა 1927 წლის 21-27 ივნისის IV საეკლესიო კრებაზე მიღებული დებულების თანახმად, მეორედ ჯვარდანერილს ან ქვრივზე ჯვარდანერილ ერისკაცს ნება ეძლეოდა მთავარდიაკვნის და მღვდლობის ხარისხის მიღებისა.

1927 წლის 15 ოქტომბერს წილკნელ ეპისკოპოს პავლეს (ჯაფარიძე) ლოცვა-კურთხევით შეიკრიბა კომისია, რომელშიც შედიოდნენ: დეკანოზი ბესარიონ მალანია, ილუმენი ექვთიმე (კერესელიძე), მღვდელი ნიკოლოზ დიდებაშვილი და გამოცადეს მედავითნე ილარიონ თურქაძე, რათა იგი მღვდლის ხარისხში აეყვანათ. დასკვნაში ეწერა: „მიცემულ იქნა შეკითხვები, რაზედაც მან უპასუხა დამაკმაყოფილებლად და ვაცხადებთ თანხმობას მის კურთხევაზე. შობიდან არის 62 წლის“.

1927 წლის 23 ოქტომბერს სიონის საკათედრო ტაძარში ნინოწმინდელ-ალავერდელმა ეპისკოპოსმა ეფრემმა (სიღამონიძე) დიაკვნად აკურთხა. 1927 წლის 30 ოქტომბერს სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძარში ეპისკოპოსმა პავლემ (ჯაფარიძე) მღვდლად დაასხა ხელი და ორკვირიანი პრაქტიკის გავლის შემდეგ, იმავე წლის 17 ნოემბერს, ანანურის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა.

1927 წლის 30 ნოემბერს წილკნელი ეპისკოპოსი პავლე კათოლიკოს-პატრიარქ ქრისტეფორეს (ციციქიშვილი) სწერდა: „უმორჩილესად მოვახსენებ თქვენს მეუფებას, რომ სოფელ ანანურის სამრევლოში დანიშნული ახალნაკურთხი მღვდე-

სანინამძვრო ჯვარი წმ. გრიგოლ ღვთისმეტყველის გამოსახულებით. ჯვარი ხელთ უპყრია სოფ. ყვავილას წმ. მარინეს სახ. ტაძრის წინამძღვარ, მღვდელ გიორგი მიხეილის ძე ჭელიძის (1885-1924წწ.). მისგან მარცხენივ ღვას მედავითნე ილარიონ თურქაძე.

ლი ილარიონ თურქაძე ამა წლის 17 ნოემბერს შეუდგა სამსახურს. 26 ნოემბერს იგი დილით გაემგზავრა თავის სამრევლო ჟინვალში, სადაც შეუსრულებია სამი ნათლობა, ამის შემდეგ ნასულა სოფელ არანისში მღვდელ ნიკოლოზ დიდებაშვილთან და იქაც მოუნათლავს მისი ვაჟი. აქედან მობრუნებული ანანურში დაახლოებით სამ საათზე და იგი იმ დროიდან დღემდე უგზოუკვლოდ დაიკარგა“.

1927 წლის 15 დეკემბერს ეპისკოპოსმა პავლემ ამის შესახებ აცნობა საკათალიკოსო სინოდს. ასევე დუშეთის მაზრის მილიციის უფროსს წერილით მიმართა და დახმარება სთხოვა, თუმცა ამ თხოვნას შედეგი არ მოყოლია.

მღვდელი ილარიონი ორჯერ დაქორწინდა. პირველი მეუღლე იყო მარიამ გიორგის ასული (დაბ. 1872წ.), რომელთანაც ხუთი შვილი ჰყავდა: იაკობი (დაბ. 1893წ.), იოანე (დაბ. 1895წ.), ისიდორე (დაბ. 1897წ.), არჩილი (დაბ. 1901წ.), ლუდმილა (დაბ. 1905წ.). მეხუთე შვილის გაჩენის შემდეგ მარიამი

დუშეთის წმ. გრიგოლ ღვთისმეტყველის სახ. ტაძარი. ეკლესიის ზღუდესთან დგანან: მადავითნა ილარიონ თურქაძე, გიორგი მოზდოკელი კმასთან პავლე მოზდოკელთან (1918-1953წწ.) ერთად, დუშეთის წმ. ნიკოლოზის სახ. ტაძრის წინამძღვარი, და II ოლქის მთავარბუფცის, დეკანოზი სვიმონ იაკობის ძე ტყეშელაძე (1872-1938წწ.) და უცნობი პირი. ფოტოზე ასევე ასახულია ეკლესიის სამხრეთი ფასადის მიმდებარე დ. დღეს აღარარსებული ეკვთარი და ორი მრავალსართულიანი კოშკი. ფოტო გადაღებულია XX ს-ის 20-იან წლებში.

მალევე გარდაიცვალა და ამის გამო ილარიონმა მეორედ იქორწინა მარიამ დავითის ასულ ილურიძეზე.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 3212; საქმე 41596; საქმე 44401; საქმე 46866; საქმე 47992; საქმე 62080; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 34, გვ. 83-84; საქმე 1606, გვ. 130-131; საქმე 1823, გვ. 17; გვ. 99; ჟურნალი „მწყემსი“ 1884წ. ; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1894წ. 14; 1896წ. 6; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1911წ. 6; 20; 1912წ. 4; 1915წ. 10; 1916წ. 13-14.

ლიტ: მიტროპოლიტი ანანია (ჯაფარიძე) „საქართველოს ეკლესიო კრებები“ წიგნი I, ქ. თბილისი

2003წ., გვ. 378; „საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის დროებითი მმართველობის სხდომის ჟურნალები 1917 წლის 13 მარტი-14 სექტემბერი“ (გამოსაცემად მოამზადეს, წინასიტყვაობა, კომენტარები და ბიოგრაფიული ცნობები დაურთეს ისტორიის დოქტორებმა ნ. შიოლაშვილმა და ირ. არაბიძემ) ქ. თბილისი, 2016წ. გვ. 325.

სტატიაში გამოქვეყნებული ფოტოები აღებულია მაია მანიას წიგნიდან „დუშეთი, ურბანული და არქიტექტურული მემკვიდრეობა“ ქ. თბილისი, 2016წ. გვ. 16; გვ. 38.

რუბრიკას უძღვება დიაკონი გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო

საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.

ანგარიში: # GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა:

bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გავუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, დიაკონი გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გაერცელება: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ერთად იმ ტაძარში, აქაურებიც და იქაურებიც, ერთად ვიზიტირებთ წმინდა გიორგის დღესასწაულის", - განაცხადა მიტროპოლიტმა **სოფელ აძვში**, სადაც შექმნილი მდგომარეობის გამო აძვისთავის ნაცვლად სასულიერო პირებმა გიორგობის დღესასწაულთან დაკავშირებული პარაკლისი სოფელ აძვის სამებაში აღაველინეს.

„სამხრეთ ოსეთის“ დე ფაქტო ხელისუფლება ქართული მართლმადიდებლური ეკლესიის წარმომადგენლების და მრევლის სოფელ აძვისთავში გადასვლის სურვილს პროვოკაციას უწოდებს. ამის შესახებ სამხრეთ ოსეთის ე.წ.

პრეზიდენტის წარმომადგენელმა მურატ ჯიოევმა „სპუტნიკს“ განუცხადა. მისი თქმით, ლონისძიება, რომლის ფარგლებშიც „ქართველი მღვდლები და მრევლი საზღვრის გადაკვეთას აპირებენ“, 5-6 მაისს არის დაგეგმილი. „ეს პროვოკაციული ქმედებებია, რომლებმაც შეიძლება სერიოზულად გაართულოს სიტუაცია“, - განაცხადა ჯიოევმა. მან საქართველოში ევროკავშირის მონიტორინგის მისიას საკითხის დარეგულირებისკენ მოუწოდა.

06.05.2018

geotimes.ge

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი იოილ გამრეკელი 1853-1932

„ყოველ კეთილ საქმეში საჭიროა დახმარება და შემწეობა მახლობელთაგან“

დეკანოზი იოილ გაბრიელის ძე გამრეკელი 1853 წელს თბილისის გუბერნიაში, გორის მაზრაში, სოფ. მეჯვრისხევში, მღვდლის ოჯახში დაიბადა. 1874 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1874 წლის 26 სექტემბერს დიაკვნად აკურთხეს, იმავე წლის 1 ოქტომბერს მღვდლად დაასხეს ხელი და აძვის წმ. თომა მოციქულის სახ. ტაძარში განამწესეს. 1880 წლის 23 დეკემბერს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1883 წლის 28 ივნისს იგდირის წმ. იოანე ღვთისმეტყველის სახელობის ეკლესიაში გადაიყვანეს. 1883 წლის 21 ოქტომბერს გორის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. საკათედრო ტაძრის კრებულში დაინიშნა. წლების განმავლობაში იყო სასულიერო დეპუტატი, შემოსავალ-გასავლის წიგნების სარევიზიო კომისიის წევრი, გორის სასულიერო სასწავლებლის საბჭოში სამღვდელოების წარმომადგენელი.

1888 წლის 13 მაისს გორში ოთხკლასიანი სასულიერო სასწავლებლის ახალი სახლის საძირკველი აკურთხეს. სასწავლებლის ზედამხედველმა ბ. დ. დათოშვილმა კურთხევაზე გორის სამღვდელოება და მასწავლებლები დაპატიჟა. პარაკლისი საკათედრო ტაძრის დეკ. ბესარიონ ზედგენიძემ გადაიხადა. პარაკლისის შემდეგ სიტყვა მღ. იოილ გამრეკელმა წარმოთქვა: „დღეს გორის სამღვდელო და საერო პირთა მოვიყარეთ აქ თავი, რომ შევსთხოვოთ ყოვლად მოწყალე ღმერთსა, რათა მან მოგვცეს ჩვენ მიერ დანყებულ სასულიერო სასწავლებ-

ლისათვის ახალი სახლის აშენების საქმეში ძალა და შეძლება, რომ კეთილად და მშვიდობიანად დაგვემთავრებინოს ეს კეთილი საქმე. კაი ხანია, რაც ჩვენმა სამღვდელოებამ საჭიროდ დაინახა სასულიერო სასწავლებლისთვის ახალის შენობის აღმართვა, რომლისათვის იგი არ ზოგავს თავის უკანასკნელს წვლილს, ოღონდ მათმა შვილებმა ჯეროვანი სწავლა-განათლება მიიღონ ამ სასწავლებელში. დიდი ხნის მოსაზრების, საქმის აწონ-დანონის და მომზადების შემდეგ, ეს კეთილი აზრი უკვე განხორციელდა. ყველა ჩვენგანმა კარგათ უწყის, რომ ყოველ საქმეს მხოლოდ მაშინ ეძლევა მომეტებული სიცოცხლე, როდესაც მას ჰყიდებენ ხელს მრავალნი პირნი შეერთებულის ძალით. ყოველ კეთილ საქმეში საჭიროა დახმარება და შემწეობა მახლობელთაგან. ესრეთი დახმარება უნდა იყვეს მუდმივი და არა დროებითი. ყოველს კეთილს და სასარგებლო საქმეში შემწეობას უნდა ვაძლევდეთ ერთმანეთს და შეერთებულის ძმურის ძალით უნდა ვამხნევედეთ ერთმანეთს, რომ მივალნიოთ ყველასათვის სასურველს საერთო მიზანს, „რათა სრულ იყოს ღვთისა კაცი იგი, ყოვლისა მიმართ საქმისა კეთილისა განმტკიცებული“ (პავ. მოციქ.). თუ გვინდა რომ მტკიცე და მკვიდრ ნიადაგზედ იყოს დამყარებული ეს სასიქადულო საქმე, რომელსაც ჩვენ უკვე შეუდევით, თუ გვინდა, რომ ჩვენმა შვილებმა და შვილისშვილებმა ამ სასწავლებელში შეიძინონ სწავლა, რომ-

ლის შემწეობით სძლიონ უმცირესებს, პირნათლად გაუძღვენ ჭირსა და ლხინსა, მოჰფინონ ხალხში განათლება, განჰფანტონ სიბნელე გონებისა და ალამაღლონ ზნეობა, ნუ დავზოგავთ, შეძლებისა და გვარად, შრომას და ღვანლს, ნუ მოვერიდებით დაბრკოლებათ; დამტკიცებულია საზოგადოდ, რომ ყოველ კეთილ საქმეს წინ გადაეღობება ხოლმე დაბრკოლება, მაგრამ ჩვენ უნდა ვსძლიოთ ამ დაბრკოლებათა იმ იმედით, რომ ჩვენი შთამომავლობა დააფასებს ჩვენგანთ ტანჯვით და მოთმინებით განვლილს ცხოვრებას".

მღვდელი იოილი 1889 წლის 20 აგვისტოს გორის საკათედრო ტაძართან არსებული სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგედ დაინიშნა. 1890 წლის 1 იანვრიდან გორის მაზრის VI ოლქის მთავარბუცესის თანაშემწეა, ხოლო იმავე წლის 11 იანვარს გორის მაზრის III ოლქის მთავარბუცესად დაადგინეს. 1890 წლის 25 აპრილს გორის საკათედრო ტაძრის განმახლებელი კომიტეტის თავმჯდომარედ აირჩიეს. 1891 წლის 12 აპრილს სკუფია უბოძეს. 1892 წლის 12 მარტს გორის მაზრის I ოლქის მთავარბუცესად გადაიყვანეს და ამ პოსტზე მან 1897 წლის 20 თებერვალმდე დაჰყო. 1894 წლის 13 იანვარს დაინიშნა იმ კომიტეტის თავმჯდომარედ, რომელსაც დაევალა ახალი სამრევლო-საეკლესიო სკოლის აშენება. 1894 წლის 13 ნოემბერს მღ. იოილმა გორის საკათედრო ტაძართან სამრევლო სკოლა გახსნა და შესაბამისი სიტყვაც წარმოთქვა. 1895 წლის 15 ივნისს გორის სასულიერო სასწავლებლის მმართველი საბჭოს წევრად აირჩიეს. 1895 წელს გაზ. „ივერია“ წერდა: „გორის საკრებულო ტაძრის მღვდელმა, ბლალ-ჩინმა მ. იოილ გამრეკელმა მიართვა თხოვნა საქართველოს ეგზარქოს ვლადიმერს, რათა მას მიეცეს ნება გორის სასულიერო სასწავლებლის მასწავლებლის ბ-ნ ილია ფერაძის რედაქტორობით გამოსცეს ქ. გორში ყოველ თვიური საქადაგებო სასულიერო ჟურნალი „მქადაგებელი“ ქართულს ენაზე. წლიური ფასი ჟურნალისა იქნება ორი მანეთი. ჟურნალში დაიბეჭდებიან მარტო ქადაგებანი: ორიგინალური ქართული და რუსულიდან ნათარგმნი“. იმავე წლის ივნისშივე მღვდელი იოილის მეცადინეობით გორის სატუსალოში უფასო სამკითხველო წიგნსაცავი გაიხსნა. ამასთან დაკავშირებით მოძღვარი წერდა: „თუ კი ერთხელ მაინც თავის სიცოცხლეში შესულა ვინმე საპყრობილეში, უნახავს ტუსალების ცხოვრება, მუშტრის თვალთ დაუთვალეობა და ჯეროვანი ყურადღება მიუქცევია, ადვილად წარმოიდგენდა ის მათს არა სანატრელსა და ჭეშმარიტად რომ საბრალო და შესაზარს მდგომარეობას და ვგონებ იქნება თვალ-

თაც-კი უნებლიედ ცრემლები გადმოსცვივოდა. მე, როგორც მღვდელს, და აგრეთვე დირექტორს ამავე სატუსალოს სამზრუნველო კომიტეტისას, მმართველს რასაკვირველია, ვალი, ვალდებული ვარ არა თუ იმისა, რომ მღვდელმოქმედება აღვასრულო, არამედ ისიც, რომ შეძლებისა და გვარად ვებაასო მათ ქრისტიანულ ზნეობრივ საკითხებზე, რასაც შეძლებისდაგვარად ვასრულებ, როდესაც კი ამაზედ დრო და შემთხვევა ნებას მაძლევს. მაგრამ მარტო ჩემი საუბარი არ უშველის მათ, თუ არ მიეცემათ მუდმივი სულიერი საზრდო და ეს კი შესაძლოა მაშინ, როდესაც მივცემთ საკითხავ წიგნებს, როგორც ქრისტიანულ-ზნეობრივ შინაარსისას, ისევე სხვადასხვა სასარგებლო და გამოსადეგ წიგნებს. აი, ასეთმა ზნეობრივმა ვალმა მაიძულა დამეარსებინა უფასო წიგნთსაცავი გორის საპყრობილეში, რომელიც აქამდე არ იყო. პირველ ეტაპზე ჩემი ღარიბი ჯიბიდან შევწირე აღნიშნულ წიგნთსაცავს 14 წიგნი. იმედია მომავალში ამ საქმეს გულშემატკივარიც გამოუჩნდება“. მართლაც, ამ განცხადებიდან ორ კვირაში ვინმე მიხეილ ლელაშვილმა და ერთმა პირმა, რომელმაც არ ისურვა თავისი სახელისა და გვარის გამჟღავნება, სამკითხველოს შეწირეს 21 სახეობის სხვადასხვა წიგნი, 30 ლოცვანი და სხვ.

მღვდელი იოილი 1897 წლის 20 თებერვალს დილმის წმ. მარინეს სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1897 წლის 28 სექტემბერს სოფ. დილომში სამრევლო-საეკლესიო სკოლა გაიხსნა, რომელიც დიდ ბედნიერ და შესანიშნავ დღედ უნდა ჩაითვალოს სოფ. დილომისთვის. ამ სკოლის დაარსების საქმეში დიდი შრომა და ღვაწლი მიუძღვის მღვდ. იოილ გამრეკელს. სკოლის კურთხევა იწება თვით საქართველოს ეგზარქოსმა ვლადიმერმა (ბოგოიავლენსკი). ამ დღეს დილმის შტატის წმ. მარინეს სახ. ტაძარში მწირველნი იყვნენ: რექტორი სემინარიისა არქიმანდრიტი სერაფიმე და მღვდლები: იოილ გამრეკელი და აპოლონ გოდერძიშვილი. მსახურებას ესწრებოდნენ მთავარბუცესი, მღვდ. სოლომონ შოშიაშვილი და მღვდ. მარკოზ ტყემალაძე. წირვის დროს მეტად ტკბილად და სასიამოვნოდ ჰგალობდნენ სემინარიის მოსწავლენი ქართულად. არათუ თვით ეკლესიაში, ეზოშიაც არ ეტეოდა ხალხი, რადგან დიდი საზოგადოება შეკრებილიყო. წირვის დამთავრების შემდეგ ეგზარქოსი, — შემოსილი, ჯვრით ხელში, რომელსაც ახლდნენ ასევე შემოსილნი სასულიერო პირნი, გაემართნენ სკოლის შენობისაკენ, რომელიც მოწყობილი და მომზადებული იყო შუაგულ სოფელში. ამ დღეს აქ ასევე ბრძანდებოდნენ თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურთა წინამძღოლი,

გორის ჩრდილო აღმოსავლეთის ნაწილი. ხედი გორის ციხიდან

თავადი კონსტანტინე ივანეს ძე ბაგრატიონ-მუხრანსკი, თბილისის მაზრის თავადაზნაურთა წინამძღოლი ბ. თუმანოვი, თბილისის გუბერნიის საეკლესიო-სამრევლო სკოლების ზედამხედველი ბ-ნი ტატიშვილი და სხვანი. სკოლის კურთხევის შემდეგ ხალხს სიტყვით მიმართა ეგზარქოსმა, რომლის სიტყვა ქართულ ენაზე იქვე გადათარგმნა მღვდ. იოილმა. დასასრულს მღვდელმა იოილმა თავად მიმართა ეგზარქოსს შემდეგი სიტყვით:

„თქვენო მაღალყოვლადუსამღვდელოესობავ, მწყემსმთავარო! ნება გვიბოძეთ, ჩემის მრევლის მხრით მოგმართოთ სულის სიღრმითგან აღმონათქვამის სიტყვით. ვართ რა სიხარულით აღძრულნი თქვენის მობრძანებისა გამო იმ ჩვენს ეკლესიაში, სადაც ხშირად აღიმალეობა ხოლმე თქვენდა სადღეგრძელოდ ღოცვა-ვედრება წინაშე უფლისა, მობრძანებისა გამო ამ სკოლაშიაც, რომლის კურთხევა ეხლა თქვენ ინებეთ, კეთილკრძალულის გრძნობით გეგებებით და სულით და გულით მოხარულნი, გმადლობთ... იმიტომ, რომ შენ ჩვენს სიმაღლის და ჭეშმარიტების გზაზე გვაყენებ, შენ ავსებ ჩვენს ნაკლულევანებას თვისის უგანათლებულების გამოცდილებით, ბრძნულისა და გონივრულის რჩევით და მამობრივის დარიგებით. ჩვენი დღევანდელი სიხარული აუწერელი და ორკეცია; ორკეცია იმიტომ, რომ შენთან, შენის თანდასწრებით ჩაედგა დღეს

საძირკველი ამ საეკლესიო-სამრევლო სკოლას, რომელიც აქაურ მრევლისათვის შეადგენს ზნეობის დასაწყისს, ურომლისოდაც განათლება, კეთილდღეობა და წარმატებაც არარაობას წარმოადგენს. ჭეშმარიტად რომ დღევანდელი დღე ჩვენთვის შეადგენს დღესასწაულს და ჩვენი სიხარულიც დაუვინყარი დარჩება ხალხის ხსოვნაში“. კურთხევის შემდეგ გაიმართა ტრაპეზი თავად ბაგრატიონ-მუხრანსკის სასახლეში, რომელმაც, თავის მხრივ, სკოლას შესწირა ერთჯერადად ორმოცი თუმანი, ყოველ წლიურად დაუნიშნა ათ-ათი თუმანი და მამულიც დაუთმო მას.

1899 წლის 23 თებერვალს მღვდელ იოილს მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1901 წლის 27 აპრილს დაინიშნა კომიტეტის თავმჯდომარედ და დაევალა ახალი სკოლის აშენება. 1902 წლის 25 იანვარს კი სასწავლო დარგში ნაყოფიერი სამსახურისათვის მადლობა გამოეცხადა. მას მიღებული ჰქონდა რუსეთის იმპერატორ ალექსანდრე III-ის სახ. სამახსოვრო ვერცხლის მედალი.

მღვდელი იოილი გახლდათ საუკეთესო მქადაგებელი და ორატორი. მისი წარმოთქმული ქადაგებები მრავლად იბეჭდებოდა იმჟამინდელ ქართულ სასულიერო თუ საერო პრესაში. იგი ასევე თარგმნიდა რუსულიდან ქართულ ენაზე სხვადასხვა წარმოებს, მათ შორისაა პოლ ბურჟეს მოთხრობა „აღსარება“.

1914 წელს დაიწყო პირველი მსოფლიო ომი და მღვდელი იოილი თავისი სურვილით ფრონტზე წავიდა. 1915 წლის 6 მაისს იგი კავკასიის ფრონტზე, ყარსის ოლქში, სარაყამიშში მდგარი ერთ-ერთი პოლკის კაპელანი გახლდათ. ომიდან დაბრუნებული მოძღვარი თბილისის აისორების წმ. თომა მოციქულის სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1923 წლის 6 ნოემბერს დეკ. იოილი საქართველოს ეკლესიის დროებით მმართველს ურბნელ ეპ. ქრისტეფორეს (ციცქიშვილი) სწერდა:

„რწმუნებული ჩემდამო ტფილისის კვირაცხოვლის წმ. თომას ეკლესია დაკეტა მთავრობამ წარსულ მაისში ამ მიმდინარე წელში, რის გამოც დავრჩი აი, ეს მეექვსე თვე უადგილოდ, მოკლებული ყოველ ცხოვრების სახსარს. მართალია, ორი ვაჟი მყვანდა სამსახურში, მაგრამ ესენიც დღეს უადგილოდ არიან შტატების შემოკლების გამო და ეს იმედიც მომესპო. ვარ დღეს დიდ გაჭირვებულ მდგომარეობაში ამ აუტანელი სიძვირის დროს და ლუკმა-პურის საშოვნელად საშუალება არსაით მომეძებნება. ქაშვეთის ეკლესიაში დროებით მღვდლობის აღმასრულებელმა დეკ. თხინვალელმა, როდესაც თავი დაანება სამსახურს, მოგმართეთ თქვენ სიტყვიერად, რომ ჩემთვის დაგეთმეთ ადგილი, მაგრამ თქვენ ინებეთ მიცემა მღვდელ-მონაზონ ეფრემისათვის. როგორც შევიტყე, დღეს მამა ეფრემი დაბრუნებულია შიომღვიმეში. უმორჩილესად გთხოვთ, თქვენო მეუფებავ, კეთილი ინებოთ, მომცეთ ქაშვეთის ეკლესიაში დროებითი მღვდლის ადგილი. გთხოვთ, იქონიოთ სახეში როგორც ჩემი დიდი ხნის სამსახური, ისე ის გარემოება, რომ მე დღეს არა ვარ მოკლებული უნარს და ხალისს საქმიანობისადმი“. 1923 წლის 19 ნოემბერს ამ წერილზე ეპ. ქრისტეფორემ შემდეგი მინაწერი გააკეთა: „მღვდელ-მონაზონმა ეფრემმა წასვლის წინ თავის მოადგილედ დატოვა დეკ. ცქიტიშვილი. ამიტომ ქაშვეთის სამრევლოს ვთხოვ, აირჩიოს ორიდან ერთი. ადრე მამა იოილს შევთავაზე მთავარანგელოზთა ტაძარი, რაზედაც უარი თქვა“.

1928 წლის 1 სექტემბერს დეკ. იოილი თბილისის ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძარზე მიწერილი, სადაც ჩანს 1929 წლის 1 სექტემბერსაც. 1930 წელს მოხუცებული მოძღვარი პენსიაზე გავიდა. დეკა-

დეკანოზი იოილ გამრეკელი

ნოზი იოილი 1932 წლის 14 აპრილს გარდაიცვალა. დაკრძალეს ვერის სასაფლაოზე. ჰყავდა მეუღლე — ნატალია გრიგოლის ასული (დაბ. 1869წ.) და შვილები: ანა (დაბ. 1881წ.), ალექსანდრა (დაბ. 1884წ.), თამარი (დაბ. 1887წ.), იოანე (დაბ. 1889წ.), ნინო (დაბ. 1892წ.), ირაკლი (დაბ. 1894წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 48030; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 1505, გვ. 80; საქმე 1630; ჟურნალი „მწყემსი“ 1888წ. 11, გვ. 8; 1895წ. 3-4, გვ. 12; გაზ. „ივერია“ 1892წ. 65, გვ. 1-3; 1895წ. 119, გვ. 3-4; 136, გვ. 4; 268, გვ. 3; 1897წ. 228, გვ. 3-4; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1891წ. 5; 1892წ. 7-8; 1897წ. 5; გაზეთი „კომუნისტი“ 1932წ. 89, გვ. 4.

რუბრიკას უძღვება დიაკონი
გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაჟდელი მასალების გამო
საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.
ანგარიში: # GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა:
bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს
საპატრიარქოს პრესცენტრი, ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მოლაშქარი), მარიამ გავუა, ნინო გაგომაშვილი,
თამარ ასათიანი, დიაკონი გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზ-
არაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე;
გაერცელება: ცაოი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;
დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

5 მაისს ჭიათურისა და საჩხერის ეპარქიაში ჩამოაბრძანეს ივერიისა და ანჟურის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ხატები. ეპარქიის შესასვლელში მოეწყო საზეიმო დახვედრა, რომელიც საჩხერის ცენტრში ფეხით მსვლელობით გაგრძელდა და წმ. ნინოს სახ. საკათედრო ტაძარში დასრულდა. ხატების მოგზაურობა, მისი უწმიდესობის საიუბილეო წლის აღნიშვნის ფარგლებში დაიგეგმა და თითქმის ერთი წელია მიმდინარეობს. მლოცველებს საშუალება ექნებათ მთელი კვირის განმავლობაში მოილოცონ წმ. ხატები საჩხერის წმ. ნინოს სახელობის საკათედრო ტაძარში.

10 მაისს საჩხერის წმ. ნინოს სახ. საკათედრო ტაძარში, ჭიათურისა და საჩხერის მიტროპოლიტმა დანიელმა და თიანეთისა და ფშავ-ხევსურეთის ეპისკოპოსმა მიქაელმა ეპარქიის სამღვდელოებასთან ერთად საღმრთო ლიტურგია აღასრულეს. წირვას ესწრებოდნენ წმ. მოციქულ სიმონ კანანელის გზაზე ფეხით მოსიარულე მომლოცველთა ჯგუფის წევრი სასულიერო და საერო პირები. მოგვხსენებათ ტაძარში დაბრძანებული ივერიისა და ანჟურის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ხატები.

ამავე დღეს, წირვის შემდეგ პოლკოვნიკ ბესიკ ქუთათელაძის სახელობის საჩხერის სამთო მომზადების სკოლაში აშენებულ ტაძარში, რომელიც მთავარანგელოზ მიქაელისა და უბორცო ძალთა სახელობისაა, ჯვარი აღიმართა. ცერემონიალს სამღვდელოებასა და სამთო მომზადების სკოლის პირად შემადგენლობასთან ერთად თავდაცვის მინისტრის მოადგილე ბატონი ნუკრი გელაშვილი ესწრებოდა.

ჭიათურისა და საჩხერის ეპარქიის პრესცენტრი

ისტორიის ფურცელი

არქიმანდრიტი ონოფრე (მაჭუტაძე)

XVII ს-ის შუა წლები — 1732/1733

არქიმანდრიტი ონოფრე, ერისკაცობაში — ოთარ მაჭუტაძე XVII ს-ის შუა წლებში გურიის სამთავროში დაიბადა. იგი XVII-XVIII ს-ის გარეჯელ მოღვაწეთა შორის გამოჩენილი ფიგურაა. მას გარეჯის მეორედ აღმშენებელს უწოდებენ. სამწუხაროდ, ამ გამოჩენილი მამულიშვილის შესახებ ბიოგრაფიული ცნობები ძალზე მცირეა. უცნობია მისი მშობლების ვინაობა და ონოფრეს დაბადების თარიღი. ვიცით მხოლოდ, რომ XVII ს-ის 70-იანი წლების დასაწყისში გურული აზნაურები: ჯუმათელი ეპისკოპოსი მაქსიმე და მისი ძმა ოთარი მზითვეში მოჰყვნენ გურიის მთავრის, ქაიხოსრო I გურიელის ასულ თუთას (გარდ. 16785.), როცა ვახტანგ V-ის ვაჟმა ლევან ბატონიშვილმა ცოლად

შეირთო იგი. ძმები მაჭუტაძეები თუთა გურიელის ამაღლაში ირიცხებოდნენ. მაქსიმე მაჭუტაძე ქართლში გადმოსვლის შემდეგ 1688-1701 წლებში ბოლნისის კათედრას განაგებდა და ჯუმათელის ტიტულსაც ინარჩუნებდა, თუმცა მისი ჯუმათელობა ფიქტიური იყო (პ. კარბელაშვილი, „იერარქია საქართველოს ეკლესიისა“, ქ. თბილისი 19005., გვ. 130; თ. ქართველიშვილი „გურიის საეპისკოპოსოები“ ქ. თბილისი 20065., გვ. 35-36).

1683 წელს დათარიღებულ წყალობის სიგელში ლევან ბატონიშვილი ოთარ მაჭუტაძეს „ერთგულ ყმას“ უწოდებს და თანახმად მისი თხოვნისა, სოფ. „სამწევრისის მესთვლეობას“ აძლევს, ე. ი. საბეგარო

ყურძნის ამკრეფად ნიშნავს (თ. ჟორდანიძე „ქრონიკები“ ტ. II, ქ. ტფილისი, 1897წ., გვ. 498).

1683-1690 წლებში ოთარი დავით გარეჯის მონასტერში მივიდა და ონოფრეს სახელით ბერად აღიკვეცა. აქვე, მოკლედ თვალი გადავაგლოთ გარეჯის მონასტრის ვითარებას. 1615 წლის აღდგომას, ქართლ-კახეთში შაჰ-აბას I-ის შემოსევის დროს, გარეჯის უდაბნოში 6 000 ბერი აწამეს და იქიდან მოყოლებული უდაბნო წელში ველარ გაიმართა. მართალია, კახეთის მეფე არჩილ II-მ (1664-1675წწ.) განაახლა დავით გარეჯის და იოანე ნათლისმცემლის უდაბნოები, მაგრამ ბერმონაზვნობამ ფეხი ვერ მოიკიდა. ამიტომ 1690 წლის 12 მარტს საეკლესიო კრებამ ონოფრე მაჭუტაძე დავით გარეჯის მონასტრის წინამძღვრად დაადგინა. ამასთან დაკავშირებით კათოლიკოსი იოანე (დიასამიძე), ალავერდელი ნიკოლოზი და წინონმინდელი არსენი წერენ: „გავარიგეთ უდაბნო გარეჯისა. არჩილ მეფემ აღადგინაო გარეჯას მოღვაწეობა, მაგრამ ისევ მოიშალაო. ახლა ერეკლე მეფის ბრძანებით ონოფრე მაჭუტაძე წინამძღვრად დავაყენეთო და კრებულნი დავადგინეთო“. ამ სიგელს ასევე ხელს აწერენ თბილელი დომენტი, რუსთველი ნიკოლოზი და მთავარეპისკოპოსი ქრისტეფორე (პ. კარბელაშვილი, „იერარქია საქართველოს ეკლესიისა“, ქ. თბილისი 1900წ., გვ. 129; თ. ჟორდანიძე, „ქართლ-კახეთის საეკლესიო საბუთები“, ქ. ფოთი, 1903წ., გვ. 10).

ახლადდადგენილმა წინამძღვარმა ენერგიულად დაიწყო შრომა სამონასტრო ცხოვრების აღორძინებისათვის, რისთვისაც, როგორც ზევით აღვნიშნეთ დავით გარეჯის უდაბნოს „მეორე აღმშენებელი“ უწოდეს. იმდროინდელი ოსმალთა-ყიზილბაშობა საფრთხეს უქმნიდა, უპირველეს ყოვლისა, ეკლესია-მონასტრებს. სწორედ ამ პირობებში შეუდგა ონოფრე დავით გარეჯის სამონასტრო ცხოვრების აღორძინების საქმეს. მან ყოველგვარ საქმის ვითარებას სწორად აულო ალლო და თავისი ორგანიზატორული ნიჭით დავით გარეჯის უდაბნო მალე ერთ-ერთ მონინავე სამონასტრო ცენტრად აქცია. გ. ჩუბინიშვილის თქმით, „он сразу же энергично принялся за организацию всей монастырской жизни, за урегулирование имущественного положения монастыря и обеспечение монастырской безопасности, вместе с этим он привлек и очень многочисленную братию“. პირველ რიგში საჭირო იყო სამეურნეო შემოსავლების გადიდებით სამონასტრო დოვლათის დაგროვება. უიმისოდ ონოფრე მეუდაბნოეთა კრებულს ვერ გაზრდიდა და ვერც აღმშენებლობით საქმიანობას დაიწყებდა. მან კარგად გამოიყენა შექმნილი პოლიტიკური ვითარება. ქართლ-კახეთის მმართველთა განაახლებინა და ხელახლა დაამტკიცებინა ყველა ის პრივილეგიები, რომლებითაც ადრე სარგებლობდა დავით გარეჯის მონასტერი. 1690 წელსვე ქართლის მეფე ერეკლე I-ს ჯამაგირი და წლიური გამოსაღები ულუფა გააზრდევინა და დაიბრუნა ძველი სამონასტრო მამულები, რომელნიც „ქვეყნის ოხრობასა და უბატონობაში“ კახელ თავადებს მიესაკუთრები-

ქართლის მეფე ერეკლე I

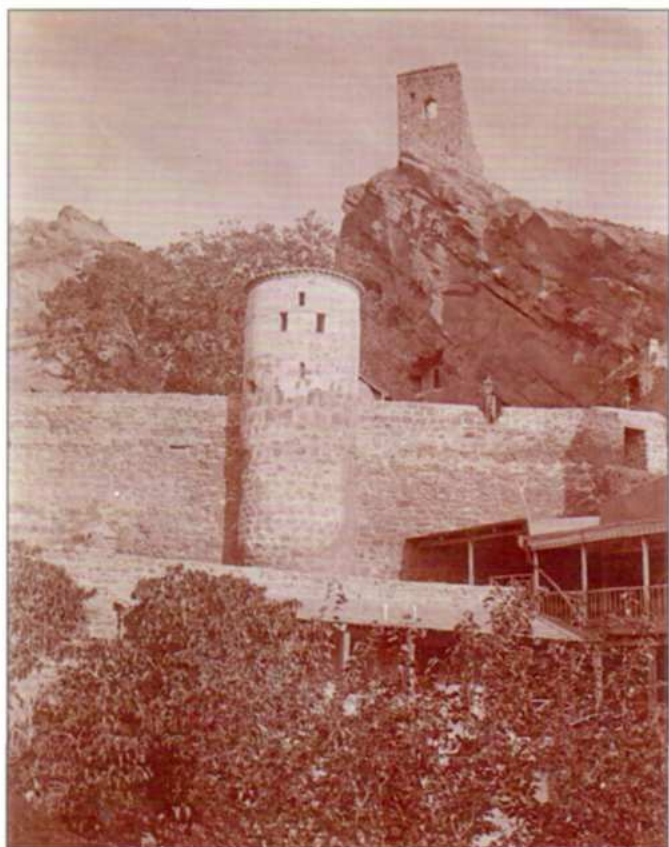
ნათ (ივ. ლოლაშვილი, „სულხან-საბა ორბელიანის მოღვაწეობიდან“, ქ. თბილისი 1959წ., გვ. 30-31). 1696 წელს ქართლის მეფე ერეკლე I უახლებს ჯამაგირს — ცხრა თუმანს — გარეჯის ბერებსა და წინამძღვარ ონოფრეს და ხუთ ლიტრა სანთელს აძლევს მონასტერს სამეფო კარიდან, ხოლო 1699 წელს უნიშნავს „წლითი-წლად“ ქართლის შემოსავლებიდან ას კოდს პურს, ათ საპალნე ღვინოს, ას ლიტრა ბრინჯს, ას ჩარექს ერბოს, ას ლიტრა ყველს, ას ლიტრა მარილს და სხვ. (თ. ჟორდანიძე „ქრონიკები“ ტ. II, ქ. ტფილისი, 1897წ., გვ. 516; გვ. 518).

ამის შემდგომ იგი შეუდგა სამონასტრო მიწების დაბრუნებას და მათზე სამონასტრო ყმების დასახლებას. ონოფრეს მზრუნველი ხელი დაეტყო მონასტრის შინა ცხოვრების ორგანიზაციულ მხარესაც. პირველ რიგში აღსანიშნავია, რომ მისი მეცადინეობით გარეჯაში ძალიან გაიზარდა ბერმონაზვნების რიცხვი. აღმავლობასთან ერთად იყო ტრაგიკული მოვლენებიც. სწორედ ონოფრეს წინამძღვრობის დროს დაარბიეს ლეკებმა გარეჯის მონასტერი და დახოცეს ბერები. ეს მოხდა დაახლოებით 1699-1700 წლებში. ამ თავდასხმის დროს თავად წინამძღვარი მონასტერში არ იმყოფებოდა, იგი ქალაქში იყო წასული საქმეებზე. ლეკები ღამით შეპარულან ლავრაში და იქ მყოფნი მძინარენი დაუხოცავთ, გაუძარცვავთ იქაურობა და დიდძალი სიმდიდრე გაუტაციათ. უდაბნოში დაბრუნებულმა ონოფრემ დაიტირა ახალმონაშენი: მღვდელ-მონაზონი შიო, ბერები: დავითი, გაბრიელი,

პავლე და გაბრიელი. საქართველოს ეკლესიამ ისინი წმიდათა დასში შერაცხა და ხსენების დღედ 1 ივნისი (ძვ. სტილით) დაანესა (მ. საბინინი „საქართველოს სამოთხე“, ქ. პეტერბურგი, 1882წ., გვ. 162).

ლექთა შემოსევამ ძლიერ დააფიქრა მეუდაბნო-ენი და განსაკუთრებით კი მისი წინამძღვარი. ამის შემდეგ მის უპირველეს საზრუნავად გადაიქცა მონასტრების შემოზღუდვა ქვიტკირის გალავნებით და საერთოდ, თავდაცვითი საშუალებების გაძლიერება-გამაგრება. მშენებლობათა მთელი ეს კომპლექსი მოითხოვდა დიდ ენერგიას, ორგანიზატორულ ნიჭსა და ეკონომიკურ სახსრებს. ამ საქმეშიც დიდი ნიჭი გამოიჩინა მამა ონოფრემ. ბერთუბნის ეკლესიის წარწერიდან ირკვევა, რომ ქვის მჭრელებს ონოფრესთან დავითის ლავრის გალავნის აშენებაზე შვიდი წელი უმუშავიათ. დავით გარეჯის მონასტრის შემოშენების ცეცხლი რომ დაამთავრა, ონოფრე მაშინვე შეუდგა ნათლისმცემლისა და დოდოს მონასტრების ზღუდეთა შემოვლებას. ასე რომ, 7-8 წლის შემდეგ დავით გარეჯის სამივე მონასტერი მტერთაგან შეუვალ ციხე-სიმაგრედ გადაიქცა. ნელ-ნელა მონასტერი ისე გაძლიერდა, რომ თავისუფლად შეეძლო უკვე თავისი შემოსავლებით დაეწყო მშენებლობებიც. რა თქმა უნდა, იყო შეწირულებანიც. მართლაც, ერთი ათეული წლის შემდეგ ბერმონაზონთა და მათი ენერგიული წინამძღვრის წყალობით აშენდა: „უდაბნოსა შინა საყდარი წმ. იოანე მახარებლისა და ახალი სენაკები მონასტრის ძმათათვის, კლდეში ნაკვეთი კელიები, გალავანი და კოშკები, ტაძარში დაიდგა ახალი კანკელი ლამაზად მოხატული. საგარეჯოში — მონასტრის მამულზე აშენდა პეტრე-პავლეს ეკლესია, რომელიც შეიმკო ახალი ხატებით, ჯვრებით, წიგნებითა და შესამოსლებით“. მან მოიწვია ქვის მჭრელები, მეჩუქურთმეები, ხუროები, მხატვრები, ხატის მომჭედავები და მათი მეშვეობით მოაჩუქურთმა, მოხატა და სამონასტრო ინვენტარით შეამკო როგორც ახლადაშენებული, ისე ძველი ეკლესია-მონასტრები. XVIII ს-ის დასაწყისში ბერმონაზონთა საკრებულო იმდენად დიდ სამონასტრო ერთეულად ქცეულა, რომ საჭირო გახდა მათი გადანაწილება სხვა მონასტრებში. ამიტომ კრებული სამ სამონასტრო ერთეულად გაიყო და ყველას ცალცალკე წინამძღვარი დაენიშნა. დავით გარეჯის ლავრაში დარჩა არქიმანდრიტი ონოფრე, გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემელში გაიგზავნა არქიმანდრიტი ხარიტონი, ხოლო დოდოს მონასტერში — არქიმანდრიტი ზაქარია. 1704 წელს ეს სამივე წინამძღვარი ერეკლე I-ს პირობის წიგნს აძლევს, რომელსაც ხელს აწერენ: „მონა ღვთისა დავით გარეჯის მატუტადე ონოფრე, ზაქარია და ხარიტონი“ (ივ. ლოლაშვილი, „სულხან-საბა ორბელიანის მოღვაწეობიდან“, ქ. თბილისი 1959წ., გვ. 36-38; ბ. ლომინაძე „ქართული ფეოდალური ურთიერთობის ისტორიიდან (სენიორები)“ ქ. თბილისი 1966წ. გვ. 24).

არქიმანდრიტი ონოფრე მოხსენიებულია კახეთის მეფე დავით II (იმამყული-ხანის) აკურის შეწირულობის განახლების 1708 წლის სიგელში, როდესაც

დავით გარეჯის მონასტრის გოდოლაგი და კოშკები

მეფისაგან მოითხოვა, კვლავ დაემტკიცებინათ დავითის ლავრისათვის სოფელი აკურა (თ. ჟორდანიას „ქრონიკები“ ტ. III, ქ. თბილისი, 1967წ., გვ. 598).

იგი ასევე იხსენიება 1712 წლის 9 მაისს შედგენილ განჩინებაში დოდოელთა და მგალობელთა მამულების საქმეზე, სადაც ხელს აწერდა ნინოწმინდელ ეპ. იოსებთან ერთად („ქართული სამართლის ძეგლები“ ტ. IV, სასამართლო განჩინებანი (XVI—XVIII სს.), ტექსტები გამოსცა, შენიშვნები და საძიებლები დაურთო პროფ. ი. დოლიძემ, ქ. თბ. 1972წ., გვ. 243-244).

ონოფრე დიდ ყურადღებას უთმობდა მონასტერში კულტურულ-საგანმანათლებლო მუშაობას. მან არა მარტო სამონასტრო მეურნეობა გამოაცოცხლა და მოაღონიერა, არამედ ხელი შეუწყო მნიშვნელოვანი საქმიანობის გაშლა-გაფართოებას და მას გარკვეული ორიენტაციაც კი მისცა. სწორედ მისი წინამძღვრობის პერიოდში მომრავლდნენ გარეჯის მონასტერში მწერლები და მქადაგებლები, კალიგრაფები და ბიბლიოფილები. არსებითად სწორედ ამ პერიოდში იქცა გარეჯა ქართული მწერლობის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს კერად. ონოფრე მატუტადის დროისათვის ქართულ აგიოგრაფიას მრავალსაუკუნოვანი ისტორია ჰქონდა. ქართულ ენაზე არსებობდა მრავალი თხზულება, რომელშიც ეროვნულ წმინდანთა ცხოვრება-წამება იყო აღწერილი. იზრდებოდა რა ქართველთა ეროვნული თვითშეგნების გრძნობა, მეტი ძალით იწყებოდა ეროვნულ წმინდანთა გამოვლენა, მათი ღვაწლის დაფასება, წარმოჩენა, პოპულარიზაცია. ქართული აგიოგრაფიის ზრდა-განვითარებამ

განაპირობა ორიგინალური აგიოგრაფიული კრებულის შედგენა-დამუშავება. XVII ს-ის მიწურულს ასეთი კრებულიც შეიქმნა. ესაა ხელნაწერი A-160, რომელიც 1699 წელს ონოფრე მაჭუტაძის დაკვეთით გადაწერა შიო გარეჯელმა. კრებულში წარმოდგენილია წინოს ცხოვრება, სვეტიცხოვლის საკითხავი, დავითის, იოანესა და შიოს ცხოვრებანი და სხვ. აღნიშნული კრებულის გადამწერი შიო მღვდელ-მონაზონი გვაუწყებს, რომ ხელნაწერი აღინერა ონოფრე მაჭუტაძის „ნებითა და ბრძანებითა“. ცალკე უნდა აღინიშნოს ის დიდი დამსახურება, რომელიც ონოფრე მაჭუტაძეს მიუძღვის გარეჯის წიგნის ფონდის გაზრდის, გაფართოებისა და დაცვის საქმეში. იგი გულისყურით ეკიდებოდა მონასტრის ბიბლიოთეკის გაზრდას.

მისი უშუალო მონაწილეობით საკუთრივ გარეჯაში ხელნაწერი და სტამბურად გამოცემული სხვადასხვა დასახელების 76 ტომი იყო თავმოყრილი. თითოეული ტომი კი თავის მხრივ რამდენიმე წიგნისაგან შედგებოდა. ეს წიგნები გახდა საფუძველი გარეჯის ლიტერატურული სკოლის წარმატებული საქმიანობისა. ბიბლიოთეკის წიგნად ფონდში, გარდა ყოველდღიურად სახმარი საღვთისმსახურო წიგნებისა, თავმოყრილი იყო აგიოგრაფია, საღვთისმეტყველო და ეგზეგეტიკური ლიტერატურა. მონასტრის ბერებს საჭიროების შემთხვევაში შეეძლოთ თავისუფლად გაეტანათ ბიბლიოთეკიდან სენაკებში წიგნები. მართალია, თავად ონოფრე მაჭუტაძე ლიტერატურულ საქმიანობას არ ეწეოდა, მაგრამ ფაქტობრივად მან შეამზადა ნიადაგი დავით გარეჯაში ლიტერატურული საქმიანობის ასაღორძინებლად და ამიტომ სამართლიანად ითვლება გარეჯის ლიტერატურული სკოლის ფუძემდებლად (მენაბდე ლ. „ძველი ქართული მწერლობის კერები“ ქ. თბ. 1962წ. გვ. 299-300).

ონოფრე მაჭუტაძე ქართლ-კახეთის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში აქტიურად იყო ჩაბმული. იმ დროის ყველაზე პროგრესულ ქართველთა გვერდით იგი დაუღალავად იბრძოდა ტყვეთა სყიდვის წინააღმდეგ. იგი ხშირად საკუთარი სახსრებით გამოიხსნიდა ტყვეებს და ასახლებდა მონასტრის მიწაზე. ონოფრეს დავალებით დავით გარეჯის ბერი ბესარიონ ორბელიშვილი, მომავალი ქართლის კათალიკოსი, პირა-

დავით გარეჯის ლავრის ხაღი

დად გაიგზავნა გურიელთან ტყვეთა გაუსყიდველობაზე პირობის მისაღებად (მ. ქავთარია, „ბესარიონ ორბელიშვილის ცხოვრება და შემოქმედება“, ხელნაწერთა ინსტიტუტის მოამბე #1, 1959წ.).

ონოფრე მაჭუტაძე ქართლის და კახეთის ეპისკოპოსებთან ერთად მონაწილეობდა ვახტანგ VI-ისა და დავით იმამყული-ხანის ლეკთა წინააღმდეგ ერთობლივ სამხედრო კამპანიის შემზადებაში. ცნობილია, რომ გარკვეული პერიოდში ქართლ-კახეთის მეფეთა შორის უთანხმოება გაჩნდა. ნდობის აღსადგენად იმამყული-ხანმა კახეთის ეპისკოპოსებს სთხოვა დახმარება, რომლებმაც, თავის მხრივ, ონოფრე მაჭუტაძე აირჩიეს მეფეებს შორის შუამავლად და ერთობის ფიცის თავდებად. ეს ფაქტი, რასაკვირველია, ონოფრეს მაღალ ავტორიტეტსა და გავლენაზე მეტყველებს (მ. ქავთარია, „დავით გარეჯის ლიტერატურული სკოლა“, ქ. თბილისი 1965წ.).

არქიმანდრიტი ონოფრე საეკლესიო საბუთებში უკანასკნელად 1729 წელს იხსენიება. ხელნაწერთა ინსტიტუტში დაცულია 1733 წლით დათარიღებული საბუთი, რომელშიც ონოფრე გარდაცვლილად არის მოხსენებული, თუმცა, მკვლევარი ბ. ლომინაძე თვლის, რომ იგი შედარებით გვიან, დაახლოებით 1736 წელს გარდაიცვალა (ბ. ლომინაძე „ქართული ფეოდალური ურთიერთობის ისტორიიდან (სენიორები)“ ქ. თბილისი 1966წ. გვ. 150).

დიაკვანი
გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქვნილი მასალების გამო

საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.
ანგარიში: # GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა:
bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს
საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავაძე. თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მოლაშქილი), მარიამ ვაგუა, ნინო გაგომაშვილი,
თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზ-
არაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე;
გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;
დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ლისუფლება, ანგარიშის ავტორთა აზრით, „სისტემატურად, ხანგრძლივად და აშკარად არღვევს რელიგიურ თავისუფლებას“ ან არ ამახვილებს ყურადღებას ამგვარ დარღვევებზე.

ანგარიშში ასეთ ქვეყნებს მიეკუთვნება 16 ქვეყანა: ბირმა, ჩინეთი, ერიტრია, ირანი, ჩრდილოეთ კორეა, საუდის არაბეთის სამეფო, სუდანი, ტაჯიკეთი, თურქმენეთი, უზბეკეთი და ცენტრალური აფრიკის რესპუბლიკა, ნიგერია, პაკისტანი, სირია, ვიეტნამი, ასევე — რუსეთი.

ანგარიშში მოცემულია მეორე კატეგორიის ქვეყნებიც, რომლებშიც ზემოთ ჩამოთვლილი სამიდან („სისტემატური, ხანგრძლივი და აშკარა“) ერთი ან ორი დარღვევა მაინც ფიქსირდება. მათ შორისაა 12 ქვეყანა: ავღანეთი, აზერბაიჯანი, ბაჰრეინი, კუბა, ეგვიპტე, ინდოეთი, ინდონეზია, ერაყი, ყაზახეთი, ლაოსი, მალაიზია და თურქეთი.

კვიპროსს მიეძღვნა საუკუნის მოზაიკა დაუბრუნდა

კვიპროსს ოთხი ათეული წლის წინ მოპარული საეკლესიო ხელოვნების უიშვიათესი ძეგლი დაუბრუნდა. მოზაიკა წმინდა ანდრია პირველწოდებულის გამოსახულებით მეექვსე საუკუნეს მიეკუთვნება და 1970 წელს ჩრდილოეთ კვიპროსზე გაძარცვული ეკლესიიდან მოიპარეს.

კვიპროსის მართლმადიდებელი ეკლესიის მთავარეპისკოპოსმა ქრიზოსტომოს II-მ განაცხადა, რომ განსაკუთრებული მხატვრული ღირებულების იშვიათი მოზაიკა ამიერიდან იქცევა სიმბოლოდ კვიპროსის „მოპარული მემკვიდრეობისა“. კვიპროსზე დაბრუნებული მოზაიკა წარ-

მოადგენს ბიზანტიური საეკლესიო ხელოვნების უიშვიათეს ნიმუშს, რომელმაც უამრავი რთული ეპოქა გამოიარა, გადაიტანა ხატმებრძოლობის პერიოდი, როცა VIII-IX საუკუნეებში ბევრი მართლმადიდებლური ხატი, ფრესკა და მოზაიკა განადგურეს ერეტიკოსებმა.

ეს მოზაიკა ღვთისმშობლის ეკლესიიდან, კუნძულის ორად გაყოფის შემდეგ, 1974 წელს სხვა მოზაიკებთან ერთად მოიპარეს.

1998 წელს ამ მოზაიკისა და კვიპროსის სხვა ტაძრებიდან ნაქურდალი ნივთების გაყიდვისთვის თურქი არტდელერი დააპატიმრეს. ამჟამად ამ ტაძრის მოზაიკის უმეტესი ნაწილი კვიპროსზეა დაბრუნებული, გარდა მოციქულ ლუკას გამოსახულებისა.

2014 წელს წარმოშობით კვიპროსელ, ლონდონში მცხოვრებ ხელოვნებამცოდნე მარიამ პაფიტის არტდელერმა ობიექტის წარმომავლობის დადგენა სთხოვა. მაშინ მოვაჭრეს აცნობეს, რომ მოზაიკა ანდრია პირველწოდებულის გამოსახულებით ეკუთვნოდა კვიპროსის მართლმადიდებელ ეკლესიას. გამყიდველი დათანხმა მის დაბრუნებას, მაგრამ იმ პირობით, რომ მისი ხარჯები დაიფარებოდა.

ორი კვიპროსელი ბიზნესმენის დახმარებით ხატი გამოისყიდეს. სამივე მათგანი, მეცნიერიც და ბიზნესმენებიც, 23 აპრილს კვიპროსის მართლმადიდებელმა ეკლესიამ წმინდა პავლეს მედლით დააჯილდოვა.

მომზადა

თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

მეფის კარის მოძღვარი მღვდელი ონისიმე და მისი ვაჟი, დეკანოზი ეგნატე იოსელიანი

საქართველოს ეკლესიის ისტორიაში იყვნენ ისეთი სასულიერო პირები, რომელთა წინაპრები საუკუნეების განმავლობაში ერთგულად და თავდადებით ემსახურებოდნენ დედაეკლესიას. ერთ-ერთი ასეთი ოჯახი გახლდათ ქ. თბილისისა და სოფ. მარტყოფში მცხოვრები აზნაური იოსელიანები, რომელთა გვარიდან რამდენიმე ღირსეული სასულიერო პირი, სამხედრო მოღვაწე და მეცნიერი აღიზარდა ქართული ეკლესიის წიაღში. მათ თავიანთი მსახურებითა და მოღვაწეობით მნიშვნელოვანი ადგილი დაიჭირეს ქართულ საეკლესიო ისტორიასა და საზოგადო ცხოვრებაში.

გამოჩენილი ქართველი ისტორიკოსი, ღვთისმეტყველი, მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე პლატონ იოსელიანი თავის თავს წარმოშობით მარტყოფელად თვლიდა. მისივე თქმით, მისი პაპა, აზნაური იესე იოსელიანი მარტყოფში XVIII ს-ის 20-იან წლებ-

ში გადმოსახლებულა იმერეთის სამეფოდან. პროფ. ავთ. იოსელიანის ცნობით იესე (სესია) იოსელიანი ყოფილა ბანძის 1658 წლის ომის გმირის, ეზია იოსელიანის შვილიშვილი. ამ ბრძოლაში გამოჩენილი მამაცობისათვის უბოძებია იმერეთის მეფე ალექსან-

დრე III-ს (1639-1660) ეზიასთეის წყალტუბოს ახლოს მდებარე სოფ. გვიშტიბი — თავისი შემოგარენით, რაც დასტურდება წყალობის სიგელით. შემდგომში უკვე აღმოსავლეთ საქართველოში გადმოსულ იესე (სესია) იოსელიანს კახეთის მეფე თეიმურაზ II-ს უბოძებია კარგი მამული ვენახით, რომელსაც დიდი ხნის განმავლობაში მარტყოფელები „სესიაურს“ ანუ იესეს ნაქონს უწოდებდნენ. იესე გვერდში ედგა თეიმურაზ II-ს თურქებთან ბრძოლაში და დიდად ისახელა თავი. საბუთებიდან არ ჩანს, თუ რამდენი შვილი ჰყავდა იესე იოსელიანს, ცნობილია მხოლოდ მისი ერთი ვაჟი — ქრისტეფორე, რომლის ღირსეული მემკვიდრეები იყვნენ მღვდელი ონისიმე, დეკანოზი ეგნატე, დეკანოზი პროკლე და მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე პლატონ იოსელიანი.

1722 წელს მარტყოფში დასახლებულ იოსელიანებს, როგორც ჩანს, აზნაურობის დამადასტურებელი სიგელი არ გააჩნდათ და ქართველი მეფეების პერიოდში ეს მათთვის არც არავის მოუთხოვია. მხოლოდ XIX ს-ის დასაწყისში, რუსული მმართველობის დამყარების ჟამს დასჭირდათ მათ დაკარგული სიგელის აღდგენა, რაც იმერეთის მეფე სოლომონ II-ს დროს, 1804 წელს მოხდა. მანამდე იესეს შთამომავლებს, როგორც წესი, მარტყოფელობით სახელდებდნენ: ქრისტეფორე მარტყოფელი, ონისიმე მარტყოფელი და ეგნატე მარტყოფელი. მსგავსი შემთხვევები ხშირად ხდებოდა იმჟამინდელ საქართველოში. შემდგომში ონისიმე და ეგნატე იოსელიანებს დიდი ზრუნვა დასჭირდათ, რომ დაებრუნებინათ თავიანთი გვარი. იოანე ბატონიშვილი მის შესახებ წერდა: „ეგნატი, მღვდელი კარის ეკლესიის წმიდის გიორგისა, ონისიმეს ძე მარტყოფელისა, ან იოსელიანად გვარ-მიღებულისა“.

მღვდელი ონისიმე ქრისტეფორეს ძე იოსელიანი 1739 წელს დაიბადა. იგი იყო კარის მოძღვარი ორი უკანასკნელი ქართველი მეფისა (ერეკლე II-ისა და გიორგი XII-ისა). მისი შვილიშვილი პლატონ იოსელიანი თავის პაპაზე წერდა: „ონისიმე იოსელიანი (საყვარელი მეფის გიორგისა) იოსებ კათოლიკოსისაგან ნაკურთხი. მამამისი გადმოვიდა იმერეთით წყალტუბოთგან. ორნი ძმანი მისნი დაიხოცნენ ქარის ომში“. ონისიმეს განათლება მიუღია მარტყოფის წმ. ანტონის სავანეში, რომელიც 1752 წელს ლეკთა განუწყვეტელი თავდასხმების შემდეგ დახურულა. მონასტრის სკოლაში ამ დროს 35 ბავშვი სწავლობდა. დაახლოებით, 1762 წელს, კათოლიკოსმა იოსებმა (ჯანდიერი) მას მღვდლად დაასხა ხელი და თბილისის წმ. გიორგის სახ. კარის ეკლესიაში განამწესა, სადაც ის დაუახლოვდა სამეფო კარს, რის გამოც იოსელიანები XVIII ს-ის II ნახ. და XIX ს-ის დამდეგს საქართველოს ისტორიულ მოვლენათა შუაგულში ტრიალებდნენ.

მეწარლე ზაქარია იოსელიანი

მიუხედავად იმისა, რომ კარგად სწყალობდნენ ქართლ-კახეთის მეფეები, თეიმურაზ II-ის გარდაცვალების შემდეგ საქართველოში დაბრუნებულ კათოლიკოს ანტონ II-სა და მღვდელ ონისიმე იოსელიანს შორის ურთიერთობა დაიძაბა. ამასთან დაკავშირებით პლ. იოსელიანი წერდა: „კათოლიკოსსა ანტონის უნებდა, რათა მიჰყიდოს მან მამული თვისი და ვენახი მარტყოფს „სესიაური“ სხვადა. უარისათვის გადააყენა მღვდელობიდან“. საქართველოს ხელნაწერთა ინსტიტუტში დაცულია ერთი სიგელი, რომელიც XIX ს-ის დამდეგს მღვდელმა ონისიმემ რუსეთის იმპერატორ ალექსანდრე I-ის მისწერა: „მონყალეო ხელმწიფევ! წელსა 1777 განსვენებულმა საქართველოს კათოლიკოსმა ანტონიმ შუამავლობითა ანმყოს საქართველოს უწმინდესისა პატრიარქისა მეფის ძის ანტონისათავე ძალად ჩემს ნებას გარეთ გამასყიდვინა მარტყოფს მყოფი ჩემი მამული ნავენახობი მიწა ინაურს მემკვიდრეს კაცს გოგილაშვილს იოზაზედ და მე მაშინ არ მქონდა სურვილი გასყიდვისა და ამაზედ ოთხჯერ და ხუთჯერ უარი ვთქვი და აქამდე მოაწია ჩემმა საქმემ, რომ უწმინდესმა კათოლიკოსმა კიდეც დამტუქსა. და დანერილი ორი სიგელიცა დავხიე. და ამისათვის გამიწყრა და მანამ მესამე სიგელზე ხელი არ მომანერინეს, აღარ მანირვინა. და როდესაც ხელი მომანერინეს, მაშინ ნება მომცა წირვისა. მაგრამ მაინც ფასი რომ მომიტანეს, არ მივიღე და ძალად შემომიყარეს“.

საეკლესიო წყაროებში ზუსტად არ ჩანს, როდის დაუბრუნეს მღვდელ ონისიმეს წირვის უფლება,

მაგრამ ეს მალევე უნდა მომხდარიყო, რადგან შემდგომში მას კვლავ ვხვდებით მოქმედ მღვდელმსახურად. იგი ხშირად თან ახლდა უფლისწულ გიორგის და უსრულებდა მას საეკლესიო ნესებს. 1800 წლის 22 დეკემბერს, უკვე სიკვდილის სარეცელზე მყოფმა სწეულმა შეფემ იწება, რათა აღუსრულონ მას ზეთის კურთხევის საიდუმლო. ამისთვის შეიკრიბნენ სასახლეში კათოლიკოსი ანტონ II (ბაგრატიონი), მროველი მთავარეპისკოპოსი იუსტინე (მალალაშვილი), ბოდბელი მიტროპოლიტი იოანე (მაყაშვილი), რუსთველი მთავარეპისკოპოსი სტეფანე (ჯორჯაძე), თბილელი მიტროპოლიტი არსენი (ბაგრატიონი-ნაიბიძე), არქიმანდრიტი და მოძღვარი მეფისა ექვთიმე (მჭედლიშვილი) და მღვდელი სასახლისა ონისიმე იოსელიანი. როგორც ვხვდებით, მღვდელი ონისიმე მეფის გვერდითა მის უკანასკნელ წუთებამდე.

როგორც ჩანს, შემდგომში იოსელიანებმა დაიბრუნეს სადავოდ ქცეული ნახევარი დღიური შინა და მთლიანად შეინარჩუნეს მარტყოფში კუთვნილი მამული და ყმა გლეხები. გარდა ამისა, 1805 წელს რუსეთის იმპერატორმა ალექსანდრე I-მა მღვდელ ონისიმეს საქართველოს მთავარმართებელ პ. ციციანოვის წარდგინებით წელიწადში 200 მან. პენსია დაუნიშნა. მღვდ. ონისიმე 1816 წელს გარდაიცვალა. დასაფლავებულია მამა დავითის ტაძრის ეზოში. მას ექვსი შვილი ჰყავდა: ეფემია (დაბ. 1764წ.), დეკანოზი ეგნატე (1766-1843წ.), თეონა (დაბ. 1771წ.), თინათინი (დაბ. 1772წ.), ზაქარია (1777-1866წ., გენერალ-მაიორი, ბოროდინოს ბრძოლის გმირი) და სოფრომი (დაბ. 1785წ.).

დეკანოზი ეგნატე ონისიმეს ძე იოსელიანი 1766 წელს დაიბადა. 1830 წელს შედგენილ მის ნამსახურებათა წიგნში ვკითხულობთ: „სიყრმითგან ისწავლა ქართული საეკლესიო და სამოქალაქო წერილთა კითხვა და წერა კარის ეკლესიის მღვდელ დავით ჩუბინიძესთან, და მერმე განსვენებული გიორგი მეფის ძეობასა შინა მიუციეს ესე ეგნატე არმანთა სარწმუნოების მღვდელისათვის ტფილისსა შინა, და უსწავლიეს არმანთა ენისა წიგნი და წერა, ღრამატიკისა და მათისა ფილოსოფიისა მოსმენითა, და მერე მოუსმენიეს ქართულსა ენასა ზედა ღრამატიკა, რიტორიკა და ფილოსოფია ძველი და ახალი ტფილისსა შინა ფრიად განსწავლულისა თავად მზეჭაბუკ ორბელიანსა თანა; და ეგრეთვე იცის კატეხიზმო. და მოუსმენიეს ღვთისმეტყველება მასთანვე და იცის თათრული ენა. გალობა არა იცის“.

იოანე ბატონიშვილი დეკანოზ ეგნატეს განათლების შესახებ წერდა: „ესე მცირე მეფემან მეთაქამეტემან გიორგი თვისსა ბატონისშვილობასა შინა აღაზრდევინა სწავლასა შინა საფილოსოფოსოსა და საღმრთისმეტყველოსა; ასწავებინა ენა

სომხური ტერ-დავითას, კაცსა მეცნიერსა, რომელმან უცხოოდ მიიღო სწავლა და ენა სომეხთა ზედმიწევნით. ვითარცა არს ესე ფილოსოფიასა და საღმრთოსა წერილსა შინა გამოცდილი, ეგრეთვე უცხო ორატორი, მშვენიერი მოუბარი და კარგი წარმკითხველი წერილთა. ამას ასწავა ახსნით მზეჭაბუკ ორბელიანმან დამასკელის წიგნი და პროკლე კონსტანტინეპოლელის მთავარეპისკოპოსისაგან ქმნილი ღმრთისმეტყველება, კავშირად წოდებული, და სხვანიცა ღრმანი წერილნი. და ან სცხოვრებს ესეცა დროსა ამას შინა უქმად“.

ცნობილი მნიშვნობარი და მეცნიერი, თელავის სასულიერო სემინარიის რექტორი, დავით ალექსი-მესხიშვილი ეგნატეს ასე მოიხსენიებდა: „ჩემს სულიერ ძმას და უსაკუთრესს მეგობარს, კეთილშობილს იოსელიანს, პატიოსანს მეცნიერს და გავითარებულს, ღირსს მღვდელს, განკრძალულისა მღვდლისა ონისიმეს ძესა“.

1790 წლის 10 მარტს კათოლიკოსმა ანტონ II-მ (ბაგრატიონი) დიაკვნად აკურთხა და თბილისის კარის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში დაადგინა. ზოგიერთ საბუთში იგი თავის თავს პროტოდიაკვნს უწოდებს. 1796 წელს მან გადაწერა მარკუს ავრელიუსის „საყოფაქცეო ჰსჯა“, რომელსაც აქვს ანდერძი: „გარდმოვსწერე წიგნი ესე ყარახაჩის (აბოცის) მთასა შინა ყოფასა მეფის ძის დავითი თანა პროტოდიაკონმან ეგნატი ონისიმე მღვდლის ძემან იოსელიანმან, ქორონიკოს უპგ“. დიაკვნობის პერიოდში, კერძოდ 1798 წელს მან სხვებთან ერთად გიორგი XII-ის დავალებით მონაწილეობა მიიღო კახეთისა და ელის მოსახლეობის აღწერაში. ეგნატე იოსელიანს ახლო ურთიერთობა აკავშირებდა დავით ბატონიშვილთან. ისინი ერთად სწავლობდნენ და მეგობრობდნენ კიდევ. ამის დასტურია ისიც, რომ დავითის მეუღლე ელენემ ეგნატეს მოუწიათ საძირკვე შვილი — პლატონი, მარიამი (მაია) და ელენე. ეს ჩანს დეკანოზ ეგნატეს მიერ 1812 წელს შედგენილი საბუთიდან. ნათელმწირობის გამო ელენეს იგი ხან უახლოეს ნათესავს უწოდებს, ხან შვილიშვილ საყვარელ ადამიანს. საგულისხმოა, რომ როდესაც რუსეთის მთავრობამ 1811 წელს მეფის რძალი ელენე პეტერბურგში გადაასახლა, მას თან გაჰყვა მამა ეგნატეს უფროსი ქალიშვილი — მარიამი.

1806 წლის 10 მარტს კათოლიკოსმა ანტონმა მღვდლად დაასხა ხელი და იმავე ტაძრის წინამძღვრად განამსწავლა. 1812 წელს ბრინჯაოს ჯვარი მიიღო. აქტიური მონაწილეობა მიიღო საქართველოს საეკლესიო ყმათა და ადგილთა დოკუმენტების დალაგება-მოძიებაში, რის გამოც საქართველოს ეგზარქოსმა თეოფილაქტემ (რუსანოვი) 1820 წლის 1 ივნისს იასამნისფერი ხავერდის სკუფია უბოძა. 1821 წლის 29 სექტემბერს თბილისის ეკლესიებმა სასულიერო

დეპუტატად აირჩიეს. 1826 წლის 17 ივლისს კამი-
ლაგვა ეწყალობა. 1830 წლის 26 იანვარს სამკერდე
ოქროს ჯვარი მიიღო. 1831 წლის 15 აპრილს დეკა-
ნოზის ნოდება მიენიჭა. 1840-1843 წლებში დეკანო-
ზი ეგნატე ასევე გახლდათ ერეკლე II-ის ასულის —
თეკლას სულიერი მოძღვარი.

გარდა სულიერი მოძღვრობისა და ღვთისმსა-
ხურებისა, დეკანოზი ეგნატე ყოფილა ლამაზად და
მკაფიოდ წერის ხელოვნების დიდოსტატი. იგი ასევე
თარგმნიდა ტექსტებს. მისი გადანერილი და თარგმ-
ნილია რამდენიმე ხელნაწერი, მაგ.: „კირილე ალექ-
სანდრიელი — საუნჯე“, რომელსაც აქვს ასეთი ან-
დერძი: „წიგნი ესე ღვთისმეტყუელება საუნჯისა
გარდავსწერე ხელითა ჩემითა დროსა მეფობისა
ლუთივდაცულისა მეფისა ირაკლი მეორისასა,
ტფილისს, წელსა ჩლჟე (1795), ვიდრე რუად რვე-
ულადმდე. და აღირია საქართულო და აიყარა
ტფილისი მეამბოხეთა სპარსთაგან. და შემდგო-
მად დროსა რუსეთის მმართველობისასა, მთავ-
რობასა თავადის ციციანოვისასა მომსრეველისა
სენისაგან დაიბნა რა ტფილისი წელსა ჩყდ (1804),
აღუსწერე იდ (14) რვეულნი მარტყოფს და უშემ-
დგომესად აღუსწერე ორნიცა რვეულნი ტფილისს
წელსა ჩყკდ (1824), და შევასრულენ ესე ესდენ
ონისიმე მღუდლისა ძემან, მღუდელმან ეგნატი
იოსელიანმან, მხილველთაგან ჩემდა თქმად შენ-
დობისა ცოდვათასა...“; „შემსგავსებანი“ — თარ-
გმნა სომხურიდან დიაკვნობის პერიოდში; „შემოკ-
ლებული ისტორია კიროსისათვის“. ხელნაწერს აქვს
შენიშვნა: „ესე არის დაწერილი მღუდლის ეგნატი
იოსელიანისაგან“; „ფსალმუნთა განმარტება“, რო-
მელიც გადანერა სამეგრელოს მთავრის მემკვიდ-
რის დავით დადიანის მწერალმა აბელ ბაშბეუჭოვმა,
და თარგმნა 1828 წელს ეგნატე იოსელიანმა; 1820
წელს გადანერა „კრებული“; 1823 წელს მან სომხუ-
რიდან თარგმნა „საღმრთო სიბრძნისათვის“, რო-
მელსაც აქვს ანდერძი: „ესე ითარგმნა ჰაოსთა ენი-
საგან ქართველთა ხმასა და ენასა ზედა ონისიმე
მღუდლის ძის მღუდლის ეგნატე იოსელიანისა მი-
ერ, წელსა 1823-სა, იულისს“. 1830 წელს თარგმნა
„კარაბადინი“. სრულიად საქართველოს კათოლი-
კოს-პატრიარქი კირიონ II (საძაგლიშვილი) მის შე-
სახებ წერდა: „ეგნატე იოსელიანი თავისი განათ-
ლებითა და ნაყოფიერი შემოქმედებითი შრომით
ნებისმიერი ეკლესიის მშვენება იქმნებოდა“.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ დეკანოზი ეგნატე
რამდენჯერმე იყო სამართალში მიცემული. მის პი-
რად საქმეში ვკითხულობთ: „დასჯილ ყოფილ არს,
რომელ წელსა 1807-სა ტფილისსა შინა, ახლდა მე-
ულლისა მეფის ძისა დავითისა, ცარევნა ელენეს-
სა, ქურდთაგან წარპარულ იქმნეს რამდენისამე
ფასისა ქონებანი, რომელსაცა შემთხვევისა გამო

ისტორიკოსი პლატონ იოსელიანი

მასვე ჟამსა ტფილისის სამოქალაქო პოლიციის
გამოძიებითა ცნობილ საეჭვოდ მას ქურდობა-
სა შინა სხვა ვინმე ერისაგანი მიცემული იყო სა-
მართალსა შინა, ხოლო შემდგომად წელსა 1811-სა
საქმე ესე განხილულ იქნა სანკ-პეტერბურგსა არ-
ზითა მეფის ძის დავითისათა, არა მართლიად შეს-
მენისა გამო მისისა ამას მღვდელსა ზედა, გარნა
გადაწყვეტილებითა ტფილისის უეზდის სუდისა
სრულიად განმართლებულ იქნა მღვდელი ესე;
ხოლო შემდგომად შესვლასა რევიზიისა თვის ექ-
სპედიციასა შინა ესე, 1814 წლის უმაღლესი მანი-
ფესტის წყალობით მისი საქმე გამოძიების გარეშე
იქნა დატოვებული“.

1832 წლის შეთქმულების საგამომძიებლო კომი-
სიამ დეკანოზი ეგნატე მიაკუთვნა დამნაშავეთა IX
კატეგორიას, ანუ ისეთ პირთ, რომელთაც ბრალად
ედებოდათ მონაწილეობა ან მოსმენა არაკეთილსა-
იმედო სიტყვებისა.

დეკანოზი ეგნატე ერთი ვერსიით 1843 წლის 18
აგვისტოს გარდაიცვალა. მისი შვილის, პლატონის
ჩანაწერებით, დეკანოზი ეგნატე 1843 წლის 22 ივ-
ლისს, 77 წლის ასაკში გარდაიცვალა, რაც უფრო
სარწმუნოა, რადგან 1843 წლის 21 აგვისტოს პოეტი
ნიკ. ბარათაშვილი გრ. ორბელიანს წერდა: „... მამა
ეგნატიმ თავი დაგიკრა იმიერ სოფლიდგან. ერთი
თვეა, რაც გარდაიცვალა სანყალი“.

დეკანოზ ეგნატეს ჰყავდა მეუღლე ბარბარე მო-

სეს ასული სულხანიშვილი (დაბ. 1773წ.) და შვილები: პლატონი (დაბ. 1808-1870წ., ცნობილი ისტორიკოსი და საზოგადო მოღვაწე), ქრისტეფორე (გარდ. 1808წ.), მარიამი (მაია), ელენე.

იოსელიანების ამ ცნობილ ოჯახში უკანასკნელი სასულიერო პირი გახლდათ **დეკანოზი პროკლე სოფრომის ძე იოსელიანი**, დეკ. ეგნატეს ძმისშვილი. იგი 1827 წელს დაიბადა. 1849 წელს წარჩინებით დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1851 წლის 11 თებერვალს დიაკვნად აკურთხეს, იმავე წლის 15 თებერვალს მღვდლად დაასხეს ხელი და აზერბაიჯანში, ქ. ყუზის ლეთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში განამწესეს. 1853 წლის 1 აგვისტოს ტაძართან გახსნა სკოლა და მუსულმან ბავშვებს თავადვე ასწავლიდა რუსულ ენას, არითმეტიკას და მართლწერას. 1854 წლის 1 ნოემბერს ეს სკოლა დაიხურა, რადგან სახელმწიფომ თავად გახსნა სასწავლებელი. 1854 წლის 26 თებერვალს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1855 წლის 1 აგვისტოს ყუზის დაწყებით სკოლაში საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა და აქაც უსასყიდლოდ ასწავლიდა ბავშვებს. 1856 წლის 25 ოქტომბერს დერბენტის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს და იქაც სამაზრო სასწავლებელში საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. 1857 წელს ყირიმის ომის (1853-1856) სამახსოვრო წმ. ვლადიმერის ლენტიანი ბრინჯაოს ჯვარი მიიღო. 1860 წელს — სკუფიით, 1865 წლის 4 აპრილს — კამილავკით დაჯილდოვდა; XIX ს-ის 70-იან წლებში მღვდელი პროკლე თბილისში გადმოვიდა და წმ. ალექსანდრე ნეველის სახ. (სამხედრო ჰოსპიტალის) ეკლესიაში დაინიშნა. აქვე მიიღო სამკერდე ოქროს ჯვარი და დეკანოზის ნოდება მიენიჭა. დეკანოზი პროკლე 1879 წლის 17 მაისს გარდაიცვალა. დაკრძალულია თბილისის ზემო წმ. ბარბარეს სახ. ტაძარში. ჰყავდა მეუღლე ეკატერინე მოსეს ასული (დაბ. 1837წ.) და შვილი — ალექსანდრე (დაბ. 1854წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე 135; საქმე 3813; საქმე 19158; ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 3212; საქმე 62080; საქმე 62123;

დეკანოზი პროკლე იოსელიანი

ლიტ: „Мтадциндская Церковь св Давида и ея строители“ С. – Петербург, 1886 г. ст. 17; საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა (H კოლექცია), ტ. II, ქ. თბ. 1951წ., გვ. 75; გვ. 290; ტ. V, 1949წ., გვ. 123; გვ. 133; გვ. 140; გვ. 147; ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა (შ კოლექცია), ტ. I, ქ. თბ. 1959წ., გვ. 146; გვ. 502; იოსელიანი პლ. „ცხოვრება გიორგი მეცამეტისა“ ქ. თბილისი, 1978წ., გვ. 253-254; ბერძნული მაქსიმე „მასალე-ბი XVIII-XIX საუკუნის პირველი ნახევრის ქართული საზოგადოებრიობის ისტორიისათვის“. ქ. თბილისი, 1980წ., ტ. II, გვ. 57; ბაგრატიონი იოანე „მცირე უწყება ქართველთა მწერალთათვის“, ქ. თბილისი 1982წ., გვ. 192; მათიაშვილი აკ. „აქრინი-მარტომ-ყოფი-მარტყოფი-4500“ ტ. III, ქ. თბ. 1998წ. გვ. 369-383.

გთხოვთ, გაუზიაროთ გაუზიარებლად მასში დაგეგმილი მასალების გამო
საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.
ანგარიში: # GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა:
bokuchavanani@gmail.com

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს
საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

9 772587 506008

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა მოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოძაშვილი,
თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაჭუროშვილი, ია ხაზ-
არაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე;
გვერდებზე: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;
დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

მღვდელი პავლე ხელიძე ოჯახთან ერთად. მარჯვნივ უხეზა დგას მომავალი დეკ. მელქისედეკი

ილუმენ პარტენს (აფციაური)". დეკ. მელქისედეკი ბათუმში არ წავიდა და 1960 წლამდე კვლავ უადგილოდ იყო. 1960 წლის 4 მარტს უწმინდესმა ეფრემ II-მ კვლავ აღადგინა სასულიერო ხარისხში და ქიზიყში, ბოდბის წმ. ნინოს სახ. დედათა მონასტრის წინამძღვრად დაინიშნა. 1963 წლის აგვისტოდან სიცოცხლის ბოლომდე სიონის საპატრიარქო ტაძარში მსახურობდა და მცხეთის ორწლიან სამოძღვრო-საღვთისმეტყველო სასწავლებელში ასწავლიდა.

დეკანოზი მელქისედეკი 1968 წლის 6 მარტს ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა. დასაფლავებულია საბურთალოს საერო სასაფლაოზე.

თავის ერთ-ერთ ქადაგებაში, რომელიც საშინელ სამსჯავროს ეხება, დეკ. მელქისედეკი ბრძანებდა: „უკანასკნელი საერთო სამსჯავრო ჩვეულებრივად საშინელ სამსჯავროს სახელწოდებით არის ცნობილი. მართლაც არ შეიძლება იყოს სამართალი უფრო საშინელი ადამიანისათვის, როგორც უკანასკნელი მსოფლიო გასამართლება იქნება. უკანასკნელი სამსჯავრო საშინელი იქნება მსაჯულის სახით. კაცობრიული სამართალიც მით უფრო საშინელია ბრალდებულისათვის, რამდენად მაღლა დგას მსაჯული მისი მდგომარეობით, რამდენად ის გამჭრიახი და მიუდგომელია. მაგრამ რომელი სამართალი, თუნდაც ის მეფისა იყოს, შეედრება უკანასკნელ

მსოფლიო სამართალს. მსაჯულის სახით აქ მსოფლიოს გამსამართლებლად თვით ძე ღვთისა მოვა, მეუფე ცათა და ქვეყანისა, მეუფე სიკვდილისა და სიცოცხლისა, განსჯის ყოვლის მცოდნე ღმერთი, რომლის წინაშე დაუფარავია არა მარტო საქმენი, არამედ ყოველი აზრიც კი ადამიანისა. თითოეული დანაშაულებრივი საქმისათვის ისი ღირსეულად მიაგებს ადამიანს, ან საუკუნო ნეტარებას, ან საუკუნო სასჯელს, უკანასკნელი სამართალი საშინელი იქნება აურაცხელი ბრალდებულის სახით. მსაჯულის ძე ღვთის წინაშე შეკრებიან გასასამართლებლად ყველა ხალხები, იმდენად მრავალი, რომ მათი აღრიცხვისათვის ადამიანის ენაზე შესაფერი რიცხვი არც კი მოინახება. ამ ბრალდებულთა შორის იქნებიან ყველა ჩვენი მახლობელი, ჩვენთვის ძვირფასი ადამიანები. ეს გარემოება კიდევ მეტად აძლიერებს ამ სამართალის ხასიათს. მას უფრო საშინელს, შემადრწუნებელს ქმნის. უკანასკნელი სამართალი საშინელი იქნება ცოდვათა ქმედების სიმრავლითაც. აქ მთელი ქვეყნის თვალწინ გადაიშლება მსოფლიო ცოდვების სანახაობის სურათი მთელი მისი სიშიშვლით, მთელი მისი საზიზღრობით და დანაშაულებით. ჩვენ ხშირად მოვყავართ საშინელებაში და ძრწოლაში ერთ საშინელ დანაშაულსაც, მამის მკვლელობას, შვილის მკვლელობას, ცოლის

უწინდესი იუსტინე II (სიღაგონიძე), პაპოქაძე ივ. ილია (პიოლაშვილი) და
დავ. მალაქიძე სპატიცხოვლის ეკლესიაში. XX ს-ის 60-იანი წლები

მკვლევრობას, მაშ როგორი სანახაობა იქნება მისი საშინელებით, როდესაც მსოფლიო ღვთიურ სამსჯავროზე გამოცხადდება და გაშიშვლდება ყველა კაცობრიული სისასტიკე, სიმძლავრე, უღმრთელობა, გულქვაობა, შესრულებული სხვადასხვა დროს, ქვეყნის გაჩენიდან სხვადასხვა ხალხებს შორის. უკანასკნელი სამართალი საშინელი იქნება მისი შედეგებითაც. ეს იქნება სამართალი გადამწყვეტი, საბოლოო, მისი განაჩენი გადაჭრის ბედს თითოეული ადამიანისას სამუდამოდ. ის დახურავს სამარადისოდ კარებს ქრისტეს სასუფეველისას ცოდვილთათვის და გარდაუვალ უფსკრულს გათხრის მათსა და მართალთა შორის. „ნარევიდით ჩემგან წყეულნო, ჯოჯოხეთსა მას საუკუნესა, რომელი გამზადებულ არს ეშმაკისათვის და ანგელოზთა მისათვის“ (მათ. 25, 41). აი, რას ეტყვის უფალი, — ეს მიუდგომელი მსაჯული ცოდვილთ უკანასკნელ მის საშინელ სამსჯავროზე.

ვეცადოთ, საყვარელნო, რომ ღვთისადმი სარწმუნოებრივი საქმენით, სიყვარულით, მოკრძალებით,

სიმდაბლით და სინმინდით მოვიპოვოთ უფლება ქრისტეს საშინელ სამსჯავროზე მის მარჯვენით დგომისა და ზეციური მამის კურთხეულებთან ერთად ძე ღვთის ბაგენით საერთო სასიხარულო სიტყვების სმენისა: მოვედით, კურთხეულნო მამისა ჩემისანო და დაიმკვიდრეთ სასუფეველი, განმზადებული თქვენთვის დასაბამიდან სოფლისა (მათ. 25, 24), ამინ“.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 40419; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე 55; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1879, აღწერა 1, საქმე 32, გვ. 22; საქმე 33, გვ. 5-18; ფ. 1880, აღწერა 4, საქმე 25, გვ. 88; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 1630; საქმე 2417, გვ. 221; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1916წ. 18;

ლიტ: კეზევაძე მ. „ეგზარქოსობისდროინდელი იმერეთის ეკლესიები და მღვდლები“, ქ. ქუთაისი, 2008წ. გვ. 65; გვ. 77; გვ. 99; გვ. 109; ჟურნალი „კარიბჭე“ 2008წ. 15, გვ. 44.

ათხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალის გამო

საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.
ანგარიში: # GE57LB0115123530407000. საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა:
bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს
საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მოილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი,
თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზ-
არაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელენე ჯიბლაძე;
გავრცელება: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტრაძე;
დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

ნა ამჟობინა. კომუნისტური ხელისუფლების დამყარების შემდეგ მელქისედეკი წლების განმავლობაში ქუთაისის სხვადასხვა სკოლებში პედაგოგად მუშაობდა. 1924-1928 წლებში ქუთაისის სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკუმში ასწავლიდა. 1931-1937 წლებში არსად არ მუშაობდა. 1938 წლიდან იგი თბილისში ეწევა პედაგოგიურ მოღვაწეობას.

1941 წელს იგი სამსახურიდან დაითხოვეს, ვინაიდან უარი თქვა ანტირელიგიურ პროპაგანდაზე. შემდგომში იგი იხსენებდა, როგორ გამოიძახეს რაიკომში და უთხრეს: „მელქისედეკ, სიტყვის თქმა და წერა შეგიძლია, ჩვენ პატივს გცემთ. ამბობენ, რომ ღმერთი გნამს, ამიტომაც გაზეთებში რელიგია უნდა ამხილო, ამით სახელსაც აღიდგენ... თუ არა, ჩვენ ერთად ვერ ვიმუშავებთ. მამა მელქისედეკს უთქვამს: ცუდი რა გამიკეთა ღმერთმა, რომ

ვებრძოლო? ანდა როგორ, რითი ვებრძოლო, ცაში ქვა ვესროლო? მე დონ კიხოტი არა ვარ, ასე მოვიქცეო“. ამის გამო იგი სამსახურიდან გაათავისუფლეს და განათლების სისტემაში მუშაობა აუკრძალეს. სხვაგან სადაც კი ფეხი შედგა, რამდენიმე კვირაში უმიზეზოდ აგდებდნენ. ძალიან გაუჭირდა. დიდმოხელე ძმას მისი დანახვაც არ უნდოდა. ომის პერიოდი იყო. შეილი ანტონი შიმშილით მოუკვდა. მეუღლე ნადია კვიფინაძე ტუბერკულოზით გარდაეცვალა. დარჩა ერთი ქალიშვილი — ციცინო. ომის შემდეგ სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა კალისტრატემ (ცინცაძე) მას სამღვდლო ხარისხი შესთავაზა. აი, რას წერდა იგი 1945 წლის 14 დეკემბერს უწმინდესს კალისტრატეს: „ვიტყოდი კიდეც, რომ ჩემში ყოველივეა მოცემული ამ მოწოდებისათვის, გარდა ერთისა, რაც თქვენ უკვე მოგხსენდით ჩემგან და გამოიხატება მით, რომ ჩემში საერთოდ არასდროს არ არსებულა მიდრეკილება, რომ ოდესმე კულტმსახური გავმხდარიყავი და მით არა ნაკლებ მისებრ ტანსაცმელში მევლო. ჩემი პედაგოგიური ასპარეზზე მუშაობის შედეგად მე საზოგადოებისათვის ცნობილი პიროვნება შევიქენი რესპუბლიკური მასშტაბით, მასთანაც სრულიად საერო კაცი. ჩემი პირობაა, რომ მე სამსახურის გარეშე უფლება მექნეს სამოქალაქო ტანსაცმელში სიარულისა“. ორი კვირის შემდეგ, კათოლიკოს-პატრიარქმა კალისტრატემ მამა მელქისედეკის წერილს ასე უპასუხა: „პირობებს თავი უნდა დაანებო, ან პო, ან არა“ — კ. პ. კ.

მიტროპოლიტი ეფრემი (სიდამონიძე) და დეკ. მეტქისედეკი. XX ს-ის 50-იანი წლები

1946 წლის 14 ივნისს სიონის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის მიძინების სახ. საპატრიარქო ტაძარში კათოლიკოს-პატრიარქმა კალისტრატემ (ცინცაძე) მელქისედეკი დიაკვნად აკურთხა, იმავე წლის 18 ივნისს — მღვდლად დაასხა ხელი. 1946 წლის 30 ივნისს ოქროს ჯვრით დაჯილდოვდა და დეკანოზის წოდება მიენიჭა. 1948 წლის 8 თებერვალს კამილაკვა ეწყალობა.

დეკანოზი მელქისედეკი მქადაგებლობის ნიჭით გამოირჩეოდა. არქიმანდრიტი რაფაელი (კარელინი) თავის მოგონებებში იხსენებს: „როცა ის ქადაგებას იწყებდა, ტაძარში სიჩუმე ისადგურებდა, მრევლი სუნთქვა შეკრული უსმენდა. მამა მელქისედეკი ქართულ და რუსულ ენაზე ქადაგებდა. თუმცა მისი ქადაგებები დონით აკადემიური წრისათვის იყო განკუთვნილი, ის უბრალო ხალხსაც საუცხოოდ ესმოდა. მაშინ დავრწმუნდი,

რომ ძლიერი სიტყვა ერთნაირად შეძრავს ყველა წრის კაცთა გულებს, რამეთუ სილამაზის გრძნობა დამახასიათებელი თვისებაა თვითონ ადამიანის სულისა. ერთხელ მამა მელქისედეკს ნაცნობი მოუყვანეს, კაცი თითქმის ბრმა იყო. თავის დროზე ქუთაისის მილიციის უფროსი ყოფილიყო და ხელიძეს და მის ოჯახს დევნიდა. ფანატიკური ბოროტებით ექცეოდა რელიგიას. 50-იან წლებში რალაც დანაშაულის გამო თანამდებობიდან გაათავისუფლეს, მანაც, ისევე, როგორც თავის დროზე ხელიძემ, სამუშაო ვერ იშოვა. მერე კი ძეგლთა დაცვის კომიტეტის საშუალებით დარაჯად მოეწყო ზედაზნის მონასტერში და იმით ერთობოდა, რომ სტალინის პორტრეტი ხატის ადგილას დაკიდა და როცა ხალხი მის სადარაჯო ოთახში შედიოდა, ჯვარს „ხალხის ბელადის“ პორტრეტის წინ ისახავდა. ეს ძალიან ამხიარულებდა მას და ეუბნებოდა: - ახლა ქრისტიანები კი არა, სტალინელები ხართო. ერთხელ ზედაზნის მონასტერში ნათლიმამასთან ერთად ვიყავი ასული. მან როცა ხატის ჩარჩოში ჩასმული სტალინის პორტრეტი დაინახა, ოთახიდან გამოვიდა, გადააფურთხა და თქვა: „დანერილია, რომ წმინდა ადგილას საძაგელი იგი მოოხრებისაი იქნება“. გავიდა ხანი და ახლა ამ ნახევრად ბრმა ბერიკაცს თავისი „იდუური მტრის“, დეკანოზ მელქისედეკ ხელიძის ნახვა მოუწია. მან იცნო, შინაურივით გადაეხვია და შინ შეიპატიჟა. ისინი დიდხანს საუბრობდნენ. მამა მელქისედეკს ჩემთვის საუბრის შინაარსი არ მოუყოლია, გადაკვრით მითხრა, - ძველი დრო გავიხსენეთ“.

1948 წლის 14 მაისს მამა მელქისედეკი თხოვნით მიმართავს უწმინდესს კალისტრატეს: „მე ანაფორა ჩავიცვი შედეგად თქვენი მონოდებისა, მიუხედავად იმისა, რომ სალი და შეგნებული მორწმუნე მე ყოველთვის ვიყავი და დავრჩები. ქრისტეს ჯვრის ტარება მეტად ფაქიზ და საპასუხისმგებლო საგნათ მიმაჩნდა, ყოველ შემთხვევაში არა ისე მსუბუქ საკითხად, როგორაც ეს სამღვდელოების დიდ უმრავლესობას წარმოუდგენია და მიაჩნია, რის გამოც დღევანდელ სამღვდელოების გარდა იშვიათი გამონაკლისებისა, ყოველთვის ეჭვის თვალით ვუყურებდი. ე. ი. ვრაცხდი ისეთ წოდებად, რომელშიაც ჭარბად გამჯდარა საერო, ვიდრე ქრისტიანული ზნე-ჩვეულებანი. უკიდურესი ეგოისტური გრძნობიდან მოკიდებული თავისთავის გამაყარებელ უპატიო სველ გობში ცხვირის რევამდე, და გაუნათლებლობიდან მოკიდებული უშნო და უხეშ ამპარტავნებამდე... და აი, ჩემდა არა სასიამოვნოდ, ასეთი საზოგადოების წევრად ვირიცხები დღეს მეც. მაგრამ რა გაეწყობა, უკან დახევა გვიანაა.“

ამიტომ გადაწყვიტე ჩემი მცირე ძალოვანი მღვდლური საქმიანობა წარემართო ჩემი შეხედულებისა და გვარად.

მე ხმაღში მუდამ მზად ვარ შეუდრეკელად ყველას გავეყვ, მაგრამ არა ისეთ უბადრუკ პიროვნებებს. ამიტომ გთხოვთ, გამათავისუფლოთ სიონის ტაძარში მუშაობიდან და გადამიყვანოთ წინამძღვრად თბილისის ერთ-ერთ ცენტრალურ ეკლესიაში. ამასთან დავსძენ, რომ ჩემი გადაწყვეტილება კატეგორიულია“.

უწმინდესმა კალისტრატემ გაითვალისწინა დეკ. მელქისედეკის თხოვნა და იგი იმავე წლის ზაფხულში თბილისის ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძრის წინამძღვრად გადაიყვანა. 1952-1954 წლებში სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა მელქისედეკ III-მ (ფხალაძე) საეკლესიო ნესების დარღვევისათვის დეკ. მელქისედეკი რამდენჯერმე მკაცრად გააფრთხილა. 1954 წლის 3 სექტემბრის სხდომაზე. საქართველოს ეკლესიის სინოდმა განიხილა დეკ. მ. ხელიძის საქმე და გამოიტანა ასეთი განჩინება: „დადასტურებულად ჩაითვალოს, რომ დეკანოზი ხელიძე მოძღვრისადმი შეუფერებლად იქცევა, არ ემორჩილება და არ სცნობს ეპარქიას, მღვდელმთავარსა და სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის განკარგულებებს. არ არიცხებს - გადახდის აცილების მიზნით შემოსავალ-გასავლის წიგნში, არ შეაქვს სრული შემოსავალი, რაც სისხლის სამართლის დანაშაულობაა. არ აქვს უმცროსის შესაფერი ურთიერთობა უშუალო უფროსთან, ეპარქიის მღვდელმთავართან და სრ. საქ. კათოლიკოს-პატრიარქთან. მიუხედავად ამისა, უმორჩილესად ეთხოვოს მის უწმინდესობას, აპატიოს დეკ. მ. ხელიძეს ჩადენილი დანაშაულობანი თუ იგი მის წინაშე მოიხდის ბოდიშს და შემდეგში მსგავს ქმედებებს აღარ გაიმეორებს“. ამ განჩინების შემდეგ დეკ. მელქისედეკმა შენდობა ითხოვა და მას ექვსი თვის ვადა მიეცა, რათა

დარჩენილი თანხები წარმოედგინა, თუმცა, 1954 წლის 13 ოქტომბერს მან ლოცვა-კურთხევის გარეშე დატოვა ეპარქია და ქ. ქუთაისში თვითნებურად და უკითხავად გაემგზავრა. უწმინდესის შეკითხვაზე, თუ რატომ ჩაიდინა მან ეს საქციელი, მან უპასუხა ამპარტავნული წერილით და გააჩალა კამპანია მის წინააღმდეგ. 1955 წლის 2 მარტს მიუხედავად უწმინდესი მელქისედეკის კატეგორიული ბრძანებისა დეკ. მ. ხელიძემ არ წარმოადგინა ეკლესიის შემოსავალ-გასავლის წიგნი, ხოლო წიგნის ნაცვლად გამოგზავნა უსათაურო წერილი. უწმინდესმა მელქისედეკმა კვლავ გაითვალისწინა მისი დამსახურება და აპატია ეს მეორე ურჩობაც და აკმარა მას მცირე სასჯელი, გაათავისუფლა იგი ყოვლადწმინდა სამების ტაძრის წინამძღვრობიდან და 1955 წლის 31 მარტს კუკიის წმ. ნინოს სახ. ტაძრის მღვდელმსახურად განამწესა, რასაც დეკ. მელქისედეკი არ დაემორჩილა. 2 აპრილს, მან მის უწმინდესობას წერილით მიმართა, სადაც ეწერა: „სულსა სულგრძელსა და მაღალსა ვერ შეაშინებს სული მცირე და დაბალი...“. წერილში ეწერა სხვა შეურაცხმყოფელი სიტყვებიც. პირველ წერილს მან მალევე მეორე წერილიც მიაყოლა. ამის გამო წმინდა სინოდმა მას დროებით შეუჩერა მღვდელმოქმედება მისი საქმის საბოლოოდ გადაწყვეტამდე. 1955 წლის 31 აგვისტოს საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის მდივანი პ. გაგოშიძე საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს რწმუნებულს მართლმადიდებელი ეკლესიის საქმეთათვის მ. მექვაბიშვილს სწერდა: „ვინაიდან დეკ. ხელიძეს ამა აგვისტოს პირველიდან დაუტოვებია სამსახური და აღარა სურს განაგრძოს სამსახური წმ. ნინოს ეკლესიაში, ამიტომ იგი გაათავისუფლებულია სამსახურიდან სავსებით“.

1955-1957 წლებში დეკანოზი მელქისედეკი უადგილოდ იყო. 1957 წლის აპრილში სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძრის წინამძღვრის მოადგილედ დაინიშნა. 1957 წლის 12 სექტემბერს იგი ბათუმ-შემოქმედის ეპარქიაში გადაიყვანეს და ბათუმის წმ. ნიკოლოზის სახ. საკათედრო ტაძარში განამწესეს. ამასთან დაკავშირებით სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის კანცელარია ბათუმ-შემოქმედელ-ჭყონდიდელ მიტროპ. ეფრემს (სიდამონიძე) სწერდა: „1957 წლის 12 სექტემბერს მცხეთის სვეტიცხოვლის ტაძრის წინამძღვრის მოადგილე დეკ. მ. ხელიძე დღეიდან გადაყვანილია ბათუმში მიტროპ. ეფრემის განკარგულებაში სამსახურის სარგებლობისათვის. დეკანოზი ხელიძე მოვალეა გამოცხადდეს ბათუმში მიტროპ. ეფრემთან ამა სექტემბრის ოცამდე. თუ დეკ. ხელიძე ვადაზე გამოცხადდება მიტროპ. ეფრემთან და შეუდგება სამსახურს, რომელსაც დაავალებს მას მღვდელმთავარი, მაშინ კუთვნილი ხელფასი მიეცემა დღეიდან, 12 სექტემბრიდან. თუ დეკ. ხელიძე დროზე არ გამოცხადდება სამსახურში, მაშინ მის შესახებ მსჯელობა იქნება კათოლიკოსთან სინოდში. სიონის საკათედრო ტაძრის პროტოპრესვიტერ ა. გაბუნიას ვაჟალებ 13 სექტემბერს სვეტიცხოვლის ტაძარი გადააბაროს

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი გიორგი ინაშვილი 1876-1924

„ეხლა ზევრგან ქაფაგორენ სამღვდელთა და
ეკლესიის სანინააღმდეგოდ!“

ვაგრძელებთ 1921-1938 წლებში საქართველოში რეპრესირებულ სასულიერო პირთა ამსახველი ცხოვრების მოძიებასა და მათზე ინფორმაციის შეკრებას. ულმოებელმა ეპოქამ უამრავი კეთილშობილი და ერისათვის თავდადებული მამულიშვილის სიცოცხლე შეიწირა. მათ რიგებშია მცხეთა-თბილისის ეპარქიის, გარდაბნის რაიონის, სოფ. ახალსოფლის წმ. ნინოს სახ. ტაძრის წინამძღვარი, დეკანოზი გიორგი ინაშვილი.

დეკანოზი გიორგი იოსების ძე ინაშვილი 1876 წელს დიაკვნის ოჯახში დაიბადა. მამამისი, დიაკვანი იოსებ იოანეს ძე ინაშვილი 1847 წელს მღვდლის ოჯახში დაიბადა. დაამთავრა თბილისის სასულიერო სასწავლებელი. 1866 წლის 24 ოქტომბერს ნორიოს წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. ტაძრის მედავითნედ დაინიშნა. 1869 წლის 29 ნოემბერს მარტყოფის ხელთუქმნელი ხატის სახ. საკათედრო ტაძარში გადაიყვანეს. 1873 წლის 19 მაისს ახალსოფლის წმ. ნინოს სახ. ტაძარში დაადგინეს. 1875 წლის 21 დეკემბერს საქართველოს ეგზარქოსმა ევსევიმ (ილინსკი) დიაკვნად აკურთხა. წლების განმავლობაში ახალსოფლის სამრევლო-საეკლესიო სკოლაში გალობას ასწავლიდა, სადაც ნაყოფიერი პედაგოგიური სამსახურისთვის სასულიერო მთავრობისაგან არაერთხელ გამოეცხადა მადლობა. ამასთან დაკავშირებით, უცნობი ავტორი, ფსევდონიმით „საცხენისხეველი“ გაზ. „ივერიაში“ წერდა: „სოფ. ახალსოფელი (ტფილისის მაზრა). ეს ორი წელიწადი იქნება, რაც ახალსოფლის სამრევლო სკოლაში მთავრობამ გაამწესა მასწავლებელი. მართალია, წინადაც აქ სკოლა იყო, მაგრამ საკუთარი მასწავლებელი არ ჰყავდა, რის გამოც, 13 წელიწადზე მეტი იქნება, რაც მასწავლებლის როლს ასრულებდა ამავე სოფლის ეკლესიის კრებული, რომელიც ცალკე თავის სამსახურის და მოვალეობის გამო, ცალკე კიდევ უვარგის სკოლის ოთახისა, რომელშიაც ავდრიანს დღეებში ისე სწვიმდა, როგორც გარეთ, ვერ მიდიოდა თავისს დროზედ სკოლაში და ვერ ასწავლიდა ყმანვილებს. სკოლის ასეთმა სამწუხარო მდგომარეობამ ბოლოს მაინც მიიქცია ყუ-

რადღება სამრევლო სკოლების მთავრობისა, რომელმაც საჭიროდ დაინახა აეშენებინა სკოლისათვის ოთახი თავის ხარჯით და დაენიშნა მასწავლებელი. ამისთანა სასიამოვნო საქმემ ძალიან გაახარა აქაური საზოგადოება და თავის მხრით დახმარებასაც დაჰპირდა, რითაც კი შეიძლებოდა. მალე დაამთავრეს სკოლის შენობა და მალე იქმნა გამოგზავნილი მთავრობისაგან მასწავლებელი. ამჟამად აქ მასწავლებლად არის ტფილისის საეპარქიო დედათა სასწავლებელში კურსდამთავრებული ოლგა ბათიაშვილისა, რომლის დაუზარელმა და მუყაითმა მოღვაწეობამ კარგი ნაყოფი გამოიღო და დიდი მადლობაც გარდაუხადა არქიმანდრიტმა მამა დოსითეოსმა, რომელიც დაესწრო ყმანვილების გამოცდას 13 მაისს. ყმანვილებმა კარგი ცოდნა გამოიჩინეს: საღმრთო სჯულისა, ქართულისა, რუსულისა, ანგარიშისა და საეკლესიო გალობისა. დიდი მადლობა გარდაუხადა არქიმანდრიტმა დოსითეოსმა აგრეთვე ადგილობრივ მღვდ. ნიკოლოზ კანდელაკს და მთავარდიაკვანს იოსებ ინაშვილს, პირველს საღმრთო სჯულის კარგად სწავლებისა, ხოლო მეორეს — ქართული და რუსული გალობის კარგად სწავლებისათვის. მ. იოსებ ინაშვილს ყმანვილებისთვის კარგად შეუსწავლებია გალობები და დასიც შეუდგენია, რომელსაც ყოველ კვირა-უქმეობით ეკლესიაში აგალობებს. კარგი კიდევ ის არის, რომ მ. იოსებ ინაშვილს ყმანვილებისთვის (ახალსოფელში 30 კომლამდე რუსი ცხოვრობს და ამათი ყმანვილებიც დადიან სკოლაში) მშვენივრად შეუსწავლებია ზოგიერთი საეკლესიო ქართული საგალობლე-

ბი, მაგ.: „უფალო შეგვიწყალებ“, „მოვედით თაყვანის ვსცეთ“..., „წმიდაო ღმერთო“, „ღირს-არს“ და კიდევ ბევრი სხვა და ეკლესიაში აგალობებს. 14 მაისს, წირვაზე, მშვენივრად იგალობა მთელი წირვა და პარაკლისი ყმანვილების მგალობელთა გუნდმა, მ. ი. ინაშვილის ლოტბარობით. წირვა ქართულად და რუსულად იყო. ამ დღეს თვით მცხოვრებნიც ბევრი იყვნენ ეკლესიაში. წირვის შემდეგ მამა დოსითეოსმა კიდევ მადლობა გარდაუხადა მასწავლებელს ო. ბათიაშვილს, მღვდ. ნ. კანდელაკს და დიაკვან იოს. ინაშვილს და სრული კმაყოფილებით სავეს საათის ოთხზედ გაემგზავრა სოფ. უჯარმას, რათა იქაური სკოლაც დაეთვალიერებინა და გამოეცადნა ყმანვილები“.

მამა იოსები 1902 წლის 19 ივლისს იმავე სკოლაში სხვა საგნების მასწავლებლად დაინიშნა. დიაკვანი იოსები ადრე დაქვრივდა. გარდაიცვალა XX ს-ის 10-იან წლებში.

დეკანოზი გიორგი 1876 წელს დაიბადა. იგი თავდაპირველად თბილისის სასულიერო სასწავლებელში სწავლობდა. 1901 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1902 წლის 20 იანვარს დიაკვნად აკურთხეს, იმავე წლის 24 იანვარს მღვდლად დაასხეს ხელი და ახმეტის ჯვარპატიოსნის სახ. ტაძარში დაინიშნა. ახალგაზრდა და განათლებული მოძღვრის დანიშვნას დიდი სიხარულით შეეგება ახმეტის ინტელიგენცია და მრევლი. ამასთან დაკავშირებით გაზ. „ივერია“ 1902 წლის 1-ელი აგვისტოს ნომერში წერდა: „ახმეტა. ამ ოთხის წლის წინად აქაურმა საზოგადოებამ სოლ. ჯანდიერის და მასწავლებლად ნამყოფის ს. ბედიასვილის თაოსნობით განიძრახა წიგნთ-საცავ-სამკითხველოს დაარსება. მალე აზრი სისრულეში მოიყვანა; აიღო მთავრობისაგან ნებართვა, გამოიწერა 25 მანეთის წიგნები, თვით წერა-კითხვის გამავრცელებელმა საზოგადოებამ უფასოდ დაუთმო სამკითხველოს 16 მანეთის წიგნი. ის იყო, საქ-

ახლადნაპურთხი
მღვდელი გიორგი
ინაშვილი

მე სასურველ ნიადაგზედ უნდა დამდგარიყო, რომ ამ დროს ვილაცა არა მკითხე-მოამბემ გამოაცხადა გაზ. „ივერიაში“ სამკითხველოს დაარსება და დამფუძნებლად დაასახელა ისეთი პირები, რომლებსაც ამ საქმეში არავითარი მონაწილეობა არ მიუღიათ. ეს გარემოება არ ესიამოვნა აქაურს, ისედაც „შენ-ჩემიანობის“ მიმდევარს, საზოგადოებას და მალე ზურგიც შეაქცია ამ კეთილ საქმეს. ზედ მასწავლებელ ბედიასვილის გადაყვანაც დაერთო და ამგვარად სამკითხველომ დაარსებისთანავე სული განუტევა. ამ არასასიამოვნო ამბავთან ერთი სასიამოვნო ამბავი უნდა ვაუწყო მკითხველებს. წელს ჩვენს საზოგადოებას შემოემატა ორი ახალგაზრდა წევრი: ექიმი ლ. ჯავახიშვილი და მღვდელი გ. ინაშვილი.

ამათ განიძრახეს საკვირაო სკოლა დაარსონ. ამ აზრის განხორციელება მით უფრო შესაძლოა, რომ ამ პირების გარდა სოფელსა ჰყავს მასწავლებელი და ფერშალი. ღმერთმა ჰქმნას, ეს განიძრახვა განხორციელდეს ბულიყოს და აზრი აზრად არ დარჩენილიყოს“. მართლაც, მღვდ. გიორგის თაოსნობითა და ძალისხმევით ზემოთ აღნიშნული სასწავლებელი მალევე გაიხსნა და 1902 წლის 20 ოქტომბერს იგი ამ სკოლის საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაამგედ დაინიშნა. 1904 წლის 28 მარტს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1907 წლის 30 მაისს თიანეთის მაზრის I ოლქის მთავარხუცესის თანაშემწედ დაინიშნა. 1904 წლის 23 ნოემბერს, 1907 წლის 31 ივლისსა და 1910 წლის 8 დეკემბერს ოლქის სამღვდელოების მხრიდან საეპარქიო შეკრებაზე დამსწრე სასულიერო დეპუტატად აირჩიეს. 1911 წლის 10 აპრილს სკუფია უბოძეს. იმავე წლის 26 აგვისტოს თიანეთის მაზრის I ოლქის მთავარხუცესად აირჩიეს. 1913 წელს თებერვალში დაჯილდოვდა რომანოვების 300 წლის მეფობასთან დაკავშირებით მოჭრილი საიუბილეო გულზე დასაკიდი მედლით. 1916 წლის იანვარში I მსოფლიო ომში სამხედრო კაპელანად წავიდა. მსახურობდა თურქეთის ფრონტზე დონის კაზაკთა I ბატალი-

ონის თურქისტანის 35 პოლკის მოძღვრად. ომში მსახურების პერიოდში მამაცური საქციელის გამო მღვდ. გიორგი დაჯილდოებული იყო საპატიო მედლებითა და ორდენებით. იქვე მიენიჭა დეკანოზის წოდება და გამშვენებული ჯვრით დაჯილდოვდა. 1918 წელს, ომის დასრულების შემდეგ, მოძღვარი სამშობლოში დაბრუნდა და გარკვეული პერიოდი უადგილოდ იყო. 1919 წლის სექტემბერში სოფ. ახალსოფლის წმ. ნინოს სახ. ტაძარი წინამძღვრის გარეშე დარჩა. ამასთან დაკავშირებით შეიკრიბა სამრევლო საბჭო, მოახდინეს არჩევნები და ვინმე გრ. მეზვრიშვილის სახელით მის უწმინდესობას, კათოლიკოს-პატრიარქ ლეონიდეს (ოქროპირიძე) შესაბამისი წერილიც გაუგზავნეს, სადაც გრიგოლი წერდა: „ჩვენ სოფლისაგან მონდობილი მაქვს სიმდაბლით მოგართვათ მღვდლის არჩევის განაჩენი და თანაც მოგახსენოთ ჩვენი გულის ნადები. მართალია, ეხლა ბევრგან ქადაგობენ სამღვდელოებისა და ეკლესიის საწინააღმდეგოდ, მართალია, ჩვენ სოფლის შვილებსაც შეხვედრია ამისთანა შემთხვევა, მაგრამ ჩვენდა საბედნიეროდ, მათ ჯერ კიდევ არ დაუკარგნიათ გონიერება და მამა-პაპისაგან ჩანერგული ღვთისადმი და ეკლესიისადმი სიყვარული არ გაჰქრობიათ. ყველამ გადაწყვიტეთ, მღვდელი მოვითხოვოთ, მოვითხოვოთ არა მარტო მღვდლობისათვის, არამედ ის უნდა იყოს ყველას ნამდვილი მამა-მოძღვარი, გზის მაჩვენებელი, დამრიგებელი, სოფლის ლამპარი, ყოვლად სინდისიანი ადამიანი. ამისთანა ადამიანად ჩვენ სოფელს სწამს დეკ. მამა გიორგი ინაშვილი. მართალია, ეხლა ყველას თავი გასჭირვებია, მაგრამ ჩვენი სოფელი ამასაც არ შეუშინდა და გადასწყვიტა ერთდროულ დახმარებად მისცეს კომლზედ სამ-სამი ლიტრა პური, რაიც სულ შეადგენს სამასს ფუტს, აღუთქვა შეშა და აგრეთვე მინა — შვიდი დესეტინა, რომლის შემუშავებაზედ სოფელი დაეხმარება. ერთი სიტყვით, არაფერს დაზოგავს სოფელი, ოღონდ ღირსეული მღვდელი მიეცეს. ამ ყველაფერს მოგახსენებთ სოფლის სახელით და მდაბლად გთხოვთ, დაგვითმოდეთ დეკანოზი გიორგი ინაშვილი ჩვენ მოძღვრად და პატრონად“. ამ წერილიდან კარგად ჩანს, თუ როგორი ავტორიტეტი და სახელი ჰქონდა მღვდ. გიორგის ახალსოფელში, და ზოგადად, მთელს ეკლესიაშიც. 1920 წლის იანვარში სამღვდელოებამ იგი წინონმინდის ოლქის მთავარხუცესად აირ-

დეკანოზი გიორგი.
ფოტო გადაღებულია მსოფლიო ომის დროს

ჩია. დეკ. გიორგი აქტიურად მონაწილეობდა 1920 წლის 27 ივნისისა და 1921 წლის 1-5 აგვისტოს საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის II და III საეკლესიო კრებებზე. 1924 წლის აგვისტოს აჯანყებაში დეკანოზი გიორგი აქტიურ მონაწილეობას იღებდა. აჯანყების დამარცხების შემდეგ იგი დააპატიმრეს სხვა პირებთან ერთად. მის ჩვენებაში ვკითხულობთ: „მაშინ, როდესაც მე დავდექი ფაქტის წინაშე, რომ საქართველოში შემოვიდა რუსული ჯარი, ჩემში ითამაშა ეროვნულმა გრძნობამ... მე აგიტაციას ვწეოდი მრევლის წინაშე, როგორც ნაციონალისტი და კიდევ იმიტომ, რომ ეკლესიის შესახებ არსებული კანონები ჩვენთვის მიუღებელია და, ამასთან ერთად, ჩვენ სასულიერო პირებს გვდევნიან, განსაკუთრებით კომკავშირლები“. სამეულის გადანწყვეტილებით დეკანოზი გიორგი 1 სექტემბერს დახვრიტეს. სტალინის გარდაცვალების შემდეგ დეკანოზ გიორგის ოჯახს უარი ეთქვა რეაბილიტაციაზე. 1956 წელს საბჭოთა კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის ბულგანინის სახელზე გაგზავნილ საჩივარზე, რომელშიც მოქალაქე ეკატერინე ინაშვილი ითხოვდა მისი მამის — დეკანოზ გიორგი ინაშვილის სიკვდილის შემდგომ რეაბილიტაციას, საქართველოს რესპუბლიკის პროკურატორისაგან პასუხი მხო-

გალათში გამართული მესამე საეპისკოპოსო კრება,
1921წ. მეოთხე რიგში მარცხნიდან მესამე - დეკ. გიორგი

ლოდ 1959 წელს მიიღო. საქართველოს პროკუ-
რატორის მიერ საარქივო საქმის შესწავლის სა-
ფუძველზე კომისიამ დაასკვნა, რომ სასჯელის
ზომა თავისი სიმკაცრით არ შეესაბამებოდა გი-
ორგი ინაშვილის მიერ ჩადენილი დანაშაულის
სიმძიმეს, მიუხედავად ამისა, სასჯელის ზომის
შემცირება იმ მომენტისათვის არ იყო მიჩნეული
მიზანშეწონილად. 1924 წლის 1 სექტემბერს გა-
რე-კახეთის რაიონის ბანდიტიზმთან ბრძოლის
საგანგებო სამეულის გადაწყვეტილება გიორგი
ინაშვილის მიმართ მართებულად მიიჩნიეს, ხო-
ლო მოქალაქე ეკატერინე ინაშვილის საჩივარი კი
უსაფუძვლოდ ჩათვალეს.

დეკანოზ გიორგის დარჩა მეუღლე ნინო მი-
ხეილის ასული (დაბ. 1881წ.) და შვილები: მარი-
ამი (დაბ. 8.09.1903წ.), დავითი (დაბ. 1.01.1905წ.),
ეკატერინე (დაბ. 24.01.1908წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრა-
ლური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქ-
მე 41682; საქმე 42062; საქმე 48030; საქმე 57639;
გაზ. „ივერია“ 1899წ. 136, გვ. 3; 1902წ. 162,
გვ. 2; Журнал „Духовный вестник Грузинского
Экзархата“ 1901წ. 12; 23-24; 1904წ. 5-6; Журнал
„Вестник Грузинского Экзархата“ 1911წ. 7; 18;
გაზ. „საქართველო“ 1919წ. 215, გვ. 4.

ლიტ: ჟურნალი „საარქივო მოამბე“ 2010წ. 9,
გ. კლდიაშვილის სტატია „საქართველოს 1924
წლის აგვისტოს ამბოხება გარე-კახეთში და სა-
სულიერო პირები“ გვ. 106; გვ. 112-113.

რუბრიკას უძღვება დიაკონი
გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო

საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.
ანგარიში: # GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა:
hokuchavanana1@gmail.com

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს
საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მოლაშქილი), მარიამ გაგუა, ნინო გავომიშვილი,
თამარ ასათიანი, დიაკონი გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზ-
არაძე, სერგო კერესელიძე, ბულაღტური: ვლასი ჯიბლაძე;
გაერცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;
დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზმა სოლომონმა ანჩისხატი თბილისიდან მთებში აიტანა ზურგით დეკანოზი დიმიტრი ალექსი-მესხიშვილი 1768 – 1862

მესხიშვილების გვარში მრავალი გამოჩენილი მოღვაწე ემსახურა ქართულ მწერლობას, რომელთაც შექმნეს შესანიშნავი კალიგრაფიული სკოლა და ხელი შეუწყვეს ჩვენი ლიტერატურის გამდიდრებას XVIII-XIX სს-ში, როგორც ახალ თხზულებათა თარგმნითა და შექმნით, ისე უკვე არსებულთა გადანერით (კ. კეკელიძე);

წმ. აღმსარებელ, დეკანოზ პ. კარბელაშვილის ცნობით, მესხიშვილები წარმოშობით მესხეთიდან იყვნენ: მღვდელი პეტრე მესხი მოჰყვა თავის ცოლ-შვილით სამცხიდან ხელთ-უქმნელს ანჩისხატს. 1674 წელს კათოლიკოსმა დომენტიმ მისცა ადგილი კანდელაკისა ანჩისხატის ტაძარში... მიიცვალა 1680 წელს.

ამ დიდებული გვარის ერთ-ერთი წარმომადგენელი გახლდათ დეკანოზი დიმიტრი სოლომონის ძე ალექსი-მესხიშვილი, რომელიც 1768 წელს (მეორე ვერსიით — 1778 წელს) დაიბადა ქ. თბილისში. წერა-კითხვა, საღმრთო წერილი, კატეხიზმო, გალობა, საეკლესიო ტიბიკონი, ფილოსოფია და ღვთისმეტყველება თავისი მამის, დეკ. სოლომონის ხელმძღვანელობით, ანჩისხატის ტაძართან არსებულ სასულიერო სემინარიაში ისწავლა.

მამამისი, დეკანოზი სოლომონ ალექსის ძე ალექსი-მესხიშვილი იყო ცნობილი კალიგრაფი, მხატვარი და მწიგნობარი. 1791-1808 წლებში წინამძღვრობდა ანჩისხატის ღვთისმშობლის შობის სახ. ტაძარს. იყო აღმოსავლეთ საქართველოს კათოლიკოს ანტონ I-ის (ბაგრატიონი) ნიჭიერი მოწაფე. იოანე ბატონიშვილი „კალმასობაში“, დეკანოზ ალექსის ვაჟების შესახებ წერდა: „ამათაც ისწავეს ხუცურისა და მხედრულის წერა, გარნა მხედრულის წერასა შინა ჯერეთა არც ძველად და არც ახლად არვინ თქმულან უკეთეს ამათსა, და მეტადრე სოლომონ დეკანოზისა“.

თეიმურაზ ბაგრატიონის (გიორგი XII-ის ძის) ბიბლიოთეკის კატალოგში, რომელიც თეიმურაზისვე შედგენილია, სოლომონის მიერ გადანერვილი ერთი ნიგნის შესახებ ნათქვამია: „მრგვალის ხელით ესრეთი წერილი არს, რომელ დღესაც, რომელნიც ქართველთაგანი წერის ხელოვნებაში ქებულნი არიან, ყოველთავე ასე უთქვამს და ასე იტყვიან, რომელ ეგევითარი მშვენიერი ხელით წერილი ძნელად შესაძლებელ არს, რომ დაენეროს ვისმე, რომელნიც რჩეულნი და ჩინებულნი მწერალნი არიან ანუ ყოფილანი“.

1773 წელს დეკანოზი სოლომონი რუსეთშია. საფიქრებელია, რომ იგი გაჰყვა იქ კათოლიკოს ანტონ I-სა და ლევან ბატონიშვილს, რომლებიც იმპერატრიცა ეკატერინე II-თან გააგზავნა ქართლ-კახეთის მეფე ერეკლე II-მ. 1789 წლის 29 ოქტომბერს დეკანოზმა სოლომონმა ხოტბით მიმართა დავით ბატონიშვილს (ეს სიტყვა

ანჩისხატის ეკლესია, 19ს.

დაბეჭდა მ. ჯანაშვილმა გაზ. „ივერიაში“ 1900წ.), შემდეგში საქართველოს სამეფოს შემკვიდრესა და რეგენტს, აგარიანებზე მისი გამარჯვების გამო (საეკლ. მუზეუმის ფონდი 355, წ. კ. საზ-ბის ფ. 3282). ეს ხოტბა პროფესორმა ალექსანდრე ხახანაშვილმა შეცდომით ერეკლე მეფის ხოტბად მიიჩნია. აღნიშნული ქადაგება სქოლასტიკურ წესზე აგებული სიტყვის საუკეთესო ნიმუშს წარმოადგენს. მის კალამს ეკუთვნის აგრეთვე ლექსი — „ეტრფის მთებზე“, ამ ლექსს ერთხანად შეცდომით ბესიკ გაბაშვილს მიაწერდნენ (ს. გორგაძის გამოცემა, გვ. 28-29).

1795 წელს ალა-მაჰმად-ხანის მიერ თბილისის აოხრებისას დეკანოზმა სოლომონმა თავის შვილ დიმიტრისთან ერთად გამოიჩინა დიდი გულადობა მით, რომ ანჩისხატი, პირიღვთისად წოდებული და ტაძრის დიდ და ძველ სინამდდედ მიჩნეული, საკმაოდ მოზრდილი და მძიმე, თბილისიდან მთებში წაიღო თავისი ზურგით სწორედ იმ წუთებში, როცა ალა-მაჰმად-ხანის ჯარებმა თბილისში დაიწყეს მძევინვარება. მთებში ყოფნის პერიოდში იგი განაგრძობდა ნიგნების გადანერას, რაზედაც მეტყველებენ მის მიერ გადანერილ ხელნაწერთა მინაწერები, „ეს სძლისპირი ჭირისაგან რომ ავიყარენით, მაშინ ვსწერე აქა იქ სოფლებში და თელავს“.

მისი ხელით გადანერილია ანტონ კათოლიკოსის „ლოგია“. იგი იყო მხატვარიც. მისი მხატვრობის ნიმუშს წარმოადგენს ანჩისხატის ტაძარში დაცული წმ. დიდმონაშემ ბარბარეს ხატი.

1802 წელს დეკანოზ სოლომონს ებოძა სამკერდე ოქროს ჯვარი, კამილავკა და 400 მან. პენსია სიკვდი-

ლამდე. გადმოცემით დეკანოზს კამილავკა მას მერე ალარ დაუხურავს, რაც რუსის ჯარისკაცების ჩაყენებისას ეს ჯილდო თუმცა გამოაჩინა, მაგრამ უფროსებმა არავითარი ფასი არ დაადეს. გაზ. „კავკაზში“ (1846წ. 33, გვ. 132) დასტამბულია ცნობა, რომ როცა გიორგი მეფის დროს ქალაქში ჩაყენებულმა ლეკების დაქირავებულმა რაზმმა ქუჩაში შეხვედრისას დეკ. სოლომონს ქუდი მოხადეს და შეურაცხყოფა მიაყენეს, შევიდა მეფესთან და მოურიდებლად განუცხადა: „ურჯულონი ხალხსა და ქრისტეს მსახურთ თავს წამოგვასვი“.

1803 წლის 27 იანვარს იოანე სამთავნელ-ნილკნელი მღვდელმთავრის წესის აგების დროს დეკანოზ სოლომონსა და სიონის დეკანოზს მოუხდათ ცილობა — თავს რომელი დასდგომოდა. თბილელმა მიტროპ. არსენმა მხარი დაუჭირა თავის დეკანოზს და მოხდა მასა და სოლომონს შორის უთანხმოება, რის შედეგადაც სოლომონმა დატოვა ტაძარი (აქტები, II, 263).

დეკ. სოლომონი 1808 წლის 4 ივლისს გარდაიცვალა. დასაფლავებულია ანჩისხატის ტაძარში, ღვთისმშობლის ხატის წინ, ამბიონზე მარცხნივ.

დეკანოზი დიმიტრი სოლომონის ძე ალექსი-მესხიშვილი კერძო დიაკონად 1793 წელს დაადგინეს. 1795 წელს თბილისის აოხრების დროს, მან მამასთან ერთად მთაში გახიზნა ეკლესიის სამკაულები, მათ შორის, ტაძრის სინძინდე — პირი ღვთისას ხატი. ნივთების წაღებისას დიმიტრი მტერმა დაჭრა. 3 წლის შემდეგ, 1796 წელს, იგი საქართველოს სასულიერო დიკასტერიის მდივნად დაინიშნა. 1804 წლის 8 თებერვალს ნილკნელ-სამთავნელმა მიტროპ. გერვასიმ (მაჭავარიანი) დიაკვნად აკურთხა. მეორე დღეს მღვდლად დაასხა ხელი და ანჩისხატის ღვთისმშობლის შობის სახ. ტაძრის მეორე მღვდლად განამწესა. 1805 წლის 9 დეკემბერს საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქ ანტონ II-ის (ბაგრატიონი) ლოცვა-კურთხევით, ახტალელმა ეპისკოპოსმა იოაკიმემ მას დეკანოზის წოდება მიანიჭა. 1808 წელს, მამის გარდაცვალების შემდეგ, ანჩისხატის ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა. შემორჩენილია ამის დამადასტურებელი სიგელიც, სადაც ვკითხულობთ: „წყალობითა ღმრთისათა. კათალიკოს-პატრიარხი მცხეთისა და ყოვლისა საქართუელისა და ეგრეთვე უსაშუალოდ მწყემსი ალავერდისა და ძე მეფისა ირაკლი მეორისა ანტონი წერილსა ამას გიბოძებთ შენ, ანჩისხატის დეკანოზის სოლომონის შვილს მღვდელს დიმიტრის. ასე, რომე რადგან მამაშენი დეკანოზი სოლომონ იმყოფება სნეულებასა შინა, ამისთვის დეკანოზობა ანჩისხატის ეკლესიისა შენთვის გვიბოძებია. მიზეზითა მით, რადგანაც მამა შენსა დეკანოზსა სოლომონს აქუნდა მრავალი ღუანლ-დებულება ეკლესიასა მას ზედა, ამისთვის ჯეროვნად ვრაცხეთ და გიბოძებთ დეკანოზობა ანჩისხატის ეკლესიისა; და რათა მსგავსად მამისა შენისა გაქუნდეს ღვწა და მოვლა ეკლესიასა მას ზედა ჩუენსა. ივნისის ე დღესა, წელსა 1808“.

1808-1815 წლებში დეკანოზი დიმიტრი იყო სასულიერო დიკასტერიის, ხოლო 1815-1861 წლებში საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორის წევრი. 1817-1852 წლებში საეკლესიო გუჯართა და ძველ საბუთთა გამრჩევ კომისიაში რიგით წევრად მუშაობდა. მის მიერ გარჩეული და აღწერილია არაერთი სიგელ-გუჯარი. 1818 წლის 3 ოქტომბერს საეკლესიო გუჯართა და ძველ საბუთთა გამრჩევ კომისიაში გულმოდგინე სამ-

ანჩისხატის ეკლესია, 19ს.

სახურისათვის საქართველოს ეგზარქოს თეოფილაქტეს (რუსანოვი) წარდგინებით რუსეთის წმ. სინოდმა საქართველოს ეკლესიის შემოსავლებიდან დაუნიშნა მუდმივი პენსია, წელიწადში 200 მან. ვერცხლის ფული. 1822 წლის სექტემბერ-ოქტომბერში, 1824 წლის 26 აპრილიდან 6 ივლისამდე, 1824 წლის 5 სექტემბრიდან 20 ოქტომბრამდე, 1825 წლის 30 სექტემბრიდან 23 ნოემბრამდე და 1826 წლის 24 მაისიდან 7 ივნისამდე და 1826 წლის 22 დეკემბრიდან 1827 წლის 1 აგვისტომდე ექვსჯერ იყო მივლენილი სიღნაღის ეპარქიაში საეკლესიო შემოსავლების დასადგენად, საეკლესიო მამულების საბუთების მოსაწესრიგებლად და ბოდბისხევის საეკლესიო ყმათა საჩივრების განსახილველად. 1827 წლის 1 აგვისტოს დეკ. დიმიტრი სპეციალურ კომისიასთან ერთად გაიგზავნა დასავლეთ საქართველოში, იმერეთის ეპარქიის საეკლესიო შემოსავალ-გასავლების დასადგენად და აღსაწერად. 1828 წლის 21 ნოემბრიდან 1829 წლის 25 ივნისამდე მონაწილეობდა სასულიერო დეპუტატად სამოქალაქო სასამართლოში, სადაც განიხილებოდა იმერეთის მთავარეპისკოპოს სოფრონისა (წულუკიძე) და გელათის არქიმანდრიტ ნიკოლოზის (ჩხეიძე) დაპირისპირების საქმე. ასევე ჭელიშის არქიმანდრიტ სვიმეონის (წულუკიძე) საქმე. 1833-1857 წლებში დეკანოზ დიმიტრის დიდი დავა ჰქონდა მცხეთის საეკლესიო აზნაურ მალალაშვილებთან სახლების გამო. „იყო იმერეთს გამოძიებასა ზედა ერთბამად სხვათა წარგზავნილთა სინოდის კანტორისაგან გვამთათანა ქმნისათვის გამოძიებისა ანგარიშებისა გამო იმერეთის ეკლესიის შემოსავალთა ექვსის წლისათვის, რომელთაგანცა თვითოეულისა წლისა აღრიცხულ არს შემოსავალი კამერალნის აღწერისამებრ უმეტეს თერთმეტი ათასისა, და ხარჯი თითოეულისა წელსა ყოფილ არს რვა ათასის რუბლისა ვერცხლის ფულისა, მუნვე იმყოფებოდა რეზოლუციის გამო სინოდის კანტორისა 1828 წლის 21 ნოემბრიდან 1829 წლის 25 ივნისამდე ვითარებითა დეპუტატისათა, სასულიერო მხრით, გამოძიებასა შინა წარმოებულსა სამხედრო სამოქალაქო მმართველობისაგან, მოხსენებისა გამო იმერეთის მთავარეპისკოპოს სოფრონისა, უკეთილშესაბამთა ვითომც ქცევათა ზედა, გაენათის მონასტრის

არქიმანდრიტ ნიკოლოზისა და ქელიშის მონასტრის არქიმანდრიტ სვიმონისათა, საჩივარისა გამო არქიმანდრიტ ნიკოლოზისა, ყოვლადსამღვდელო მთავარეპისკოპოს სოფრონისა ზედა უკანონოდ ვითომც შედგენასა ზედა მისგან ბოროტგანზრახვით სავნებელად არქიმანდრიტისა წერილთასა“.

1832 წლის 16 აპრილს კომისიის სხვა წევრებთან ერთად თბილისის სიონის საკათედრო ტაძრის ქონების დათვლა და სიის შედგენა დაევალა. 1832 წელს კომისიის სხვა წევრებთან ერთად რუსთავის ყოფილი ეპარქიის საეკლესიო მიწებისა და შემოსავლების მწყობრში მოყვანა დაევალა. 1833 წლის 27 ნოემბრიდან 1836 წლის 15 ივლისამდე კომისიის სხვა წევრებთან ერთად დაევალა საქართველოს მეფეთა ძველი სიგელ-გუჯარების გასინჯვა. 1834 წლის 24 თებერვალს კომისიის სხვა წევრებთან ერთად სოფ. დილოში არსებული საეკლესიო შემოსავლების შემოწმება დაევალა. იმავე წელს თელავის მაზრასა და ერწოს მხარეში შეასრულა იგივე დავალება. 1834 წლის 26 სექტემბრიდან 1839 წლამდე იყო ქაშვეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში მოღვაწე სასულიერო პირების მთავარბუცესი. 1837 წელს სიგელ-გუჯართა შემოწმებული კომისიის თავმჯდომარედ დაინიშნა. 1839 წლის 20 იანვარს კომისიის სხვა წევრებთან ერთად გაიგზავნა მარტყოფში, რათა შეედგინა გარდაცვლილი მიტროპ. სტეფანეს (ჯორჯაძე) დარჩენილი ქონება და აღენერა იგი. 1840 წლის 25 ივნისს კომისიის სხვა წევრებთან ერთად დაევალა თბილისის სასულიერო სემინარიის სტუდენტების საჩივრის განხილვა, იმავე სემინარიის ინსპექტორის, მღვდელ-მონ. პორფირის წინააღმდეგ დანერილი.

დაჯილდოებული იყო: 1811 წელს — სამკერდე ოქროს ჯვრით; 1812 წელს — ბრინჯაოს ჯვრით; 1816 წლის 31 მარტს — ბრილიანტის თვლებით შემკული საარქიმანდრიტო ჯვრით; 1826 წლის 18 აპრილს — ხავერდისფერი კამილაკით; 1830 წლის 1 თებერვალს — წმ. ანას II ხარისხის ორდენით; 1834 წლის 24 თებერვალს — საიმპერატორო გვირგვინით შემკული წმ. ანას II ხარისხის კავალერიის ორდენით; 1843 წლის 29 მაისს — წმ. ვლადიმერის III ხარისხის ორდენით.

1862 წელს ჟურნალი „ცისკარი“ წერდა: „კვირას, 9 დეკემბერს, დილით ცხრა საათზედ, გარდაიცვალა ტფილისში, ხანგრძლივ ავად მყოფობის შემდეგ ოთხმოცდა ცამეტი წლის მოხუცი, საქართველო-იმერეთის უწმინდესის სინოდის კანტორის წევრი და წინამძღვარი ანჩისხატის ხელთუქმნელი პირიმღვთისასი, დეკ. დიმიტრი ალექსიევ-მესხიევი“. დასაფლავებულია ანჩისხატის ტაძარში, მაცხოვრის ხატის წინ, ამბიონის მარჯვნივ.

დეკანოზი დიმიტრი ალექსი-მესხიშვილის მეუღლე იყო სოფიო სოლომონის ასული (დაბ. 1787წ.) ჰყავდათ

დეკანოზი დიმიტრი ალექსი-მესხიშვილი

შვილები: პულხერია (გათხოვილი თელავის მაზრაში, სოფ. თოხლიაურში თავად ბაადურ ნიკოლოზის ძე ჩერქეზიშვილზე), სარდიონი (დაბ. 1814წ.); პლატონი (დაბ. 1817წ.), ქეთევანი (დაბ. 1817წ.), ნიკოლოზი (დაბ. 1819წ.), მიხეილი (დაბ. 1827წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე 3813; საქმე 4255; საქმე 8608; საქმე 19158; ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 3212; საქმე 4255; საქმე 10085; საქმე 14715; საქმე 62080; ჟურნალი „ცისკარი“ 1862წ. 12, გვ. 126;

ლიტ: ვახტანგ ბერიძე „ძველი ქართველი ოსტატები“ ქ. თბილისი 1967წ., გვ. 160-161; „ქართული სამართლის ძეგლები“ ტ. III, „საეკლესიო საკანონმდებლო ძეგლები“ (XI-XIXსს.), ტექსტები გამოსცა, შენიშვნები და საძიებლები დაურთო პროფ. ი. დოლიძემ, ქ. თბილისი 1970წ., გვ. 1102; ბერძნული მაქსიმე „მასალები XVIII-XIX საუკუნის პირველი ნახევრის ქართული საზოგადოებრიობის ისტორიისათვის“. ქ. თბილისი, 1980წ., ტ. I, გვ. 112; გვ. 117-118; პ. კარბელაშვილი „ძველი ანჩისხატის ტაძარი ტფილისში, ისტორიული მიმოხილვა“, გვ. 111.

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო

საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.

ანგარიში: # GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი, ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გაცემები: ევრო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

სა, ესე იგი დედამიწაზე რაოდენიც არიან მცხოვრებნი, სხვა ტომნი რომ დავთვალთ, ისე გამოვა, რომ ათ კაცში ერთი არის მონათლული, ქრისტიანე, და დანარჩენთა შორის უმეტესი ნაწილი ახლაც კერპთმსახურნი არიან, ესე იგი მრავალმერებების თაყვანის მცემელნი. მაშასადამე, ყოველი ქრისტიანე კაცი ახლაც უნდა ცდილობდეს ყოველი ღონისძიებით იესო ქრისტეს სახარების გავრცელებასა კაცთა შორის. ეს მოვალეობა ეკუთვნის არა მხოლოდ სამღვდელთა პირთა, ტრაპეზის მსახურთა, არამედ საზოგადოდ ყოველსა ქრისტიანესა. წმიდა მოციქული პავლე ყოველს კაცს ეუბნება: მოიხსენიეთ წინამძღვარი თქვენი და ჰბაძევდით მათ.

როგორ და რით უნდა შევნიოს ერის კაცი ქრისტეს სჯულის გავრცელებას? - რითაც შეუძლია, რაც ღონე მისცა ღმერთმა. თუ კი მართლა გიყვარს, ძმაო, შენი სჯული, თვით იგი სიყვარული და ერთგულება დაგარიგებს შენ, როგორ უნდა მოიქცე და რა სახით უნდა შევნიო ღვთის სასუფეველის გავრცელებასა ქვეყანასა ზედა. რასაკვირველია, ყოველს კაცს არ შეუძლია წავიდეს სხვა ქვეყანაში და იქადაგოს ქრისტიანობა; მაგრამ რა საჭი-

როა შორს წასვლა! მახლობლად შენდა არიან მრავალნი, რომელთა არ მიუღიათ ჯერად სიტყვა ღვთისა: იმოქმედე მათზედა, რომ მოიქცენ და მოინათლონ. გარნა მათგანიცა, რომელნიც მონათლულნი არიან და ქრისტიანად უნოდებენ თავის თავს, მრავალნი არიან სახელით, და არა საქმით ქრისტიანენი. ადვილად შეგიძლია იმოქმედო მათზედა და განამტკიცო იგინი. თუ სიტყვიერად არ შეგიძლია ამ საქმის აღსრულება, ნაყოფისაგან შენისა შესწირე რამე ამ საქმეს. მოეხმარე ფულით, ანუ ნივთის რამის შესწირვით მათ, რომელნი შრომობენ და ჰქადაგებენ ქრისტეს სახარებასა ურწმუნოთა შორის. ბოლოს, თუ არც ეს შეგიძლია, ერთი

საქმე მაინც შეგიძლია, და იმაზედ უარს ვეღარ იტყვი. შენ თავს მაინც კარგად მოუარე, შენ გულში და სულში გაავრცელე და გაამაგრე ქრისტეს სახარება, რომ შენ მაინც იყო ჭეშმარიტი, საქმიანი ქრისტიანე. ესეც დიდი რამე იქნება! ნეტაი ამას მაინც აღასრულებდენ ყოველნი მონათლულნი ქრისტიანენი! მაშინ ქრისტიანობა ფრიად განმტკიცდებოდა და თავის თავად გავრცელდებოდა ქვეყანასა ზედა. ამინ.

ისტორიის ფურცელი

მცხეთის წმინდა ეკატერინეს (ოლღას) მონასტერი

1 ნაწილი

უჩვეულო ისტორია აქვს ამ მონასტერს. XIX ს-ის 80-იან წლებში მცხეთის გასწვრივ რკინიგზა გაჰყავდათ, რომელსაც საქართველოს მთელი ტერიტორია უნდა გადაეჭრა თბილისიდან შავი ზღვის სანაპირომდე. სამუშაოებს გამოცდილი ინჟინერი ხელმძღვანელობდა. ჯილდოდ ხელისუფლებამ მას მთის კალთაზე მდებარე ხშირი ტყით დაფარული მიწის ნაკვეთი გამოუყო, სადაც ის აგარაკის აშენებას აპირებდა. ერთხელ, ნაკვეთის დათვალიერებისას, ინჟინერმა ხეებსა და ბუჩქნარს შორის ჩამალული დიდი ლითონის ჯვარი დაინახა. მან ჯვრის ამოთხრა დააპირა, მით უფრო, რომ ამ ადგილას აპირებდა სახლის აშენებას. მუშებმა დაიწყეს მიწის გათხრა და აღმოჩნდა, რომ ჯვარი ეკლესიის გუმბათზეა აღმართული, რომელიც

მიწის ქვეშ იყო დამარხული. გათხრები განაგრძეს და რამდენიმე კვირის შემდეგ აქ შეკრებილმა მცხეთელებმა კლდესა და ხევეს შორის, პატარა მღვდელზე, საშუალო სიდიდის ეკლესია დაინახეს, რომელიც თითქმის უვნებლად გადარჩენილიყო, კარიც კი ურდულით იყო ჩარახული. ვინ ცხოვრობდა იქ, როდის ჩატარდა ბოლო წირვა, რამ აიძულა ხალხი მიეტოვებინა იქაურობა, საიდუმლოდ რჩებოდა. ტაძარში ღვთისმშობლის მომცრო პატარა ხატი იპოვეს, რომელზეც იგი თავსაბურავის გარეშე იყო გამოსახული. როგორც ჩანს, ხატწერის უძველესი ნამუშევარი იყო (არქიმ. რაფაელი (კარელინი) „გადარჩენის საიდუმლო“ II ნაწ. ქ. თბ. 2006წ., გვ. 86-87).

მოგვიანებით აღმოჩნდა ცნობა, რომ მცხეთის

გასწვრივ, მტკვრის მარჯვენა ნაპირზე, სინას მთის ბერებმა ოდესღაც დაარსეს სავანე წმ. დიდმონაშენ ეკატერინეს სახელზე. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სინას მთაზე თავის დროზე ბევრი ქართველი ბერი მოღვაწეობდა, როგორც იმპერატორ იუსტინიანეს აშენებულ დიდ ლავრაში, ასევე სავანეში და კლდეში ნაკვეთ კელიებში. 1915 წლის ოლღას მონასტრის აღწერის ცნობაში ვკითხულობთ, რომ ეს ძველი სავანე IV ს-ში, საქართველოს გაქრისტიანების საუკუნეშივე იყო აშენებული (საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №57607, გვ. 3).

მცხეთასთან რკინიგზის სამუშაოები წარმატებით მიმდინარეობდა. მთაში გვირაბის გაყვანა იყო დასამთავრებელი, რომლის გათხრა უკვე ორივე მხრიდან შეუდგნენ. გამოთვლები მრავალგზის გადამოწმდა და ის დროც კი იყო ცნობილი, როცა მინის მთხრელთა ორი რაზმი შეხვედებოდა ერთმანეთს. მინის ქვეშ ამ შეხვედრის აღსანიშნავად დღესასწაულისთვის ემზადებოდნენ, მაგრამ დათქმული დრო გავიდა, შეხვედრა კი არ შედგა. ინჟინერი შიშობდა, რომ შეცდომა დაუშვა, რომლის გამოსწორებაც გვიან იყო. წუთს-წუთი მიჰყვებოდა და საათივით ინელებოდა. და აი, ინჟინერს ნერვებმა უმტყუნა, აიღო რევოლვერი, ლულა საფეთქელთან მიიტანა და თავი მოიკლა. ზუსტად თხუთმეტი წუთის შემდეგ დაეცა ის ბოლო კედელი, რომელიც ორ რაზმს ერთმანეთისგან ყოფდა. მისი გამოთვლები ზუსტი აღმოჩნდა, უბრალოდ მყარი გრუნტის გამო სამუშაოები ოდნავ დროში გაინელა. ეს გამარჯვება იყო, თუმცა ინჟინრის თვითმკვლელობის გამო ზეიმი აღარ გაიმართა (არქივ. რაფაელი (კარელინი) „გადარჩენის საიდუმლო“ II ნაწ. ქ. თბ. 2006წ., გვ. 90-91).

ამ სიკვდილმა განსაკუთრებით შეძრა მისი მეუღლე ოლღა და მან გადანყვიტა, იმ მინის ნაკვეთზე, რომელიც მას დარჩა, ქალთა მონასტერი აეგო. მალე იქვე იპოვეს სხვა ნანგრევები და უფრო მოზრდილი ტაძარიც. ოლღამ მართლაც მიუძღვნა თავისი ცხოვრება ქალთა სავანის შექმნას. ილუმენია ოლღა, ერში — ოლღა გორნიჩი 1844 წელს აზნაურის ოჯახში დაიბადა. საერო განათლება მან უკრაინაში, ქ. კიევიში მიიღო. ცოლად გაჰყვა ზემოთ ხსენებულ ინჟინერს და ასე აღმოჩნდნენ ისინი XIX ს-ის 80-იან წლებში საქართველოში. როგორც აღვნიშნეთ, დაქვრივების შემდეგ მან დაიწყო სავანის აღდგენა და ტაძრის განახლება, რომელიც 1892 წელს დასრულდა და იმავე წელს, საქართველოს ეგზარქოსის ვლადიმერის (ბოგოიავლენსკი) ლოცვა-კურთხევით იგი აკურთხა საქართველოს რკინიგზის ეკლესიების მთავარხუცესმა, მღვდელმა იროდიონ იორდანეს ძე ნანობაშვილმა (1844-1905წწ.) და მცხეთის სვეტიცხოვლის ტაძრის წინამძღვარმა, დეკანოზმა იოანე იოსების ძე მრევლიშვილმა (1830-1910წწ.) მცხეთელი სამღვდელოების თანამწირველობით. ტაძარი ნაკურთხი

იქნა წმ. მოციქულთასწორ ოლღას სახელობაზე. ტაძარი იყო ქვის. უგუმბათო. ტაძართან იყო ქვის სამრეკლო, სადაც სამი ზარი ეკიდა. ეზოში აშენებული იყო სამი ოთახი ტაძრის მღვდელმსახურთათვის და 8 კელია დედეებისათვის. სავანეში იყო ჭა, საიდანაც სვამდნენ წყალს. სავანის ქონების პირველი აღწერა ჩატარდა 1908 წელს, რომელიც 1914 წელს ხელახლა შეივსო. შემოსავალ-გასავლის წიგნი აწარმოებდნენ 1914 წლიდან. წინამძღვარი ოლღა გორნიჩი თითქმის 20 წელიწადი მორჩილი გახლდათ და ისე მართავდა თავის დაარსებულ სავანეს. 1911 წლის 13 ნოემბერს აღმოსავლეთ საქართველოს მონასტრების მთავარხუცესმა, არქიმანდრიტმა ანტონმა (გიორგაძე, შემდგომში — ეპისკოპოსი) მორჩილი ოლღა მონაზვნად აღკვეცა და სახელად ისევ ოლღა უწოდა (საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №57648, გვ. 282).

1892-1916 წლებში მას მცხეთის წმ. ოლღას დედათა სკიტი ეწოდებოდა და მას მონასტრის სტატუსი არ ჰქონდა. 1916 წლის 31 მარტს საქართველო-იმერეთის სინოდალურმა კანტორამ და 1916 წლის 2 ივლისს კავკასიის მთავარმართებელმა, დიდმა მთავარმა ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძემ იშუამდგომლეს რუსეთის წმ. სინოდის წინაშე, რათა აღნიშნულ სავანეს მონასტრის სტატუსი მინიჭებოდა. წმ. სინოდმა იმსჯელა ამ საკითზე და დაადგინა: „მინიჭოს ოლღას სავანეს *иначежительный* მონასტრის სტატუსი, და მას უფლება აქვს იყოლიოს იმდენი მონაზონი, რამდენსაც ის შეინახავს თავისი ხარჯებით“. ეს მოხდა 1916 წლის 11 აგვისტოს (საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე №23188, გვ. 2).

1916 წლის 14 აგვისტოს გორის ეპისკოპოსმა ანტონმა (გიორგაძე) აკურთხა ოლღას მონასტრის რესტავრირებული ეკლესია და იმავე დღეს, ნირვაზე, მონასტრის წინამძღვარ მონაზონ ოლღას ილუმენიას წოდება მიანიჭა. ტაძრის ხელმეორე რესტავრაცია დააფინანსა графиния София Алексиевна Алсуфиевам (Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1916წ. №17, გვ. 561-562).

1915 წლის ბოლოს მონასტერში 16 წევრი ცხოვრობდა. წინამძღვარი, მონაზონი ოლღა, ხაზინადარი ტატიანა ვერბიცაია და 14 მორჩილი.

ილუმენია ოლღა მიუხედავად თავისი კეთილშობილი წარმოშობისა და საერო განათლებისა, ყოფილა მეტად თავმდაბალი და გამოირჩეოდა ბავშვური უბრალოებით. რევოლუციამდე მას ხშირად აკითხავდნენ მაღალჩინოსნები და მაშინდელი ინტელიგენციის წარმომადგენელნი, რომლებიც საკუთარ ვალად თვლიდნენ ნუგეში ეცათ მისთვის, მაგრამ მწუხარე ქვრივის ნაცვლად, შინაგანი სულიერი სიხარულითა და სიყვარულით გაბრწყინებული მონაზონი ხვდებოდათ და უკან დაბრუნებულები ამბობდნენ, რომ დედა ოლღამ ანუგეშა ისინი, და არა პირიქით.

ოლას მონასტერი

ილუმენია ოლას მოესწრო 1917 წლის რუსეთის რევოლუციას, გადაიტანა შიმშილისა და შევიწროების წლები. ის დაკრძალეს თავისსავე აშენებულ ტაძარში. მონასტრის მთავარი სინმინდეა გათხრებისას ნაპოვნი ღვთისმშობლის ხატი, რომელსაც თავყვანსსცემენ, როგორც სასწაულთმოქმედს. მასთან მრავალი სასწაული მომხდარა. მაგალითად, მოხუცი მონაზვნების გადმოცემით, რევოლუციის წინ, ხატთან თავისით აინთო კანდელი თითქოს გასამხნეებლად, რათა მომავალ ქართველებს არ ჩაექრო რწმენის ალი სავანის ბინადართა გულში (არქიმ. რაფაელი (კარელინი) „გადარჩენის საიდუმლო“ II ნაწ. ქ. თბ. 2006წ., გვ. 92).

1917 წლის 12 მარტს (ძვ. სტ. — ახ. სტ. 25 მარტს) საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენის შემდეგ საქართველოში დარჩენილი რუსული ეკლესიები და მონასტრები ახლადშექმნილ კავკასიის საეგზარქოსოს დაქვემდებარებაში გადავიდნენ. ისინი არ იხსენიებდნენ საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს და არ ემორჩილებოდნენ მას. ამასთან დაკავშირებით, უცნობი ავტორი ფსევდონიმით აბიათარ მოგვთელი 1919 წელს გაზ. „საქართველოში“ წერდა: „მცხეთის სადგურის გასწვრივ, სარკინეთის მთაში არსებობს ძველი მონასტერი, რომელშიაც ამ ოცდახუთი წლის წინედ დასახლდნენ რუსის მონაზვნები და უწოდეს ოლგას სკიტი. დღესაც აქ თავი მოუყრიათ რუსის შავრაზმულ მონაზვნებს, ქართველ მღვდელს ქართულ ენაზე წირვა-ლოცვა და საქართველოს კათალიკოსის მოხსენება აუკრძალეს და რუსულად აწირვინებენ. ეს მონასტერი წმინდა ადგილია. მის არემარეში შეიმუშრა კერპი არმაზი და აქ მოღვაწეობდა წმ. ნინო. ყოველი ადგილი მოფენილია წარსულ დიდების მადლით და ნათელით და აქ არ უნდა ჰქონდეს ადგილი მათ, რომელნიც მზად არიან შეაგინონ

ჩვენი სინმინდე და ჩვენც მინასთან გავვასწორონ. მოგმართავთ თბილელ ლეონიდეს და საკათალიკოზო საბჭოს ყურადღება მიაქციონ აქაურობს“ (გაზ. „საქართველო“ 1919წ. №13, გვ. 4).

XX ს-ის 20-იან წლებში დაიხურა მამკოდის წმ. გიორგის სახ. რუსული დედათა მონასტერი და იქ მცხოვრები მონაზვნების დიდმა ნაწილმა ოლგის მონასტერს შეაფარა თავი. სწორედ ამ მონაზვნების სიაში იყო მონასტრის მომავალი წინამძღვარი, ილუმენია ანგელინა, ერში — ანა ანდრიას ასული კუდიმოვა. იგი 1876 წლის 6 დეკემბერს დაიბადა. 18 წლის ასაკში მონასტერში მიიღეს, სადაც საფუძვლიანად შეისწავლა საეკლესიო ღვთისმსახურება და ხელსაქმე. 1910 წელს მონაზვნად აღიკვეცა და სახელად ანგელინა უწოდეს. როგორც ზევით ავლინებთ, იგი ილუმენია ოლლამ შეიფარა სხვა მონაზვნებთან ერთად და უპატრონა. როდესაც ილუმენია ოლლა გარდაიცვალა, ეს მოხდა XX საუკუნის 20-იანი წლების ბოლოს, მონასტრის დედებმა მონაზონი ანგელინა გამოარჩიეს წინამძღვრად. იგი ბევრს ზრუნავდა მონასტრის კეთილდღეობისათვის. თუმცა იმ პერიოდში არათუ ერთ მონასტერს, მთელ ეკლესიას დიდი გასაჭირი ადგა. ომის პერიოდში შიმშილი, სიცივე, დევნა-შევიწროება, ზოგჯერ პურიც კი არ იყო მონასტერში, მაგრამ ღმერთი არ ტოვებდა მათ განსაცდელში. სავანე ღვთისმშობლის საფარქვეშ გრძობდა

ილუმენია ოლლა

თავს და ისეთი ადამიანებისაგან მოდიოდა დახმარება, რომელთაც არაფერი საერთო ჰქონდათ მონასტერთან. ამ პერიოდში სავანეს დიდ შემწეობას უწევდნენ თბილისის წმ. ალექსანდრე ნეველის ტაძრის რუსი მოძღვრები, რომლებიც ფულსა და პროდუქტებს უგროვებდნენ დედებს. ადგილობრივ მოსახლეობაში დედა ანგელინა პატივისცემით სარგებლობდა. მას განსაკუთრებული უნარი ჰქონდა მოსაუბრეებთან მის ენაზე ელაპარაკა — მეცნიერი იქნებოდა ეს, გლეხი თუ მუშა. ომის დროს მონასტერში რამდენიმე ქურთების ოჯახი შეასახლეს. დედა ანგელინამ მათი პატივისცემა მოიპოვა, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი წარმართი ხალხი იყვნენ და თანაც ხელისუფლებამ ისინი საგანგებოდ შეასახლა იქ მონაზონთა შესავინროვებლად. მონასტერში ისინი დიდი მონივნებით ეპყრობოდნენ დედა ანგელინას და ხელზეც კი ემთხვეოდნენ, მაგრამ სიმშვიდესა და განმარტობას მიჩვეული დედებისათვის მძიმე განსაცდელი იყო ეს, რადგან მათ მონასტრულ მყუდროებას ხმაური და ბავშვების ტირილი არღვევდა. ამიტომ, 1947 წელს მონაზონმა ანგელინამ კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს (ცინცაძე) სთხოვა დახმარება. 1947 წლის 6 ივნისს თავის მხრივ უწმინდესი კალისტრატე სსრ კავშირის სახკომსაბჭოსთან არსებულ მართლმადიდებელი ეკლესიის საბჭოს რწმუნებულს საქართველოში კ. ქადაგიშვილს წერდა: „ოლღას სავანის ეზოში ცხოვრობენ ქურთები, რომლებიც მეტად ბინძურად ეპყრობიან ტაძარს და არღვევენ მლოცველთა მყუდროებას. თხოვნა და მუდარა მათზე არ მოქმედებს. გთხოვთ, შუამდგომლობას, ხსენებული მოქალაქე ქურთების ოლღის სავანიდან გაყვანაზე“. მიუხედავად ამისა, ხელისუფლება არ ჩქარობდა ქურთების გაყვანას. 1947 წლის 13 დეკემბერს სტავროპოლის საეპარქიო მთავრობამ ოლღას სავანეს გაუგზავნა საჩუქრად მონაზონ ანგელინას სახელზე 10 000 მანეთი. ამ ფულით დედა ანგელინა აპირებდა ქურთების ოჯახისათვის სხვაგან ეყიდა საცხოვრებელი ფართი. სამწუხაროდ, გამოგზავნილი ფულის დიდი ნაწილი მცხეთის ფოსტის უფროსმა მიითვისა და დედა ანგელინას 2800 მანეთი გადასცა, ხოლო დანარჩენი 7 200 მანეთი კი თვითონ დაიტოვა. საქმე დროში გაინელა. ამასობაში ქურთები შეტევაზე გადავიდნენ. 1948 წლის 28 აპრილს უწმინდესი კალისტრატე კ. ქადაგიშვილის მოადგილეს, ბატონ მიხეილს წერდა: „ბოდიშს ვიხდით რომ განუხებთ. ქადაგიშვილი სავადმყოფოში წევს და ამისთვის მოგმართავთ პირდაპირ თქვენ. ოლღას სკიტში რომ ქურთები ცხოვრობენ, მათ თუ იმათ ნათესა-

კათოლიკოს-პატრიარქი ევსტაქ II (სიღაგონიძე)
და ილუშენია ანგელინა

ვებს მოუსურვებიათ პატარა ეკლესიაში დაბინავება, უთქვამთ, თუ ნებით არ შეგვიშვებთ, ძალით შევაშტვრევთ კარებსო და შევალთო. ისიც დაუმტკიცებიათ, რომ ჩვენ სოფლის საბჭოსაგან გვაქვს ნებართვაო. გთხოვთ, ნუ დაიშვებთ ეკლესიის შეურაცხყოფას და ნაბილწვას“. დედა ანგელინამ დახმარებისათვის კვლავ კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს მიმართა, რომელმაც თავის მხრივ, 1948 წლის 28 მაისს, სსრ საკავშირო კავშირგაბმულობის სამინისტროს რწმუნებულს საქართველოს რესპუბლიკაში იაკობ ზოსიმეს ძე მონიავას მიმართა ვითარებაში გასარკვევად. მისი ჩარევის შემდეგ ფული მთლიანად გადაეცა მონასტერს და დედა ანგელინამ ქურთები გაისტუმრა სავანიდან (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №2180, გვ. 21-24; (არქიმ. რაფაელი (კარელინი) „გადარჩენის საიდუმლო“ II ნაწ. ქ. თბ. 2006წ., გვ. 115).

მოამზადა დიაკვანმა
გიორგი მაჩუროშვილმა

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქვნილი მასალების გამო
საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.
ანგარიში: # GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა:
bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს
საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო ვაგოშაშვილი,
თამარ ასათიანი, დიკონი ვიორჯი მაჩუროშვილი, ია ბაზ-
არაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე;
გაერცელები: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;
დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

მცხეთის წმინდა ეკატერინეს (ოლღას-ოლგინსკი)
მონასტერი
II ნაწილი

1954 წლის 13 აპრილს ოლღას მონასტერში სულ 17 წევრი ცხოვრობდა. წინამძღვარი, монахиня Ангелина (Кудимова), заместител монахиня Валентина (Ливинская), монахини: Ольга (Каменьщикова), Мария (Реук), Пелагия (Пронина), Пулхерия (Буглак) და 11 მორჩილი (საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1879, აღწერა 1, საქმე 31, გვ. 8).

1952 წლის 5 აპრილს საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქად ურბნელი მიტროპოლიტი მელქისედეკი (ფხალაძე) აირჩიეს. უწმინდესი მელქისედეკი ყოველი წელიწადის დიდი მარხვის წინ, ყველიერის კვირაში ოლღას მონასტერს სტუმრობდა. პატრიარქი და დედა ანგელინა ერთმანეთს მრავალი ათეული წელი იცნობდნენ. იგი ყაზანის სასულიერო აკადემიის კურსდამთავრებული გახლდათ. პატრიარქის პიროვნებაში შერწყმული იყო სიმკაცრე და გულმონყალება. საკურთხეველის სინამდის დასაცავად დამნაშავეს განსჯას არ ერიდებოდა, თვით ეკლესიისგან განკვეთის ჩათვლით, მაგრამ პატიებაც იცოდა, თუკი გულწრფელ სინანულს დაინახავდა. მან მონაზონი ანგელინა 1955 წელს ოქროს ჯვრით დააჯილდოვა და ილუმენიას ნოდება მიანიჭა. სამწუხაროდ, სიცოცხლის ბოლო წელს უწმინდესსა და ილუმენიას შორის ურთიერთობა გაფუჭდა. მოხუც პატრიარქს ცუდად მიუტანეს ენა, რომ ოლღას მონასტრის დედეები არ ცნობდნენ საქართველოს პატრიარქს და მას ლოცვებში არ იხსენიებდნენ. ამის გამო, 1959 წლის 8 სექტემბერს, კათოლიკოსმა მელქისედეკმა სპეციალური ბრძანება გამოსცა, სადაც ვკითხულობთ: „მცხეთის ოლღის ეკლესია დღეიდან დაკეტილია, ვინაიდან იქ იკრიბებიან მავნე პირები. ისინი არ სცნობენ საქართველოს პატრიარქს. საქართველოში მონასტერი არ არის. აქ მცხოვრები კი მონაზვნებად აცხადებენ თავიანთ თავს და სასაცილოდ იგდებენ საქართველოს პატრიარქს. ეს პირები არიან: ილუმენია ანგელინა (კუდიმოვა), მორჩილი ანგელინა (რაისა ბალანინა), მორჩილი ევა, მორჩილი ალექსანდრა, მორჩილი ელენა. ამ პირებს აყრილი აქვთ მონაზვნობა, ხოლო ილუმენია კუდიმოვას აყრილი აქვს ილუმენობა. დღეიდან იგი არის უბრალო მოქალაქე. ვუბრძანებ ჩემს ვიკარს, ეპისკოპოს დავითს (დეგედარიანი) ნავიდეს დაუყოვნებლივ მცხეთაში, მეორე ვიკართან, ეპისკოპოს ზინობისთან (მაჭუვა), სიონის პრესვიტერთან და ჩემს მდივანთან ირაკლი

ოლღას მონასტრის ტაძრის პანაქალი

ლონლაძესთან ერთად, აჩვენოს ეს ბრძანება ადგილობრივ რაიკომს და გამოუცხადოს მონაზვნებს დაკეტონ ეკლესია. გასაღები ჩააბაროს რაიკომს, ხოლო შენობები გადასცეს ადგილობრივ უაქტს“ (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 2782, გვ. 3).

ამ დროს ილუმენია ანგელინა უკვე რამდენიმე თვის ლოგინად ჩავარდნილი იყო. მას დამბლა ჰქონდა. მან ძალიან განიცადა ეს ამბავი. 1960 წლის 10 იანვარს გარდაიცვალა უწმინდესი მელქისედეკი, ხოლო იმავე წლის 4 მარტს ილუმენია ანგელინა, იგი სამშაბათს, 8 მარტს დაასაფლავეს მონასტრის ეზოში, ტაძრის წინ. უწმინდესი მელქისედეკიც ისე გარდაიცვალა, რომ იგი ილუმენიას ხარისხში არ აღუდგენია. სამწუხაროდ, ორივე ისე აღესრულა, რომ მათი შერიგება ვერ მოხერხდა (ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტ ნაუმის (შავიანიძე) პირადი არქივი, დაცულია ოჯახში, ფურცლებს ნუმერაცია არ აქვს).

1960-1972 წლებში მონასტრის წინამძღვარია მონაზონი ვალენტინა, ერში — ვასილისა ნიკოლოზის ასული ლივინსკაია. იგი 1895 წლის 8 სექტემბერს დაიბადა. გარდაიცვალა 1972 წლის 2 დეკემბერს. დაკრძალულია მონასტრის ეზოში, ტაძრის წინ. მომდევნო წინამძღვარი გახლდათ ილუმენია პელაგია, ერში — პარასკევა ეგნატეს ასული ბულგაკი. იგი 1914 წელს ჩერნიგოვის მხარეში, ბობროვსკის რაიონში, სოფ. კობიშეში დაიბადა. 1943 წელს სამონაზვნოდ აკურთხეს. XX ს-ის 60-იან წლებში მონაზვნად აღიკვეცა და სახელად პელაგია უწოდეს. 1973 წლიდან იგი გახლდათ ოლღას მონასტრის უკანასკნელი

სხედან მარცხნიდან - ილ. პარტენი (აფციაური), ილუმენია ანგელინა, მღვდელ-მონ. გაბრიელი ურგაბაძე

რუსი წინამძღვარი. 1982 წელს მონასტერში 7 მონა-
ზონილა ცხოვრობდა:

1) ალენიკოვა მარია მაქსიმეს ასული, დაბ. 1912წ.,
სტავროპოლის მხრიდან; 2) ზაბროდინა ტაისია სტე-
ფანეს ასული, დაბ. 1919წ., კურგანის მხრიდან; 3)
ჟიგალცევა ვერა ნიკოლოზის ასული, დაბ. 1935წ.,
კრასნოდარის მხრიდან; 4) ბარსაგოვა მარია ლუკას
ასული, დაბ. 1912წ., როსტოვის მხრიდან; 5) ბალა-
ნინა რაისა იგორის ასული, დაბ. 1927წ., მოსკოვის
მხრიდან; 6) შლიაპცოვა ეკატერინე სტეფანეს ასუ-
ლი, დაბ. 1913წ., ორლოვის მხრიდან; 7) ბულგაკი
პარასკევა/პელაგია ეგნატეს ასული, დაბ. 1914წ.,
ჩერნიგორის მხრიდან. 1990 წლის შემდეგ, როდესაც
საქართველოდან რუსული მოსახლეობა სამშობ-
ლოში დაბრუნდა, რუსი დედეების რიცხვი ნელ-ნელ-
ლაშქვრდა. თავად ილუმენია პელაგია 2003 წელს
გარდაიცვალა. იგი დაკრძალულია მონასტრის სა-
საფლაოზე (საქართველოს უახლესი ისტორიის სა-
ხელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1880, აღწერა 1,
საქმე 461, გვ. 2).

ამჟამად მონასტერი მთლიანად ქართულია. 2010
წლის 28 აგვისტოდან მისი წინამძღვარია მონაზო-
ნი ანა (ერში — მედეა მიროს ასული ქარდავა), იმა-
ვე წლის 12 დეკემბერს იგი ოქროს ჯვრით დაჯილ-
დოვდა და ილუმენიას ნოდება მიენიჭა. მონასტერ-
ში ცხოვრობს 10 მონაზონი, მათში მხოლოდ ერთია
რუსი. მონაზონი ვერა (ჟიგალცევა). იგი 1935 წელს
დაიბადა და მონასტერში XX ს-ის 50-იანი წლების
ბოლოს მივიდა. მონასტერში ასევე ცხოვრობს რამ-
დენიმე მორჩილი.

მონასტრის მნიშვნელოვანი მოქმედებების არასრული სია:

1911 წლის 17 მაისიდან 1912 წლის 24 ივლისამდე —
მღვდ. ვლადიმერ იოანეს ძე ბედიანოვილი (საქართვე-
ლოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი,
ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 57648, გვ. 286);

1912 წლის 24 ივლისიდან 1915 წლის ოქტომბრამდე
— მღვდ. ანდრია სამკოვი (Журнал „Вестник Грузинского
Экзархата“ 1912წ. 16, გვ. 4);

1915 წლის 31 ოქტომბრიდან 1919 წლის ივლისამდე
მღვდ. ელევთერ არჩილის ძე სახვადე (Журнал „Вестник
Грузинского Экзархата“ 1915წ. 23, გვ. 5);

XX ს-ის 20-იანი წლების დასაწყისიდან 1933 წლამ-
დე მონასტერში წირვებს ატარებდა ძეგვის ყოვლად-
წმინდა სამების სახ. ყოფილი მამათა მონასტრის
მღვდელ-მონაზონი რაფიელი (კურდოვი), რომელიც
1933 წლის 25 ოქტომბერს მონაშემობრივად აღესრუ-
ლა; მისი მოკვლის შემდეგ 1935 წლამდე სავანეში მო-
რიგეობით ასრულებდნენ წირვა-ლოცვას მცხეთის
სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძრის მოძღვრები
(საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქ-
მე 1646, გვ. 33);

1935 წლის 16 აპრილიდან იქ დროებით მიავლი-
ნეს ბეთანიის ღვთისმშობლის შობის სახ. მამათა მო-
ნასტრის საძმოს წევრი, მღვდელ-მონაზონი თომა
(11.10.1864-15.01.1944, ერისკაცობაში — სტეფანე
მიხეილის ძე მანუჩი). 1936 წლის 29 აპრილს სრუ-
ლიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქ კალის-
ტრატეს (ცინცაძე) ლოცვა-კურთხევით მღვდელ-მო-
ნაზონი თომა დამტკიცდა მცხეთის წმ. ოლღას სახ.
რუსული დედათა მონასტრის მწირველ მოძღვრად
და მიენერა სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძრის

პატრიარქის ზინობი (მარჯვნივ) სტუმრად ოლღას მონასტერში

კრებულს (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 1630, გვ. 126; საქმე 1547, გვ. 10);

1943 წლის 17 დეკემბრიდან 1944 წლის 18 იანვრამდე მონასტერში დროებით მსახურობდა ილუმენი ზინობი (მარჯვნივ) (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 2180, გვ. 2-5);

1944 წლის 18 იანვრიდან 1952 წლამდე ტაძარში მსახურობდა არქიმანდრიტი თეოდოსი (ლუზგინი) (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 2180, გვ. 12; გვ. 42);

1952-1953 წლებში მონასტერში პერიოდულად წირავდნენ შიომღვიმის მონასტრის მღვდელ-მონაზონი დავითი (ჩიტყვილი), სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძრის მღვდელ-მონაზონი პარტენი (აფციაური) და თბილისის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახ. ტაძრის წინამძღვარი, არქიმანდრიტი ზინობი (მარჯვნივ); (საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 2180, გვ. 47);

1954 წლის 21 იანვრიდან 1955 წლის 17 ივნისამდე მღვდელი სტეფანე პროკოფის ძე ბორისოვი (საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1880, აღწერა 4, საქმე 25, გვ. 6);

1955 წლის 17 ივნისიდან 1955 წლის 14 ოქტომბრამდე — მღვდელი ივანე დრაგუნოვი (საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1879, აღწერა 1, საქმე 32, გვ. 20);

1955 წლის 14 ოქტომბრიდან 1958 წლის 12 აგვისტომდე მღვდელ-მონაზონი რაფაელი (კარელინი, ამჟამად — არქიმანდრიტი) (საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1879, აღწერა 1, საქმე 32, გვ. 2; ფ. 1880, აღწერა 4, საქმე 25, გვ. 34);

XX ს-ის 70-იანი წლებიდან 1993 წლამდე მღვდელი იოანე ჟოგინი, რომელიც 1993 წელს ასევე ტრაგიკულად აღესრულა, იგი დაუდგენელმა პირებმა მოკლეს (საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1880, აღწერა 1, საქმე 312, გვ. 7; ჟურნალი „წყარო“ 1993-94წწ. 24, გვ. 58);

1997-2000 წლებში მღვდელ-მონაზონი ანდრია (ტარიადისი, ამჟამად — არქიმანდრიტი);

ამჟამად მონასტერში ორი მოძღვარი მსახურობს. მღვდელ-მონაზონი სერაფიმე (ჯიქია) და დეკანოზი ბაქარ სოსელია.

სტატიის დასასრული

მომზადდა დიაკვანმა
გიორგი მაჩუარიშვილმა

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი განცხადების გამო

საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.

ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მონადგომის ელ.ფოსტა:

bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მონადგომი: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაჩუარიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარი ურდოშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადოხები: ელერიან ჟულელი

აღნიშნული მონაცემების შესწავლისას მეცნიერებმა დაასკვნეს, რომ მორწმუნე ადამიანები საშუალოდ 3-4 წლით მეტს ცოცხლობენ, ვიდრე ისინი, რომელთა კონფესიური კუთვნილება არ იყო დაფიქსირებული ნეკროლოგებში ან ათეისტებად იყვნენ მოხსენიებულნი.

მეცნიერთა განმარტებით, რელიგიური ადამიანები ხშირად მონანილებენ ეკლესიის სხვადასხვა ღონისძიებაში, ღვთისმსახურებაში, ეწევიან უფრო ჯანმრთელი ცხოვრების წესს, იცავენ მარხვას,

არ ეტანებიან ალკოჰოლს, ნარკოტიკებს და ა.შ. ეს ყველაფერი მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს მათი ცხოვრების ხანგრძლივობაზე.

საინტერესოა, რომ, ერთი მხრივ, აღნიშნული დასკვნა ხსნის მთლიანი ეფექტის მხოლოდ ერთ მესამედს. რაც შეეხება დანარჩენ ნაწილს, დამატებითი მონაცემების ანალიზის მეშვეობით მეცნიერები უახლოეს მომავალში გეგმავენ ამ საკითხის სიღრმისეულ შესწავლას.

მომზადა თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი გიორგი ითონიშვილი (იტონიევი)

1831-1916

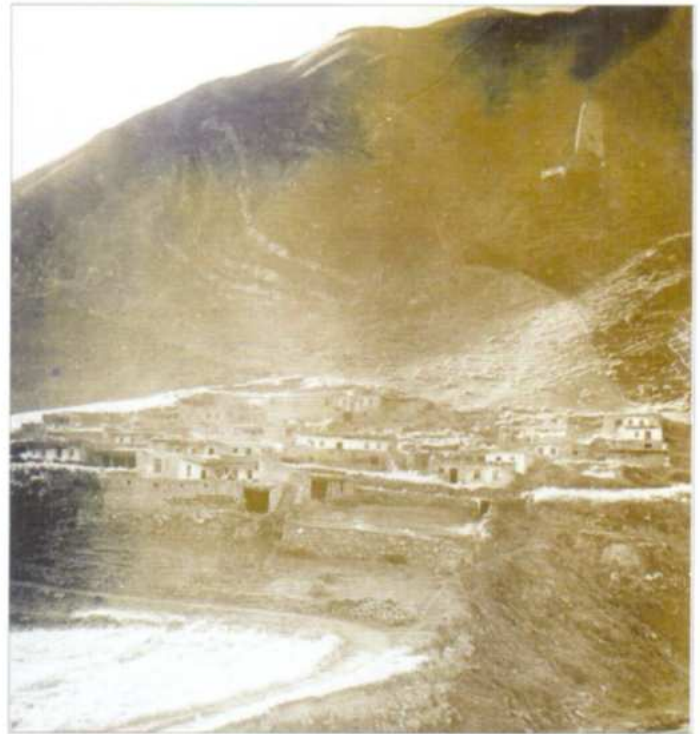
დეკანოზი გიორგი ნიკოლოზის ძე ითონიშვილი (იტონიევი) 1831 წელს დუშეთის მაზრაში, სოფ. ყანოში გლეხის ოჯახში დაიბადა. იგი ეთნიკურად იყო ოსი. ერთი ვერსიის თანახმად დაიბადა 1811 წელს. პირველდაწყებითი განათლება მშობლიურ სოფელში ადგილობრივი მღვდლის მეთვალყურეობით მიიღო. თუმცა მალევე ადრეულ ასაკში დაობლებული გიორგის აღზრდა ბიძამ — დიმიტრიმ ითავა. მანვე ყმანვილი გიორგი ჩრდილოეთ კავკასიაში წაიყვანა და მოზდოკის სასულიერო სასწავლებელში მიაბარა. საუკეთესო მოსწავლემ სწავლა წარჩინებით დაამთავრა და თბილისის სასულიერო სემინარიაში გამოავაზნეს. გიორგიმ სემინარია 1853 წელს დაასრულა. 1853 წლის 8 სექტემბერს საქართველოს ეგზარქოსმა ისიდორემ (ნიკოლსკი) დიაცენად აკურთხა, იმავე წლის 14 სექტემბერს მღვდლად დაასხა ხელი და ოსეთში, სალუგარდანის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესა. 1855 წლის 20 ნოემბერს ხუმაღაგის სამრევლოში გადაიყვანეს, სადაც სამი წლის მანძილზე 200 სული გააქრისტიანა. 1858 წლის 22 მარტს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1858 წელს ყირიმის ომის (1853-1856) სამახსოვრო წმ. ვლადიმერის ლენტეხიანი ბრინჯაოს ჯვარი უბოძეს. 1860 წლის 26 აპრილს საქართველოს ეგზარქოსმა ევსევიმ (ილინსკი) საქართველოს სამხედრო გზაზე გადმოიყვანა, კობის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესა და დუშეთის მაზრის IV ოლქის მთავარხუცესად დანიშნა. იმ პერიოდში მთაში მოსახლეობა ხევისბერებსა და დეკანოზებს ემორჩილებოდნენ. ახლადდანიშნულ მთავარხუცესს დავებდა მათ წინააღმდეგ ექადაგა. 1861 წლის 5 ივნისს მღვდ. გიორგიმ ხევისბერებს ჩამოართვა ვერცხლის ინვენტარი და სახელმწიფო ხაზინას გადასცა, რისთვისაც ეგზარქოსმა ევსევიმ (ილინსკი) მწყემსმთავრული მადლობა გამოუცხადა. 1862 წლის 26 მარტს სკუფია უბოძეს. 1868 წლის 10 სექტემბერს კამილავეკა ეწყა-

ლობა. 1869 წელს მან დალუპვას გადაარჩინა ზვავის ქვეშ მოყოლილი რუსი ჯარისკაცები, რის გამოც გულზე სატარებელი ვერცხლის მედალი გადაეცა, ხოლო 1870 წელს მდ. თერგში დახრჩობას გადაარჩინა რამდენიმე ადამიანი და ოქროს მედალი გადასცეს. მამა გიორგიმ 1871 წელს ხევისბერებს კვლავ ჩამოართვა ვერცხლის ინვენტარი, რაზედაც კავკასიაში მართლმადიდებელი ქრისტიანობის აღმდგენელმა საზოგადოებამ მადლობა გამოუცხადა. 1872 წლის 3 თებერვალს მთავარხუცესის პოსტზე თორმეტწლიანი ერთგული სამსახურისათვის წმ. ანას III ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1873 წლის 30 ნოემბერს, თავისი თხოვნის საფუძველზე, ყანოზის მთავარანგელოზთა სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1874 წლის 25 ოქტომბერს მან სიკვდილს გადაარჩინა თოვლში დაკარგული ადამიანები, რის გამოც ვერცხლის მედლით დაჯილდოვდა.

ყანოში მღვდ. გიორგიმ ააშენა ახალი ქვის ეკლესია თავისი ბიძის, დიმიტრის სულის საოხად და შეამკო ყოველგვარი საეკლესიო ინვენტარით. 1880 წლის 6 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1887 წლის 26 მაისს მრავალწლიანი მისიონერული მოღვაწეობის გამო დეკანოზის ნოდება მიენიჭა. 1888 წელს ქართულ პრესაში ანდრია კობაიძე დეკ. გიორგის მოღვაწეობის შესახებ წერდა: „დეკ. გიორგი იტონიევი რამდენიმე ათეული წელიწადია სასარგებლო სამსახურს ეწევა მთაში. იგი ადგილობრივი მკვიდრია. მთელი ამ ხნის განმავლობაში მან ბევრი რამ გააკეთა ეკლესიებისა და ხალხის სასარგებლოდ. იგი გაბედულად ეწინააღმდეგება ყოველივე ამაოდმორწმუნეობას და ბევრგან თავის მეცადინეობით დიდი სარგებლობა მოუტანა როგორც ხალხს, ისე ეკლესიებს. თუმცა გაუნათლებელი ხალხი შველის მაგიერ, დიდ წინააღმდეგობას უწევს მას, მაგრამ ის არ უფროთხის ხალხის და მათი „დეკანოზების“ მუქარას.

მამა იტონიევმა მაღალი მთებიდან ჩამოასვენა ყველა ხატები, რომლებიც „დეკანოზების“ შთაგონებით, ხალხს გამოუტანია ეკლესიებიდან და სადღაც მთებში დაუსვენებია (სამწუხაროდ, ამ შემთხვევაში დეკ. გიორგიმ რუსების საქმე გააკეთა, ამ ნივთებიდან ბევრი ძვირფასი რამ რუსეთში გაიტანეს — გ.მ.). ამის გამო, ხალხი უფრო გადაემტერა მამა იტონიევს და ათასნაირ საჩივრებს აგზავნიან მასზე უმაღლეს მთავრობასთან. მისი ასეთი საქციელი იმიტომ უფრო არ მოსწონს ხალხს, რადგან უწინდელი მღვდლები ამ მხრით ხალხს არაფერს არ უშლიდნენ. ამიტომაც ამბობენ დღეს მოხვედრები: უწინდელი მღვდლები განა მღვდლები არ იყვნენ, რომ არ გვიშლიდნენ ამაებსაო, მაგრამ მამა იტონიევი მტერია ჩვენიო. სწორედ ამისთანაებზე არის ნათქვამი, რომ უგუნურს მწვრთნელი სძულსო“.

1902 წლის 6 მაისს წმ. ანას II ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1905 წელს ენქერის ტარების უფლება მიიღო. იგი იყო პირველი ოსი მოძღვარი, რომელსაც ეს საეკლესიო ჯილდო უსახსოვრეს. 1906 წლის 12 სექტემბერს შტატიდან გავიდა. 1907 წლის 26 თებერვალს პენსია დაენიშნა. 1913 წელს უკვე პენსიზე მყოფი წმ. ვლადიმერის IV ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. თავისი მრავალწლიანი მსახურების მანძილზე მან ასობით ადამიანი მონათლა, ჯვარი დაწერა და გააპატიოსნა, რის გამოც მას მთაში დიდი ავტორიტეტი ჰქონდა მოპოვებული. გარდაცვალებამდე ორი დღით ადრე, მან თავი ცუდად იგრძნო. მაშინვე მღვდელი მოაყვანინა და წმ. ზიარება მიიღო. დეკ. გიორგი 1916 წლის 29 მაისს გამთენიისას გარდაიცვალა. მოძღვრის სხეული 1 ივნისს მიაბარეს ყანოზის ტაძარში მისსავე გამზადებულ ადგილზე. წირვა და წესის აგება შეასრულეს დუშეთის III ოლქის მთავარხუცესმა, დეკ. დიმიტრი მეტრეველმა და ვლადიკავკაზის ეპარქიის, X ოლქის მთავარხუცესმა, მღვდ. ხარლამპი ცომაევმა რამდენიმე სასულიერო პირთან ერთად. მსახურება სამ ენაზე ჩატარდა: ქართულად, ოსურად და რუსულად. გალობდა სტეფანნმდიის ტაძრის გუნდი. განიცადებზე სიტყვა წარმოთქვა მღვდ. ნესტორ სოტიევმა. მან განსვენებული დეკანოზი დაახასიათა როგორც შეუპოვარი მოძღვარი და მქადაგებელი, რომელიც როგორც მანათობელი სხივი ანათებდა სარწმუნოებრივად ჩაბნელებულ მთაში. მან იგი მთის არწივს შეადარა, რომელიც ზემოდან დაჰყურებდა თავის სამწყსოს და იცავდა მათ მთიელთა და წარმართთა თავდასხმებისაგან. კუბოს ჩასვენების დროს კი სიტყვა წარმოთქვა მთავარხუცესმა, მღვდ. ხარლამპი ცომაევმა. მან გაიხსენა დეკ. გიორგის თავდადებული და ვაჟკაცური მსახურება, როდესაც აჯანყებული შამილი ცდილობდა თავის მხარეზე გადაებრებინა მთის მოსახლეობა. ამ დროს მღვდ. გიორგი სამ სოფელს: ხუმალაგს, დარ-კოხსა და ვლადიმირსკს ემსახურებოდა. იგი ცხენით დადიოდა სოფლიდან სოფელში და ხალხს ქრისტიანობას უქადაგებდა, მან დიდად შეუშალა ხელი მიურადიზმის გავრ-

სოფელი ყანოზი

ცლებას მოსახლეობაში. შამილს ჯილდოც კი დაუწესებია მისთვის, ვინც ცოცხალს მიუყვანდა შეუპოვარ მოძღვარს. მღვდ. ხარლამპიმ ასევე აღნიშნა მისი განსაკუთრებული სიყვარული მთიანეთისადმი. დეკ. გიორგის როგორც სემინარიის კურსდამთავრებულს და განათლებულ მოძღვარს შეეძლო ნებისმიერ ქალაქში კარგი კარიერა შეექმნა, მაგრამ მან მთაში მისიონერობა და მსახურება აირჩია. მთელი თავისი ახალგაზრდული ენერგია და ძალები მთაში ქრისტეს სარწმუნოების ქადაგებას მიუძღვნა და თავისი სიცოცხლეც იქვე დაასრულა. წარმოთქმულ სიტყვას დამსწრე საზოგადოება თვალცრემლიანი უსმენდა.

დეკ. გიორგი ადრე დაქვრივდა. ჰყავდა 13 შვილი, რომელთაგან მხოლოდ ექვსმა მიაღწია სრულ ასაკს. მათ შორის სამი მოძღვარი იყო. მღვდ. მიხეილი (1860-1939წ.), მღვდ. ალექსანდრე (1867-1918წ.), აგნია (დაბ. 1872წ.), მღვდ. ნიკოლოზი (დაბ. 1876წ.).

მღვდელი მიხეილ ითონიშვილი 1860 წელს დაიბადა. 1879 წლის 8 ოქტომბერს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სასწავლებელი. 1883 წლის 20 იანვარს ვლადიკავკაზის ეპარქიაში, ქ. ვლადიკავკაზის საკათედრო ტაძრის მედავითნედ დაინიშნა. 1886 წლის 16 მარტს კისლავოდსკში გადაიყვანეს. 1889 წლის 8 თებერვალს, ვლადიკავკაზის ეპისკოპოსმა იოსებმა (ჩეპიგოვი) თავისი თხოვნის საფუძველზე ოლგინსკის სამრევლოში გადაიყვანა. 1904 წლის 10 ნოემბერს ჩააბარა გამოცდები დიაკვნის ხარისხის მისაღებად. 1916 წელს სოფ. გიზელის სამრევლოში გადაიყვანეს, სადაც 1922 წლამდე დაჰყო. 1923 წელს საქართველოში გადმოვიდა და სოფ. კობის მცხოვრებთა თხოვნით კათოლიკოს-პატრიარქის მოადგილემ, ურბნელმა ეპის-

კოპოსმა ქრისტეფორემ (ციცქიშვილი) 1923 წლის 29 დეკემბერს დიაკვნად აკურთხა. 1924 წლის 1 იანვარს მღვდლად დაასხა ხელი და კობის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესა. 1928 წლის 27 ნოემბერს მღ. მიხეილი ნილკნის საეპარქიო მმართველობას სწერდა, რომ ბოროტმოქმედებმა გაძარცვეს კობის ეკლესია. 1934 წლის ნოემბერში საკათოლიკოსო სინოდი გასცემს შესაბამის მოწმობას, რომ ამის წარმომდგენი არის ნილკნის ეპარქიის, კობის სამრევლოს მღ. მიხეილ იტონიევი და მიემგზავრება ხსენებულ სამრევლოში საეკლესიო წესების შესასრულებლად. 1939 წლის 9 ივნისს იგი ცოცხალია და სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს (ცინცაძე) დახმარებას სთხოვს გარკვეულ საკითხებზე. იმავე წლის 17 ივნისს უწმინდესმა კალისტრატემ მის წერილს შემდეგი რეზოლუცია დაადო: „რაც მომხდარა შედეგია მანდატის მოთხოვნის შეუსრულებლობისა. მღეთელები ადგილობრივ ხელისუფლებას უნდა შეკითხოვნენ ყაზბეგიდან მღვდლის მოწვევისათვის. ამის გამო, უმჯობესია მღ. იტონიევმა მიმართოს თხოვნით იმავე ხელისუფლებას ვალის დაბრუნებისათვის. საჩივრით არა გამოვა რა სახელი“. როგორც წერილიდან ირკვევა მღეთელებს მღ. მიხეილი თავიანთ სოფელში საეკლესიო წესების შესასრულებლად მიუწვევიათ, რაც არ ეცნობა ადგილობრივ ხელისუფლებას, რომელთაც ისარგებლეს ამით და მღ. მიხეილს ჩამოართვეს შენირულება. როგორც სოფ. კობის მცხოვრებნი გადმოგვცემენ, ამ ამბის შემდეგ მოხუცებულ მოძღვარს დიდხანს აღარ უცოცხლია. იგი იმავე წელს გარდაიცვალა. დაკრძალულია სოფ. კობის სასაფლაოზე.

მღვდელი ალექსანდრე იტონიშვილი 1867 წელს დაიბადა. 1885-1891 წლებში თბილისის სასულიერო სემინარიაში სწავლობდა. 1892 წლის 16 იანვარს საქართველოს ეგზარქოსმა პალადიმ (რაევი) დიაკვნად აკურთხა. იმავე წლის 22 იანვარს გორის ეპისკოპოსმა ალექსანდრემ (ოქროპირიძე) მღვდლად დაასხა ხელი და ყვარლის წმ. თომა მოციქულის სახ. ტაძარში დანიშნა. 1897 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1901 წელს სკუფია უბოძეს. მღვდ. ალექსანდრე 1918 წელს გარდაიცვალა. ადრე დაქვრივდა. ჰყავდა შვილები: ვლადიმერი, ვახტანგი, თამარი, ელენე და გიორგი.

მღვდელი ნიკოლოზ იტონიშვილი 1876 წელს დაიბადა. დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინა-

დეკანოზ გიორგი იტონიშვილის საპარაულ ფოტო
(დაცულია სტაფანეშიძის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში)

რია. მსახურობდა ვლადიკავკაზის ეპარქიაში, სოფ. დაგომო-არხონის ეპარქიაში. 1906 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1906 წლის 23 ივნისს სადონონუხალის ტაძარში გადაიყვანეს. 1909 წელს სკუფია უბოძეს. მისი საბოლოო ბედი უცნობია.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე №25446; ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №41682; საქმე №49982; საქმე №53096; ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, სხვადასხვა, საქმე №317, გვ. 16; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1525, გვ. 7-16; საქმე №1646, გვ. 8; გვ. 27; გვ. 57; ჟურნალი „მწყემსი“ 1887წ. №10, გვ. 1; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1902წ. №11; Журнал Владикавказская Епархиальные Ведомости“ 1906წ. №6; №14; 1909წ. №7; 1917წ. №2.

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამო

საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.

ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის შოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

9 772587 506008

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, დიაკონი გიორგი მაჭარიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბულაღტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გვერდები: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

„მოგვეცი ძალა, უფალო, გავუძლოთ ამ დიდ ტკივილს“

ალაღი და მართალი - ასე შემოიძლია ვთქვა ამ ღირსეულ კაცზე. დიდი ნიჭია კაცისთვის წყნარად და დინჯად მოგისმინოს, არ შეგანწყვეტინოს საუბარი და ბოლოს ასევე წყნარად და დინჯად გითხრას სათქმელი სადად და დამაჯერებლად. ასეთად დამამახსოვრდება მეც და მრავალ ჩვენიანს სოსო - წყნარი, დინჯი, დამაჯერებელი, სადა... და ამავე დროს ძლიერი, მყარი, შეუდრეკელი თავის სიმართლეში... მოგვეცი ძალა, უფალო, გავუძლოთ ამ დიდ ტკივილს და სევდას რაც მან დატოვა.

გიორგი გიორგაძე

მქონდა ბედნიერება ამ ადამიანთან ურთიერთობის... რამდენი რამე მახსენდება, რამდენი ექსპედი-

ცია, რამდენი ერთად გათენებული ღამე და გატარებული დღე... სამწუხაროა, რომ მხოლოდ მოგონებად დარჩება. ჩვენი იმედი იყო, ჩემი და ყველა ჩემი თანამოაზრე კოლეგის და ჩვენ, ყველანი, სოსოს თანამოაზრეები ვიყავით. მან უამრავი რამ გვასწავლა, რესტავრატორებად გაგვზარდა, საქმის სიყვარულის და ერთგულების მაგალითი, ხომ თვითონ იყო და ჩვენც ვცდილობდით მისთვის მიგვებაძა... რამდენი რამ დაგვრჩა კიდევ სასწავლი!!! უდიდესი დანაკლისია ჩვენი ქვეყნისთვის, ყველა ჩვენგანისთვის და პირადად ჩემთვის... ღმერთმა ნათელში გამყოფოს, ბატონო სოსო, ძალიან მიყვარდი და მიყვარხარ

რევაზ შაშვიაშვილი

მოზადებულია
ინტერნეტმასალებიდან

ისტორიის ფურცელი

პროტოპრესვიტერი მიხეილ მახათაძე

1860-1953

პროტოპრესვიტერი მიხეილ დიმიტრის ძე მახათაძე 1860 წლის 23 იანვარს თბილისის გუბერნიაში, თბილისის მაზრაში, სოფ. დრეში დეკანოზის ოჯახში დაიბადა. მისი წინაპრები ასევე სასულიერო პირები გახლდნენ და საუკუნეების მანძილზე ემსახურებოდნენ დედა ეკლესიას.

მამა — დეკანოზი დიმიტრი იოანეს ძე მახათაძე 1831 წელს მღვდლის ოჯახში დაიბადა. 1854 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1854 წლის 10 ოქტომბერს საქართველოს ეგზარქოსმა ისიდორემ (ნიკოლსკი) დიაკვნად აკურთხა, იმავე წლის 17 ოქტომბერს მღვდლად დაასხა ხელი და დრეს წმ. ბარბარეს სახ. ტაძარში განამწესა. დრეს საეკლესიო შტატის გაუქმებისა და ელიზავეტოპოლის ღვთისმშობლის საფარველის სახ. ტაძარზე მინერის გამო მღვდ. დიმიტრი იქ გადავიდა. 1889 წელს თბილისის მაზრის II ოლქის მთავარხუცესის თანამემწედ დაინიშნა. დეკ. დიმიტრი 1903 წლის 5 დეკემბერს, პარასკევს, ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა. მეორე დღეს მისი ცხედარი კალოუზნის ტაძარში დაასვენეს. დაკრძალეს კუკიის წმ. ნინოს სახ. ტაძრის სასაფლაოზე. მისი მოღვაწეობის შესახებ ქართული პრესაში ვინმე „ი-ძე“ სწერდა: „კვირას, 7 დეკემბერს, კუკიის წმ. ნინოს სასაფლაოზე შავ მინას მიაბარეს დეკანოზი მამა დიმიტრი მახათაძე. განსვენებულმა სწავლა დაამთავრა ტფილისის სასულიერო სემინარიაში 1854 წელს და იმავე წელს გამწესებულ იქმნა მღვდლად სოფ. პრიუტში. მამა დიმიტრის სამრევლო შესდგებოდა მრავალი სოფლისაგან, რომელნიც ურთიერთიდან კარგს მანძილზე არიან დაშორებულნი. მამა დიმიტრის სამრევლოში სცხოვრობდნენ ნახევრად ქრისტიანი ქართველი მთიულები, რომელ-

თა შორის სახარების შუქი შეიტანა ამ მოძღვარმა. ბევრი წარმართაგანი მოაქცია ქრისტეს სჯულზე. არავითარს ჯაფას არ ერიდებოდა განსვენებული მოძღვარი თვისთა მოვალეობათა შესრულების ჟამს. განსვენებულის წირვა-ლოცვა ქართულსა და სლავიანურს ენაზე გათქმული. საეკლესიო გალობაც ზედმინევნით იცოდა თვის სამრევლოში მან დაარსა საეკლესიო სკოლა, რომლის გამგედ თვით ითვლებოდა. სკოლაში საღმრთო სჯულს და ერთხანად საეკლესიო გალობასაც იგი ასწავლიდა. სამაგალითო მხნეობით ნივთიერ საშუალებათა მოკლებულმა მოძღვარმა თვისი შვილები წესიერად აღზარდა და სხვადასხვა სასწავლებლებში სწავლა დაამთავრებინა. ამ ბოლოს დროს თვის ობოლს შვილიშვილებს თავის ხარჯით ინახავდა და ზრდიდა... გარდაიცვალა შობიდან 70 წლისა. დიდხანს ეხსოვება თვისი ღმობიერი და საყვარელი მოძღვარი მის მრევლსა, რომელსაც მეტად გული დასწყვიტა მისმა გარდაცვალებამ. საუკუნოდ იყოს ხსენება და კურთხევა შენი, კეთილო მწყემსო, მამა დიმიტრი, რომელიც სიცოცხლესა შენსა არ ზოგავდი შენთა სულიერთა ცხოვართათვის“.

დაჯილდოებული იყო: ყირიმის ომის (1853-1856) სამახსოვრო წმ. ვლადიმერის ლენტიანი ბრინჯაოს ჯვრით; 1860 წელს — საგვერდულით; 1870 წელს — სკუფიით; 1888 წლის 6 მაისს — კამილავეკით; 1889 წლის 15 მაისს — სამკერდე ოქროს ჯვრით; 1897 წლის 6 მაისს — დეკანოზის ნოდებით; 1901 წლის 6 მაისს — წმ. ანას III ხარისხის ორდენით;

მეუღლე თეკლა კონსტანტინეს ასული (დაბ. 1839წ.) და შვილები: ნიკოლოზი (დაბ. 1856წ. თბილისის სასულიერო სემინარიის პედაგოგი და ინსპექტორის თანამემწე. 1886 წლის 24 მაისს, როდესაც სტუდენტ-

ნიკოლოზ მახათაძე

კაკაბერიანე მახათაძე

მღვდელი მიხეილ მახათაძე

მა იოსებ ლალიაშვილმა მოკლა სემინარიის რექტორი დეკ. პ. ჩუდეცკი, ქალების ნივილ-კივილზე სწორედ ეს ნიკოლოზი გამოვარდა თავისი ოთახიდან და უკნიდან მივარდა ლალიაშვილს, მაგრად დაჰკრა ხელი მარჯვენაზე და გააგდებინა ხანჯალი და გაუკაფა ხელები. ამის შემდეგ მივარდნენ ლალიაშვილს სხვა მასწავლებლები: ვ. ლოტოცკი და გ. ჩეტირკინი და წაიყვანეს ნიკოლოზის ოთახში; მარიამი; სოფიო; პროტოპრესვიტერი მიხეილი (1860-1953წწ.); ელისაბედი; გაბრიელი (დაბ. 1868წ.); ეკატერინე (დაბ. 1875წ., პედაგოგი, წლების მანძილზე ასწავლიდა მცხეთის წმ. ნინოს სახ. დედათა მონასტერთან არსებულ ქალთა სასწავლებელში. 1899 წელს გაზ. „ივერია“ მის შესახებ წერდა: „... განსაკუთრებით მოსაწონია სკოლაში არითმეტიკის სწავლება. ამ საგანს ასწავლის ქალბატონი ეკატერინე დიმიტრის ასული მახათაძისა, რომელსაც ღრმად და საფუძვლიანად აქვს შეთვისებული იგი. მოსწავლეებმა ისე საფუძვლიანად იციან არითმეტიკა, რომ ასეთი ცოდნა სანაქებოდ უნდა ჩათვლილ იქმნას თითოეულის საშუალო სასწავლებლებისათვისაც კი. ქალბატონ ეკატერინე მახათაძის ერთგულება და მუყაითობა არითმეტიკის სწავლების მიმართ ყურადღების ღირსია“); ოლა (დაბ. 1877წ.); გრიგოლი (დაბ. 1878წ.).

პროტოპრესვიტერი მიხეილმა ჯერ თბილისის სასულიერო სასწავლებელი, ხოლო 1883 წელს კი თბილისის სასულიერო სემინარია დაამთავრა. 1883 წლის 20 სექტემბერს საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიაში რეგისტრატორად და არქივარიუსად დაინიშნა. 1884 წლის 23 სექტემბერს დიაკვნად აკურთხეს, იმავე წლის 26 სექტემბერს მღვდლად დაასხეს ხელი და გორის მაზრაში, სოფ. ვაყის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1885 წლის 21 იანვარს ქვემო ქალის ჯვარპატიოსანის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1886 წლის 1 მარტს, იმავე სოფლის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაინიშნა. 1886 წლის 26 ნოემბერს ძველი მანგლისის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში განამწესეს. 1891 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1892 წლის 5 ოქტომბერს თბილისში, ჩუღურეთის წმ. ნიკოლო-

ზის სახ. ტაძარში მეორე მღვდლის ადგილზე დაადგინეს. 1893 წელს თბილისის II ოლქის მთავარსუცესის თანაშემწედ დაინიშნა. 1896 წელს სკუფია უბოძეს. 1899 წლის 16 თებერვალს მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა და იმავე წლის 6 მაისს კამილავკა ეწყალობა. 1900 წლის 1 თებერვალს სასულიერო წოდების ღარიბ ოჯახთა სამზრუნველო კომიტეტის წევრად აირჩიეს. 1901 წლის 17 სექტემბერს თბილისის ოლქის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მეთვალყურედ დაინიშნა. 1902 წლის 14 ივნისიდან ქ. თბილისის ეკლესიების II ოლქის მთავარსუცესია. 1902 წლის 2 ნოემბერს ნაძალადევის ივერიის ღვთისმშობლის ხატის სახ. ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა. 1903 წლის 6 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1904 წლის 19 თებერვალს თბილისის რკინიგზის სასწავლებელში საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაინიშნა. 1907 წლის 20 მაისს დეკანოზის წოდება მიენიჭა.

1908 წელს გაზ. „დროება“ წერდა: „გვთხოვენ დავბეჭდოთ; ნაძალადევის მცხოვრებმა რამდენიმე პირმა შეადგინა ქართულ გალობა-სიმღერის გუნდი. ლოტბარად მიიწვიეს მასწავლებელი კ. ჩარკვიანი, რომელმაც აღუთქვა უსასყიდლოდ შესასწავლოს გალობა-სიმღერები, რისთვისაც დიდი მადლობის ღირსია აგრეთვე მღ. მიხეილ მახათაძე, რომელმაც თანაგრძნობა აღმოუჩინა და დაუთმო სკოლა გალობა-სიმღერის შესასწავლად“.

1909 წლის 6 ივნისს დეკ. მიხეილს მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1910 წელს ქ. თბილისის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მეთვალყურედ დაინიშნა. 1910 წელს წმ. ანას III ხარისხის ორდენით, ხოლო 1914 წელს წმ. ვლადიმერის II ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა.

1924 წელს კომუნისტურმა ხელისუფლებამ დახურა ნაძალადევის ეკლესია და დეკანოზი მიხეილი უადგილოდ დარჩა. მეტიც, იგი 2 თვით დააპატიმრეს კიდეც. 1926 წლის 6 იანვრიდან მანგლისის ეპარქიის, სოფ. პრიუტის (დღევანდელი ორბეთი) ღვთისმშობლის საფარველის სახ. ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა. 1929 წლის აღდგომას ენქერით დაჯილდოვდა.

1931 წელს დეკანოზ მიხეილს ადგილობრივმა ხე-

ლისუფლებამ ნათლობა აუკრძალა. ამასთან დაკავშირებით, 1931 წლის 30 ოქტომბერს მანგლელი მიტროპ. კალისტრატე (ცინცაძე) სრულიად საქართველოს საკათოლიკოსო სინოდს წერდა:

„პატივისცემით მოვახსენებ ს.ს.ს. სინოდს, რომ პრიუტის (კალინოვკა) სასოფლო საბჭოს თავმჯდომარეს გამოუცხადებია ადგილობრივი მღვდლის, დეკ. მიხეილ მახათაძისათვის, „არავინ მონათლოს ვიდრე ის არ იქნება გატარებული რეგისტრაციაში“ (მოხსენება 1931 წლის ოქტომბრის 7-ის თარიღით). ვინაიდან ეს განკარგულება ეწინააღმდეგება შინაგან საქმეთა და იუსტიციის კომისარიატების 1925 წლის #66

ციკკულიარს (გაზ. „კომუნისტი“ 1925წ. ივნისის #6 და #125), საჭიროდ მიმაჩნია სათანადო შუამდგომლობის აღძრვა უკანონო განკარგულების გაუქმებისათვის“. სამწუხაროდ, დეკანოზი მიხეილი ისე შეავიწროვეს, რომ იგი იძულებული გახდა საერთოდ გაცლოდა სოფელს.

1932 წლის 2 ივნისს საკათოლიკოსო სინოდის კანცელარიის თავმჯდომარედ დაინიშნა. იმავე წელს იგი მეორედ დააპატიმრეს და 2 თვე კვლავ საპყრობილეში გაატარა. 1932 წლის 31 აგვისტოს ანჩისხატის ღვთისმშობლის შობის სახ. ტაძრის წინამძღვრად და საქართველოს საპატრიარქოს კანცელარიის საქმის მწარმოებლად დაინიშნა, თუმცა იგი შემდგომშიც აგრძელებდა პრიუტის სამრევლოში საეკლესიო წესების შესრულებას. თბილისში მის გადმოყვანასთან დაკავშირებით დეკ. ნიკიტა თალაქვაძე თავის მოგონებებში წერდა: „ანჩისხატში დღეს მის მაგივრად არის დეკ. მიხ. მახათაძე (მის მაგივრად — იგულისხმება დეკ. იოანე ლუკაშვილი, რომელიც 1925-1932 წლებში წინამძღვრობდა ანჩისხატის ტაძარს — გ.მ.). ეს დეკანოზი წინეთ ნაძალადევაში იყო სამრევლო ეკლესიის მღვდლად; იქ ის ექსარხოსების დროს „რუსობდა“, და დეკ. სერგი გოროდცევის ბაძავდა „ჭეშმარიტ რუსობაში“!... მაგრამ ბოლშევიკებმა მას ყველაზე ადრე დაუნგრისეს ტაძარი! ეს ტაძარი „ქრისტიანობის აღმდგენელი საზოგადოების“ მიერ იყო აგებულიო, ის არ უნდა არსებობდესო და

დაარღვიეს ძირბუდიანად. შემდეგ დეკანოზი მანგლისისაკენ იყო სოფლად; აქაც დააპატიმრეს... შემდეგ დაბრუნდა ისევ ქალაქად, თავი შეაფარა კათალიკოსის კანცელარიას „საქმის მწარმოებლად“, იქიდან ჯამაგირს იღებს 10-15 თუმანამდე თვეში, მღვდლობს ანჩისხატში! გარს ახვევია „კლიკუშკა“ — რუსის დედაკაცობა, სწირავს და ღოცავს მხოლოდ რუსულად!“

1934 წლის 14 მარტს მიტრა უბოძეს. 1937 წლის 25 მაისს შედგა სინოდის გაძლიერებული სხდომა, რომელსაც დეკ. მიხეილიც ესწრებოდა. 1938/1939 წლებში ანჩისხატის ტაძარი კომუნისტებმა დახურეს და კათოლიკოს-პატრიარქმა კალისტრატემ (ცინცაძე) დეკ. მიხეილი

სიონის საპატრიარქო ტაძრის კრებულში განამხესა. XX ს-ის 40-იან წლებში პროტოპრესვიტერის წოდება მიენიჭა. გარდაიცვალა 1953 წელს. დაკრძალულია თბილისის კუკიის წმ. ნინოს სახ. ტაძრის ეზოში.

პროტოპრესვიტერ მიხეილს ჰყავდა მეუღლე - ალექსანდრა საბას ასული და შვილები: მანასე, ანასტასია, ქეთევანი, რუსუდანი, ვახტანგი (გარდ. 1917წ.), მიტროფანე.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 44470; საქმე 44428; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 1630; საქმე 1654; საქმე 1973; აღწერა 2, საქმე 681; ჟურნ. „მწყემსი“ 1888წ. 8-9, გვ. 1; 1907წ. 9-10, გვ. 1; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1891წ. 5; 1892წ. 24; 1896წ. 13; 1897წ. 11; 1899წ. 11; 1901წ. 11; 1902წ. 23; 1903წ. 11; გაზ. „ივერია“ 1899წ. 157, გვ. 2; 1903წ. 263, გვ. 2; გაზ. „ცნობის ფურცელი“ 1903წ. 2344, გვ. 1; გაზეთი „დროება“ 1908წ. 5, გვ. 3; გაზ. „სახალხო გაზეთი“ 1910წ. 118, გვ. 3; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1911წ. 10; 1915წ. 10.

ლიტ: ლიტ: კ. ცინცაძე „ქვაშვეთის წმიდის გიორგის ეკლესია ტფილისში“ თბ. 1994წ., გვ. 217; დეკანოზი ნიკიტა თალაქვაძე „მოქალაქე-მღვდლის დღიურიდან“ 2013წ. ქ. თბ. 2013წ., გვ. 781.

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამო

საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.

ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა:

bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

9 772587 506008

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაჩუროშვილი, იაზაზა არაძე, სერგო კერესელიძე, ბულაღტური: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტრაძე; დამკაბადონებელი: ელენიკიან ჯუღელი

არ არსებობს ადამიანი, რომელიც იტყვის, — უფალო, არ შეგიძლია ჩემში იპოვო ცდომილება. უფალი მოწყალეა და მისი მოწყალება, უპირველესად, გამოიხატება იმით, რომ ის ივედრებს ჩვენს უძლურებას, ის თანავგიგრძნობს მაშინაც კი, როდესაც რაღაც არასწორად გამოგვდის. მაგრამ ამასთან, გვასწავლის, რომ ჩვენც უნდა თანავუგრძნოთ სხვა ადამიანებს, ვისწავლოთ კეთილი საქმეების აღსრულება მოწყალე გულით, იმგვარი გუ-

ლით, რომელიც ღელავს, როდესაც სხვას უჭირს.

უფალმა დაგვისახა მაღალი მიზნები, რომლისკენაც უნდა ვისწრაფოთ, რათა სათნოვეყოთ ზეციერ მამას. ვისწრაფოთ ფერისცვალებისკენ, რათა ჩვენი სულის სიღრმეში აღიბეჭდოს ქრისტე, და შეძლებისდაგვარად ვეზიაროთ ქრისტეს სიყვარულს.

ნინო გაგოშაშვილი
გამოყენებულია ინტერნეტმასალა

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი არსენ თოხაძე

1867-1932

დეკანოზი არსენ სოფრომის ძე თოხაძე 1865 წელს ქუთაისის გუბერნიის, ოზურგეთის მაზრაში, სოფ. აკეთში დიაკონის ოჯახში დაიბადა. პირველდაწყებითი განათლება ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებელში მიიღო. 1888 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1888 წლის 24 სექტემბერს გორის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველად დაინიშნა. 1889 წლის იანვრიდან 6 თებერვლამდე დროებით ასწავლიდა მოსამზადებელ კლასების საშუალო განყოფილებაში სხვადასხვა საგნებს. 1889 წლის 6 თებერვლიდან 1 აგვისტომდე იგივე თანამდებობაზე დაბალ განყოფილებაში. 1889 წლის აგვისტოს ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებელში მაღალ განყოფილებაში მასწავლებლად გადაიყვანეს. 1890 წლის 15 ივლისიდან 25 აგვისტომდე სასწავლებლის სამმართველო საბჭოს წევრია. 1892 წლის 1 სექტემბერიდან 1893 წლის 1 სექტემბრამდე აღნიშნულ სასწავლებელში მოსამზადებელ კლასების დაბალ განყოფილებაში ასწავლიდა რუსულ ენასა და საღვთო სჯულს. 1893 წლის 6 თებერვალს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა (დადიანი) აკურთხა ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებლის ახალი ხის ეკლესია წმ. გრიგოლი ღვთისმეტყველის სახელზე, წირვაზე დიაკვნად ეკურთხა ამავე სასწავლებლის მოსამზადებელი კლასების მასწავლებელი, თბილისის სასულიერო სემინარიის კურსდამთავრებული არსენ თოხაძე, ხოლო მეორე დღეს ხელდასმულ იქნა მღვდლად და დაინიშნა იმავე ტაძრის წინამძღვრად.

1893 წლის 1 სექტემბერიდან 1895 წლის 12 ოქტომბრამდე მაღალ განყოფილებაში ასწავლიდა იგივეს. 1893 წლის 1 სექტემბერიდან 1894 წლის 14 ოქტომბრამდე ოზურგეთის სანიმუშო სამრევლო-საეკლესიო სკოლაში უსასყიდლოდ ასწავლიდა საღვთო სჯულს. 1893 წლის 26 ნოემბერს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1894 წლის 12 იანვარს ოზურგეთის განყოფილების საეპარქიო სასწავლო საბჭოს წევრად აირჩიეს. 1894 წლის 30 იანვარს ოზურგეთის ოლქის ეკლესი-

კუთაისის საკათედრო ტაძარი

ების მთავარხუცესად დაადგინეს. 1894 წლის 24 აპრილს ნაყოფიერი მოღვაწეობისთვის მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1894 წლის 24 ივლისიდან 1896 წლის 9 ივლისამდე ოზურგეთის ოლქის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მეთვალყურედ დაინიშნა. 1895 წლის 11 იანვრიდან 1899 წლის 1 იანვრამდე ქუთაისის გუბერნიის სახალხო დირექტორის გადაწყვეტილებით ოზურგეთის საქალაქო სასწავლებელში საღვთო სჯულის მასწავლებელია. 1895 წლის 12 დეკემბრიდან 1899 წლის 1 იანვრამდე ოზურგეთის შტატის კლასებში ქართულ ენას ასწავლის. 1896 წლის 17 ივლისს სკუფია უბოძეს. 1896 წლის 14 მარტს ქუთაისის სამხედრო გუბერნატორის ბრძანებით ნაყოფიერი სამსახურისთვის ფულადი ჯილდო გადაეცა. 1896 წლის 12 ნოემბერს შტატის მასწავლებლად დაადგინეს და ხელფასი დაენიშნა. 1896 წლის 12 ივლისს იყო დეპუტატად საეპარქიო შეკრებაზე ქ. ფოთში. 1896 წლის 9 ივლისს ოზურგეთის განყოფილების საეპარქიო სასწავლო საბჭოს თავმჯდომარედ დაინიშნა. 1897 წლის 29 ოქტომბერს იმპერატორ ალექსანდრე III-ის სახელობის სამახსოვრო ვერცხლის მედალი მიიღო. 1897 წლის 1 სექტემბერს ოზურგეთის მაზრი-

სა და ბათუმის ოლქისა კონტროლიორად დაინიშნა. 1898 წელს შემოქმედის მონასტრის სარეაბილიტაციო სამუშაოების კომიტეტის წევრად აირჩიეს და მალევე მონასტერზე გაწეული მზრუნველობისთვის ეპისკოპოს ალექსანდრესგან (ოქროპირიძე) მადლობა გამოეცხადა. 1899 წლის 1 იანვარს ფოთის საკათედრო ტაძრის მღვდელმსახურად გადაიყვანეს და დატოვა იქამდე დაკავებული ყველა საეკლესიო და პედაგოგიური თანამდებობა. 1899 წლის 11 იანვარს გურია-სამეგრელოს საეპარქიო სასწავლო კომიტეტის წევრად დაინიშნა. 1899 წლის 24 იანვარს გურია-სამეგრელოს ეპარქიის სანთლის ქარხნის მმართველად დაადგინეს. 1899 წლის 1 სექტემბერს ფოთის ტაძრის კანდელაკად აირჩიეს. 1900 წლის 19 ოქტომბერს ქუთაისის გუბერნიის სახალხო დირექტორიის გადაწყვეტილებით ასწავლიდა საღვთო სჯულს ფოთის ქალთა წმ. ოლღას სასწავლებელში. 1900 წლის 11 ნოემბერს გურია-სამეგრელოს ეპარქიის საეკლესიო ხაზინის ხაზინადრად დაინიშნა. 1901 წლის 6 მარტიდან 1902 წლის 1 ოქტომბრამდე ასწავლიდა საღვთო სჯულს სამეგრელოს ექვსკლასიან საქალაქო სასწავლებელში. 1900 წლის 6 მაისს კამილაკა ეწყალობა. 1902 წლის 22 ივლისიდან 24 ოქტომბრამდე დროებით გურია-სამეგრელოს საეპარქიო სასწავლო კომიტეტის ღარიბ სამღვდელთა სამზრუნველო კომიტეტის თავმჯდომარედ აირჩიეს. 1902 წლის 1 ოქტომბერს ფოთის ქალთა გიმნაზიის საღვთო სჯულის მასწავლებლად გადაიყვანეს. 1902 წლის 16 სექტემბერს ფოთის ტაძრის წინამძღვრის, დეკანოზ გრიგოლ მაჭარაშვილის მოულოდნელად გარდაცვალების გამო დროებით დაინიშნა ტაძრის წინამძღვრად, რასაც ასრულებდა 1 ნოემბრამდე. 1902 წლის 4 დეკემბერს გურია-სამეგრელოს საეპარქიო სასწავლო კომიტეტის ღარიბ სამღვდელთა სამზრუნველო კომიტეტის თავმჯდომარედ დაინიშნა და ამ პოსტზე იყო 1904 წლის 16 მაისამდე. 1903 წლის 15 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1903 წლის 18 დეკემბრიდან 1904 წლის 7 აპრილამდე დროებით ასრულებდა ფოთის ტაძრის წინამძღვრის მოვალეობას. 1905 წლის 19 ივლისს გურია-სამეგრელოს საეპარქიო სასწავლო კომიტეტის სარევიზიო კომისიის თავმჯდომარედ აირჩიეს. 1906 წლის 18 თებერვალს ფოთის ტაძრის წინამძღვრის შემსრულებლად, ფოთის ორკლასიანი სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგედ და საეპარქიო სასწავლო კომიტეტის თავმჯდომარედ დაინიშნა. 1906 წლის 1 ივლისს დამტკიცდა ტაძრის წინამძღვრად დეკანოზის ნოდების მინიჭებით. 1904 წლის 14 ივლისიდან 1907 წლის 15 იანვრამდე ნოსირის ოლქის მთავარხუცესია. 1908 წლის 3 თებერვალს 12-წლიანი მთავარხუცესად მოღვაწეობისთვის წმ. ანას III ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1908 წელს დაჯილდოვდა ვერცხლის მედლით სასწავლო დარგში 20-წლიანი ნაყოფიერი მოღვაწეობისთვის.

1914 წელს დეკანოზი არსენს უთანხმოება მოუვიდა საკათედრო ტაძრის კანდელაკთან მღვდელ ვარ-

ლამ მახარაძესთან (შემდგომში — ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი ვარლამი). აი, რას წერდა ქართული პრესა ამასთან დაკავშირებით: „აღდგომა დღეს ფოთის სობოროს დეკანოზს მ. ა. თოხაძეს და კანდელაკს მ. მახარაძეს უსიამოვნება მოსვლიათ ურთიერთშორის, ასე რომ საქმე ხელდახელობადი მიღწევია. ამის გამო, მის მეუფებას გურია-სამეგრელოს ეპ. ლეონიდეს (ოქროპირიძე) ორთავე სათვის მღვდელმოქმედება აუკრძალავს და საქმე გამომძიებელისათვის გადაუცია. ამბობენ მისი მეუფება ამ საქმის გამო ძლიერ შეწუხებულია“. საქართველო-იმერეთის სინოდალურმა კანტორამ იმსჯელა ამ საკითხთან დაკავშირებით და დაადგინა: „დეკანოზი თოხაძე გაიგზავნოს მონასტერში ორი თვით და გადაყვანილ იქმნას ფოთიდან, მღვდელი მახარაძე კი გაიგზავნოს ერთი თვით მონასტერში და გადაყვანილ იქმნას ტაძრიდან ფოთისავე სხვა სამრევლო ეკლესიაში“.

დეკანოზმა არსენმა მოღვაწეობა ბათუმის საკათედრო ტაძარში განაგრძო. სწორედ აქედან გამოეხმაურა იგი თავისი მასწავლებლის, ცნობილი საზოგადო მოღვაწისა და ისტორიკოსის თ. ჟორდანიას გარდაცვალებას 1916 წელს და მცირე სამგლოვიარო დეპუტა გამოაქვეყნა გაზეთის ფურცლებზე. აი, რას წერდა იგი:

„ქ. ბათუმი. ისტორიკოს ჟორდანიას გარდაცვალებამ დიდად დაამწუხრა განსვენებულის ყოფილი მოწაფენი. საქართველომ დაჰყარა იშვიათი მკვლევარი წარსულისა; განსვენებულის ღვაწლი ღირსეულად დაფასდება მომავალში“.

1917, 1921 და 1927 წლებში დეკანოზი არსენი ესწრებოდა საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის პირველ, მესამე და მეოთხე საეკლესიო კრებებს. აქტიური მონაწილეობა მიიღო მან ბათუმ-შემოქმედის ეპარქიის შექმნასა და ჩამოყალიბებაში. 1921 წლის 8 ოქტომბერი დეკ. არსენი საკათოლიკოსო საბჭოს სწერდა: „პატივისცემით მოვახსენებ საკათოლიკოსო საბჭოს, რომ მინდობილობა: ამა წლის 17 სექტემბერს #1972 ბრძანების შესახებ ბათუმ-შემოქმედის ეპისკოპოსის, მისი კრებულისა და სხვათა შესანახი წყაროების გამონახვისა, მე მივიღე 24 სექტემბერს. მეორე დღესვე, 25 სექტემბერს გაუგზავნე უწყება საბჭოს მინდობილობაში მოხსენიებულ საეკლესიო ოლქების მთავარხუცესებს რომლითაც მოვიწვიე ისინი საერთო კრებაზე ქლანჩხუთში 5 ოქტომბერს. 2 ოქტომბერს ქ. ბათუმში გაიმართა ოლქისა და ქალაქის ქართული ეკლესიების კრებულთა და მორწმუნეთა კრება. ეს კრება და მთელი ბათუმის ქართველნი, მოქალაქენი დიდი სიხარულით და აღფრთოვანებით შეხვდნენ და მიიღეს ბათუმ-შემოქმედის კათედრის აღდგინების გადაწყვეტილება და ვალად დაიდგინეს ყოველგვარი შემწეობის აღმოჩენა, რაზედაც შესდგა სათანადო ოქმი. სამწუხაროდ, ასე არ მოხდა 5 ოქტომბერს ქ. ლანჩხუთში. აქ კრება არ შესდგა, რადგანაც ორი დღის

და ღამის განუწყვეტელმა კოკის-პირულმა წვიმებმა ისე აადიდეს მდინარეები, რომ ყოველივე მისვლა-მოსვლა შეწყდა სოფლებსა და ქალაქებში და მოწვეული დელეგატები ვეღარ გამოცხადნენ კრებაზე. ამასთანავე ლანჩხუთში სამღვდლო პირთა აზრის გაცვლა-გამოცვლამ გამოარკვია შემდეგი გარემოება. ოზურგეთის მაზრაში თვინიერ საკათოლიკოსო საბჭოში დასახელებულ სასულიერო ოლქებისა ყოფილან კიდევ ოთხი ოლქი: ჯუმათის, გურიათის, ბახვისა და საჯავახო-სურების. საკათოლიკოსო საბჭოს მიწერილობაში ესენი არ იხსენიებიან ალბათ იმიტომ, რომ ამათი წარმომადგენლები არ დასწრებიან საეკლესიო კრებებს და ამნაირად ეს ოლქები არცერთ სიაში არ მოხვდა. ეს ოლქები ეკლესიების, კრებულთა და მორწმუნეთა რიცხვით არათუ ნაკლები არიან სხვა ოლქებზე, არამედ ზოგი კიდევ სჭარბობს მათ და ამიტომ მათი წარმომადგენლების დაუსწრებლობა ჩემდამო მინდობილ საკითხის მოსაწესრიგებელ კრებაზედ მიზანშეწონილად ვერ დავინახე. მივიღე რა მხედველობაში აღნიშნული გარემოება და გავითვალისწინე რა, რომ ერთობ წვიმიანმა შემოდგომამ შეიძლება შემდეგშიც ჩაგვიშალოს კრება, და თანაც ახლოვდება ჭირნახულისა და ღვინის დაყენების პერიოდი, რითაც შეიძლება ბევრს შეეშალოს ხელი, ვრაცც საქმისათვის უმჯობესად თვითოეულმა მთავარხუცესმა თავიანთ ოლქში მოახდინოს კრება, მოისმინოს წინამდებარე საკითხი, გამოიტანოს სათანადო დადგენილება და შეადგინოს ოქმი, რომელსაც გამომიგზავნიან მე არა უგვიანეს 25 ოქტომბრისა“.

1925-1932 წლებში დეკანოზი არსენი იყო ბათუმ-შემოქმედის ეპარქიის ბათუმის ოლქის მთავარხუცესი. იმ საშინელი დევნისა და რეპრესიების დროს მას არ შეუწყვეტია მღვდელმსახურება და ანაფორა არ გაუზღია. დეკანოზი არსენი 1932 წლის 20 ივლისს გარდაიცვალა. წესი აუგო და დაკრძალა იმჟამინდელმა ბათუმ-შემოქმედელმა მიტროპო-

დეკანოზი არსენ თოხაძე

ლიტმა დავითმა (კაჭახიძე) ქ. ბათუმის სამღვდლოებასთან ერთად.

მეუღლე — მარიამ დიმიტრის ასული (დაბ. 1873წ.) და შვილები: პელაგია (დაბ. 1894წ.), ანასტასია (დაბ. 1896წ.), თამარი (დაბ. 1897წ.), ეკატერინე (დაბ. 1898წ.), ალექსანდრა (დაბ. 1899წ.), ნიკოლოზი (დაბ. 1904წ.), არჩილი (დაბ. 1908წ.), ნინო (დაბ. 1912წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 53085; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1316, გვ. 1-2; საქმე №1630; გაზ. „ივერია“ 1888წ. №103, გვ. 2; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1893წ.

№5; 1894წ. №15; 1900წ. №11; 1903წ. №11; ჟურნ. „შინაური საქმეები“ 1914წ. №3-4, გვ. 8; გაზ. „თემი“ 1914წ. №180, გვ. 2; გაზ. „საქართველო“ 1916წ. 239, გვ. 3; გაზეთი „კომუნისტი“ 1932წ. №187, გვ. 4.

პადაგოგი არსენ თოხაძე მწარლავისა და პადაგოგების წარმოადგენი, XIX 80-იანი წლების ბოლო

ფიქრობს, რომ იესო ნამდვილად აღასრულებდა სასწაულებს, მაგრამ ყველა ბიბლიური სასწაული სიტყვასიტყვით არ უნდა გავიგოთ. მხოლოდ 11% სწამს ქრისტეს სასწაულების უტყუარობისა სწორედ ისე, როგორც ეს წმინდა წერილშია მოთხრობილი.

მრევლი (51%), რომელიც ეკლესიაში ღვთისმსახურებებზე მუდმივად დადის, ფიქრობს, რომ სასწაული ან მისი მსგავსი რამ, რასაც იესო აღასრულებდა, დღესაც ხდება, მაგრამ ყველასთვის გაცხადებული არ არის.

რწმენისთვის თავდადებულ კათოლიკე ახალგაზრდათა ნუსხა გასაჯაროვდა

საინფორმაციო სააგენტო Fides-მა გამოაქვეყნა ცნობები იმ კათოლიკე ახალგაზრდების შესახებ, ვინც 2000 წლიდან დღემდე სახარების სწავლებების გამო სიცოცხლე განირა, — იუნყება vaticannews.

დოკუმენტში წარმოდგენილია ბიოგრაფიები

და აღწერილია ახალგაზრდების დაღუპვის ვითარებები, მათ შორის არიან როგორც სასულიერო პირები, ისე ერისკაცები. ისინი უვლიდნენ ავადმყოფებს, მიუსაფარ ბავშვებს და მსახურობდნენ პატარა კათოლიკურ სამრევლოებში, რთულ რეგიონებში, ომისა და უპოვარების პირობებში.

„ჩვენი დროის ეს ახალგაზრდა ქრისტიანები, — ვკითხულობთ ანგარიშში, — ძალიან ჰგავდნენ თავიანთ თანატოლებს, უმეტესობას უმაღესი განათლება ჰქონდა, გატაცებული იყვნენ მუსიკით, ცეკვავდნენ, სარგებლობდნენ სოციალური ქსელებით, ისინი სულიერად და კულტურულად მზად იყვნენ, რათა ახალ მისიონერულ რეალობაში ეცხოვრათ, არ ყოფილან უბრალოდ გულუბრყვილო ადამიანები, კარგად აცნობიერებდნენ იმ ადგილების საფრთხეს, სადაც მიდიოდნენ დროებით ან სამუდამოდ ღვთისა და ადამიანების მსახურებისათვის“.

მოამზადა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ნიკოლოზ კალანდარიშვილი 1838-1892

დეკანოზი ნიკოლოზ მარკოზის ძე კალანდარიშვილი 1838 წელს სამეგრელოს სამთავროში, სოფ. თეკლათში მღვდლის ოჯახში დაიბადა. სენაკში, ერთ-ერთ უბანში, კალანდარიშვილები კომპაქტურად სახლობენ. იქვე ახლოს, გორაზე მათი საგვარეულო წმ. გიორგის ტაძარიც დგას. ამ ეკლესიიდან ორასიოდე მეტრში, საკალანდარიშვილოს უბანში იდგა დეკანოზ ნიკოლოზ კალანდარიშვილის სახლი. იგი ქვითა და აგურით ნაგები ორსართულიანი უზარმაზარი შენობა იყო. მას გარს ერტყმოდა 8500-მდე კვადრატული მეტრი უმშვენიერესი ეზო, სადაც მწვანე მოლი ბიბინებდა, ხარობდა ხეხილი, ყვავილნარი თავისი დამატყვევებელი სილამაზითა და სურნელებით. სენაკის მაზრაში ასეთი კარ-მიდამო ბევრ ცნობილ თავად-აზნაურსა და წარჩინებულს არ ჰქონდა. ნამსახურებათა სიაში დეკანოზ ნიკოლოზს უწერია, რომ ჰქონდა უძრავი ქონება სახლ-კარი სოფ. თეკლათსა და დაბა ახალ სენაკში, მინა სრულად 18 ქცევა. სასულიერო პირი გახლდათ მამამისი, მღვდელი მარკოზ კალანდარიშვილი. იგი 1793 წელს გლეხის ოჯახში დაიბადა. საეკლესიო წიგნი და წერა სუფუხის წმ. გიორგის სახ.

საკათედრო ტაძარში ისწავლა. 1815 წელს ჭყონდიდელმა მიტროპოლიტმა ბესარიონმა (დადიანი) მღვდლად დაასხა ხელი და ხორგის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესა. მამის არჩეული გზა გააგრძელა მისმა ვაჟმა — ნიკოლოზმა, რომელმაც წარჩინებით დაამთავრა სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელი. 1857 წლის 12 ნოემბრიდან 1866 წლის 7 ოქტომბრამდე სამეგრელოს საეპარქიო კანცელარიაში მწერლად მუშაობდა. 1865 წლის 1 ნოემბერს ერთგული და სასარგებლო სამსახურისთვის საეპარქიო მმართველობამ 40 მანეთით დაასაჩუქრა. 1866 წლის 8 ოქტომბერს სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ტარასიმ (ელიავა) დიაკვნად აკურთხა, მეორე დღეს მღვდლად დაასხა ხელი და ნატოჩაოს წმ. გიორგის ტაძარში განამწესა. 1866 წლის 7 დეკემბრიდან 1873 წლის 30 სექტემბრამდე იყო დეპუტატი სასულიერო მთავრობიდან საეკლესიო საქმეებზე სენაკის სამაზრო განყოფილების საბჭოში. 1866 წლის 12 დეკემბრიდან 1873 წლის 1 იანვრამდე თავისი სოფ. ნატოჩაოში საკუთარ სახლში სამრევლო-საეკლესიო სკოლას ამუშავებდა. 1867 წლის 7 ივნისს სენაკის ოლქის მთავარხუცესად აირჩიეს.

1867 წელს მისი მეცადინეობით ახლიდან გადაიხურა ნატოჩაოს ტაძარი. 1868 წლის 2 მარტს საგვერდულით დაჯილდოვდა.

დეკანოზი ნიკოლოზი გურია-სამეგრელოს ეპარქიაში ცნობილი და გავლენიანი სასულიერო მოღვაწე იყო. იმ პერიოდში სამეგრელოში არ ყოფილა წამოწყებული რაიმე მნიშვნელოვანი საქმე, რომ მას მონაწილეობა არ ჰქონოდა მიღებული. 1868 წლის 7 სექტემბრიდან 1872 წლის 23 იანვრამდე იყო არჩეული ნევრი სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლის მმართველ საბჭოში. 1872 წლის 10 თებერვალს კეთილსინდისიერი სამსახურისთვის მმართველი საბჭოსაგან სიგელით დაჯილდოვდა. 1870 წელს თავისი ხარჯებით ნატოჩაოს ეკლესიაში ახალი კანკელი გამართა. 1873 წლის 8 აპრილს სკუფია უბოძეს. 1874 წელს საეპარქიო მმართველობამ იმ კომისიის წევრად აირჩია, რომელსაც დაევალა სენაკის, ზუგდიდის და ლეჩხუმის მაზრებში ახალი სამთავარხუცესო ოლქების ჩამოყალიბება. 1878 წლის 15 აპრილს კამილავკა ეწყალობა. 1880 წლის 3 თებერვალს მთავარხუცესის თანამდებობაზე 12-წლიანი უმნიშვნელო და დამსახურებული მოღვაწეობისთვის წმ. ანას III ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1880 წლის 26 ივნისს ისევ აირჩიეს სასულიერო სასწავლებლის გამგეობის სრულუფლებიან წევრად. მამა ნიკოლოზი აქტიურად ესწრებოდა გამოცდებს, გაკვეთილებს, თვალყურს ადევნებდა აღზრდის საქმეს. ჩვეულებრივ, სამღვდელოება თავის წარმომადგენლად სასწავლებელში ირჩევდა ცნობილ და ავტორიტეტულ სასულიერო პირს. უმთავრესად დამსახურებულ პირებს: „მე მახსოვს სამი ასეთი წარმომადგენელი სამღვდელოებისა: ნიკოლოზ კალანდარიშვილი, გიორგი ბერიძე და

ანტონ კეკელია“ – იგონებდა შემდეგში ამ სასწავლებლის ყოფილი მოსწავლე, ცნობილი მწერალი, კრიტიკოსი და საზოგადო მოღვაწე იპოლიტე ვართაგავა და იქვე იხსენებდა: „ნიკო კალანდარიშვილი თვითონ სენაკელი იყო, დამსახურებული და დიდად ავტორიტეტიანი დეკანოზი. ის ძველი „კურსოვნიკი“ იყო, ანუ სასულიერო სასწავლებლის კურსდამთავრებული. სასულიერო სასწავლებლის ყველა საგანი კარგად იცოდა. გამოცდებს ხშირად ესწრებოდა, მაგრამ მისი დასწრება გამოცდებზე მონაფეებს ძლიერ ეჯავრებოდათ. ის იყო არაჩვეულებრივად ძუნწი ნიშნების დასამაში. არავის არ ახსოვდა, რომ ნიკოს გამოცდებზე რომელიმე მონაფისათვის „ხუთი“ დაენერა. მისი ჩვეულებრივი და უცვლელი ნიშანი იყო „სამი“. აი, სწორედ ამისათვის მთელ მონაფეობას ეჯავრებოდა. ნიკოს უცვლელი „სამი“ აბათილებდა მასწავლებლისა და ასისტენტის კარგ ნიშნებს. მონაფეები პირდაპირ დღესასწაულობდნენ, როდესაც ნიკო რაიმე მიზეზის გამო გამოცდას არ ესწრებოდა. ნიკოს, რასაკვირველია, ეს სიბოროტით როდი მოსდიოდა. ის გულწრფელად დარწმუნებული იყო, რომ მონაფე მეტის ღირსი არ იყო. ჩვენს დროში – ამბობდა ნიკო – „უფრო მტკიცედ ვსწავლობდით“. უნდა ითქვას, რომ მისი ამ თვისებების – უმაგალითო შრომისმოყვარეობის, თავისი მოვალეობისა და მონოდების შეგნების, ყოველი საგნის არსში ღრმად და საფუძვლიანად წვდომისა და ეროვნული სულისკვეთების მათდამი გადაცემის გამო, შემდეგში ცხოვრების ვრცელ ასპარეზზე გამოსული მისი ყოფილი მოსწავლეები ნიკოს დიდად ემადლიერებოდნენ ხოლმე“.

ნიკოლოზ და არისტარქო კალანდარიშვილების
საცხოვრებელი სახლი სენაკში

1880 წლის 8 აგვისტოს სენაკის წმ. გიორგის ეკლესიის გადიდებისა და ახლიდან გადახურვისათვის საეპარქიო მმართველობამ მადლობა გამოუცხადა. 1880 წლის 10 სექტემბერს ახალი სენაკის ორკლასიანი ნორმალური სკოლის საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაინიშნა, სადაც 1887 წლის 10 დეკემბრამდე იმუშავა. 1881 წელს იყო გურია-სამეგრელოს ეპარქიის სასულიერო ყრილობის დეპუტატი სამაზრო ხელისუფლებაში. 1882 წლის 27 ოქტომბერს ახალი სენაკის წმ. გიორგის

ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა. 1879 წლის 13 მარტს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1883 წლის 31 ივლისს წითელი ჯვრის საზოგადოებამ თავისი სამახსოვრო ჯვარი გადასცა. იმერეთის ეპისკოპოს გაბრიელის (ქიქოძე) მიერ 1883 წელს დამტკიცებულ სასწავლებელთა ოლქის სამღვდულოების ყრილობის ჟურნალის მიხედვით, სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელში მმართველობის წევრის თანამდებობაზე ერთგული მოღვაწეობისთვის სამღვდულოების ყრილობის მადლობა გამოეცხადა. 1884 წელს ამავე სასწავლებლის სულიერ მოძღვრად დაინიშნა.

1885-1886 წლებში საეპარქიო ხელმძღვანელთა დავალებით იყო სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლის 1873-1880 წლების ეკონომიკური ანგარიშების რევიზიის კომიტეტის თავმჯდომარე. 1886 წელს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა (დადიანი) დაინიშნა ეპარქიის საეკლესიო ხაზინის შემოსავლებისა და ხარჯების ანგარიშთა შემამოწმებელი სარევიზიო კომიტეტის წევრად, ხოლო 1887 წლის 2 დეკემბერს 3405 ბრძანებით — ამ კომიტეტის თავმჯდომარედ გადაიყვანა. 1888 წლის 24 აპრილს და 1889 წლის 9 აპრილს წმინდა სინოდმა მადლობა გამოეცხადა. 1890 წლის 5 მაისს კი დეკანოზის წოდება მიენიჭა.

დეკანოზი ნიკოლოზი 1892 წლის სექტემბრის ბოლოს ან ოქტომბრის დასაწყისში გარდაიცვალა. მისი ცხედარი ნატოჩაოს წმ. გიორგის სახ. ტაძარში დაკრძალეს. მისი დაკრძალვა სახალხო გლოვად იქცა. დასაფლავებისთვის საგანგებო კომიტეტი არჩეული, რომელმაც, სხვა საჭირო ღონისძიებებთან ერთად ცერემონიალის გეგმაც შეიმუშავა. საინტერესოა, რომ ამ გეგმაში აღნიშნული იყო:

1) დაკრძალვის დღეს დილის 7 საათზე სენაკისა და რედუტ-კალეს ყველა ეკლესიაში დაიწყება ზარების სამგლოვიარო რეკვა, ხოლო 8 საათზე იქნება გამოსვენება ცხედრისა, სენაკის წმ. გიორგის სახ. ეკლესიიდან;

2) წინ წავა ფარნები, სანთლები, კუბოს თავი, დროშები და დიდი ჯვარი;

3) შემდეგ დეპუტაციები ქუთაისის გუბერნიიდან;

4) დეპუტაციები ქალაქებისა და მაზრებისა;

5) მგალობელთა გუნდნი: ახალსენაკის სასუ-

მარტვილის მონასტარი და მასთან არსებული სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელი

ლიერო სასწავლებლისა, ძველი სენაკის სათავადაზნაურო სკოლისა, სენაკის სამოქალაქო სასწავლებლისა;

6) სხვა ქრისტიანეთა სასულიერო წოდება;

7) მართლმადიდებელი სარწმუნოების სამღვდულოება;

8) ცხედარი. ჯვარის სანთლები;

9) მიცვალებულის ახლობლები და ნათესავები;

10) უმაღლესი წოდება, ინტელიგენცია, თავადაზნაურთა წინამძღოლები, ქალაქის თავები, კერძო დაწესებულებათა მფლობელები და მანდილოსნები;

11) სამეგრელოს, გურიის, აფხაზეთის, სამურზაყანოსა და იმერეთის თავადაზნაურობა;

12) ახალსენაკის თავადაზნაურობა, აქაურ საერო დაწესებულებათა წარმომადგენელნი და მოხელენი;

13) სოფლების წარმომადგენლები;

14) დანარჩენი საზოგადოება;

15) მოსწავლენი: ოზურგეთისა და ახალსენაკის სასულიერო სასწავლებლებისა, ძველი სენაკის სათავადაზნაურო სკოლისა, ახალსენაკის საქალაქო ნორმალური სასწავლებლისა, საეკლესიო-სამრევლო სკოლებისა;

16) ახალსენაკის სამხედრო გარნიზონი ორ რიგად;

17) სენაკიდან ნატოჩაოს ეკლესიამდე ცხედარი ხელით; გარდაცვლილის სახლის ეზოში მცირე პანაშვიდი;

18) ნატოჩაოს წმ. გიორგის სახ. ეკლესიაში წირვა და წესის აგება.

დაკრძალვის დღეს სენაკის ქუჩები ხალხით იყო გაჭედილი. დილის 7 საათზე ახალსენაკის, თეკლა-

თის, ზუგდიდის მაზრის, რედუტ-კალის, სხვა სასულიერო ოლქებისა და ფოთისა და მარტვილის საკათედრო ტაძრებში და ეკლესიებში ზარების რეკვა ატეხეს. დეკანოზ ნიკოლოზის ცხედარი სენაკის ეკლესიიდან გამოასვენეს. პროცესიას მოჰყვებოდა 250-მდე მღვდელი და ბერმონაზონი. ცხედარს წინ მიუძღოდნენ გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსი გრიგოლი (დადიანი) და ოლქის მთავარაზუცესები, დეკანოზები და მონასტრის წინამძღვრები. კუბოს მიჰყვებოდნენ ახლობლები და ნათესავები, სენაკის მაზრის უფროსი და თავადაზნაურობის მარშალი. მრავალი გამოსათხოვარი სიტყვა წარმოითქვა იმ დღეს. მათ შორის აღსანიშნავი იყო ეპისკოპოს გრიგოლის სიტყვა, რომელმაც სათანადო პატივი მიაგო დეკანოზ ნიკოლოზის დიდ ღვაწლს დედაეკლესიაში სამსახურისათვის.

იმავე წლის 13 ნოემბერს გაზ. „ივერია“ იუნყებოდა: „ამას წინად ჩვენს დაბაში გარდაიცვალა ბლალაჩინი დეკანოზი ნიკოლოზ კალანდარიშვილი. განსვენებული ფრიად წარჩინებული, სასარგებლო და გავლენიანი კაცი იყო მთელს სამეგრელოში. უიმისოდ თითქმის არავითარი საზოგადო საქმე არ გაკეთდებოდა არა თუ სამღვდელოებაში, არამედ მოქალაქეთა შორისაც. იმისი უდროოდ სიკვდილი დიდად სამწუხაროდ შეექმნა მთელს სენაკის მაზრას და განსაკუთრებით იმის საბლალაჩინო მრევლსა და ახალ სენაკსაც. სხვათა შორის, მისის მოთავეობით დაწყებულ ეკლესიას წარსულ თვის უკანასკნელ რიცხვებში ბალავარი (საძირკველი) უკურთხა გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა. მისმა ყოვლადუსამღვდელოესობამ გრძნობით აღსავეს სიტყვა წარმოსთქვა იმის შესახებ, თუ რაოდენი შრომა მიუძღოდა განსვენებულს ეკლესიის აშენებისათვის. აგრეთვე მისმა ყოვლადუსამღვდელოესობამ მოქალაქეებს დაავალა ყველაფერი ეღონათ და უკან არ დაეწიათ ეკლესიის ასაშენებელი ხარჯის წინაშე. ეკლესია კარგი გეგმითაა დაწყებული“.

დეკანოზ ნიკოლოზს ჰყავდა მეუღლე ევდუქსია დიმიტრის ასული (დაბ. 1841წ.) და შვილები: დეკანოზი არისტარქო (1868-1924წწ.) ასევე ცნობილი საეკ-

დეკანოზი ნიკოლოზ კალანდარიშვილი

ლესიო მოღვაწე, დახვრიტეს 1924 წლის აგვისტოს აჯანყების დროს), ეპისტიმია (დაბ. 1869/1872წ.), ვიქტორი (დაბ. 1886წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე 812; ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 40390; საქმე 42703; საქმე 63099; ურნ. „მწყემსი“ 1888წ., 8-9, გვ. 3; გაზეთი „ივერია“ 1890წ. 82, გვ. 2; 1892წ. 241, გვ. 3.

ლიტ: ვართაგავა ივ. „მოგონებები“ ნაწილი I, ქ. თბ. 1956, გვ. 66; გრიგოლავა რევაზ „მონამე მთავარაზუცესი, დეკანოზი, მამა არისტარქო კალანდარიშვილი“ ქ. თბ. 2012წ., გვ. 27-30.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა იმისი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაუზიაროთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო
საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.
ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა:
bokuchavanani@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს
საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

9 772587 506008

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მოლაშქარი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგუაშვილი,
თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მარუშიშვილი, ია ხაზ-
არაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე;
გაერცელები: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტორაძე;
დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ბრანსონის უკან, სამშობლოში დასაბრუნებლად. შეთანხმებას ესწრებოდნენ აშშ-ის პრეზიდენტი დონალდ ტრამპი და თურქეთის პრეზიდენტი რეჯებ ტაიპ ერდოღანი. ბრანსონის საქმე ბოლო რამდენიმე თვის განმავლობაში უმნიშვნელოვანესი იყო აშშ-ისა და თურქეთის ურთიერთობებისათვის. თურქეთის ხელისუფლება პასტორს ადანაშაულებდა ჯაშუშობაში. ბრანსონს ფაქტულად გიულენთან კავშირში ედებოდა ბრალი. ბრანსონს ასევე ბრალდებოდა თურქეთში აკრძალულ ქურთისტანის მუშათა პარტიასთან ურთიერთობა. გიულენი ამჟამად აშშ-ში ცხოვრობს და თურქეთის მხარის მოსაზრებით, ის პასუხისმგებელია თურქეთში სახელმწიფო გადატრიალების მცდელობისთვის. თურქეთის პრეზიდენტს არაერთხელ ჰქონდა ნათქვამი, რომ სურდა ბრანსონის გიულენში გაცვლა. „ვაშინგტონ პოსტის“ ცნობით, გათავისუფლების შემდეგ ბრანსონი ამერიკული სამხედრო თვითმფრინავით გადააფრინეს აშშ-ში. იგი შეხვდა ქვეყნის პრეზიდენტს. ტრამპმა ბრანსონს გათავისუფლება მიულოცა და აღნიშნა, რომ „თავად აინტერესებდა მისი ბედი“. პასუხად პასტორმა მასთან ერთად დაიწყო და ნაიკითხა ლოცვა პრეზიდენტისთვის. ბრანსონის

საქმემ თურქეთსა და აშშ-ს შორის პოლიტიკური აზრთა სხვადასხვაობა გამოიწვია. პასტორი ბრანსონი, რომელიც წარმოშობით ჩრდილოთ კაროლინის შტატიდანაა, უკვე 20 წელიწადია, თურქეთში მოღვაწეობს. 2016 წლის ოქტომბერში ის დააპატიმრეს ჯაშუშობისა და გადატრიალებაში მონაწილეობის ბრალდებით. ასევე მას ბრალი წაუყენეს ტერორისტულ ორგანიზაციასთან კავშირში. მიმდინარე წლის ივლისიდან ის უკვე შინაპატიმრობაში იმყოფებოდა. ტრამპი და ამერიკელი პოლიტიკოსები მოითხოვდნენ პასტორის გათავისუფლებას და ამბობდნენ, რომ იგი უდანაშაულო იყო. სოციალურ ქსელ „ტვიტერის“ გვერდზე ტრამპი პასტორს მოიხსენიებს „კეთილშობილ ქრისტიანად“ და აქვეყნებს ვიდეოს სახელწოდებით „კეთილი იყოს შენი შინ დაბრუნება“. ქრისტიან პროტესტანტებს შორის აშშ-ის პრეზიდენტის ამ ქმედებებმა დიდი მოწონება დაიმსახურა. მათი აზრით, „პრეზიდენტი ტრამპისა და ვიცე-პრეზიდენტი მაიკ პენსის გარეშე ბრანსონს არ გაათავისუფლებდნენ“. ბრანსონის თქმით, ის ამ ეტაპზე აშშ-ში რჩება, თუმცა აქვე დასძენს, რომ ძალიან უყვარს თურქეთი და თურქი ხალხი.

მომავლად თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ნიკოლოზ ნათიძე

1853-1921

I ნაწილი

სოფ. მელაანი გურჯაანის მუნიციპალიტეტში, გომბორის ქედის სამხრეთ-დასავლეთის კალთაზე, ზღვის დონიდან 750 მ-ზე მდებარეობს. გურჯაანიდან დაშორებულია 25 კმ-ით. მელაანს თავიანთ ნაშრომებში ვახუშტი ბატონიშვილი „აღწერა სამეფოსა საქართველოსი“ და გერმანელი მეცნიერი იოჰან ანტონ გიულდენშტედტი მოიხსენიებენ. სოფელი ჭერემის ეპარქიაში შედიოდა, რასაც მოწმობს თეიმურაზ II-ის გუჯარი. მელაანი მდიდარია არქიტექტურული და არქეოლოგიური ძეგლებით. აქ აღმოჩინეს უამრავი უძველესი ნივთები: თიხის სასმისები, ბრინჯაოს მახვილები, ქალის ბრინჯაოს პატარა ქანდაკებები, სარდიონის მძივები, ბეჭდები, ობსიდიანის ისრის პირები და სხვა. არქიტექტურული ძეგლებიდან აღსანიშნავია სამების ჯვარგუმბათოვანი ტაძარი (გვ. შუა საუკუნეები), ღვთისმშობლის ეკლესია (გვ. შუა საუკუნეები), შანას საყდარი (შუა საუკუნე) და

სხვა. დღეს ბევრისთვის არ არის ცნობილი, სწორედ ამ სოფლიდან იყო ცნობილი დეკანოზი ნიკოლოზ გიორგის ძე ნათიძე — XIX ს-ის დასასრულის ცნობილი ხალხოსანი მწერალი და ბელეტრისტი. მისი ფსევდონიმი — „მელანია“ სოფლის სახელიდან მომდინარეობს. ამ პატარა და ლამაზ სოფელში ცხოვრობდნენ და თითქმის ერთი საუკუნე ღვთისმსახურებას ალავლენდნენ მისი წინაპრები, პაპა — მღვდელი სოლომონი, მამა — მღვდელი გიორგი და ძმა — დეკანოზი ვასილ ნათიძე (მსახურობდა ნუკრიანში).

მწერლის პაპა, მღვდელი სოლომონ ზაალის ძე ნათიძე 1793 წელს საბატონო გლეხის ოჯახში დაიბადა. ქართულ ენაზე წერა-კითხვა, ქართული გალობა, საღმრთო ისტორია და საეკლესიო ტიპიკონი მღვდ. დიმიტრი ჯავახიშვილთან ისწავლა. 1813 წელს ბოდბელმა მიტროპოლიტმა იოანემ (მაყაშვილი) დიაკვნად აკურთხა. 1815 წელს მღვდლად და-

ასხა ხელი და მელაანის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში განამწესა. 1821 წლის 23 ნოემბერს საქართველო-იმერეთის სინოდალურ კანტორას დროებით რუსეთში, ქ. ასტრახანში ძმასთან წასვლის ნებართვა სთხოვა, რისი უფლებაც 1822 წლის იანვარში მისცეს. მღვდელი სოლომონი 1857 წელს გარდაიცვალა. დარჩა მეუღლე მართა ადამის ასული ვარსიმაშვილი (დაბ. 1799წ.) და შვილები: მღვდელი გიორგი (1818-1906წ.), იოანე (დაბ. 1820წ.), მედავითნე მიხეილი (დაბ. 1823წ.), თეკლა/კეკე (მღვდელ იაკობ დავითის ძე გარსიაშვილის მეუღლე).

მწერლის მამა, მღვდელი გიორგი 1818 წელს დაიბადა. 1843 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1846 წლის 6 დეკემბერს საქართველოს ეგზარქოსმა ისიდორემ (ნიკოლსკი) დიაკვნად აკურთხა, მეორე დღეს მღვდლად დაასხა ხელი და ჩალაუბნის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში განამწესა. 1857 წლის 2 აგვისტოს მელაანის ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1864 წლის 15 დეკემბერს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1867 წლის 14 მაისს სკუფია უბოძეს. 1868 წლის 14 მარტს ნუკრიანის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესეს. 1882 წლის 14 იანვარს ისევ მელაანის ტაძარში დააბრუნეს. 1882 წლის 22 მარტს კამილაკა ეწყალობა. 1894 წლის 6 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1897 წლის 28 თებერვალს ეკლესიაში ორმოცდაათწლიანი ერთგული სამსახურისათვის წმ. ვლადიმერის IV ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. ასევე ჰქონდა ჯილდო — ყირიმის ომის (1853-1856) სამახსოვრო წმ. ვლადიმერის ლენტეხიანი ბრინჯაოს ჯვარი. 1899 წლის 21 იანვარს ბახტრიონის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს, სადაც იმავე წლის 15 ივნისამდე იმსახურა. 1899 წლის 18 აგვისტოს პენსიაზე გავიდა. გარდაიცვალა 1906 წლის 11 ოქტომბერს. დაკრძალეს 17 ოქტომბერს მელაანის ეკლესიის ეზოში. დარჩა მეუღლე ქეთევან იოსების ასული (დაბ. 1824/1829წ.) და შვილები: დეკანოზი ნიკოლოზი (1853-1921წ.), დეკანოზი ვასილი (1864-1956წ.), მარიამი (გარდ. 19.05.1916წ. გათხოვილი ვინმე ქავთარაძეზე), ელისაბედი (გათხოვილი თავად ანდრონიკაშვილზე).

მღვდელი გიორგი ხასიათდებოდა, როგორც მეტად უანგარო, ღარიბთა დაუზარელი მოსარჩლე, გულისხმიერი და შრომისმოყვარე ადამიანი. ასეთივე ყოფილა მწერლის დედა — ქეთევანი, გონიერი და იმ დროის კვალობაზე საკმაოდ განათლებული ქალბატონი, თუმცა მისი მშობლები ძალიან განსხვავდებოდნენ ერთმანეთისაგან ხასიათითა და მისწრაფებებით. დინჯ, აუჩქარებელსა და დარბაისელ მღვდელ გიორგის მხოლოდ ფიზიკური შრომა მიაჩნდა არსებობის მთავარ წყაროდ, მიუხედავად იმისა, რომ თავად დამთავრებული ჰქონდა სასული-

ერო სემინარია. მისი სურვილით რვა-ცხრა წლის ნიკოლოზი სოფლის სხვა ბიჭებთან ერთად საქონელს მწყემსავდა. 11-12 წლისა უკვე სოფლის მიძიმე სამუშაოებსაც ასრულებდა: ხვნა-თესვის, მომკა-გალენვისა თუ ჭირნახულის დაბინავების დროს იგი მხარში ედგა თავის მამას.

ქეთევანი ქმარზე უფრო შორს იყურებოდა. უნდოდა, წასწავლი შვილები ჰყოლოდა. თავის დროზე მან ანბანი თავად შეასწავლა შვილებს, წამოიზარდა თუ არა ნიკოლოზი, გადაწყვიტა სკოლაში მიეზარებინა, მაგრამ რადგან მამის სასტიკ წინააღმდეგობას წააწყდა, მუშაობაში დამხმარე ხელი მომაკლდებოდა, ამიტომ ქმარს დეკანოზ გრიგოლ ლამბარაშვილთან უჩივლა, რომელიც სიღნაღის სამაზრო სასწავლებელში საღვთო სჯულისა და ქართული ენის პედაგოგი და სიღნაღის მაზრის (უკანა მხარის) ოლქის მთავარხუცესი, ცნობილ მისიონერი იყო: „**შვილები სასწავლებელში არ მიჰყავს, გუდა-ნაბადით ატარებს ნახირში და ყანაშიო, უსწავლელად ტოვებს და მთელ სამღვდელოებას არცხვენსო**“. მთავარხუცესმა დაიბარა მღვდელი გიორგი, უსაყვედურა და ურჩია: „**მართალია, ცოტა დაგვიანებულია, მაგრამ დაგეხმარები და დედოფლისწყაროს სამხედრო სასწავლებელში მიიღებენო**“. მართლაც, მამამ მოჰკიდა ხელი და ნიკოლოზი სამხედრო სასწავლებელში შეიყვანა. მალე სკოლა სოფ. საცხენისში გადაიტანეს. სასწავლებელი ექვსწლიანი იყო, მაგრამ ნიკოლოზი მხოლოდ წელიწად-ნახევარი დარჩენილა. მან სწავლა, ოჯახის ერთი ახლობელის დახმარებით თელავის სასულიერო სასწავლებელში, პირდაპირ მესამე კლასში გააგრძელა.

თელავში ნიკოლოზი მამამ საცხოვრებლად ვინმე შარშანოვიჩთან დააყენა. ბიჭს ევალეობოდა ბაზარში წასვლა, წყლის მოტანა, შეშის დაჭრა, ცხენის მოვლა, ბუხრის გახურება იმ ოთახში, სადაც თვით სახლის პატრონი ცოლ-შვილით ცხოვრობდა, დღისით დრო სრულებით აღარ რჩებოდა, ღამე კი სანთელს არ აძლევდნენ, რომ გაკვეთილები მოემზადებინა. ამას ემატებოდა სახლის პატრონის გაჭირვებული მდგომარეობა. ასეთ პირობებში მისი მეცადინეობა ცუდად წარიმართა და გარდა მათემატიკისა, ყველა საგანში ჩამორჩებოდა. სამაგიეროდ, ძალიან წესიერი იყო. თელავში მას დიდ დახმარებასა და თანაგრძნობას უწევდა მასწავლებელი პლატონ დიმიტრის ძე ტარიელაშვილი. მეოთხე კლასში ნიკოლოზი ავად გამხდარა. პატრონობა ისევ ტარიელაშვილმა გაუნია, მან ექიმები მიიყვანა და შარშანოვიჩის ნესტიანი ოთახიდან უფრო კარგ ბინაზე გადაიყვანა. ახალ სახლში იგი ვაჟა-ფშაველას უფროს ძმასთან, გიორგი რაზიკაშვილთან ერთად ცხოვრობდა. აქ უკეთესი პირობები შეექმნა სამეცადინოდ და მართლაც, თავდაუზოგავი შრომის შედეგად სასწავლებელი

წარმატებით დაამთავრა. აქედან იგი თბილისის სასულიერო სემინარიაში აბარებს. მართალია, სამ გამოცდაში ჩაიჭრა, მაგრამ რადგანაც თელავის სასწავლებელი ფრიადზე ჰქონდა დამთავრებული სახელმწიფო ხარჯით მაინც მიიღეს სემინარიაში. მისი ცხოვრება თბილისში ჩვეულებრივად წარიმართა, აქაც გულმოდგინედ მეცადინეობდა. სემინარიაში მოსწავლეები ორ ჯგუფად იყოფოდნენ: ერთნი ძალიან განვითარებულნი, იაკობ გოგებაშვილის ხელში გამოვლილნი, მეორენი ნაკლებ გათვითცნობიერებულნი. ვინც თავის თავში ძალას გრძნობდა, პირველთ უერთდებოდა. ნიკოლოზმაც დაიწყო გარეშე წიგნების კითხვა, მაგრამ დედის დიდი ხათრი ჰქონდა და გაკვეთილების სწავლა არ შეუწყვეტია.

1873 წლის 28 ივლისს მან დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. თავის განუყრელ მეგობრებთან, ლუკაშვილსა და ხახუტაშვილთან ერთად სოფლის მასწავლებლად მოისურვა წასვლა. სამივენი სიღნაღის მაზრაში გაამწესეს. ლუკაშვილი — კაჭრეთში, ხახუტაშვილი — ქვემო მაჩხაანში, ნიკოლოზი — ვეჯინში.

მეგობრებმა „ივერიის“ რედაქტორს ილია ჭავჭავაძეს სთხოვეს, რომ მათთვის ეგზავნა ჟურნალ-გაზეთები და ფასი ედროვებინა, სანამ ჯამაგირს მიიღებდნენ. რედაქციაში სიამოვნებით მიიღეს მათი თხოვნა და დანაპირებიც შეუსრულეს. სახალხო

ქალაქ ოლთისის ხადი ციხე-სიმაგრითურთ

სკოლების დირექტორმა სტრელეცკიმ ნიკოლოზს დაუნიშნა წელიწადში 450 მანეთი. ორი თვის ჯამაგირიც წინასწარ მისცეს.

ვეჯინში სკოლა არ არსებობდა. იგი თავად ნიკოლოზმა დაარსა ჩასვლისთანავე და ისე გულმხურვალედ შეუდგა საქმეს, რომ მესამე წელს, როგორც სადირექციო ანგარიშებიდან ჩანდა და გოგებაშვილმაც შეატყობინა, ვეჯინის სკოლა პირველი იყო მთელ მაზრაში. ნიკოლოზი მასწავლებლობის დროს კიდევ უფრო კარგად გაინაწია ქართულ ენაში: „ჩემი მასწავლებლები იყვნენ ჟურნალი „ივერია“ და გაზეთი „დროება“, სხვა არავინ და არაფერი“, — წერდა იგი. ნიკოლოზ ნათიძის პირველი სტატია გამოქვეყნდა გაზეთ „დროებაში“. მისი მამხილებელი სტატია პოლიციისა და ადგილობრივი მოძღვრების წინააღმდეგ იყო, რადგანაც ისინი სკოლის საქმეს არ თანაუგრძნობდნენ. ამ პერიოდშივე მას

ფსევდონიმით გამოუქვეყნებია სტატია „გუბერნატორის მოგზაურობის შესახებ“. ამ კორესპონდენციას ფეხზე დაუყენებია მთელი ადმინისტრაცია, დაუწყიათ ავტორის ძებნა, ეჭვი ნიკოლოზზეც მიუტანიათ, მაგრამ ხელი ვერ ჩაუვლიათ.

1884 წელს მან ჯვარი დაინერა დარეჯან ილიას ასულ პეტრიაშვილზე. მისი მამა იყო ვეჯინის მამასახლისი ილია ზაქარიას ძე პეტრიაშვილი. მათ ეყოლათ ოთხი ვაჟი: გიორგი, სიმონი, ალექსანდრე, ილია, რომელიც ხარკოვის უნივერსიტეტის სტუდენტი იყო და 1.07.1909

მელაანის ყოვლადწმიდა სამების ეკლესია

ნელს ტრაგიკულად გარდაიცვალა.

ვეჯინის სკოლის საპატიო მზრუნველი იყო თავადი მიხეილ ანდრონიკაშვილი, რომელიც ხუთი წლის მანძილზე იღებდა მასწავლებლის ხელფასს და თვითვე ხარჯავდა. ნიკოლოზი წლების მანძილზე ითმენდა ამას, მაგრამ უკვე დაოჯახებულს, დაჭირდა კუთვნილი ხელფასი და როცა მოითხოვა, ანდრონიკაშვილმა ეს შეურაცხყოფად მიიღო, თანაც არ დავიწყებოდა სტატია „გუბერნატორის მოგზაურობის შესახებ“, ამიტომ ახალგაზრდა პედაგოგი მთავრობის წინაშე დაასმინა. ნიკოლოზს დაპატიმრების საფრთხე შეექმნა, რამაც მასზე მძიმე ზეგავლენა მოახდინა, გული აიყარა საყვარელ საქმეზე და მასწავლებლობას თავი დაანება. მასთან იმ დროს სკოლაში მუშაობდა ბაჩანა (ნიკო რაზიკაშვილი), ვაჟა-ფშაველას უმცროსი ძმა. სკოლა მას ჩააბარა და თვითონ თბილისში გადაბარგდა.

თავისი პირველი მოთხრობა „ბნელო“ 1883 წელს დაუწერია, მაგრამ არსად არ წარუდგენია. ამასთან დაკავშირებით იგი მოგვიანებით წერდა: „**ვწერდი იმ მიზნით კი არა, რომ უთუოდ დაბეჭდილიყო. არა, მე ვწერდი იმისათვის, რომ რაღაც სიამოვნებას ვგრძნობდი ამაში და თითქოს რაღაც, ჩემი გულის მოთხოვნილებას ვაკმაყოფილებდი**“. ეს ნაწარმოები დაწერილი ჰქონდა შავად, შემდეგ გადაუთეთრებია, მაგრამ მის გამოქვეყნებაზე მაინც არ ფიქრობდა: „**თუ არა ჩემი მეუღლის განუწყვეტელი ჩაჩიჩინება: რა არის, ციმბირში ხომ არ გაგაგზავნიან, ასე ვთქვათ, უარი გითხრან და რა მოხდება მაგით?**“ — ის დაბეჭდვაზე არც იფიქრებდა. 1888 წელს მან ოლთისიდან „ივერიის“ რედაქციას თავისი ნაშრომი გამოუგზავნა, საიდანაც შეატყობინეს: თქვენი მოთხრობა რედაქციას მოეწონა და

მღვდელი
ნიკოლოზ ნათიძე

ამ ცოტა ხანში დაიბეჭდებოდა. მოთხრობამ იმთავითვე დიდი გამოძახილი ჰპოვა იმდროინდელ პრესაში. ეს ნაწარმოები ეგნატე ნინოშვილის „სიმონას“ ზუსტი კახური ვერსიისაა, ოღონდ მასზე მთელი თოთხმეტი წლით ადრე გამოქვეყნდა. 1894 წელს „ქართველთა ამხანაგობამ“ ეს მოთხრობა ცალკე წიგნად გამოსცა, „ივერიაში“ დაიბეჭდა რეცენზია, ხოლო „კვალში“ ვრცელი მიმოხილვა. აღსანიშნავია ისიც, რომ 1887-1892 წლებში მღვდელი ნიკოლოზი გორსკო-მოზდოკის პირველი ცხენოსანი პოლკის კაპელანიც იყო.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 481, აღწერა 1, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების გამგეობის სხდომების ოქმები 1921 წლის 4 იანვრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით; ფ. 488, აღწერა

1, საქმე 697; ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 42116; საქმე 48047; საქმე 49982; საქმე 62080; საქმე 62156; საქმე 64713; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1894წ. 13; 1897წ. 7; 1899წ. 4; 15; გაზეთი „ივერია“ 1894წ. 242, გვ. 4; 1900წ. 225, გვ. 3; გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ 1903წ. 2041, გვ. 3-4; გაზეთი „მეგობარი“ 1906წ. 18, გვ. 2; ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“ 1920წ. 9, გვ. 16; გაზეთი „საქართველო“ 1915წ. 57, გვ. 1; 73, გვ. 3; 1919წ. 84, გვ. 4; 1921წ. 28, გვ. 1; 29, გვ. 2.

ლიტ: მელანია „ქედნის ლულუნი“ (ნიგნი შეადგინა, ბოლოსტყვაობა, ბიბლიოგრაფია და სიტყვების ახსნა დაურთო ქეთო ხაჩიაშვილმა) ქ. თბილისი, 1965წ., გვ. 435-439; დეკანოზი ნიკიტა თალაქვაძე „მოქალაქე-მღვდლის დღიურიდან“ 2013წ. გვ. 440; გვ. 451.

გაგრძელება შემდეგ ნომერში

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვიხსნათ ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაჟდელი მასალების გამო

საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.
ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა:
bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს
საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა თ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაძე, თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაჩუკელი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გაერცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ნიკოლოზ ნათიძე

1853-1921

II ნაწილი

1892 წელს მღვდელი ნიკოლოზი გორის ფეხოსანი სარეზერვო პოლკის ეკლესიაში გადაიყვანეს. 1892-1904 წლებში იყო გორის სასულიერო სასწავლებლის მმართველი საბჭოს წევრი და აქტიურ მონაწილეობას იღებდა როგორც სასწავლებლის, ასევე გორის მაზრაში არსებული სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მუშაობაში. 1894 წლის 30 სექტემბერს მღვდელი ნიკოლოზი, საეპარქიო სამრევლო სკოლების სამზრუნველოს გორის მაზრის განყოფილების თავმჯდომარე, დეკანოზ ბესარიონ თავდგირიძესთან და გორის სასულიერო სასწავლებლის მასწავლებელ მ. ი. ილურიძესთან ერთად, სოფ. მოხისის სამრევლო სკოლის დაკეტვის გამო აღნიშნულ სოფელს ესტუმრნენ სარევიზიოდ. მეორე დღეს, 1 ოქტომბერს, სვეტიცხოვლობის დღესასწაულზე, მოხისის ტაძარში ჩატარდა წირვა, სადაც მრევლს და იქ შეკრებილ საზოგადოებას ქადაგებით მიმართა მამა ნიკოლოზმა, აუხსნა დღესასწაულის მნიშვნელობა და მოკლედ უამბო წმ. ნინოს ცხოვრება და ქართლის მოქცევა, ხოლო წირვის შემდეგ დეკანოზმა თავდგირიძემ ეკლესიის ეზოში შეკრებილ ხალხს აუხსნა სწავლა-განათლების მნიშვნელობა და მოვალეობა შვილების აღზრდისა. ბოლოს კი ბ-ნმა ილურიძემ მრავალი მაგალითის მოყვანით დაუმტკიცა ხალხს სწავლის სარგებლობა. მიუხედავად რამდენიმე საათის საუბრისა, ხალხი ერთხმად გაიძახოდა, „არ გვინდა სკოლა!“ როგორც გამოირკვა, სკოლის დაკეტვის მიზეზი ყოფილა ადგილობრივი ეკლესიის მოძღვარი, მღვდელი შიო მთიულიშვილი. რევიზიის დასკვნაში მღვდელი ნიკოლოზი წერდა: „მე კარგად არ ვიცი საზოგადო მდგომარეობა გორის მაზრის სოფლებისა, მაგრამ მგონია, ძნელად უნდა მოიპოვებოდეს ისეთი სოფლები, რომ მოხისისათვის ხელს არ უწყობდნენ სკოლის არსებობას. შამოხობშივეებული მდგომარეობა მთელის ას კომლზედ მეტი მოხისის საზოგადოებისა, სიმდიდრე სოფლისა, მზად გაკეთებული სკოლის შენობა და აბა, რაღა დიდი დაბრკოლება უნდა ჰქონდეს სკოლის გახსნას, თუ კეთილის ჩამგონებელი ყოფილა სოფელს“.

გორში იგი ნიკო ლომოურთან დაახლოვდა. გორის მოწინავე ინტელიგენციამ თბილად მიიღო ახალგაზრდა მწერალი. გორი მაშინ ძლიერი იყო ლიტერატურული ძალებით. იქ ცხოვრობდნენ და იღვწოდნენ: სოფრომ მაგალობლიშვილი, ანტონ ფურცელაძე, თედო რაზიკაშვილი. ამასთანავე, თედოს ხშირად სტუმრობდნენ ძმები: ვაჟა და ბაჩანა რაზიკაშვილები. იქ მოღვაწეობის დროს გამოქვეყნდა მისი ორი ნაშრომი: „კრილოსანი“ და „ნავარდობა“. ნაწარმოებ „ნავარდობასთან“ დაკავშირებით 1900 წელს პუბლიცისტი და კრიტიკოსი იაკობ ფანცხავა გაზ. „ივერიაში“ წერდა: „ბ-ნი მელანია პირველია ჩვენს ბელეტრისტთა შორის, რომე-

ლიც შეეხო ამ საჭირობოროტო საგანს და, როგორც ვხედავთ, ეხლავე ქარიშხალი ასტეხა ჟურნალ-გაზეთებში. ეს ასეც უნდა მომხდარიყო. იმედია, ქართლ-კახეთის ნიჭიერი ბელეტრისტები, რომელნიც აქამდის რუსეთელ „ნაროდნიკების“ ნაბაძვით მხოლოდ მარტო დაბეჩავებულ გლეხთა კუთხე-ყურეს, გაქნილ, გაიძვერა სოფლის მწერლებს და მოხელეებს, მღვდლებსა და მასწავლებლებს უკირკიტებდნენ, ამიერიდგან გააფართოებენ წერის ფარგალს და აღმოსავლეთ საქართველოს ხალხის ეკონომიურად დაცემის და განადგურების, ცხოვრების სოციალურის მხარის ღრმად შესწავლას და დახატვას შეუდგებიან ისე სერიოზულად და დაფიქრებით, როგორც ეს „ნავარდობის“ ავტორმა მოახერხა. აი, მხოლოდ მაშინ დაედება ფასი ჩვენს ლიტერატურას, მხოლოდ მაშინ აღძრავს იგი მკითხველთა შორის დიდს ინტერესს და ჩვენი ლიტერატურაც გაუთანასწორდება პოლონეთისა და სომხეთის ლიტერატურას...“

სხვა მოსაზრებისა იყო დეკანოზ ნიკოლოზის შემოქმედებაზე ასევე კრიტიკოსი, იურისტი და პუბლიცისტი გრიგოლ რცხილაძე (1876-1934წ.). აი, რას წერდა იგი: „შევჩერდეთ რამდენსამე ხნით ბ. მელანიას მოთხრობაზე „ლადიკო“. ბ. მელანიამ თავის კალმის პირველის ცდით, „ბნელოს“ დაწერით, უეცრივ მოიხვეჭა ნიჭიერის ბელეტრისტის სახელი და მიიპყრო თავისკენ მკითხველ საზოგადოების ყურადღება. სამწუხაროდ, უნდა აღვნიშნოთ, რომ მელანიამ იმედები არ გაუმართლა ჩვენს საზოგადოებას, იმის კალამს დღემდე „ბნელოს“ მეტი არავითარი ღირსაყურადღებო ნაწარმოები არ შეუქმნია; ახალი მისი მოთხრობა „ლადიკო“ ძალიანა სუსტობს... ბ. მელანიას ამ ამბისათვის მოთხრობა დაურქმევია, ნამდვილად კი არაფერი არ არის მოთხრობილი, გარდა იმისა, თუ ვინ იყო და რა იყო ლადიკო. მოთხრობის დასაწერად რომელიმე გმირის დახასიათება სრულიად საკმარისი არ არის. მოთხრობისთვის მოქმედება, ამბავი იმდენადვე საჭიროა და აუცილებელი, როგორც დრამისთვის. აუცილებლად საჭიროა მოთხრობის ავტორი გვისურათებდეს ადამიანების ურთიერთდამოკიდებულებას, მათს ბრძოლას ერთმანეთთან სხვადასხვა საგნის გამო, თორემ მარტო-ოღონე ხასიათის აღწერა — ფილოსოფიური, ან პუბლიცისტური მსჯელობაა, და არა კაზმული მწერლობა. „ლადიკოს“ ავტორს რომ რამდენადმე გაეფართოვებინა თავის მოთხრობის ფარგალი და ლადიკოს გარდა კიდევ სხვა პირებიც დაეხატა, მაშინ სულ სხვა ღირსებისა და მნიშვნელობისა იქნებოდა ბ. მელანიას ნაწერი. ეხლა კი ის მხოლოდ ამტკიცებს, რომ ავტორი კარგად იცნობს ჩვენს ცხოვრებას, იცის მიზეზები, რომლებიც

ქმნიან ფუჭს, ფუჭსავატ „ლადიკობს“, მაგრამ მკითხველის გულში კი არავითარ შთაბეჭდილებას არ ახდენს“.

1900 წლის 15 მაისს მღვდელ ნიკოლოზს ნაყოფიერი და თავდადებული სამსახურისთვის დეკანოზის წოდება მიენიჭა.

1904 წელს დეკანოზი ნიკოლოზი თბილისის წმ. ნიკოლოზის სახ. სამხედრო ტაძრის წინამძღვრად გადაიყვანეს. თბილისში იგი უფრო დაუახლოვდა მწერალთა წრეს. ხვდებოდა ილ. ჭავჭავაძეს. თელავიდან დაწყებული მეგობრობდა ვაჟასთან, თბილისში ეს ურთიერთობა უფრო განმტკიცდა დაა როცა ვაჟა თბილისში ჩამოვიდოდა, მელანიას უეჭველად იწახლებოდა. მერე დანათესავდნენ კიდეც, ვაჟას უმცროსმა ძმამ ცოლად შეირთო მელანია ცოლის და. სწორედ რაზიკაანთ ოჯახში გაიცნო და დაუახლოვდა შიო მღვიმელს, იოსებ იმედაშვილს, ვალერიან გუნიას, ეკატერინე გაბაშვილს, რაც შეეხება გიორგი ქუჩიშვილს და ვასილ ბარნოვს, მათთან უფრო თბილი დამოკიდებულება ჰქონია.

დეკანოზ ნიკოლოზისა და რაზიკაშვილების დიდ მეგობრობას ადასტურებს ის თბილი სიტყვები, რომლებიც მოძღვარმა ვაჟას გარდაცვალების გამო მის დაკრძალვაზე წარმოთქვა. ქადაგება მოგვყავს შემოკლებით: „ალარა გვყავს ჩვენი ვაჟა! დაცალიერდა ის წესტიანი და ბნელი დარბაზი სოფელ ჩარგალში, სადაც გაატარა „მთის არწივმა“ თვისი სიცოცხლის მომეტებული დრო. აქ ტყე-მინდორში მუშაობით მოღლილ-მოქანცული მიუჯდებოდა ხოლმე იგი თვისი წესტიანი დარბაზის პატარა სარკმელს დღისით, ბუტავ ჭრავს ღამე და გადაჰქონდა ქალაქის ნაკუნებზე თვის მიერ ხორცშესხმულნი ის საიდუმლოებანი, რასაც მხოლოდ მას, როგორც რჩეულს, უზიარებდნენ და ჩასჩურჩულებდნენ მისი ძვირფასი და საყვარელი მთა-კლდეები. დაამზადებდა თუ არა ხელთნანერებს, ჩასდებდა ხურჯინში და გამოემგზავრებოდა თბილისში. გამოჩნდებოდა ქართული გაზეთის ფურცლებზე ვაჟას ლექსი და მაშინვე ყველა იგებდა, რომ ვაჟა უკვე თბილისში იყო. ამით კმაყოფილდებოდნენ ყველანი და სხვაფრივ არავინ კითხულობდა იმის მოსვლა-წასვლას და არც არავინ ფიქრობდა მაზედ, თუ რა გარემოებაში იმყოფებოდა იგი თბილისში ცხოვრების დროს. მხოლოდ მას კი ძრიელ ემძიმებოდა თვისი ძმის — ფოსტის პატარა მოხელის შენუხება და ხშირად მოულოდნელად გაიპარებოდა ხოლმე სახლში. ასე იქცეოდა ვაჟა ყოველთვის და ასევე მოიქცა ამ ჩვენთვის საბედისწერო წელსაც. ჩამოვიდა, ჩამოიტანა ხურჯინით ხელთნანერები, ვერც კი მოასწრო მათი დაბინავება, რომ ისევე ჩუმად და მოულოდნელად გაგვეპარა იგი, მხოლოდ სახლში კი არა და არც იქ,

დეკანოზი ნიკოლოზ
ნათიკა

სადაც ექიმები უპირობდნენ გაგზავნას, არამედ იქ, სადაც ბლომად მიდიან და დაბრუნებით კი არავინ ბრუნდება. მე აქ არ შევხვები მას, თუ როგორ შეასრულა საზოგადოებამ ვაჟასადმი თვისი მოვალეობა, ვიდრემდის იგი ცოცხალი იყო; მე მინდა მხოლოდ მივაქციო საზოგადოების ყურადღება მაზედ, რომ ვაჟამ დასტოვა უნუგემოდ და უსალსროდ ცოლ-შვილი. ვგონებ სრულიად დაფასებული იქნება ვაჟას ღვაწლი საზოგადოების მიერ, თუ იგი საზოგადოება რაიმე გზით უზრუნველყოფს მის უნუგემოდ დარჩომილ ცოლ-შვილს. გარდა იმისა, რომ ამით საზოგადოება აღასრულებს თავის მოვალეობას, შესაძლებელია, რომ შემდეგში აუნაზღაურდეს საზოგადოებას ამისთანა მოქმედება. საქმე იმაშია, რომ რაზიკაშვილების ოჯახი არა ჩვეულებრივი ოჯახია. არა მგონია, რომ ქვეყნიერებაზედ მოიპოვებოდეს კიდე სხვა ოჯახი, რომელსაც ასე უხვად ჰქონდეს მონაბერი ზეციური მადლი, როგორც ამას ვხედავთ რაზიკაშვილების

ოჯახზედ... ეს ჩემი კერძო აზრია და საზოგადოებამ თვითონ იცის, როგორც მოიქცევა. მხოლოდ ვაჟას სახელობის ფონდისათვის ვადგენ ამასთანავე, გვირგვინის ნაცვლად, ჩემის ოჯახობით 20 მანეთს“.

1906 წლის 3 თებერვალს დეკანოზი ნიკოლოზი დედაეკლესიაში მრავალწლიანი ერთგული და თავდადებული სამსახურის გამო წმ. ანას III ხარისხის ორდენით, ხოლო 1915 წლის 30 ივლისს — წმ. ვლადიმერის IV ხარისხის ორდენი დაჯილდოვდა.

1917 წლის 12 მარტს გამოცხადებული ავტოკეფალიის დროს დეკანოზი ნიკოლოზი ისევ წმ. ნიკოლოზის სახ. სამხედრო ტაძარში მსახურობდა. დაახლოებით 1918 წელს, დეკანოზ ანტონ თოთიბაძის რეკომენდაციით, დეკანოზი ნიკოლოზი თბილისის წმ. გიორგის სახ. სამხედრო ტაძარში (ყოფილი წმ. ალექსანდრე ნეველის სახ. სამხედრო სობორო) დიაკვნის შტატში გადავიდა. დამოუკიდებლობის გამოცხადების მოუხდავად, იგულისხმება ორივე (ქვეყნისა და ეკლესიისა) პირველ წლებში აღნიშნული სამხედრო ტაძარი კვლავ რუსების ხელში დარჩა და საქართველოს ეკლესიის დაქვემდებარებაში ვერ გადავიდა. მოუხდავად იმისა, რომ 1918 წელსვე დაიწყო ბრძოლა ტაძრის დასაბრუნებლად, საქმე დროში გაინელა და თითქმის წელიწადზე მეტი დაჭირდა იქიდან რუსების საბოლოოდ გაყვანას. ამასთან დაკავშირებით მსცოვანი მოძღვარი 1919 წელს ქართული პრესის ფურცლებზე წერდა: „წელიწადი სრულდება მას აქეთ, რაც გაისმა ხმა, რომ ალექსანდრე ნეველის სახელობაზე აშენებული რუსთაველის ქუჩაზედ სამხედრო ტაძარი საქართველოს რესპუბლიკის სამხედრო უწყებაში გადმოდისო, მაგრამ მას დაეპატრონა თბილისში თავისუფლად მოქმედი ყოფილი სინოდალური კანტო-

რის წევრთა ნაშთი, რომელიც ცდილობს გადააქციოს იგი რუსული ეპარქიის საკათედრო ტაძრად. გამართლება ხმა, თუ დარჩება იგი ტაძარი ახლანდელი პატრონების ხელში სამუდამოდ — ეს, რასაკვირველია, მომავლის საქმეა. მაგრამ არ შეიძლება არ აღინიშნოს ახლანდელი ის შეუფერებლობა, რომელსაც ადგილი აქვს ხსენებული ტაძრის გარშემო. იმ ადგილზედ, რომელიც შეადგენს საქართველოს რესპუბლიკის საკუთრებას და თვალსაჩინო ალაგია თბილისში, ამართულია უცხო სახელმწიფოს საკუთარი ტაძარი და როდესაც რესპუბლიკის მთავრობა პმართავს საზეიმო დღესასწაულებს და რესპუბლიკის ჯარების გამოსვლა-დათვალიერებას ტაძრის ეზოში, შიგ ტაძარში იმავე დროს სწარმოებს ღვთისმსახურება უცხო ენაზე და აღამაღლებენ ღვთისადმი დაცვას სრულიად რუსეთის მფლობელობაზე და მოსკოვის პატრიარქის დღეგრძელობაზე (როგორ ეხმაურება ეს ამბავი დღევანდელი უკრაინის ავტოკეფალიის ამბებს, რადგანაც უკრაინაში დღეს არსებობს რუსული ეპარქიები თავისი ეკლესია-მონასტრებით, სადაც მრევლი ვალდებულია, რადგან არ ჰყავთ თავიანთი პატრიარქი და დამოუკიდებელი ავტოკეფალური ეკლესია, ადიდოს რუსეთის ხელისუფლება და რუსეთის პატრიარქი, რომელთაც ოკუპირებული აქვთ უკრაინის სახელმწიფოს ნაწილი — გ.მ.). ამას ისიც უნდა დავამატო, რომ მშვენიერი ბაღი ტაძრის წინ გაშენებული და რუსთაველის ქუჩაზე გამომავალი გარდააქციეს ტაძრის ახლანდელმა უპასუხისმგებლო პატრონებმა სასაფლაოდ და, ალბათ, თავის ნებითა და ვისიმე დაუკითხავათა და ნების დაურთველად პმარხავენ იქ, ვინც მოეპრიანებათ. ამ დღეებში გაისმა ხმა, რომ თბილისის გარნიზონის უფროსმა გასცა ბრძანება, რათა თბილისში მდგომ ქართველ ჯარს შეესრულებინა თვისი ქრისტიანული მოვალეობა — მიეღოთ წმ. საიდუმლო ზიარებისა — ალექსანდრე ნეველის სახ. სამხედრო ტაძარში, მაგრამ როცა შევიდნენ თურმე ტაძარში ჯარისკაცები და გაიგონეს, რომ ღვთისმსახურება სწარმოებდა უცხო და გაუგებარს ენაზე, იგრიალეს და გამოვიდნენ ტაძრიდან და გაუდგნენ გზას ყაზარმებისაკენ. ძლივს-ძლივით მოასწრო თურმე ჯარების უფროსმა დეკანოზმა თოთიბაძემ შესრულება ღვთისმსახურებისა ქართულს ენაზედ, რის შემდეგაც ჯარებმა კმაყოფილებით აღასრულეს თვისი ქრისტიანული მოვალეობა. მაგრამ რას ჰნიშნავს ეს მოვლენა? ხმის გამართლება იგი და ტაძრის სრულიად დაპატრონება საქართველოს რესპუბლიკის სამხედრო უწყების მიერ თუ მოჩვენებაა? ან მოწყალება?

1920 წელს დეკანოზი ნიკოლოზი ავად გახდა. 1921 წლის 11 იანვარს ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების მთავარი გამგეობის სხდომაზე განიხილეს მწერალ თედო სახოკიას განცხადება მძიმე ავადმყოფი მწერლის, დეკანოზ ნიკოლოზ ნათიძისათვის (მელანია) სასწრაფო მატერიალური დახმარების საჭიროების შესახებ. საზოგადოებას იგი სთხოვდა წინდანის მისცემოდა კრიტიკულ მდგომარეობაში მყოფ მწერალს კუთვნილი თანხები საზოგადოების მიერ დაბეჭდილი მისი ნაწერებიდან. განჩინების თანახმად გამგეობამ გადაუხადა მწერალს 10 000 მანეთი მისი წიგნების ანგარიშიდან.

დეკანოზი ნიკოლოზი 1921 წლის 4 თებერვალს ხანგრძლივი ავადმყოფობის შემდეგ აღესრულა. საფლავზე გარდაცვალების დღედ შეცდომით წერია 9 თებერვალი, ამ დღეს ის დაკრძალეს მელანის ყოვლადწმინდა სამების სახ. ტაძრის გვერდით. მის საფლავზე დადგმულია დიდი ქვა სადა წარწერით: „დეკანოზი ნიკოლოზ ნათიძე. მწერლობაში მელანია. დაიბადა 1853 წელს, 15 აგვისტოს. გარდაიცვალა 1921 წელს 9 თებერვალს“.

ცნობილი ქართველი მწერალი, პოეტი, საზოგადო მოღვაწე და საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი, გიორგი (გოგლა) ლეონიძე 1921 წელს ქართული პრესის ფურცლებზე ასე გამოეხმაურა დეკანოზ ნიკოლოზის ამქვეყნიდან გასვლას: „თბილისში გარდაიცვალა ბელეტრისტი მელანია (ნიკოლოზ ნათიძე) მწერალი ოთხმოცდაათიან წლების, იმ იდეალური დროის, როცა ქართულ მწერლობას არ ჰყვანდა პროფესიონალი მწერლები. ეს იყო ეპოქა გახურებული ნატურალიზმისა, როცა სულ ახლად ირეკებოდა მაგარი სახელები: არაგვისპირელი, ბარნოვი, კლდიაშვილი, დეკანოზიშვილი. ჟურნალი „მომამე“ ეს პირველი დიდტანიანი ქართული გამოცემა, რომლის კაბადონების ხშირი სტუმრები იყვნენ: ნიკო ნიკოლაძე და არჩილ ჯორჯაძე, ლალი და გიორგი მაიაშვილი. მელანია მაშინ „მოდის“ მწერალი იყო. ალბათ ესლაც ბევრს ახსოვს ის პირველი გახარებული ხმაური, რომელიც გამოიწვია მელანიას „ბნელომ“, მერე „კრილოსანმა“, „ნავარდობამ“. ამ უკეთეს მის ნაწერებში არის უცნაური საზღვარი რეალიზმის და ნატურალიზმის. აქ სულ არ არის ასახული ტიპი, რაც არა სჩანს ფსიქოლოგიურად ანალიზი და ის „უქვეყნო“ საზოგადოებრივი იდეა, რომელიც იყო საუკეთესო ატესტაცია ქართველ მწერლის... მელანია იყო მწერალი საოცარი დაკვირვების ნიჭით და მხატვრული უნარით, თითქმის ფოტოგრაფიამდე მისული. თუმცა არც ფრანგული მანერით, და რასაკვირველია, არც ისეთი მკაცრი დალაგებით, ყოველ შემთხვევაში, ეს ადამიანი იყო მოკლებული ბანალობას და იყო პატიოსანი მწერლობაში ისევე, როგორც მისი თეთრად შეთოვლილი სახე. და ვისაც უნახავს იგი მუდამ ნაზი და გაცნებული, მას არ დაავიწყდება მისი სხვანაირობა. ეს იყო მწერალი კეთილშობილი, იმ ხანის, როცა ქართველ მწერლებს ქართველი ხალხი ავალბდა დიად მიზნებს, დიდ ტანჯვას და აძლევდა დიდ პატივსაც, ისე, როგორც ძველ წინასწარმეტყველებს. დიდი ხანია, რაც მელანია დაჩუმდა, დაჩუმდა ისევე, როგორც ზოგიერთი მისი ძვირფასი ამხანაგები. შეიძლება ესეც იყოს მიზეზი, რომ დღეს, ახალ თაობაში, ბევრს ეუცნაურება ეს გამორჩენილი და დავიწყებული სახელი, რომელსაც ილია ჭავჭავაძე აღტაცებული ტაშს უკრავდა. გარდაიცვალა ძველი, ღარიბი მწერალი, რომლის კუბოს დიდი პატივისცემით გააცილებს ახალი პოლიუსის ხალხიც“.

როგორც ზევით ავღნიშნეთ მისი პირველი ნაწარმოები გახლდათ „ბნელო“. მელანიას შემდეგი ნაწარმოები, რომელიც დიდი ხნის დუმილის შემდეგ გამოქვეყნდა, იყო „ნავარდობა“. მის შემოქმედებაში განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს მოთხრობებს: „მამა ქრისტეფორე“ (1903წ.), „კამილაკა“ (1905წ.), „პრი-

გავარის მღვდელი" (1908-1909წწ.), სადაც გაკრიტიკებულია იმჟამინდელი სასულიერო წოდება. მელანიას კალამს ეკუთვნის აგრეთვე სატირულ-იუმორისტული ხასიათის ნაწარმოებები. ამათ რიცხვში შედის: „სახელოანი“, „ლადიკო“, „სიკეთე“, „აქეთ-იქით გამარჯვება“ და სხვ. მისი მოთხრობების ღირსება იმაში მდგომარეობს, რომ დოკუმენტური სიზუსტით აგვიწერს ძველი სოფლის მკვიდრთა ტანჯული ცხოვრების შემზარავ სურათებს. დეკანოზ ნიკოლოზის მოთხრობებს დიდი მნიშვნელობა აქვს როგორც ამ ჩუმი მოღვაწის ნაწარმოების გასაცნობად, ისე იმ პირთათვის, ვისაც ჩვენი წარსული ცხოვრების შესწავლა სურს.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 481, აღწერა 1, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების გამგეობის სხდომების ოქმები 1921 წლის 4 იანვრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით; გაზეთი „ივერია“ 1894წ. №242, გვ. 4; 1900წ. №225, გვ. 3; გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ 1903წ. №2041, გვ. 3-4; ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“ 1920წ. №9, გვ. 16; გაზეთი „საქართველო“ 1915წ. №57, გვ. 1; №73, გვ. 3; 1919წ. №84, გვ. 4; 1921წ. №28, გვ. 1; №29, გვ. 2.

ლიტ: მელანია „ქედნის ლულუნი“ (ნიგნი შეადგინა, ბოლოსტყვაობა, ბიბლიოგრაფია და სიტყვების ახსნა დაურთო ქეთო ხაჩიაშვილმა) ქ. თბილისი, 1965წ., გვ. 435-439; დეკანოზი ნიკიტა თალაქვაძე „მოქალაქე-მღვდლის დღიურიდან“ 2013წ. გვ. 440; გვ. 451.

სტატიის დასასრული

დეკანოზი ნიკოლოზი ნათესავებთან ერთად

მღვდელი ნიკოლოზი სამხედრო და სამოქალაქო პირებთან ერთად. ფოტო გადაღებულია ქ. გორში

თა საეკლესიო მუსიკის კონცერტი. ლონისძიება პოლონეთის ეროვნული ჰიმნით გაიხსნა. აღსანიშნავია, რომ კონცერტში მონაწილეობდნენ ვარშავის წმინდა მარიამ მაგდალინელის სახელობის საკათედრო ტაძრის გუნდი, პოლონეთის შეიარაღებული ჯარების მართლმადიდებლური გუნდი და ვარშავის თეოლოგიის ფაკულტეტთან არსებული გუნდი. სადღესასწაული კონცერტზე მიტროპოლიტმა საბამ მოკლედ მიმოიხილა პოლონეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის წვლილი ქვეყნის ეროვნული იდენტობის საქმეში და ბრძანა: „ეკლესიის სამოძღვრო მისია დროსა და სივრცეში აღასრულება. საუბარია მარადიული ჭეშმარიტებებისა და ზნეობრივი ფასეულობების გამოყენებაზე იმ კონკრეტულ ვითარებებში, რომლებშიც ადამიანები ცხოვრობენ დღეს. ეს სტიმული, რომელიც მოწმობს სახარების ჭეშმარიტებას, ერის საერთო კეთილდღეობისაკენაა მიმართული. მართლმადიდებელი ეკლესიის ეს კონცეფცია დღემდე შემონახულია პოლონეთის ეკლესიაში ჯერ კიდევ მისი ისტორიის დასაწყისისა, წმინდათა — კირილესა და მეთოდეს მისიონერული მოღვაწეობის ხანიდან მოყოლებული. დღეს ჩვენ ვცხოვრობთ საინტერესო, მაგრამ შიშით, მერყეობით გაჯერებულ და მორალურად დაკნინებულ დროში, თუმცა ყოველივე ამის მიუხედავად, თავისუფლება მაინც გაცხადებულია. ჩვენ ვცხოვრობთ ისეთ ეპოქაში, როცა ხელი-

სუფლების პატივისცემა ნაკლებია, მეფობს სულიერი სიცარიელე, ირღვევა კანონები, იწონებენ დანაშაულს, ეს არის ომისა და ტერორის ხანა. ეს ყველაფერი ანგრევს ადამიანის უმთავრეს ფასეულობებს, ის კარგავს თავის უდიდეს მონოდებასა და განზომილებას. ფასეულობის გააზრება კი, რომლებიც აღიარებული იყო ჩვენი წინაპრების მიერ, უძვირფასესი და უმაღლესი განძია. ეს არის ის, რასაც ჩვენ დამოუკიდებლობის ასი წლისთაზე ვაკეთებთ. ეს დღე ყველა ჩვენგანისთვის სასარგებლოა, მართლმადიდებლობა — უძველესი ქრისტიანული კონფესიაა დღეს პოლონეთის მიწაზე“, — დასძინა მიტროპოლიტმა.

ლონისძიების დასასრულს ასევე ნაიკითხეს ქვეყნის პრეზიდენტ ანჟეი დუდას მისასალმებელი სიტყვა.

მოამზადა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი გიორგი ნასყიდაშვილი (1868 — XXს-ის 40-იანი წლები)

„სამეფო კარმა მანგლისის ტაძრის მღვდლისა და დიაკვნის
საუკეთესო ხარისხის შესამოსელი შეწირა“

დეკანოზი გიორგი ალექსის ძე ნასყიდაშვილი 1868 წელს გორის მაზრაში გლეხის ოჯახში დაიბადა. 1885 წელს დაამთავრა ჯერ გორის სასულიერო სასწავლებელი, ხოლო 1891 წელს თბილისის სასულიერო სემინარია. 1891 წლის 21 ივლისს გორის ეპ. ალექსანდრემ (ოქროპირიძე) დიაკვნად აკურთხა, მეორე დღეს მღვდლად დაასვა ხელი და გორის „ოქონის“ ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში მედავითნის შტატში განამწესა. 1892 წლის 7 ოქტომბერს ძველი მანგლისის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძრის წინამძღ-

ვრად გადაიყვანეს. მამა გიორგიმ 1893 წელს ტაძართან გახსნა სამრევლო-საეკლესიო სკოლა, სადაც თავად იყო გამგე და უსასყიდლოდ ასწავლიდა საღვთო სჯულსა და საეკლესიო გალობას.

აქტიურად და ენერგიულად შეუდგა ახალგაზრდა მოძღვარი თავის საეკლესიო მსახურებას. მანგლისის ტაძარს არ ჰქონდა შესაბამისი სამღვდლო შესამოსელი. მღვდელმა გიორგიმ კი დახმარებისთვის პირდაპირ საიმპერატორო კარს მიმართა. მართლაც, გავიდა მცირე ხანი და მისი თხოვნა აღსრულდა. სი-

ნოდის „ობერ-ეგერმეისტერმა“, თავადმა ბორის თეოდორეს ძე გოლიცინმა, იშუამდგომლა იმპერატორთან და შედეგამაც არ დააყოვნა. სამეფო კარმა მანგლისის ტაძარს მღვდლისა და დიაკვნის საუკეთესო ხარისხის შესამოსელი შესწირა. ამასთან დაკავშირებით, გახარებულმა წინამძღვარმა, ორი დღით ადრე გააფრთხილა მრევლი და საზეიმო დახვედრისთვის მოემზადა. 1894 წლის 7 მაისს მან პურის კურთხევით ჩაატარა ლოცვა. მეორე დღეს, 8 მაისს, მანგლისის ტაძარი და ეზო ხალხით გაივსო. საზეიმო წირვაზე ორი გუნდი გალობდა: ტაძართან არსებული სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მოწაფეთა გუნდი თბილისის სასულიერო სემინარიის კურსდამთავრებულ ტიმოთე კრილოვის ლოტბარობითა და ადგილობრივი მრევლის გუნდი. ლიტურგიის შემდეგ გადაიხადეს პარაკლისი საიმპერატორო კარის საკეთილდღეოდ და მათი ოჯახის დღეგრძელობისთვის. მთელი ამ ხნის განმავლობაში სამრევლოდან განუწყვეტლივ რეკდა ზარები. იმავე წლის 3 ივლისს თავადის მეუღლემ — ნატალია ნიკოლოზის ასულმა ბარათაშვილმა და მისმა ძმებმა — ივანე, გიორგი და მიხეილ კვეზერელ-კოპაძეებმა, წინამძღვარ მღვდელ გიორგის თხოვნით ტაძარს დიდი ზომის, 230 მანეთად ღირებული ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ვერცხლით მოჭედილი ხატი შესწირეს. ხატი მოთავსებული იყო შესაბამის კიოტში, რომელიც ასევე შემომწირველებმა დაამზადეს. შესრულდა საზეიმო წირვა ლიტანიობით, მღვდელ გიორგისთან ერთად თანამწირველები იყვნენ იშუამად აგარაკებზე ამოსული თბილისის სამღვდლოება: კუკიის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახ. ტაძრის წინამძღვარი დეკ. ე. ზვერევი, თბილისის რეალური სასწავლებლის საღვთო სჯულის პედაგოგი მღვდელი გ. ჩეტირკინი და მე-2 კლასიკური ვაჟთა გიმნაზიის საღვთო სჯულის პედაგოგი მღვდ. მ. არხანგელსკი. ასევე ბერძნული დასახლების მოძღვარი მღვდელი ალ. ქსენოდოხოვი. ლიტურგიის შემდეგ ჩატარდა ღვთისმშობლის სადიდებელი პარაკლისი, რომელსაც მოჰყვა ტრაპეზი. უმაღლესმა საეკლესიო მმართველობამ გაითვალისწინა მღვდელი გიორგის ნაყოფიერი და დამსახურებული მოღვაწეობა და მას 1894 წლის 26 აგვისტოს დაუზარელი სამსახურისთვის საქართველოს ეგზარქოსმა ვლადიმერმა (ბოგოიავლენსკი) მადლობა გამოუცხადა. იმავე წლის 16 სექტემბერს აღმოსავლეთ საქართველოს ეპარქიალურმა სასწავლო საბჭომ გამოუცხადა მადლობა. 1898 წლის 16 იანვარს თბილისის მაზრის V ოლქის მთავარხუცესად აირ-

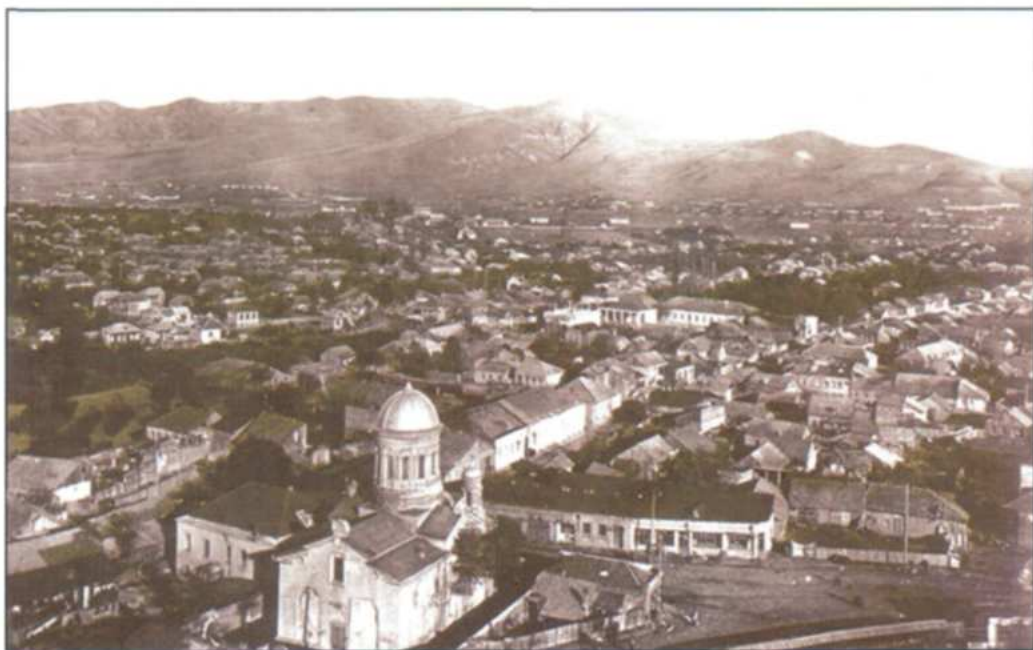
ჩიეს. 1899 წლის 7 ოქტომბერს გორის მაზრაში, სოფ. მოხისის სამრევლოში გადაიყვანეს, სადაც ადგილობრივი სკოლის გამგედ დაინიშნა. 1900 წელს მღვდ. გიორგის გაუგებარი ინციდენტი მოუვიდა სკოლის მასწავლებელ გორდელაძესთან. აი, რას წერდა ქართულ პრესაში აზნაური ილიკო რაჟდენის ძე კვალიაშვილი: „მოხისის სამრევლო სკოლის გახსნაზე დიდი ვაი-ვაგლახი გადაგვანყდა, მაგრამ დავი-დარაბა და უსიამოვნება დაგვაჟინყდა, რადგან ამ სკოლამ მალე მოიპოვა ხალხის ნდობა და მოკლე დროში საუკეთესო სკოლად გარდაიქცა გორის მაზრაში. რალა თქმა უნდა, ეს უნდა მივანეროთ იმას, რომ სწავლის საქმე კარგად არის დაყენებული სკოლაში. მიუხედავად ამისა, 15 თებერვალს, დილის 8 საათზე, როცა მასწავლებელი ბ-ნი გორდელაძე სკოლაში მიემართებოდა და შევირდებიც შეგროვილნი იყვნენ, სკოლის გამგე, ახლად გამწესებული მღვდ. გიორგი ნასყიდაშვილი, მამასახლისის თანაშემწის ხუციშვილისა და სხვათა თანდასწრებით, გამოცხადდა მასწავლებლის სახლის კარებზე და მიმართა მას შემდეგის სიტყვებით: „შენ აღარ გაბედო ამის შემდეგ სკოლაში ასვლა და სწავლება, რადგან შე ჩემის განკარგულებით დაგითხოვე სამსახურიდან“. მაშინვე დააკეტინა სკოლის კარები, გასაღები ჯიბეში ჩაიდო და შეკრებილ ბავშვებს გამოუცხადა, რომ სკოლა დაიკეტა და ნადით სახლში, სწავლა აღარ იქნებაო. ამ მოულოდნელ სიტყვებისაგან გაოცებული შევირდები მთელი საათი გაშტერებული იდგნენ და შემდეგ ტირილით დაბრუნდნენ შინ. მასწავლებელმა სთხოვა მღვდელს, გამაგებინეთ, რათ მეპყრობით ასე უკანონოდო. მამა ნასყიდაშვილმა მიზეზად ის დაასახელა, რომ ვილაცამ ნუხელ ქვით ფანჯარა გამიტეხა და, რად-

მანგლისის ტაძრის ძველი ხატავი და ჯვარცმა, რითაც ტარდებოდა საზეიმო ლიტანიოვა

გან მე და შენ უსიამოვნება გვექონდა, უეჭველად შენ იქნებოდი, და მისთვის გითხოვ მასწავლებლობიდან, და ლანძღვა-გინება დაუწყო მასწავლებელს. მან კი მარტო ის უპასუხა, რომ ლანძღვა-გინება შეგიძლიან, ხოლო სკოლის დაკეტისთვის პასუხს გაგებინებენო. ამ ამბის მაყურებელმა ხალხმა სკოლის კარების გატეხა მოინდომა, მაგრამ ჩვენ არ დავანებეთ, რადგან ვიცით, რომ ამ გარემოებას ყურადღებას მიაქცევს მთავრობა და მამა გიორგი ნასყიდაშვილის საქციელს სამართლიანს მსჯავს დასდებს. მე, ჩემის მხრივ, ამას ვიტყვი, რომ ხსენებული მასწავლებელი ოთხი წელიწადი აქ არის და არა დაუშავებია რა, სკოლის საქმეც კარგად დააყენა და ხალხშიაც დიდი პატივისცემა მოიხვეჭა. რატომ მარტო მამა ნასყიდაშვილთან დარჩა ის ცუდი კაცი, ვერ გავგვიგია. თუნდაც ცუდი კაცი იყვეს, სკოლას რა დაუშავებია?”

იმავე წელს უკვე უცნობი ავტორი ფსევდონიმით „დამსწრე“ კრიტიკულ წერილს აქვეყნებს, სადაც ახსენებს, რომ მოხისში მცხოვრები აზნაური ალ. დეკანოზიშვილი მოხისის ეკლესიის მამულის დასაკუთრებას აპირებს და ამაში მღვდელ გიორგის უმოქმედობაში ადანაშაულებდა. მოძღვარმა იმავე პრესის ფურცლებზე პასუხად გამოაქვეყნა: „ვთხოვ ბ-ნ „დამსწრეს“ შემატყობინოს, რა საბუთითა და რომელი განაჩენის ძალით ეკუთვნის ჩემდამო რწმუნებულს მოხისის ეკლესიას ის ადგილი, რომელიც ეკლესიის გალავნის გარეთ მდებარეობს, რომ ეკლესიას დავუსაკუთროთ და არა სხვას. ჩემთვის კი დასაკუთრება იმ ადგილებისა, რომლებზედაც არავითარი საბუთის ქალაღდები არა მაქვს, უზნეობად მიმაჩნია. ბ-ნს დეკანოზიშვილს უნდოდა იმ პატარა ალაგის შემოღობვა იმიტომ, რომ იმ ღია ადგილიდან მის ეზოში საქონელი არ შესულიყო და იგი ამით არ შენუხებულიყო, თუმცა ის ადგილი, გამოსადეგი არაფრისთვის არის. მეორე მხრივ, თუ ის ადგილი საჭირო იქმნება ეკლესიისთვის, დარწმუნებული ვარ, არამც თუ იმ ადგილს, ბ-ნი დეკანოზიშვილი სხვებსაც შესწირავს მოხისის ეკლესიისა, რადგანაც წინადაც შეუწირავს და დღესაც ყოველ წლობით სწირავს მოხისის სამრევლო სკოლას ოც-ოცს მანეთს. რაც

გორის ჩრდილო აღმოსავლეთის ნაწილი. ხედი გორის ციხიდან

შეეხება საქმის დანარჩენს გარემოებას, ამას მე აღარ შევეხები, რადგანაც „დამსწრეს“ სიმართლეს სამართალი დაგვანახვებს“.

1900 წლის 24 სექტემბერს მღვდელი გიორგი გორის საქალაქო ოთხკლასიან სასწავლებელში საღვთო სჯულის პედაგოგად და იქვე არსებული კარის ეკლესიის წინამძღვრად დაინიშნა, სადაც კომუნისტების შემოსვლამდე იმსახურა. XX ს-ის 10-იანი წლების ბოლოს დეკანოზის წოდება მიენიჭა.

1923 წლის 5 იანვარს დეკანოზი გიორგი ფლავის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. ტაძარში დაინიშნა, მაგრამ სიმორის გამო ვერ მოახერხა იქ სიარული. 1924 წლის 21 დეკემბერს იგი ურბნელ ეპისკოპოს ქრისტეფორეს (ციციქიშვილი) სწერდა: „გთხოვთ, მეუფეო, დამნიშნოთ მე გორის ოქონის ეკლესიის მრევლის მოძღვრად. სასურველია, რომ გორში მალე დაიწყებოდეს წირვა-ლოცვის შესრულება და ეგრეთვე ქრისტიანული წესების ასრულება ხსენებულ მრევლში“. იმავე წლის 23 დეკემბერს დაინიშნა პირობით: „ვიდრე სხვა მღვდელს გავამნეს მის დღევანდელ ადგილზე, ამ მრევლსაც ემსახუროს კიდევ“.

1925 წლის 19 თებერვალს საქართველოს ეკლესიაში ახალი სტილის კალენდრის მიღებასთან დაკავშირებით დეკანოზი გიორგი საკათალიკოსო საბჭოს სწერდა: „განკარგულება თქვენი საქართველოს ეკლესიაში ახალი სტილის კალენდრის შემოღების შესახებ გამოუცხადე მრევლს როგორც ეკლესიაში აგრეთვე სახლებში წესების შესრულების დროს. აუხსენი პაპა გრიგოლის მიერ გამოკვლეული ახალი სტილის კალენდრის სინამდვილე და სიმართლე, მაგრამ მრევლმა და სოფლის გლეხკაცობამ უარი განაცხადა ახალს სტილზედ, სთქვეს, რომ ისინი იღლესასწაულებენ ყველა უქმე დღეებ-

სა ძველ სტილზედ თუნდაც, რომ ამ დღეებში ეკლესიებში არ იყვეს წირვა-ლოცვა.

ამასთანავე, გაუწყებთ, მეუფეო, რომ გორის ინტელიგენცია და თუ სულ არა, მომეტებული ნაწილი მოსამსახურეთა, ყურადღებას არ აქცევენ არც ეკლესიას და არც მის უქმე დღეებს. დღეს მორწმუნეთა რიცხვს შეადგენენ გორში ვაჭრები და ნაწილი ხელოსნებისა და მუშებისა, ისინი შეადგენენ გორის ოქონის მრევლსა და აი, ამ ხსენებულ პირთა და სოფლის მორწმუნე გლეხკაცობას, ვფიქრობ, უნდა გაეწიოს ანგარიში და განხორციელდეს მათი სურვილი საქართველოს ეკლესიის ლოცვა-კურთხევით". 1926 წლის 26 ოქტომბერს მიტროპოლიტ კალისტრატეს (ცინცაძე) ბრძანებით ურბნისის ეპარქიის ნიქოზ-ცხინვალის ოლქიდან გამოიყო მეჯვრისხევის ოლქი, ხოლო რუის-ურბნისის ოლქიდან - გორის რაიონი და შეიქმნა გორი-მეჯვრისხევის ახალი ოლქი, რომლის მთავარხუცესად დეკანოზი გიორგი დაინიშნა. 1927 წლის 9 თებერვალს დეკანოზი გიორგი ურბნელ ეპისკოპოს სვიმეონს (ჭელიძე) სწერდა:

„გთხოვთ, დანიშნოთ გორის ოქონის საკრებულო ტაძარში მთავარდიაკვანი ან მედავითნე, დიაკვანს ექნება სრული წილი ჩემგან და მეორე წილი - მღვდ. ალ. ტლაშაძისაგან“.

1927 წლის 21-27 ივნისს დეკ. გიორგი, როგორც ურბნისის ეპარქიის დელეგატი, მონაწილეობდა საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის IV საეკლესიო კრებაში. 1927 წლის 25 აგვისტოს დეკანოზი გიორგი ეპისკოპოს სვიმეონს სწერდა: „რადგან უზენაესი მთავრობისაგან თქვენი ყოვლადუსამღვდელოესობა ბრძანდება ოქონის საკათედრო ტაძრის წინამძღვრად, ამიტომ დღეიდგან მე ვანებებ თავს ხსენებულ ტაძრის წინამძღვრობას და, ამასთან ერთად, სამრევლო

დეკანოზი გიორგი ნასყიდაშვილი.
ფოტო გადაღებულია 1903წ.

საბჭოს თავჯდომარის მოვალეობას. პატივისცემით ვთხოვ თქვენს მეუფე-ბას, დღეიდგან ჩამთვალათ ოქონის ტაძრის მორიგე მღვდლად". 1928

წლის 1 ნახევარში ისევე ურბნისის ეპარქიის გორი-მეჯვრისხევის ოლქის მთავარხუცესია. 1928 წლის ზაფხულში მოძღვარი თბილისში, კრწანისი-ხარფუხის წმ. ნიკოლოზის სახ. ბერძნული ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა, სადაც 1931 წლის 1 ოქტომბრამდე ჩანს. 1932 წლის 1 მაისიდან იგი მოქმედი სამღვდელოების რიგებში აღარ იხსენიება. სავარაუდოდ, დეკანოზი გიორგი XX ს-ის 40-იანი წლების დასაწყისში, მეორე მსოფლიო ომის დროს გარდაიცვალა.

დედაეკლესიაში ერთგული სამსახურისთვის დეკანოზი გიორგი დაჯილდოებული იყო: 1897 წელს — საგვერდულით; 1897 წლის 16 დეკემბერს სასწავლო დარგში ნა-

ყოფიერი სამსახურისთვის — „ქართული ბიბლიით“; 1903 წელს — სკუფიით; 1905 წლის 6 მაისს — კამილავკით. 1909 წელს კი სამკერდე ოქროს ჯვრით.

მას ჰყავდა მეუღლე — სოფიო იოსების ასული (დაბ. 1873წ.) და შვილები: ვიქტორი (დაბ. 1891წ.), ნინო (1894-1959წ.), ქეთევანი და თამარი.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №44470; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1508, გვ. 24; საქმე №1509, გვ. 20; გვ. 29; საქმე №1606, გვ. 7; გვ. 86; გვ. 160; საქმე №1698; საქმე №1808; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1891წ. №8; №12; 1892წ. №24; 1894წ. №13; №18; 1897წ. №11; 1898წ. №3; №6; 1899წ. №22; 1900წ. №23; 1903წ. №9; 1905წ. №11-12; გაზეთი „ივერია“ 1900წ. №52, გვ. 2; №127, გვ. 4; გაზეთი „თბილისი“ 1959წ. №152, გვ. 4.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოგრაფი, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქმნილი მასალის გამო საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.
ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavananal@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

9 772587 506008

რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა ტ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაჩუროშვილი, ია ზაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გაერცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ხარლამპი ხუციშვილი 1866-1956

„ფრიად განამეზული ეკლესიის გახსნაში, დიდი მუშაობა და
მრევლისა მიერ დიდად მიჩნეული და პატივცემული“

დეკანოზი ხარლამპი ნიკოლოზის ძე ხუციშვილი 1866 წელს კახეთში, თელავის მაზრაში, სოფ. ყვარელში დეკანოზის ოჯახში დაიბადა. მისი წინაპრები ასევე სასულიერო პირები გახლდნენ. მამა — დეკანოზი ნიკოლოზი 1833 წელს მღვდლის ოჯახში დაიბადა. წარჩინებით დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1855 წლის 8 სექტემბერს გორის ეპისკოპოსმა იოანემ (ავალიანი) დიაკვნად აკურთხა, იმავე წლის 14 სექტემბერს მღვდლად დაასვა ხელი და თიანეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესა. 1857 წლის 12 ივნისს ფშავ-ხევსურეთის ოლქიდან სასულიერო დეპუტატად აირჩიეს. 1857 წლის 8 ნოემბერს თიანეთის დანყებითი სკოლის მასწავლებლად დაინიშნა. ჰქონდა ჯილდო — ყირიმის ომის (1853-1856) სამახსოვრო წმ. ვლადიმერის ლენტეხიანი ბრინჯაოს ჯვარი. 1861 წლის 7 დეკემბერს ყვარლის წმ. იოანე ნათლისმცემლის ტაძარში გადაიყვანეს. 1863 წლის 13 ნოემბერს თელავის მაზრის II ოლქის მთავარხუცესად აირჩიეს და ამ პოსტზე ზუსტად 40 წელი იმსახურა. 1884 წელს მამა ნიკოლოზმა, დეკ. ეგნატე მრევლიშვილი თხოვნით, აწყურის წმ. გიორგის (თეთრი გიორგი) ტაძართან არსებული დანყებითი სასულიერო სასწავლებლის გამგეობა ჩაიბარა. 1888 წელს ოლქის სამღვდლოებაში საეპარქიო კრებაზე დამსწრე დეპუტატად აირჩია. 1894 წელს თელავის სასულიერო სასწავლებლის სარევიზიო კომისიის თავჯდომარედ დაინიშნა. 1902 წლის 12 დეკემბერს სიბერის გამო უარი თქვა მთავარხუცესობაზე. დედაეკლესიაში თავდადებული და პატიოსანი სამსახურისთვის უმაღლესი საეკლესიო მმართველობისგან მიღებული ჰქონდა სხვადასხვა სახის ჯილდო: 1861 წელს საგვერდული; 1866 წელს — სკუფია; 1872 წელს — კამილავკა; 1875 წელს — წმ. ანას III ხარისხის ორდენი; 1879 წლის 13 მარტს — რუსეთის წითელი ჯვრის საზოგადოების წითელი ჯვარი; 1881 წელს სამკერდე ოქროს ჯვარი; 1889 წლის 4 ივნისს — დეკანოზის წოდება, 1899 წლის 6 მაისს — წმ. ანას II ხარისხის ორდენი. დეკანოზი ნიკოლოზი 1904 წლის 20 მაისს ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა. იმავე წელს გაზეთ „ივერიაში“ გამოქვეყნდა პატარა ნეკროლოგი, სადაც მისი საეკლესიო მოღვაწეობა დადებითად არის შეფასებული.

„20 ამ მაისს გარდაიცვალა მოხუცი და მთლად

კახეთში სახელგანთქმული ყვარლის ბლალოჩინი, დეკანოზი ნიკოლოზ ხუციშვილი. განსვენებული იყო ძველ სემინარიელთაგანი და მეტად თავისებური ხასიათის ადამიანი. მის ღიდად ხანგრძლივ ბლალოჩინობაში არც მღვდელი, არც დიაკონი არ „გაფუჭებულა“ მისი ხელითო, — ამბობენ ყველანი. იგი იყო მოწესრიგე მთელი ალაზან-გალმა მხრისა, მტკიცედ იცავდა და ესარჩლებოდა სამღვდლოებას მთავრობის წინაშე, ამასთან, თავისებურად სტუქსავდა და ამხელდა უწესოდ მოქმედთა წინაშე თვისსა და თანამოძმეთა. ამიტომაც მის საბლალოჩინოში „მღვდლები ერთმანეთს არ უჩიოდნენ სასულიერო მთავრობასთან და არ სწენდნენ ერთმანეთს „დანოსებით“, ეს სენი კი, საუბედუროდ, სხვაგან ჩვენში საზოგადოა.

განსვენებული მეტად მშვენიერი კილოთი კითხულობდა სახარებას, „ტარასი არქიმანდრიტისგან შევისწავლეო“ (საუბარია ცნობილ კალიგრაფსა და სასულიერო მოღვაწეზე, ქვათახევის მონასტრის წინამძღვარზე, ტარასი ალექსი-მესხიშვილზე, წმინდა ანტონ II კათოლიკოსის ნათლულზე, რომელმაც არაერთი ღვანღმოსილი მოძღვარი გაზარდა — გ. მ.), — იტყოდა ხოლმე. სასოებით სწირავდა და ღოცულობდა ხოლმე და, ამასთან, მუდამ ზეპირად და მშვენიერის ქართულით ამ-

დეკანოზი ნიკოლოზი

დეკანოზი ნიკოლოზი ფრონტის ოფიცრებთან ერთად, ქ. ლანცუტი, 1915წ. 27 აპრილი

ბობდა ხოლმე მოკლედ, მაგრამ ღრმა აზროვან ქადაგებას. იგი მართლა რომ ამშვენებდა დიდებულ ყვარლის ნათლისმცემლის ეკლესიას, აგებულს თავად ჭავჭავაძეთა მიერ და სათუთად შემკულს ნ. ზ. ჭავჭავაძის მიერ (დალესტნის გუბერნატორი) ქართველ წმიდათა ხატებით, ნახატით პარიზსა და პეტერბურგის საუკეთესო მხატვართაგან.

განსვენებული საქართველოს საეპარქიო კრებამ 1893 წელს ამოირჩია თავის თავჯდომარედ, წინააღმდეგ სახელოვან დეკანოზ იუნიცკისა. იგი სცხოვრობდა მეტად უბრალოთ და უანაგროდ, იმიტომ ნივთიერად არა დასტოვა რა, თუმცა 48 წელი ემსახურებოდა ეკლესიას.

საუკუნოთ იყოს ხსენება შენი, პატიოსანო ქართველო მოძღვარო!“.

დეკანოზ ნიკოლოზს დარჩა მეუღლე ეკატერინე გიორგის ასული (დაბ. 1844წ.) და შვილები: დიმიტრი (დაბ. 1862წ.), ნინო (დაბ. 1866წ.), დეკ. ხარლამპი (1868-1956წწ.).

მამის გზა გააგრძელა მისმა უმცროსმა ვაჟმა — ხარლამპიმ. მან 1885 წელს დაამთავრა თელავის სასულიერო სასწავლებელი. იმავე წელს თბილისის სასულიერო სემინარიაში ჩააბარა, სადაც ერთი კლასი დახურა. 1890 წელს ბოდბისხევის მაღბოვრის ფერისცვალების სახ. ტაძრის მედავითნედ დაინიშნა. 1891 წლის აპრილში ბოდბისხევის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში გადაიყვანეს და სამრევლო-საეკლესიო სკოლის ჩამოყალიბება დაევალა. 1896 წლის 4 ივლისს ყვარლის წმ. თომა მოციქულის სახ.

ტაძრის მედავითნედ დაადგინეს. 1903 წლის 13 ივნისიდან არტაანის მაღბოვრის აღდგომის სახ. ტაძარშია, ხოლო 1904 წლის 20 თებერვლიდან შულავერის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში. 1904 წლის 14 მარტს, თავისი თხოვნით, გათავისუფლდა შულავერის ტაძრიდან. 1904 წლის 10 ივლისს დიაკვნად აკურთხეს და ბორჯომის სასაფლაოს წმ. ოლღას სახ. ტაძარში განამწესეს. 1904 წლის 26 ოქტომბერს ბორჯომის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს და იმავე წლის მინურულს მღვდლად დაასხეს ხელი. XX ს-ის 10-იანი წლებში თბილისში, ჩუღურეთის წმ. ნიკოლოზის სახ. ტაძარში დიაკვნის შტატში დაადგინეს. 1913 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1914 წელს, პირველი მსოფლიო ომის დაწყებისთანავე, მღვდ. ხარლამპი ფრონტზე წავიდა და სამხედრო კაპელანად მსახურობდა. 1916 წლის 23 აპრილს სკუფია უბოძეს. 1917 წელს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1917 წელს საქართველოში დაბრუნდა და თუქურშიშისის სამრევლოში დაინიშნა. 1918 წლიდან ისევ თბილისში, ჩუღურეთის წმ. ნიკოლოზის სახ. ტაძარში დიაკვნის შტატშია. 1920 წლის შემოდგომიდან დედოფლისწყაროს მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს სახ. ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა. როგორც დეკანოზი ნიკიტა თალაქვაძე თავის მოგონებებში გადმოგვცემს, მღვდელი ხარლამპი ეჭმიტანილი იყო მღვდელ ტიმოთე ბაკურაძის მკვლელობაში და იძულებული გახდა თბილისს გასცლოდაო. 1922 წელს კომუნისტებმა დაარბიეს წითელწყაროს (სახელი კომუნისტებმა გადაარქვეს) ეკლესია და იქიდან საეკლესიო ნივთები გაიტანეს.

როგორც მოგეხსენებათ, საქართველოს ავტოკეფალიის გამოცხადების შემდეგ საქართველოში დარჩენილი რუსული სამრევლოები და მოძღვრები არ ემორჩილებოდნენ საქართველოს საკათალიკოსოს და თბილისში მყოფი დეკანოზ იოანე სმირნოვის დაქვემდებარებაში იყვნენ. დეკანოზ სმირნოვს ნითელწყაროში გაგზავნილი ჰყავდა ორი რუსი მოძღვარი: მღვდელი მათე კარტაშევი და საველიევი, რომლებიც მღვდელ ხარლამპის ეცილებოდნენ სამრევლოში. ბოდბის ეპარქიაში ჩასულმა ახალმა მღვდელმთავარმა, ეპისკოპოსმა სტეფანემ (კარბელაშვილი), აქტიური ღონისძიებები ჩაატარა და 1925 წლის 28 დეკემბერს ორივე რუსი მოძღვარი ჩამოაშორეს ნითელწყაროს სამრევლოს. როგორც თავის ანგარიშებში მღვდელმთავარი სტეფანე წერდა, იმჟამად ნითელწყაროს სამრევლოში 800 კომლი ითვლებოდა. 1926 წლის 24 ივნისს ეპისკოპოსი სტეფანე (კარბელაშვილი) საკათალიკოსო სინოდს სწერდა: „დაჯილდოებულ იქნენ შემდეგი სამღვდელოება, როგორც თანაბრად დატანჯულნი და განსაკუთრებით: მღვდელი იოანე მერებაშვილი, რომელიც დიდი მცოდნეც არის და დამხმარეც ეკლესიების გახსნაში და მღვდელი ხარლამპი ხუციშვილი, ფრიად განამებული ეკლესიის გახსნაში, დიდი მცოდნეც და მრევლისა მიერ დიდად მიჩნეული და პატივცემული ნითელწყაროზედ, დამხმარე და მოცადინე უკეთესად მოწყობისა სამრევლო ცხოვრებისა“. მართლაც, საკათალიკოსო საბჭომ გაითვალისწინა მისი დამსახურებები დედაეკლესიის წინაშე და 1927 წლის 5 აპრილს დეკანოზის ნოდება მიანიჭა. 1929 წლის 4 იანვარს უკანასკნელად ჩანს დედოფლისწყაროს ტაძარში. 1930-1936 წლებში არ იხსენიება არცერთ ეპარქიაში. 1937 წლის 4 აპრილს თბილისში, ავლაბრის წმ. მარინეს სახ. ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა, სადაც 1938 წლის თებერვლამდე, მის დახურვამდე მსახურობდა. 1938 წლის 12 აპრილს თვის ბოლომდე სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის, უნ-მინდესისა და უნეტარესის კალისტრატეს (ცინცა-

დეკანოზი ნიკოლოზი ოჯახის წევრებთან და მათესავეებთან ერთად. გოტანიკური ბაღი 1927წ.

ძე) ლოცვა-კურთხევით დეკანოზ ხარლამპის აღდგომის დღესასწაულთან დაკავშირებით მანგლისის საკათედრო ტაძარში მსახურებების ჩატარება დაევა. 1943 წელს თბილისის მამა დავითის ტაძრის წინამძღვრად განამწესეს. დეკანოზი ხარლამპი 1956 წლის 22 იანვარს გარდაიცვალა.

დარჩა მეუღლე ეკატერინე გიორგის ასული მჭედლიშვილი (დაბ. 1877წ.) და შვილები: ნიკოლოზი (დაბ. 1892წ.), იაკობი, მიხეილი, ეკატერინე.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 42046; საქმე 44411; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე 1630; ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, ვ. კარბელაშვილის ფონდი, საქმე 54; ფურც. 36; საქმე 55, ფურც. 26; ფურც. 303; საქმე 65, ფურც. 74; ჟურნალი „საქართველოს სასულიერო მახარებელი 1866წ. მაისი, გვ. 380; ჟურნალი „მწყემსი“ 1889წ. 7-8, გვ. 2; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1891წ. 6; 1896წ. 15; 1899წ. 11; 1903წ. 1; 1903წ. 15-16; 1904წ. 5-6; 8; 17; 22; გაზეთი „ივერია“ 1904წ. 124, გვ. 2; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1913წ. 8; 1916წ. 7.

ლიტ: დეკანოზი ნიკიტა თალაქვაძე „მოქალაქე-მღვდლის დღიურიდან“ 2013წ. გვ. 184.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საპატრიარქოს ეპისკოპოს-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი კალისხმევით დავინახოთ მათი პიხსნაოთ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქმილი მასალების გამო საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა ტ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაცუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაჩუროშვილი, იაზაზ-არაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ვლასი ჯიბლაძე; გაერცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ნიკოლოზ გაგუნაშვილი

1868 — 1945

დეკანოზი ნიკოლოზ დავითის ძე გაგუნაშვილი 1868 წელს თელავის მაზრაში დიაკვნის ოჯახში დაიბადა. 1881-1885 წლებში თელავის სასულიერო სასწავლებელში, ხოლო 1885-1891 წლებში თბილისის სასულიერო სემინარიაში სწავლობდა. 1891 წლის 15 სექტემბერს სიონის საკათედრო ტაძარში გორის ეპისკოპოსმა ალექსანდრემ (ოქროპირიძე) დიაკვნად აკურთხა და თბილისის წმ. მარინეს სახ. ტაძარში განამწესა. პარალელურად იმავე ტაძართან არსებულ სამრევლო-საეკლესიო სკოლაში საღვთო სჯულისა და გალობის მასწავლებლად დაინიშნა. 1892 წლის 13 სექტემბერს სიონის საკათედრო ტაძარში საქართველოს ეგზარქოსმა პალადიმ (რაევი) მღვდლად დაასხა ხელი და ანაგის წმ. ნინოს სახ. ტაძრის წინამძღვრად დანიშნა. 1896 წლის 1 ივნისს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1897 წლის 6 იანვარს ანაგის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაინიშნა. 1897 წლის 13 ივნისს რუსეთის იმპერიის პირველი საყოველთაო აღწერის დროს გამოჩენილი ერთგულებისათვის სამკერდე ვერცხლისფერი მედლით დაჯილდოვდა. 1898 წლის 25 აპრილს კონდოლის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1902 წლის 1 აპრილს სკუფია უბოძეს. 1906 წლის ოქტომბერში ელიზავეტოპოლის რკინიგზის წმ. ნიკოლოზის სახ. ტაძარში განამწესეს. 1910 წლის 27 ივლისს, თბილისის მაზრაში, გერგერის მიქაელ მთავარანგელოზის სახ. ტაძარში დაადგინეს, სადაც 1910 წლის 23 აგვისტომდე იმსახურა. 1911 წლის 25 იანვარს გორის მაზრაში, სოფ. მეტეხის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში დაადგინეს. 1915 წლის 6 მაისს კამილაკა ეწყალობა. სამწუხაროდ, მისი მეტეხიდან წასვლა მრევლის საჩივრის საფუძველზე მოხდა, რაც შემდგომშიც რამდენჯერმე განმეორდა. 1915 წელს ქართულ პრესაში ვკითხულობთ: „საჩივარი მღვდელზე: 3 მაისს ეპისკოპოს ანტონის სოფ. მეტეხში ადგილობრივმა მრევლმა საჩივარი მიართვა თავიანთ მღვდელ გაგუნაშვილზე, რომელიც ხალხის სიტყვით ძალიან უწესოდ იქცევა“. გორის ეპისკოპოსი ანტონი (გიორგაძე) საქმის ვითარებას გაეცნო. იგი დარწმუნდა, რომ მოძღვრისთვის სასარგებლო იქნებოდა სხვა სამრევლოში გაეგრძელებინა სამსახური. ამიტომ იმავე წლის 31 ივლისს, მან მღვდელი ნიკოლოზი გომის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. ტაძარში გადაიყვანა. 1915 წლის 12 ოქტომბერს სიღნაღის მაზრაში, ქვემო მაჩხაანის ორმოცი სებასტიელი მონაზონის სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1916 წლის 16 მარტიდან თელავის მაზრაში, კისისხევის მაცხოვრის ფერისცვალების სახ. ტაძარშია. კისისხევის სამრევლოშიც მძიმე პირობებში უწევდა მსახურება, რაც კარგად ჩანს 1917 წლის 20 ოქტომბერს სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის უნ-

მინდესი და უნეტარესი კირიონისადმი (საძაგლიშვილი) გაგზავნილ წერილში, რომელიც მის მეუღლეს ეკუთვნის: „ჩემი მეუღლე, ნიკოლოზ დავითის ძე გაგუნაშვილი, იმყოფება მღვდლად სოფ. კისისხევის, თელავის მაზრა. სხვადასხვა პირებმა აამხედრეს სოფელი ჩემი ქმრის წინააღმდეგ, ასე რომ, წინადადება აქვს მიცემული, დატოვოს სოფელი, რასაც ძალაუფლებად უნდა დასთანხმდეს და სისრულეში უნდა მოიყვანოს. რადგანაც, ახალი განკარგულებით, სოფლის ნებართვა არის საჭირო მღვდლის ამა თუ იმ სოფელში განწესებისთვის, ამისათვის ჩემი ქმარი ანი რჩება უადგილოდ. შესანახი ჰყავს რამდენიმე პირი: ერთი შვილი ქალთა საეპარქიო სასწავლებელში სწავლობს, ერთი — სამხედრო ბეგარას იხდის. თუ მალე არ იშოვნა სახსარი ცხოვრებისა, შიმშილით სიკვდილი მოგველის. ამისათვის უმორჩილესად გთხოვთ, თქვენო უწმინდესობავ, მოახდინოთ შესაბამისი განკარგულება, რათა ჩემს ქმარს, ნიკოლოზ გაგუნაშვილს მიეცეს საჭირო მონაზონი იმისა, რომ ნება ჰქონდეს კერძო სამსახურში შესვლისა ან კიდევ უბრძანოთ, რათა თქვენთან იყოს გადმოყვანილი, თქვენს მფარველობის ქვეშ და მით აგვაცდინოთ შიმშილისგან სიკვდილი“.

წერილის პასუხად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა შესაბამისი რეზოლუციით დააკმაყოფილა მარიამ გაგუნაშვილის თხოვნა, რის საფუძველზეც მამა ნიკოლოზს ნება დართეს კერძო სამსახურის შეთავსებისა, თუმცა, როგორც მაღალყოვლადუსამღვდელოესის, თბილელი მიტროპოლიტის ლეონიდე-სადმი გაგზავნილ მამა ნიკოლოზის წერილშია აღწერილი, კისისხევის ფერისცვალების ეკლესიაზე თავდასხმა და დარბევა კვლავაც გრძელდებოდა. მას დაპირისპირება მოუვიდა ადგილობრივ სასულიერო პირებთან, ძმებ ტიმოთე და ნიკოლოზ ბაკურაძეებთან. მათ მხარი დაუჭირა ადგილობრივმა ხელისუფლებამაც, რომელთაც მამა ნიკოლოზისთვის ძალით ჩამოურთმევიათ ბეჭედი, საეკლესიო ქონება და დოკუმენტაცია, იანვრის თვეში დაურბევიათ და გაუძარცვავთ მისი სახლ-კარი, რის გამოც ალავერდელმა ეპისკოპოსმა პიროსმა (ოქროპირიძე) და საკათალიკოსო სინოდმა სასამართლოს მიმართეს და სისხლის სამართლის საქმე აღძრეს ეკლესიის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულებრივი ქმედებების აღსაკვეთად და დამნაშავე პირთა გამოსავლენად, მანამდე მღვდელ ბაკურაძეებს ჩამოერთვათ მღვდელმოქმედების უფლება. მიუხედავად ამისა, მღვდელი ნიკოლოზი კისისხევის ველარ აგრძელებს სამსახურს.

1919 წელს იგი კაჭრეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში დაინიშნა. მანამდე იქ მღვდელი გიორგი ბოჭორიძე

(შემდგომში — ცნობილი მკვლევარი და ისტორიკოსი — გ.მ.) მსახურობდა, რომელმაც თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გახსნასთან დაკავშირებით (1918 წლის დეკემბერი) სამრევლო დატოვა და სწავლა უნივერსიტეტში, სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტზე, ისტორიის განხრით დაიწყო. სამწუხაროდ, ამ სამრევლოშიც ვერ აეწყო მისი საეკლესიო სამსახური. 1921 წლის 6 ოქტომბერს კაჭრეთის რევკომი ალავერდელ ეპისკოპოსს პიროსს (ოქროპირიძე) სწერდა: „ვაცნობებთ თქვენ ყოვლადუსამღვდელოესობას, რომ კაჭრეთის სამრევლოს მღვდლის გაგუნაშვილის წინააღმდეგ აღძრული იყო საჩივარი მისი არასაკადრის ყოფაქცევისა გამო. გამოძიებამ გამოააშკარავა ყოველივე მისი არა საკადრისი საქციელი და მრევლი იმედოვნებდა, რომ გაგუნაშვილი გაძევებულ იქმნებოდა კაჭრეთის სამრევლოდან. გარდა ამისა, რადგან მღვდელი გაგუნაშვილი არ შეეფერება თავის წოდებას და მოძულეებულია მრევლის მიერ, ამისთვის მას, ჯერ კიდევ მიმდინარე წლის იანვრის თვეში გამოეცხადა, რომ მას მრევლი თავის მღვდლად აღარ სცნობს და წინადადება მიეცა დაეტოვებინა მრევლი. მიუხედავად ამისა, მღვდელი გაგუნაშვილი აქამომდე განაგრძობს მრევლში ცხოვრებას, რაიცა იწვევს მრავალ უსიამოვნებას მცხოვრებთა შორის. მრევლის დაჟინებითი მოთხოვნის გამო, მღვდელ გაგუნაშვილს სექტემბრის თვეში კაჭრეთის რევკომის მიერ უკანასკნელად გამოეცხადა დატოვოს კაჭრეთის მრევლი და გადავიდეს სხვაგან. გაუწყებთ რა ამას კაჭრეთის რევკომის თანახმად, მრევლის სურვილისა, გთხოვთ თქვენ, მღვდელი გაგუნაშვილი გადაიყვანოთ კაჭრეთის სამრევლოდან და მის ადგილზე დანიშნოთ სხვა მღვდელი“. ეპისკოპოსმა პიროსმა იმავე წლის 8 ოქტომბერს ამ წერილს შემდეგი რეზოლუცია წააწერა: „ჩემთან არ მოსულა არავითარი გამოძიება გაგუნაშვილზე. ეხლა ვნიშნავ სასწრაფო გამოძიებას და თუ დაუმტკიცდა საჩივარი კანონიერი სიცხადით, მაშინ საქმეს მიეცემა კანონიერი მსვლელობა“.

1923 წელს მღვდელი ნიკოლოზი სამკერდე ოქროს ჯვრით დაჯილდოვდა. 1924 წლის იანვარში იგი ქვემო კურდღელაურის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში მსახურობდა. 1924 წლის 15 იანვარს საეკლესიო წესების დარღვევისათვის მას 6 თვითშეუჩერეს მღვდელმსახურება და სხვა სამრევლოში გადაიყვანეს. როგორც ჩანს, სასჯელის გასვლის შემდეგ იგი კვლავ ქვემო კურდღელაურში დატოვეს, რაც დასტურდება 1928 წელს ალავერდელ ეპისკოპოს სტეფანეს (კარბელაშვილი) წერილიდან, სადაც ვკითხულობთ: „მღვდელი ნიკოლოზ გაგუნაშვილი გამწესებულია ქვემო კურდღელაურში და დიდი ხანია თხოულობს ზევით კურდღელაურსაც, რომელიც დეკანოზ იოანე შოშიაშვილს ჰქონია. და შემდეგ იქ მიტროპოლიტ ქრისტეფორეს (ციციქიშვილი) რეზოლუციით გაუმწესებია დეკანოზი ლევან ვარდიაშვილი. საბჭოს წევრები მოითხოვდნენ, ვინც გინდათ ის დაგვინიშნეთ, ოღონდ წირვა-ლოცვა არ დაგვაკლოსო.

დეკანოზ ვარდიაშვილის გადასვლით საქმე გართულდა საშინლად და დროებით დაინიშნა დეკანოზი მათე ალბუთაშვილი. მღვდელი გაგუნაშვილი თხოულობს გადაწერას კისისხევის სამთავარხუცოში და დეკანოზმა ეპიფანემ განაცხადა, გადაწერილ იქნეს სადაც თხოულობსო“.

1931 წლის 12 აპრილს მღვდელმა ნიკოლოზმა ალავერდელ მიტროპოლიტ კალისტრატეს (ცინცაძე) ზემო კურდღელაურის სამრევლოს შეერთება სთხოვდა ქვემოსთან, როგორც ეს იყო დეკანოზ იოანე შოშიაშვილის გარდაცვალებამდე, 1927 წლის 22 სექტემბრამდე, რაზედაც თანხმობა მიიღო. 1932 წლის 5 აპრილს, აღდგომის ბრწყინვალე დღესასწაულისათვის, თანახმად ალავერდის საეპარქიო საბჭოს დადგენილებისა, უწმინდეს კალისტრატემ იგი დედაეკლესიაში ერთგული სამსახურისთვის დეკანოზის წოდებით დააჯილდოვა.

1934 წლის 27 სექტემბერს საკათოლიკოსო სინოდის წევრნი, დეკანოზში იოანე ცქიტიშვილი და ბენიამენ კანდელაკი კათოლიკოს-პატრიარქის კალისტრატეს (ცინცაძე) ლოცვა-კურთხევით, ალავერდის ეპარქიაში სარევიზიოდ გაემგზავრნენ (1930-1950 წლებში ალავერდის ეპარქიას შეთავსებით განაგებდა უწმინდესი კალისტრატე — გ.მ.). მათ შთაბეჭდილებები წერილობითი ფორმით შეადგინეს და პატრიარქს წარუდგინეს. აი, რას წერდნენ ისინი: „თქვენი უწმიდესობის ბრძანებით, ჩვენი მისიის მიზანი იყო, გაემგზავრებულიყავით ალავერდის ეპარქიაში ალავერდის ტაძრის „ჯვართამაღლების“ დღესასწაულზე დასასწრებათ. ამ ტაძარში და ეგრეთ წოდებულ „თეთრი გიორგის“ ეკლესიაში შეგვესრულებინა ღვთისმსახურება. დაგვეთვალიერებინა აღნიშნულ ტაძრებთან ერთად შუამთის ტაძარი, იყალთოს და თელავის ეკლესიები და გზადაგზა ის ეკლესიები, რომელზედაც ხელი მიგვინვდებოდა. თვალი გადაგვევლო მათ ქონებაზე, საქმეთა წარმოებაზე. გავცნობოდით მორწმუნეთა სარწმუნოებრივ დონეს, ღვთისმსახურების მსვლელობას, სამღვდელოების მორალურდაეკონომიურ მხარეს. მათ მოქმედებებს, ურთიერთშორის განწყობილებას და მათ მოპყრობას სამრევლოებთან. თელავში დაგვხვდა ეპარქიის მთავარხუცესი დეკანოზი ლეონტი ღვინიაშვილი. მასპინძელმა მხიარულად მიგვიღო, მაგრამ გამოსთქვა უკმაყოფილება, რომ არ მობრძანდა თქვენი უწმიდესობა, მორწმუნენი კი აღტაცებით მოგველოდნენ. ამის შემდეგ ჩვენი თხოვნით დეკანოზმა ღვინიაშვილმა დაუგზავნა ბარათები საბჭოს წევრებს სხდომაზე მოსასვლელად. შემდეგ დეკანოზი ბენიამენი და დეკანოზი ლეონტი წავიდნენ თელავის უგეპეუში. ღვინიაშვილმა გააცნო უგეპეუს თავჯდომარეს სამღვდელოების არანორმალურად დაბეგვრა და სთხოვა, რომ დაბეგრილ ყოფილიყვნენ შემოსავლის მიხედვით. თავჯდომარე დაგვიბრდა ყოველივეს შესრულებას. საღამოს სხდომაზე მოვიწვიეთ სოფელ კურდღელაურის მოძღვარი ნიკოლოზ გაგუნაშვი-

მიდომ და კვიპროსის მართლმადიდებელი ეკლესიის იურისტ-კონსულტანტმა ლეონიდას გეორგიძემ მიაბრძანეს. აღნიშნული პიროვნებები თავდაპირველად შააგაში ჩავიდნენ ამ მოზაიკის მოსაძიებლად. სიძველე კვიპროსის დელეგაციას გადასცა ჰოლანდიელმა დეტექტივმა, რომელიც მოპარული ხელოვნების ნიმუშების დაბრუნებაზე მუშაობს.

უნიკალური რელიგიური საგანძურის იდენტი-

ფიცირებისა და დაბრუნების საფუძველი კვიპროსის ეკლესიისა და ხელისუფლების მჭიდრო თანამშრომლობა გახდა.

მოციქულ მარკოზის მოზაიკა პანალია კანაკარიას ტაძრიდან, კვიპროსის თურქული ნაწილიდან დაიკარგა.

მომზადდა

თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

მღვდელ-მონაზონი იპოლიტე (ნათენაძე)

1861-1928

„მე მქონდა მხოლოდ მიზანი, როგორმე ჩემი სამშობლოსათვის თავი დამედო“

მღვდელ-მონაზონი იპოლიტე, ერისკაცობაში — ილარიონ ნიკოლოზის ძე ნათენაძე 1861 წელს ახალციხის მაზრაში სახაზინო გლეხის ოჯახში დაიბადა. ქორწინებაში არ ყოფილა. თავისი ცხოვრების პირველი 37 წელი მან მშობლიურ სოფელში გაატარა და მეურნეობით იყო დაკავებული. 1898 წლის 19 მარტიდან ქვათახევის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. მონასტრის უშტატო წევრია. 1900 წლის მარტში სასულიერო უწყებაში მიიღეს. იმავე წლის 12 ივნისს შტატის მორჩილად დაადგინეს. 1901 წლის 4 მაისს თბილისის მაცხოვრის ფერისცვალების სახ. მონასტერში გადაიყვანეს და იმავე წლის 17 ნოემბერს არქიმანდრიტმა კესარიოსმა (ჩეკურიშვილი) იპოლიტეს სახელით ბერად აღკვეცა. იმავე წლის 4 დეკემბერს დიაკვნად აკურთხეს. 1907 წლის 9 მარტს ვარძიის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. მონასტრის წინამძღვრად დაინიშნა და იმავე წლის 18 მარტს ეგზარქოსების წმ. ჯვრის სახ. კარის ეკლესიაში საქართველოს ეგზარქოსმა ნიკონმა (სოფისკი) მღვდლად დაასხა ხელი. 1913 წლის 14 აპრილს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1917 წლიდან მღვდელ-მონაზონი იპოლიტე მარტომარტო ცხოვრობდა ვარძიის მონასტერში და შეძლებისდაგვარად პატრონობდა იქაურობას.

1917 წელს ვარძია მოინახულა 20 წლის ახალგაზრდა მწერალმა ნიკო კეცხოველმა (შემდგომში — ქართველი ბოტანიკოსი და საზოგადო მოღვაწე, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ერთ-ერთი ფუძემდებელი და აკადემიკოსი), რომელმაც საკმაოდ ვრცელი სტატია გამოაქვეყნა პრესის ფურცლებზე. სტატიის სათაურია „ვარძია — განცდის ნატეხი“. წერილში საინტერესოა აღწერილი ვარძიის მონასტერი... და მოხსენიებულია მამა იპოლიტეც. აი, რას წერდა იგი მის შესახებ: „... გამოქვაბულებში დავყავარ მოხუც ბერს, რა მშვენიერი დარბაზებია, არც კირი, არც აგური; ჩაქუჩი და

კლდე, აი მთელი მასალა... რა მოთმინება, რა მდგარი და უდრეკი ენერგია ჰქონდათ მათ, ეინც ამ კლდეებს ჰკვეთდნენ, იმედი, იმედი, დიდი ამშვენებდა ამ მომუშავეთ... მიაშობს წყნარი ტკბილი ხმით იპოლიტე ბერი ყოველივე წვრილმანს ლეგენდებითა და ზღაპრებით დამშვენებულს. რა ტკბილია და რა კარგი ეს ლეგენდები, ამ მონასტრებში გაგონილ-ნასმენი, რა სიამაყეს და სიამოვნებას განიცდის ყოველი ადამიანი მის გაგონებაზე და მოსმენაზე... ბინდი სცემს ხშირ არემარეს, ცაზე ვარსკვლავნი ენთებიან და ციალობენ, ირგვლივ საშინელი გამოურკვეველი დუმილი მეფობს, მხოლოდ მტკვრის ჩხრიალი და ხუილი არღვევს ამ დუმილს... მარტო ვარ, პერი იპოლიტე სენაკში წავიდა საღამოს ლოცვისათვის. ღმერთო შენითა მადლითა, აღსრულდეს თქმულება ხალხისა და წელს მაინც შეაშრეს ვარძიის ძველის ძველ კედლებს თამარის ცრემლი, რომელიც აოხრებულ თვის სამშობლოს ზედ აფრქვევს“.

1920 წელს ვინმე არჩილ მაჭავარიანმა იმოგზაურა ვარძიის მონასტერში და იქ ნანახი და განცდილი გაზეთ „საქართველოს“ ფურცლებზე გამოაქვეყნა:

„ბერი იპოლიტე, რომელიც ამჟამად იმყოფება ვარძიის მონასტერში და თავის თავი შეეწირა განდევნილობისათვის ამ ღირს შესანიშნავ და მიყრუებულ ადგილსა — ყოვლადპატიოსანი და გულკეთილი ადამიანია. იგი მაგონებდა სხვა განდევნილებს, რომელთაც ყველაფერი მიეტოვებინათ, რათა ღვთისმსახურებაში გაეტარებინათ თავიანთი სიცოცხლე. ეხლაც, ამ მეოცე საუკუნეში, როდესაც მთელი კაცობრიობის აზროვნების ფართი ასპარეზი ერთგვარ უარყოფას ისახავს ორთოდოქსიულ მიმართულების წინააღმდეგ და ეძებს სულ სხვა გზებს საღვთისმეტყველო საკითხების გადაწყვეტაში, მოიპოვება სადღაც ადამიანები,

რომელნიც წმინდად იცავენ ძველ სასულიერო ტრადიციებს და სულგრძელობით იტანენ წილად ზდომილ ბერულ ცხოვრებას. მისი საქმე იყო ლოცვა და სხვა არაფერი. მის სიმდიდრეს შეადგენდა რამდენიმე სასულიერო წიგნი და კრიალოსანი, რომელსაც ის აგორებდა ლოცვის შემდეგ, დასვენების დროს.

მისვლისთანავე მოხუცი იპოლიტე დიდის თანაგრძნობით მოგვეყურო და სიამოვნებით გაგვიძღვა წინ მონასტრის დასათვალიერებლად.

უნებლიედ გებადება კითხვა:

— რა ხელმა და რა გონებამ გააკეთა ყველაფერი ეს?... ყველგან დაცულია სილამაზე, მოხდენილობა, სისწორე. აი, რით შეგვიძლიან მართლა ვიამაყოთ ჩვენ. აი, რა შესძლებიათ და როგორები ყოფილან ქართველები ძველად.

მაგრამ, საუბედუროდ, ჟამთა სიმუხთლე დასტყობია მას. ოსმალების შემოსევის დროს დიდი ზიანი მისცემია ამ მონასტერს. კედლებზე მხატვრობა დასერილია თოფის ტყვიებით, ზოგ ადგილას ოთახების ერთი მეორის გამყოფი შუა კედლები ჩამონგრეულია უხეშ მტრისაგან უმიზნოდ. ამას გარდა, ზოგ ალაგას კლდე ჩამოწოლილია და ოთახები დანგრეულა, რადგან წვიმისგან და ნიაღვრისგან ჩამოთლილი კლდე ველარ შემაგრებულია თავის ადგილს. ეს უკვე ჩვენი ბრალია, რომ მას ყურადღებას არ ვაქცევთ და საჭირო შეკეთებისათვის, რომელსაც დღეს ეს ძველი მონასტერი მოითხოვს არ ვფიქრობთ. მონასტრის სიმდიდრე, რომელიც მასში იყო წინად, ზოგი მოპარულია და გაძარცვული და ზოგიც ძალად წაღებული. ბერის სიტყვით, რაც კი ღირსშესანიშნავი იყო ამ მონასტერში ხატებიდან დაწყებული, რუსების ბატონობის დროს იქნა რუსეთში გაზიდული ურწმუნო ეგზარქოსების დროს — როგორც აშკარად, ისე ფარულად. რაც რუსებს გადაურჩა, ის ოსმალებს წაუღიათ შემოსევის დროს, ხოლო ადგილობრივ თათრებს დაუმთავრებიათ მონასტრის გაქურდვა, ვინაიდან ამ დროს ბერები (წინად რამდენიმე ბერი იმყოფებოდა აქ) გაქცეულან და მონასტერი უპატრონოდ დარჩენილა.

ამის მიუხედავად, მოხუცი ბერი ერთგვარ სიხარულს გამოსთქვამდა იმის შესახებ, რომ რუსები განდევნილნი არიან საქართველოდან და საქართველო ეხლა თვით არის თავის ბატონ-პატრონი. ბერმა შემოგვატარა მთელი მონასტერი და დაგვათვალიერებინა. ამასთან ყველაფერს გვიხსნიდა და საგულისხმიერო ცნობებს გვანვდიდა. დავლის შემდეგ დავსხედით ეკლესიის წინ დერეფანში სვეტებთან, საიდანაც მოსჩანდა დაბლა გადაჭიმული მტკვრის ხეობა.

— გუშინ, გვითხრა ბერმა, — მთავრობის თავ-

ჯდომარე ბრძანდებოდა აქ მინისტრებით. მან დათვალიერა აქაურობა. სხვათა შორის წაიღო ჩემ მიერ შედგენილი შეკეთების გეგმა და დამპირდა მონასტრის შეკეთებას.

ბერი იპოლიტე კმაყოფილი იყო ამით, მაგრამ სურდა ფართე საზოგადოებასაც მიეპყრო ყურადღება და მონასტრის შეკეთებას დაჰხმარებოდა...“

საქართველოს პირველი პრეზიდენტის, ბატონ ნოე ჟორდანიას დაპირება დაპირებად დარჩა. 1921 წლის თებერვალში რუსეთის იმპერიამ საქართველო ხელმეორედ დაიპყრო და ვარძიის მონასტრისთვის ალარავის ეცალა. მამა იპოლიტე ისევ თავისი ძალებით ცდილობდა სავანე დანგრევისა და გაუდაბურებისაგან ეხსნა, მაგრამ რა უნდა ექნა მარტო კაცს იმ უმძიმეს პერიოდში, რომელიც ახალმა კომუნისტურმა რეჟიმმა მოუტანა საქართველოს.

1921-1922 წლებში, როდესაც ეკლესიებისა და სამღვდელოების შევიწროება დაიწყო, ჯავახეთის მხარეში რამდენიმე სამრევლო მოძღვრის გარეშე დარჩა. შენუხებული მრევლი მღვდელმოქმედების შესასრულებლად ვარძიის წინამძღვარს აკითხავდა და ისიც დაუზარელად მიჰყვებოდა მათ. 1922 წლის გაზაფხულზე გოგაშენის სამრევლოში მიავლინეს ახალი მოძღვარი, რომელიც მრევლმა არ მიიღო და კვლავ მამა იპოლიტეს ეძახდნენ, ეს კი საეკლესიო კანონმდებლობის დარღვევად ითვლებოდა. ახალციხე-ახალქალაქის ოლქის მთავარხუცესმა საკათალიკოსო საბჭოს მიმართა ვითარების დასალაგებლად, რომელმაც, თავის მხრივ, მღვდელ-მონაზონ იპოლიტეს აუკრძალა სოფლებში სიარული. ამასთან დაკავშირებით, მამა იპოლიტე 1922 წლის ივნისში საკათალიკოსო საბჭოს წერდა: „მივიღე რა ახალციხე-ახალქალაქის მთავარხუცესის მიწერილობა ა/წ. მაისის 23 რიცხვით #127-ით შესახებ ჩემი შეურაცხყოფისა, ვითომ მე არ ვასრულებ ჩვენი სასულიერო მთავრობის განკარგულებებს და მათ კანონებს. ვკადნიერდები მოგახსენოთ საბჭოს და თუ საჭიროდ დაინახოთ მათ უწმინდესობას პატრიარქ ამბროსის [მოახსენეთ შემდეგი: ახალციხე-ახალქალაქის მაზრების აოხრების შემდეგ მაჰმადიანების მიერ (იგულისხმება 1918 წლის თურქთა შემოსევები მესხეთ-ჯავახეთში — გ.მ) მე ვცხოვრობდი თბილისში და შემდეგ როდესაც დაბრუნდნენ ქართველები თავიანთ აოხრებულს სახლ-კარში მე ყოვლად უწმინდესის განსვენებულის ლეონიდეს და სრულიად საქართველის საკათალიკოსო საბჭოს ბრძანებით ივლისის 15 რიცხვში 1919წ. #3581, ვიყავი განსწესებული მთელი ახალქალაქის მაზრის მღვდლად, რათა მორწმუნე ქრისტიანთათვის არ მომეკლო მათთა აოხრებული ეკლესიების განახლება და შემთხვევისათვის მღვდელმოქმედება იმ დროს, როდესაც მათ

არაფრის მღვდელმოქმედებაში სასყიდლის მოცემა არ შეეძლოთ, რადგან მათაც არაფერი ჰქონდათ, როგორც აწიოკებულებს. მე მქონდა მხოლოდ მიზანი, როგორმე ჩემი სამშობლოსათვის თავი დამედო და გამემშვენებოდა ამ მხარეში რავდენადაც შესაძლო იქნებოდა ეკლესია-მონასტრები; და ღმერთმაც შემადლეხა და შევსძელი განვაახლე რამოდენიმე ეკლესია, მაგ.: სოფ. ჩუნჩხისა, აფნიისა და სხვებიც და აგრეთვე განვაახლე მონასტერი ვარძიის ეკლესია და სადგომი მაღაროები, სადაცა ვცხოვრობ განუშორებელად 1920 წლიდან, ან როგორ შემოძლია, რომ ერთ დღეს სადმე წავიდე, როდესაც მომსვლელი ვარძიას არ აკლია. წარმოიდგინეთ კომუნისტებიც კი, რომლებსაც ყველა მნახველებს დიდად აკვირვებს ამისთანა დიდებული მონასტერი თავის გამოკვეთილ მრავალ სენაკ-პალატებით, რომელსაც სჭირდება ყოველ გამოკვეთილ მაღაროზე თავისი აღსნა-განმარტება. აბა, ამისთანა დიდებულ ნაშთს როგორ შემოძლია, რომ სადმე მოვშორდე და ვიცხოვრო სხვა სოფელში ვითომდა მღვდლად; ბატონებო, როგორც დარაჯი და ყველასათვის დამრიგებელმა ვარძიის ბერმა, აბა როგორ უთხრა უარი იმ მორწმუნე ერს მღვდელმოქმედებაში, რომელიც მათ უმღვდლობის გამო შეემთხვევოდათ, როდესაც მე მისთვის ვიყავი გამომწესებული ჩემს სამშობლო ქვეყანაში, მაგრამ ან კი ღმერთმა დამიფაროს ამ ჩემს მონასტერს გავცილდე, რადგან ჩემი კეთილი სამსახურისთვის მადლობის ნაცვლად ვარ დიდი შეურაცხყოფილი საბჭოს და მთავარბუცესის მიერ ამ სიტყვებით: „თუ გოგაშნის მრევლისათვის თავი არ მიგიწებებია, სასტიკად დაისჯებით“. მე აგერ აღდგომის შემდეგ თავი დანებებული მაქვს და ფეხიც არ დამიდგავს და არც დავადგამ; დე, დასტოვეთ მორწმუნე ერი უმღვდლოდ. რაც შეეხება მე რომ კაველიძეს გოგაშნის მრევლი ჩავაბარო, ეს კი ძლიერ მიკვირს, მრევლი სასტიკ უარზეა და რა ჩემი საქმეა. ამასთანავე ვარდგენ ყველა იმ მოწერილობებს, რომლებიც დაგარწმუნებთ ყველა ჩემს სიმართლეს“.

1923 წლის 4 აგვისტოს ახალციხე-ახალქალაქის ოლქის მთავარბუცესი, დეკ. იოანე ცქიტიშვილი განსაკუთრებულ ყურადღებას ითხოვს ვარძიის ღვთისმშობლის მიძინების მონასტრისათვის და

ვარძიის მონასტერი

საკათოლიკოსო საბჭოს სთხოვდა გამოენახა გზები და საშუალება, რათა იქ მცხოვრებ ბერებს არ შეეწყვიტათ ლოცვა-ვედრება ერისა და საქართველოს გადარჩენისათვის. მამა იპოლიტეს შესახებ იგი წერდა: „მღვდელ-მონაზონი იპოლიტე მაღალი ზნეობისაა და მტკიცედ ასრულებს ბერულ აღთქმას. იგი 16 წელიწადია მოღვაწეობს აღნიშნულ მონასტერში. მას იქ გაუკეთებია სავანეში ასასვლელი კიბეები, გაუმშვენებია წყარო, შეუკეთებია წინამძღვრის ბინა. ასუფთავებს და უვლის მრავალ მაღაროებს. ასრულებს ღვთისმსახურებას, მუდმივ სასყიდელს კი არსაიდან იღებს. მას ახალციხე-ახალქალაქის ოლქშია მიუძღვის სამსახური, რაც გამოიხატება ოლქის ეკლესიებისათვის სამედავითნეო კანდიდატების მომზადებაში. თუ სადმე მესხეთ-ჯავახეთის ეკლესიებში მედავითნე კარგად გალობს, ამის მიზეზი აუცილებლად მამა იპოლიტეა, რადგან თვითონ მშვენიერი მგალობელია. გამოვდივარ რა ასეთი დებულებიდან, უმორჩილესად ვშუამდგომლობ თქვენი მეუფების წინაშე, რათა მამა იპოლიტე აღიყვანოს არქიმანდრიტის ხარისხში, რადგან მან ეს უკვე დაიმსახურა“. 1923 წლის 2 სექტემბერს ამ წერილს ადევს ურბნელი ეპ. ქრისტეფორეს (ციციქიშვილი) რეზოლუცია, სადაც ვკითხულობთ: „მღვდელ-მონაზონი იპოლიტე, თავისი მოღვაწეობისათვის, განსაკუთრებით ვარძიის მონასტერში, აყვანილ იქმნეს ილუმენის და არქიმანდრიტის ხარისხზე“. თუმცა ეს ბრძანება არ შესრულებულა, მამა იპოლიტე შემდგომში კვლავ მღვდელ-მონაზვნის ხარისხში იხსენიება.

1928 წლის 17 დეკემბერს ვინმე ნიკო ასათიანი ურბნელ ეპისკოპოს სვიმეონს (ჭელიძე) სწერდა:

„თქვენო მეუფებავ! არ ვიცი, მოგხსენდათ თუ არა, ვარძიაში უბედურების შემთხვევა ბერ იპოლიტეს შესახებ. ძაან ვნანობ, რომ შემავიანდა ამ ცნობის მონოდება. სამი-ოთხი დღის შეგვიანებით გავიგე, რომ ვარძიაში იპოლიტე ბერი და მისი დიაკონი გადაჩეხილან ღამე კლდეში, და დახოცილან. ვინაიდან გარკვევით არა ვიცოდი რა, დავახანე, ვიდრე წასასვლელად გამზადებული გამომძიებელი და ექიმი დაბრუნდებოდნენ ვარძიიდან. აგერ გაწვდით წასულთაგან ნაამბობს: დაახლოებით ათი დღის წინ, ბერ იპოლიტეს სამზარეულოში ჩაუგზავნია საქმისათვის, სადაც თურმე მჭადს აცხოვდნენ, ბნელი ღამე იდგა. თავისი შვილობილი, სოფ. აფენიდან 12 წლის ბიჭი; ბიჭი გადავარდნილა, დაჩეხილა, ყვირის, შველას ითხოვს, კვნესის... ბიჭს რომ დაუგვიანია, იპოლიტე გამოსულა გარეთ, შემოსმენია კვნესა, გადაყუდებულა, ხელები ქვაზე მოუჭიდნია, რომ გადაზნექილა, ხელ ქვეშ ქვა გაგორებია-გასხლეტილა, თითონაც გადაყოლია და თხემით დაცემულა კლდეზე. სივრცე სიმაღლის ორი საუენი ყოფილა, თავი შუაზე გაუჩეხია, ორივე მხრივ თავზე ტყავი თუ კანი გადამძვრალა, მაშინვე განუტევებია სული. ბოვში ცოცხალია — აქიმობენ. ორს მღვდელს დაუსაფლავებია ვარძიაში. ბერ იპოლიტეს დარჩა მოძრავი ქონება: ცხვარი 150 სული, ძროხები, ცხენი, ყველი, ერბო, ფქვილი, ფუტკარი და ყოველი საწუთხო. ცხვრებს სწირავდნენ მონასტერს თუშები, სათალალოდ ცხვრების ფარას მომყოლი პატრონები და სარქალნი. ასე რომ ყველა რაც დარჩა მონასტრის საკუთრებას შეადგენს. ყველა ზემოთ მოხსენებული აღწუსება რეგისტრაციაში ჰქონია გატარებული გამომძიე-

სხადან მარჯვნიდან - მამა იპოლიტე, ფილიპე მახარაპის დაცვა, ფილიპე მახარაპი, მისი ვაჟი - არჩილი, ვარძიის რაიკომის მდივანი პლატონ შუშანია (შემდგომში ცნობილი მან-მინეაქოლოგი). ფოტო გადაღებულია XX ს-ის 20-იანი წლების შუაში

ბელს. სასწრაფოდ საჭიროა მიპატრონება, მხნე და გამჭრიახე პიროვნების მივლინებით. ეთნოგრაფიულ-არქეოლოგიური საზოგადოების რწმუნებული კოტე გვარამაძე თავის მხრივ ზრუნავს. თქვენი უმორჩილესი სულიერი შვილი ნიკო ასათიანი“.

მღვდელ-მონაზონი იპოლიტე 13 დეკემბერს დასაფლავეს ზემო თმოგვის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის მღვდელმა ევსტათი კაველიძემ და საროს მთავარანგელოზთა სახ. ტაძრის მღვდელმა ისიდორე ასპანიძემ ვარძიის მონასტრის სასაფლაოზე. მისი დარჩენილი ქონება ზემო თმოგვის მცხოვრებლებს: პოლია მაისურაძეს და მიხეილ მაღრაძეს ჩააბარეს.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №65141; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1471, გვ. 1; საქმე №1508, გვ. 2; საქმე №1934, გვ. 11; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1913წ. 8; გაზეთი „საქართველო“ 1917წ. №№269-271, გვ. 4; 1920წ. №№159-160, გვ. 4.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საპატრიარქოს ეპისკოპოს-მონასტრის ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქვდილი მასალების გამო საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. სახაზინო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanani@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა ტ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, დიაკონი გიორგი მარუშინიძე, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

რას წერს ქართული მედია

„სახელმწიფო საზღვარი როკის გვირაბის იქითაა. როდესაც [ყოფილი „სამხრეთ ოსეთის“ ავტონომიური] ოლქის „ავტოგზის“ უფროსად ვმუშაობდი, 1986 წელს როკის გვირაბი რომ გაიხსნა, როკის გვირაბის ჩრდილო პორტალის 145-150 მეტრის იქით, ორჯერ დავაყენე დიდი საგზაო ნიშანი, აქედან ეწერა რსფსრ, რუსეთის მხრიდან რომ მოდიოდი, ეწერა „საქართველოს რესპუბლიკა“. იქ არის ჩვენი სახელმწიფო საზღვარი“.

გურამ ვახტანგაშვილი, პარლამენტის ყოფილი ნევრი

„ახალი თაობა“, №147

„ჩვენ ქართველები ვართ... 7 მილიარდ კაცს შორის სულ 3,5 მილიონი. ერთმანეთზე ძვირფასი ვინ უნდა გვყავდეს?! როგორ შეიძლება განსხვავებული შეხედულების გამო ერთმანეთთან დაპირისპირება?!“

ყველაზე ძვირფასი, რაც გვაქვს და გვაერთიანებს, ქართველობაა, რაც ყველაზე უფრო გვჭირდება, ერთმანეთის მოფრთხილება და სიყვარული, არაფრის ფასად არ უნდა დავკარგოთ“.

თემურ ბაბლუანი, რეჟისორი

„კვირის პალიტრა“, №49

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი იასონ ლაბაძე

1864 — XX ს-ის 10-იანი წლები

„წაფად ვნიშნავთ ხალხის გულგრილობას, დაუდევრობას და გულწრფლობას ღვთის სიტყვისა და წხოვნების საქმისადმი“

მღვდელი იასონ თეიმურაზის ძე ლაბაძე 1864 წელს მოქალაქის ოჯახში დაიბადა. ბაბუა მღვდელი ჰყავდა. 1888 წელს მან წარჩინებით დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. სასწავლებელში მისი ჯგუფური და მეგობარი გახლდათ საქართველოს მომავალი კათოლიკოს-პატრიარქი, უწმინდესი და უნეტარესი კალისტრატე (ცინცაძე), რომელმაც პატარა მოგონებაც დაგვიტოვა მამა იასონის შესახებ: „...მეორე ქართველი მასწავლებელი იოსებ მექანა-

რიშვილი (სამოქალაქო ისტორიას გვასწავლიდა და ფუნდამენტალურ ნიგნთსაცავს განაგებდა) აღსანიშნავია სხვა მხრით: მან საფუძველი ჩაუყარა სემინარიაში სალიტერატურო საღამოების მოწყობას და პრიმიტიულ თეატრის გამართვას. ასეთ საღამოებს და წარმოდგენებს საშობაო არდადეგებში და ყველიერში ვმართავდით, მისი ინიციატივით და ხელმძღვანელობით. მახსოვს: მესამე კლასში რომ ვიყავით, წარმოვადგინეთ ილიას „დედა და შვილი“; დედას თამაშობდა იასონ ლაბაძე, შვილს — მე. სადღაც ვიშოვეთ ფიც-

რები, გავმართეთ სცენა, დასაძინებელ ოთახიდან ჩამოვიტანეთ კრაოტი, ჩემთვის ვიშოვეთ ქულაჯა და ხმალი. დედა ნამდვილი „არტისტკა“ გამოდგა, შვილი კი „ვერაფერი შვილი“; ...მეექვსე კლასში ახალი გადასულები ვიყავით, რექტორმა არქიმანდრიტმა პაისიმ (ვინოგრადოვი, შემდეგ — ტაშკენტის ეპისკოპოსი) გამოგვიცხადა: წელს ერთ-ერთი თქვენგანი უნდა გავგზავნოთ აკადემიაში, რადგან დეკ. პ. ჩუდეცკის მოკვლის შემდეგ არავინ გავგიგ-

სამთავროს მონასტარი

ზავნიაო; წინადადებას გაძლევთ, თქვენ თითონ დაასახელოთ, ვინ გაიგზავნოსო. რექტორის წინადადებას ყველა ცივად შეხვდა. არავის უნდოდა უმაღლეს სასწავლებელში წასვლა. ესევე გაგვიმეორა რექტორმა იანვარ-თებერვალში. ეხლა უკვე ვაჭრობა შეიქმნა: მონაფეთა უმრავლესობა მე მასახელებდა, მე კიდევ ლაბაძეს (ყველაზე ბეჯითი იყო)...“ საბოლოოდ უწმინდესი კალისტრატე გაიგზავნა კიევში, მაგრამ როგორც ვხედავთ, იგი იასონ ლაბაძეს უფრო ბეჯით სტუდენტად მიიჩნევდა.

1888 წლის 30 ოქტომბერს ვლადიკავკაზის ეპ. იოსებმა (ჩეპიგოვი) დიაკვნად აკურთხა, მეორე დღეს მღვდლად დაასხა ხელი და ვლადიკავკაზის ეპარქიაში, მეხუთე სამთავარსუცესო ოლქში, დასახლება ურუხის ღვთისმშობლის საფარველის სახ. ტაძარში განამწესეს. ამასთან დაკავშირებით იგი ქართულ პრესაში წერდა: „დარწმუნებული ვარ, რომ ჩემს ამბავს იკითხავთ. მე მივიღე მღვდლობის ადგილი თერგის ოლქის ერთ სტანიცაში, რომელიც ვლადიკავკასიიდან ორას ვერსზე არის მოშორებული. მრევლი შესდგება სამასი კომლისაგან. ოთხასი მანეთი ჯამაგირი მაქვს დანიშნული. ჯამაგირს გარდა, შემოსავალიც კარგი უნდა იქმნეს. ჩემს სამშობლოში მინდოდა მღვდლობის ადგილი, მაგრამ... ვერ ვიშოვე“. თავის მხრივ, ჟურნალი „მწყემსი“ წერდა: „სემინარიაში კურსის შესრულებისთანავე რომ ადგილი ვერ იშოვოს კაცმა, იმიტომ თავის სამშობლო არ უნდა მიატოვოს და ცხრა მთას იქით არ უნდა გადაიკარგოს. მართალია, ჩვენს ქვეყანას გარდა სხვაგან ადგილიც კარგი შეიძლება იშოვოს კაცმა და ცხოვრებითაც ძლიერ კმაყოფილი დარჩეს, მაგრამ ყველანი, რომელთაც ჩვენი ეკლესია ზრდის და კაცათ გამოჰყავს, ზნეობითად ვალდებული არიან თავიანთ ქვეყანაში დაბრუნდნენ და თავისი სამსახურით გადაუხადონ მას ხარჯი და ამავი, კიდევ რომ მცირე ჯამაგირი ექმნესთ მათ“. წლების მანძილზე წარმატებით ასწავლიდა საღვთო სჯულს ადგილობრივ სასწავლებელში და ახლო-მახლო სკოლებში, რისთვისაც კავკასიის სასწავლო კომიტეტმა მადლობა გამოუცხადა. 1893 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1895 წლის 29 მაისს საქართველოს საეგზარქოსოში გადმოვიდა და დიდი თონეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1896 წლის 17 სექტემბერს სამთავროს წმ. ნინოს სახ. დედათა მონასტრის მწირველ მოძღვრად დაადგინეს. სამთავროს მონასტერში მსახურების პერიოდში მღვდელი იასონი აქტიურ პედაგოგიურ და სამღვდლო მოღვაწეობას ეწეოდა. ხშირი ქადაგებებითა და დარიგებით მოძღვრავდა როგორც მონასტრის ქალთა სასწავლებლის მონაფეთებს, ისე მცხეთის მოსახლეობას. 1898 წელს გაზ. „ივერია“ მის შესახებ წერდა: „მცხეთა. კვირას, 10 მაისს, გამართულ იქმნა ჩვეულებ-

რივი სახალხო კითხვა და აქაურ დედათა მონასტრის მღვდელმა ლაბაძემ ისაუბრა ხალხთან იმის შესახებ, თუ რა მანვე შედეგი აქვს ყველასათვის ცრუ-მორწმუნეობას. ამას გარდა, ხალხს აჩვენებდნენ ცოცხალ სურათებს და უხსნიდნენ ყოველ სურათის მნიშვნელობას. დარბაზში მასწავლებელ ქალის კ. ი. ოქროპირიძის ლოტბარობით ჰგალობდა დედათა მონასტრის სასწავლებლის მოსწავლეთა გუნდი. კითხვას აუარებელი ხალხი დაესწრო და ყველანი წასიამოვნები დაბრუნდნენ სახლში“. მისი მსახურება შეუმჩნეველი არ დარჩენილა მაღალი იერარქიისთვის და დამსახურებული და ნაყოფიერი მოღვაწეობისთვის იმავე 1898 წლის მაისში სკუფიით დაჯილდოვდა, ხოლო წლის ბოლოს თბილისის სასულიერო სემინარიის კარის წმ. ანდრია მოციქულის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს და სემინარიის სულიერ მოძღვრად დაადგინეს. სწორედ მისი დანიშვნას დაემთხვა სემინარიის ტაძრის დღეობის (30 ნოემბერი) დიდი ზარზეიმით აღნიშვნა. სემინარიის არსებობის 83 წლის მანძილზე არავის ახსოვდა ასეთი ბრწყინვალე დღესასწაულობა. ამ დღეს სემინარიის ტაძარში მწირველი იყო საქართველოს ეგზარქოსი ფლავიანე (გოროდეცკი), ეპისკოპოსების, ლეონიდესა და კირიონის, თანამწირველობით. გალობდა ორი გუნდი, რუსული და ქართული. ეგზარქოსმა მწუხრისა და ცისკრის ლოცვებშიც მიიღო მონაწილეობა. წირვა 10 საათზე დაიწყო. „განიცადეს“ დროს სიტყვა წარმოთქვა სემინარიის მოძღვარმა, მღვდელმა იასონმა: „დღევანდელ დღესასწაულობას, ხსენებას ღირს სადიდებელი ჩვენის მფარველის და მლოცველის წმ. მოციქულის ანდრია პირველწოდებულისა, რომელმაც ჩვენს ქვეყანაში პირველად იქადაგა და გაავრცელა ახალი ღვთაებრივი სწავლა, შეშვენის, რომ რამდენიმე სიტყვა ითქვას აწინდელს მისიონერობაზე, ღვთის სიტყვის აწინდელს ქადაგებაზე და იმაზე, თუ როგორ უცქერის საერო წოდება ამ ქადაგებას. უნდა მადლობა შევსწიროთ უფალსა ღმერთსა, რომელიც ბრძნულად განაგებს ხალხის ცხოვრების საქმეს, რომ სიტყვა ღვთისა ღმერთს გამოუდმებით ვრცელდება მთელს ქვეყანაზე და სახარების სწავლა სულიერ მწყემსთა ძლიერი და მიმადლებული სიტყვით ვრცელდება ყველგან, სადაც კი სცხოვრებს ხალხი. თუ ერთის მხრით ჩვენ ვხედავთ ხალხის სარწმუნოებრივ-ზნეობრივს და ეკლესიურს ცხოვრებაში არასასურველ და ფრიად სამწუხარო მოვლენათა — მწვალებლობას და სხვადასხვა სექტანტების გამრავლებას, რომელიც მაინც და მაინც დიდად გასაკვირი არ არის, ვინაიდან უფალი ჩვენი იესო ქრისტეს ქვეყნად ცხოვრების და ქადაგების და მისი წმ. მოციქულების დროსაც ცხოვრობდნენ ცრუ წინასწარმეტყველნი, ცრუ მასწავლებელნი, რომელთაც ითმენდნენ,

რა გასაკვირველია, რომ ჩვენს დროშიაც იყვეს ასეთი სამწუხარო მოვლენა, მაგრამ, ამავე დროს, ვხედავთ მრავალ პირთ, რომელნიც გულსმოდგინეთ ავრცელებენ ქრისტეს სწავლამოდგირებას და ღირსეულნი მოადგილენი არიან მოციქულთა, ვხედავთ მთელ მწყობრთა სულიერ მეომართა, რომელნიც იფარავენ სარწმუნოებასა და ღვთის კეთილ მსახურებასა. ძლიერდება მისიონერობა, არსდებიან საზოგადოებანი და ძმობანი, შენდებიან სამისიონერო ეკლესიები, ხსნიან უფასო საეკლესიო სკოლებს, სამკითხველოებს, წიგნთ-საცავებს და სხვ.

და ყოველივე ამას ჩადიან, რომ ხალხში გაავრცელონ სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი სწავლა, რომ ასწავლონ და მოაქციონ შემცდარნი და განამტკიცონ ქრისტეს ეკლესიის ჭეშმარიტებანი და მორწმუნე შვილნი. ამასთანავე, უნდა შევნიშნოთ ის თავდადებული სიყვარული და გულსმოდგინება ამ დიადი საქმისადმი, რომელსაც ვამჩნევთ ჩვენს მისიონერთა მოღვაწეობაში. მეორეს მხრით, თუ ჩვენ ვერ ვხედავთ ქადაგების სასურველ ნაყოფს, პირიქით ვამჩნევთ, რომ ზოგნი შორდებიან მართლმადიდებელ ეკლესიას, არც ეს უნდა გვიკვირდეს... ძვირფასმა მადნეულმა, რომელიც ახლად ამოღებულია მიწიდან, უნდა ძლიერი ცეცხლი გაიაროს, რომ გამოაჩინოს თვისი ნამდვილი სიდიადე და ბრწყინვალეობა. ასე ღვთაებრივი სწავლის საქმეც. მან უნდა განვლოს მრავალი განსაცდელი, ბრძოლა და დევნა, ვიდრემდის ჭეშმარიტება არ სძლევს, ხოლო ჭეშმარიტება ეწევა თვით მაღლი ღვთისა, რომელიც მოქმედებს ეკლესიის გულმოდგინე მწყემსთ მეოხებით. ქადაგებითი სიტყვის წარმატება დამოკიდებულია იმაზე, თუ სად და ან როგორ ნიადაგზე ითესება ღვთაებრივი სწავლის კეთილი თესლი. დავარდა თუ არა იგი რბილსა და მომზადებულს ნიადაგზე, ანუ ქვიანსა და ეკლიანს ნიადაგზე. ე. ი. როგორც უცქერის ხალხი ქადაგებით სიტყვას, როგორ ისმენენ ქადაგებას?.. უსწავლელი ხალხი, ანუ ცოტად ნასწავლი, რომელსაც აქვს მტკიცე სარწმუნოება და სასოება ღვთის მოწყალებისა, გულსმოდგინედ დაიარება ტაძრებში და ისმენს თავისი სულიერი მწყემსის სწავლა-დარიგებას და რჩევათა, რომელნიც დაფუძნებულნი არიან ღვთის სიტყვაზე. მაგრამ არიან ისეთებიც, რომელნიც ისმენენ ღვთის სიტყვას და ქადაგებას ისე, როგორც ერთხელ უსმენდნ

თბილისის სასულიერო სემინარიის კარის ეკლესია

წმიდა მოციქულს პავლეს ბერძნები — ათინელნი. განსხვავება მხოლოდ ის არის, რომ განათლებულნი ათინელნი იყვნენ კერპთაყვანისმცემელნი, ხოლო ჩვენი ქრისტიანენი არიან მართლმადიდებელნი. ათინელთ ქადაგების ნება მისცეს წმ. მოციქულს, რომ ამით მათ დაეკმაყოფილებიათ თავიანთი ცნობისმოყვარეობა და არა მიტომ, რომ შეეგნოთ ქრისტეს სწავლა. რაღაც ამის მსგავს ვხედავთ ჩვენს დროშიაც, სახელდობრ, ცხადად ვნიშნავთ ხალხის გულგრილობას, დაუდევრობას და გულცივობას ღვთის სიტყვისა და ცხოვნების საქმისადმი. ხოლო ცხოვნების საქმე ხომ ყველა კაცისათვის ერთი და იგივეა, რა წოდებისა და მდგომარეობისაც უნდა იყოს იგი? არის ერთი გამოცდილი საშუალება, რომელიც გამომფხიზლებელია დაუდევნელთა და გულცივთა, მაგრამ ეს საშუალება სანატრელი არ არის. მე აქ სახეში მაქვს უბედურებანი, რომელნიც შეემთხვევიან კაცთა ცხოვრებაში და რომელნიც მოაგონებენ კაცთა ღმერთსა, ეკლესიასა და ლოცვას. მაგრამ, ვიმეორებ, ეს საშუალება არავისთვის სასურველი არ არის, ხოლო სასურველი კია, რომ კაცს მუდამ ახსოვდეს ღმერთი და ეკლესია მაშინაც კი, როცა ის ბედნიერად ცხოვრობს. თუ კაცი აღიდებს უფალსა, როცა იგი კეთილ დღეობაშია, ხოლო როცა სისაწყლესა — მოთმინებით იტანს მწუხარებას და სასოებს ღმერთზე, ღმერთი ეწევა ასეთ პირთ, ამინ“.

მღვდელმა იასონმა 1904 წლის 6 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. ის სემინარიის სტუდენტებს შორის დიდი სიყვარულითა და ავტორიტეტით სარგებლობდა. ყოველთვის მამაშვილურად უქადაგებდა მათ, სიმშვიდისა და სიბეჯითისკენ მოუწოდებდა, პრაქტიკულ რჩევებს აძლევდა და სხვ. როგორც მოგეხსენებათ, იმჟამინდელ სემინარიაში ფართოდ

იყო გავრცელებული რევოლუციური მოძღვრებები და მრავალი სტუდენტიც მოხიბლული იყო ამით. ახალი იდეებით შთაგონებულ ახალგაზრდებს ხშირად დაისვამდა წინ, ტკბილი საუბრებით ცდილობდა მათ დამშვიდებას და სწორ გზაზე დაყენებას. აი, რას უქადაგებდა იგი კურსდამთავრებულებს და მათ, ვინც ზაფხულის არდადეგებზე თავიან კუთხეს უბრუნდებოდა: „თქვენ ეხლა წახვალთ და გაიფანტებით ჩვენი მხრის სხვადასხვა კუთხეებში და თქვენი ყოფნა გაუნათლებელ ხალხთა შორის ემსგავსება ძვირფას ელვარე ქვას, რომელიც ძვეს მიბნელებულ ადგილს. ელვარე ქვას ბნელ ადგილზედაც კი შენიშნავს კაცი, თუ ეს ქვა განზრახ არ არის დაფარული რითამე. ასეთივე მნიშვნელობა გექნებათ თქვენც გაუნათლებელ ხალხში, — თქვენ

მღვდელი იასონ ლაბაძე

უნდა შეიტანოთ სინათლე და კეთილ-ქრისტიანული წესები გაუნათლებელი ხალხის ცხოვრებაში. სასიამოვნო მოწმობანი, სასიამოვნო ხმები თქვენს შესახებ, უეჭველია, თქვენს მეუფროსეთ, მასწავლებელთ და აღმზრდელთ დიდად ასიამოვნებენ. წინააღმდეგ, ღმერთმა ნუ ჰქნას, რომ ვინმემ თქვენზე რაიმე ცუდი სიტყვას: „აი, სასულიერო სასწავლებლის მოწაფე რა საქმეებს ჩადის“. ვისურვებ, რომ ეს არ მოხდეს“ (სამწუხაროდ, მამა იასონის სურვილი სრულად არ გამართლდა, ზოგიერთმა ყოფილა თუ გარიცხულმა სემინარიელმა იქ მიღებული სწავლა-განათლება სათავესოდ გამოიყენა და შემდგომში რევოლუციის ცნობილი ლიდერებიც კი გახდნენ). მიუხედავად ამისა, რევოლუციურმა ტალღამ მაინც შეაღწია სასწავლებლის კედლებში, დაიწყო სემინარიის მოწაფეთა გამოსვლები და დემონსტრაციები, რასაც ხელისუფლების მხრიდან მკაცრი რეპრესიები მოჰყვა. მღვდელი იასონი ცდილობდა დაეცვა თავისი აღსაზრდელები და ხშირად

ენინააღმდეგებოდა მათ მკაცრ დასჯას, რამაც მისი კარიერაც შეინირა. 1911 წელს ქართული პრესა წერდა: „სინოდის ბრძანებით დათხოვნილ იქმნენ თბილისის სემინარიის ეკონომი მღვდელი ეპიფანე ჯაოშვილი და სემინარიის ეკლესიის მღვდელი იასონ ლაბაძე. მათს ადგილას რუსები დანიშნეს“. 1911 წლის 1 ნოემბრიდან მღვდელ იასონს ისევ სამთავროს დედათა მონასტერში ვხედავთ, მაგრამ ამდენმა ნერვიულობამ და მძიმე სამუშაო პირობებმა მისი ჯანმრთელობა საგრძნობლად შეარყია. სამთავროში ერთწლიანი სამსახურის შემდეგ, 1912 წლის 4 დეკემბერს, საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორის ბრძანებით იგი შტატიდან დაითხოვეს და ნელინადში 300 მანეთი პენსია დაენიშნა.

სიცოცხლის უკანასკნელი წლები იგი უშტატოდ მსახურობდა თბილისის ერთ-ერთ ტაძარში, სადაც დაასრულა თავისი მინიერი სამსახური. მღვდელი იასონი, სავარაუდოდ, XX ს-ის 10-იანი წლების მიწურულს გარდაიცვალა. დარჩა მეუღლე — ლუბოვ მიხეილის ასული (დაბ. 1870წ.) და ერთი შვილი — ვალერიანე (დაბ. 1889წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №44470; გაზეთი „ივერია“ 1888წ. №, გვ. 1; 1898წ. №101, გვ. 2; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №940, გვ. 48; გვ. 55; ჟურნალი „მწყემსი“ 1888წ. №23-24, გვ. 14; 1899წ. №13, გვ. 13; №23-24, გვ. 3-4; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1896წ. №19; 1898წ. №10; 1904წ. №10; გაზეთი „სახალხო გაზეთი“ 1911წ. №, გვ. 1; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1911წ. №22; 1913წ. №7; №19.

ლიტ: კ. ცინცაძე „რაც გამახსენდა“ ქ. თბილისი, 2007წ. გვ. 19; გვ. 23.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქმნილი მასალების გამო საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: # GE57LB0115123530407000. საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავაძე: 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მარუნიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბულაღტყვი: ელასი ჯიბლაძე; გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

მართლმადიდებელი ეკლესიის მღვდელმთავრობასთან ერთად ითავსებდა ამავე ეკლესიის პატრიარქ ფილარეტის მოსაყდრეობას. კრებამ ასევე მიიღო უკრაინის მართლმადიდებელი ეკლესიის მართვა-გამგეობის ახალი დებულება, რომლის თანახმად, გაერთიანებული ეკლესიის მეთაური კიევისა და სრულიად უკრაინის მიტროპოლიტის ტიტულს ატარებს.

მიტროპოლიტი ეპიფანე 1979 წლის 3 თებერვალს, სოფ. ვოლკოვოში, ივანოვკის რაიონში, ოდესის ოლქში დაიბადა. სწავლობდა სოფელ ძველ უადოვში, ჩერნოვიცის ოლქში. 2007 წლის დეკემბერში წმინდა მიქაელის მონასტერში ბერად აღიკვეცა ეპიფანეს სახელით, 2008 წლის მარტში იგი კიევის წმინდა მიქაელის ვიდუბიცკოს მამათა მონასტრის წინამძღვარი, მაისში კი — კიევის ეპარქიის საქმეთა მმართველი. ერთი წლის შემდეგ იგი ეპისკოპოსად გამოარჩიეს, 31 წლის მეუფე ეპიფანე ასევე გახდა კიევის საღვთისმეტყველო აკადემიის რექტორი, 2012 წლის იანვარში კი პატრიარქმა ფილარეტმა იგი მთავარეპისკოპოსის ხარისხში აიყვანა. იმავე წელს გახდა ღვთისმეტყველების დოქტორი და სათავეში ჩაუდგა სინოდალურ განყოფილებას სასულიერო განათლების საკითხებში. მოგვიანებით იგი გამოარჩიეს პატრიარქ ფილარეტის მოსაყდრედ მისი გარდაცვალების ან ავადმყოფობის შემთხვევაში.

გაერთიანებული კრების დასრულების შემდეგ სოფიას მოედანზე შეკრებილ მორწმუნეებს უკრაინის პრეზიდენტმა პეტრე პოროშენკომ და უკრაინის ეკლესიის ახლად გამორჩეულმა მიტროპოლიტმა მიმართეს. პრეზიდენტმა პოროშენკომ ბრძანა: „უკრაინა არ ყოფილა, არ არის და არც არასოდეს იქნება რუსეთის ეკლესიის კანონიერი იურისდიქციაში“. მისი თქმით, ყველაფერი მზად არის, რომ შეიქმნას უკრაინის ადგილობრივი ავტოკეფალური ეკლესია. ამ კრებას კი წინ უძღოდა „ხანგრძლივი ძალისხმევა“ სულიერი და საერო ხელისუფლებისა, რიგითი მორწმუნეებისა.

პრეზიდენტის შემდეგ სოფიას მოედანზე შეკრებილ მრევლს მიმართა მიტროპოლიტმა ეპიფანემაც. მან ბრძანა, რომ ტომოსის მიღების შემდეგ უკრაინის ახალი ეკლესია სულიერ კავშირში იქნება კონსტანტინოპოლთან, როგორც დედაეკლესიასთან. სავარაუდოდ, ტომოსის უკრაინის ეკლესიის ახალ მეთაურს მსოფლიო პატრიარქი 6 იანვარს კონსტანტინოპოლში ვიზიტის დროს გადასცემს.

რუსეთის მართლმადიდებელმა ეკლესიამ, კრებას განხეთქილება უწოდა.

BBC.COM-is, news.church.ua-s, www.ukrinform.

net-ის მიხედვით

მომზადდა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი მაქსიმე ჭუმბაძე 1854-1935

მღვდელი მაქსიმე პავლეს ძე ჭუმბაძე 1854 წელს ქუთაისის გუბერნიის, შორაპნის მაზრის სოფ. კლდეეთში, გლეხ პავლე ნიკოლოზის ძისა და მელანია ჭუმბაძეების ოჯახში დაიბადა. **ბაბუამისი, მღვდელი ნიკოლოზი**, 1786 წელს საბატონო ყმის ოჯახში დაიბადა. ეკუთნოდა საერო წოდებას. ქართულ ენაზე საღმრთო და საეკლესიო წიგნების კითხვა, ტიბიკონი და წერა ტაბაკინის წმ. გიორგის სახ. მონასტერში ისწავლა. 1807 წლის 21 აპრილს დიაკვნად აკურთხეს. 1811 წლის 25 მარტს ნიქოზელმა ეპისკოპოსმა ათანასემ (მაჭავარიანი) მღვდლად დაასხა ხელი და კლდეეთის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში განამწესა. 1812 წელს ბრინჯაოს ჯვარი მიიღო. 1846 წელს შეთავსებით მსახურობდა ცხრანყაროს წმ. გიორგის სახ. ტაძარში. 1859 წლის 20 ივლისს პენსიაზე გავიდა. მღვდ. ნიკოლოზი, სავარაუდოდ, XIX ს-ის 70-იან წლებში გარდაიცვალა.

ქართულ ენაზე საღმრთო წერილის კითხვა-გალობა და საეკლესიო ტიბიკონი პატარა მაქსიმემ ბაბუასთან ისწავლა. 1874 წლის 23 იანვარს ალავერდის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის (შორაპნის მაზრა) უმცროს მღვდელმთავრად დაინიშნა. 1883 წლის 23 ივნისს სასულიერო უწყებაში მიიღეს და შტატის მღვდელმთავრად დაამტკიცეს. 1890 წლის 1 ივნისს ცხრანყაროს წმ. გიორგის სახ. ტაძარში გადაიყვანეს. 1890 წლის 17 დეკემბერს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) დიაკვნად აკურთხა. 1904 წლის 21 სექტემბერს სოფ. კლდეეთში გარდაიცვალა დედამისი, მელანია ჭუმბაძისა, რომელიც 104 წლისა გახლდათ. დაკრძალვის დღეს, 24 სექტემბერს, შეიკრიბნენ ადგილობრივი მთავარხუცესი, დეკ. დავით ლამბაძე, ოლქის სამღვდლოება და საზოგადოება. წესის აგებაზე, გარდაცვლილის სიძემ, მღვდელმა ალექსანდრე არდიშვილმა თვალ-ცრემლიანმა წარმოს-

თქვა მოკლე სიტყვა, სადაც დაახასიათა განსვენებულის ცხოვრება: „პატივცემულნო მოძღვარნო და დამსწრენო! მე მსურს გაგაცნოთ თქვენ წინაშე მდებარე ღრმა მოხუცი განსვენებულის ვინაობა და მოღვაწეობა. ამ დედაქალის წლოვანება არის 104 წელი დაბადებიდან. ამ წლოვანებაში მყოფს არ დაკარგვია მოძრაობა, მხედველობა, სმენა და გულის მეხსიერება. არ იყო მაღალი გვარტომის, მაგრამ უნდა მოგახსენოთ, ზნეობით და ხასიათით, მლოცველობით, ობლებ ქალვაჟთა ერგულებით და ოჯახის პატიოსნად დაცვით დიდად მაღლა იდგა მაღალ ჩამომავლობათა გვაროსნებზე.

არისტო ჭუშავაძე

ეს დედა ქალი დაქვრივდა 1863

წელში და მას აქეთ სულ შრომაში გაატარა დღენი თვისნი. ამ საწყალ დედაკაცს მეორე მხრით კისერზე მძიმე ტვირთად დაედო მოსავლელად ღრმა მოხუცი მისი ობლების ბაბუა, ამა ეკლესიის ყოფილი მღვდელი ნიკოლოზ ჭუმბაძე, მაგრამ ყველა გასაჭირს მამაცად, კაცით ებრძოდა და აი, ამ რიგათ, გაჭირვების დროს, მიმითვისა მე სიძეთ, იმ იმედით, რომ მწუხარება და შრომა მოიშოროს, მე დავეხმარო და მისი შრომა შევამსუბუქო, მაგრამ საცოდავმა უფრო მეტ შრომაში ჩაიგდო თავი. ასე რომ, ორი ოჯახის მოვლა და შრომა თავს დაედო, ე. ი. სიძისა და ვაჟის. ორივეს შვილები მან აღზარდა, ის არიგებდა და ის უნერგავდა ღვთის შიშს და სიყვარულს მათ პატარაობისას. ეხლა საყვარელო დედა მელანია, შენი ამდენი შრომა, მოვლა-შემწეობა, რითი გადაგიხადეთ მე და ჩემმა შვილებმა? მით, რომ — ამ ოთხ ფიცარში მოვხუთეთ შენი წმიდა სულის ნაშთი და ჩემის ხელით, რომელსაც შენ ხშირად მიკოცნიდი და მეტყვოდი: „ამ ხელებით დამარხვა მელირსოსო“ ამ თხოვნას გისრულებ და შავ მინას უნდა მიგაბარო; ამას მოელოდი ჩემგან? შენი დაზრდილნი შვილიშვილები რითი გიხდიან შრომას? ცხელი ცრემლის დენით, რომელნიც თავზე გადგიან და დაგტირიან. მაგრამ ყველანი აქ არ არიან და არც იციან ეს, შენი უკანასკნელი დღე. მაგრამ, დარწმუნდი, დედა, იგინიც იგრძნობდნენ შენს სიკვდილს. ერთი მათგანი ახლო ხანად მწერს: „ჩემი ბებია მომიკითხეთ და გულში მიკოცნეთაო“. ვასრულებ, დედა, მისს სურვილს და გიკოცნი იმ საყვარელ

გულს, რომელმანაც ესეთი სიყვარული ჩაუნერგა თავის შვილიშვილს. მშვიდობით დედა, მშვიდობით ჩემო გულკეთილო და ღვთის მოყვარულო, მშვიდობით, ღმერთმან დაგამკვიდროს მართალთათნა“. მოძღვრის ამ უკანასკნელ სიტყვებზე მთელი დამსწრე საზოგადოება ატირდა. დეკანოზი დავით ლამბაშიძე, რომელიც როგორც ზევით აღვნიშნეთ, თავადაც ესწრებოდა დასაფლავებას, თავის ჟურნალში წერდა: „ამ შემთხვევას სწორედ საგანგებოდ აღვნიშნავთ, რომ დაუმტკიცოთ საზოგადოებას თუ როგორი იყვნენ ჩვენი ძველი ადამიანები. სიდედრი იგივე მზრუნველი დედა იყო სიძისა და არა მტერი და საძულველი,

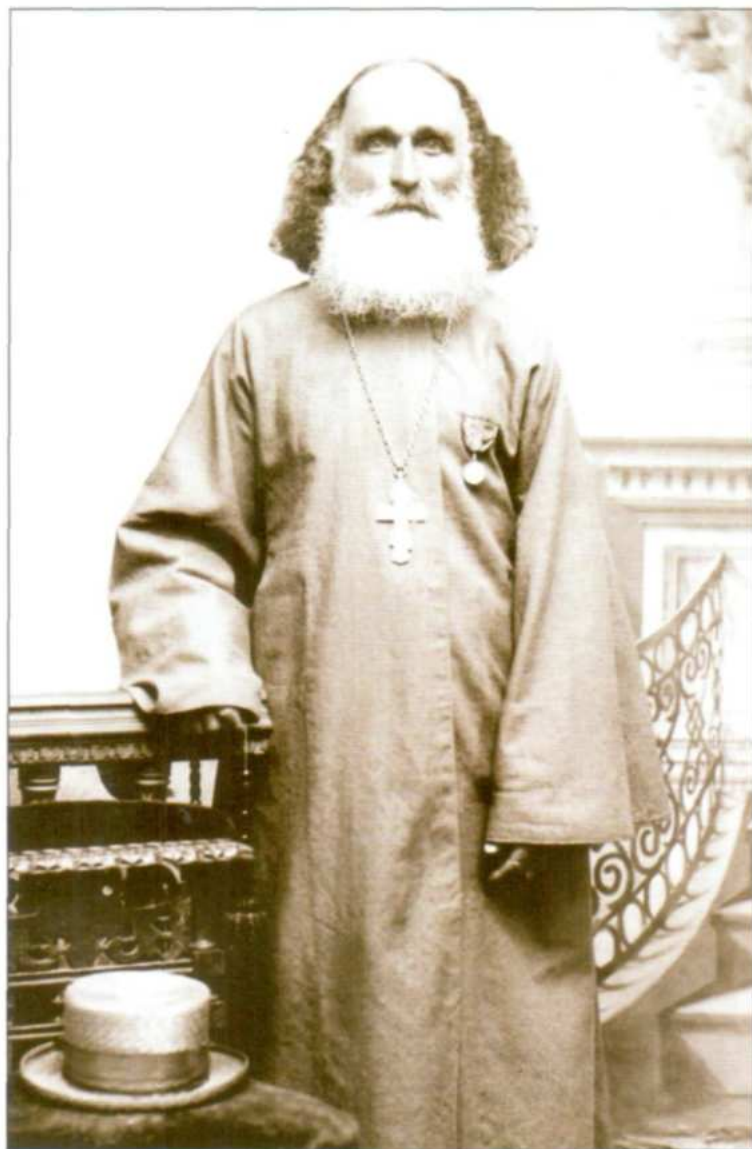
როგორც დღეს არიან მიჩნეულნი თითქმის ყველა ცოლის დედები“.

1912 წლის 2 მაისს იმერეთის ეპისკოპოსმა გიორგიმ (ალადაშვილი) დიაკვან მაქსიმეს მღვდლად დაასხა ხელი და შრომის მაცხოვრის ამალგების სახ. ტაძარში განამწესა. 1927 წლის 10 ოქტომბერსა და 1928 წლის 30 სექტემბერს ალავერდის წმ. გიორგის სახ. ტაძრის წინამძღვარია. 1931 წლის 1 მაისს, ტაძრების მასობრივად დახურვასთან დაკავშირებით, აღარ იხსენიება მოქმედი სამღვდელოების რიგებში. მღვდელი მაქსიმე 1935 წლის 10 მარტს გარდაიცვალა.

დარჩა მეუღლე, კესარია ნიკოლოზის ასული მაღლაკელიძე (დაბ. 9.12.1859წ.) და შვილები: აკიმი (დაბ. 15.11.1883წ.); ნადეჟდა (დაბ. 1.03.1888.); პავლე (დაბ. 30.06.1893წ.);

არტემი/არისტო (1.09.1880-28.11.1971წ., ქართველი მწერალი, ჟურნალისტი. 1905 წელს ჩაირიცხა და 1911 წელს დაამთავრა პარიზის სორბონის უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტი. იმავე წელს სამშობლოში დაბრუნდა და ქუთაისში დააარსა გაზეთი „კოლხიდა“, რომლის რედაქტორ-გამომცემელი თვითონ იყო. 1914 წელს იგი უკვე რედაქტორობს გაზეთ „სახალხო ფურცელს“. მისი მახვილი პუბლიცისტური სტატიები ინვევდა ხელისუფლების გულისწყრომას, რისთვისაც იგი არაერთხელ დააპატიმრეს. ამიტომ მან ამჯობინა კვლავ პარიზში წასვლა და სორბონის უნივერსიტეტში გააგრძელა დისერტაციაზე მუშაობა ფილოლოგიურ მეცნიერე-

ბათა დოქტორის ხარისხის მოსაპოვებლად თემაზე „გუსტავ ფლობერის ცხოვრება და შემოქმედება“. პირველმა მსოფლიო ომმა ხელი შეუშალა დასახული მიზანი ბოლომდე მიეყვანა. 1915 წელს იაპონიაში საფრანგეთის ელჩად დანიშნა ჟიუსენარიმ, რომელმაც ჭეშმარიტად შესთავაზა თანამშრომლობა. იგი გაემგზავრა იაპონიაში და გახდა საფრანგეთის საელჩოს თანამშრომელი. შემდეგ ალჟირშიც მუშაობდა. საქართველოში დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ ის სამშობლოში დაბრუნდა. 1919 წელს იყო საქართველოს წარმომადგენელი დემოკრატიულ ქვეყნებში: სტოკჰოლმსა და ანკარაში; მუშაობდა: 1922-1924წწ. წითელი ჯვრის საზოგადოების უცხოეთის განყოფილების გამგედ; 1925-1926წწ. სახკინმრეწველი სასცენო განყოფილების გამგედ; 1933-1935წწ. საქართველოს ცაკის საერთო განყოფილების გამგედ; 1936-1949წწ. სტილისტად საქართველოს სააგენტოში და გაზეთ „კომუნისტის“ რედაქციაში; სამწერლო ასპარეზზე გამოვიდა 1905 წელს. 1908 წელს დაიბეჭდა მისი პირველი მოთხრობა ჟურნალ „ნაკადულში“. ავტორია მოთხრობებისა: „იდუმალი ძალა“ (1927), „ხუთი ქიმი“ (1934), „უნასთა ბუდე“ (1937, რომელშიც წარმოდგენილია 30-იან წლებში ქართულ სოფელში დაძაბული მდგომარეობა); მასვე ეკუთვნის ნოველები: „სასწაული“, „საქმის კაცი“, „ცხოვრების ქარაგმა“, „ფულიანი ბარათი“ და სხვა. ნათარგმნი აქვს – ა. ფადეევის „განადგურება“, ლ. ტოლსტოის „ბავშვობა, ყრმობა, სიჭაბუკე“, სალტიკოვ-შჩედრინის „პომპადურები“, ანტონოვსკაიას „დიდი მოურავი“, მ. გორკის მოთხრობები. იყო აკადემიურ მწერალთა ასოციაციის, წევრი; საქართველოს საბჭოთა მწერალთა კავშირის წევრი (1934 წლიდან); საქართველოს ხელოვანთა კულტურული კავშირის მთავარი კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე (1928-1929წწ.); სრულიად საქართველოს საბჭოთა მწერლების ფედერაციის მდივანი (1931-1932წწ.). დაჯილდოებული იყო მედლით — „შრომითი მამაცობისათვის“ და საპატიო სიგელით. დაკრძალულია მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა დიდუბის პანთეონში);

მღვდელი მაქსიმე ჟუგაძე

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №4105; საქმე №7127; საქმე №57596; საქმე №64841; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 1, საქმე №1630; ჟურნალი „მწყემსი“ 1904წ. №19, გვ. 7-8; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1912წ. №14; გაზეთი „კომუნისტი“ 1935წ. №55, გვ. 4.

ლიტ: ზ. ბაბუნაშვილი, თ. ნოზაძე, „მამულიშვილთა სავანე“, ქ. თბილისი, 1994წ., გვ. 412; კეზევაძე მ. „ეგზარქოსობისდროინდელი იმერეთის ეკლესიები და მღვდლები“, ქ. ქუთაისი, 2008წ. გვ. 81; გვ. 144.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტრთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქმდელი მასალის გამო
საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22.
ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა:
bokuchavananal@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს
საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა ტ: 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(შილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი,
თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაჩუკრიშვილი, ია ხაზ-
არაძე, სერგო კერესელიძე, ბულალტერი: ელასი ჯიბლაძე;
გავრცელება: ცირო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე;
დამკავადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი ნიკოლოზ კახიშვილი 1870-1920

მღვდელი ნიკოლოზ პარტენის ძე კახიშვილი 1870 წელს თბილისის გუბერნიაში, თიანეთის მაზრაში, სოფ. ქისტაურში გლეხის ოჯახში დაიბადა. პირველდაწყებითი განათლება თელავის სასულიერო სასწავლებელში მიიღო. 1892 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია მეორე ხარისხის დიპლომით. 1892 წლის 15 სექტემბერს კავკასიაში მართლმადიდებელი ქრისტიანობის აღმდგენელმა საზოგადოებამ ხევში, სტეფანწმინდის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მასწავლებლად განამწესა. აქტიურად მუშაობა გააჩაღა ახალგაზრდა პედაგოგმა სოფელში. მან დახმარებისათვის მიმართა აღმოსავლეთ საქართველოში მოღვაწე მაშინდელ მისიონერს, მღვდელ-მონაზონ ლეონიდეს (ოქროპირიძე, შემდგომში — კათოლიკოს-პატრიარქი) და ანდრია კობაიძეს. ორივე სიხარულით გამოეხმაურა ნიკოლოზს. მამა ლეონიდემ 15 მანეთი გაიღო სკოლისთვის, ხოლო ანდ. კობაიძემ ათი ნომერი ჟურნალი „ჯეჯილი“ შეწირა და მომავალი წლისთვის კვლავ აღუთქვა გამოწერა. ჟურნალების შემოწირვით ნიკოლოზმა დაიწყო სახალხო ნიგნოსაცავის დაარსების საქმე, რაც მალევე აღასრულა. აი, რას წერდა ამასთან დაკავშირებით იგი 1894 წლის 20 თებერვალს გაზ. „ივერიაში“:

„ნება მიბოძეთ, თქვენის გაზეთის საშუალებით გულითადი მადლობა გამოვუცხადო ანდრია მამუკას ძე კობაიძეს, რომელიც ეს მეორე წელია თავის ხარჯით უწერს საყმაწვილო ჟურნალს „ჯეჯილს“ ჩემდა რწმუნებულს სტეფანწმინდის სამრევლო სკოლას. ამასთანავე, ვაუწყებ მკითხველთ, რომ მე განვიზრახე დაარსება სკოლასთან ნიგნოსაცავისა, რადგან იგი საჭიროა ხალხისათვის, როგორც თვით სკოლა. ნიგნოსაცავს დიდი მნიშვნელობა ექნება ხალხის ცნობისმოყვარეობის გაღვიძების მხრივ და ააცილებს მომეტებულს ნაწილს, — კვირა-უქმით დუქნებში დროს გატარებას და უანგარიშოდ ფულის ხარჯვას სასმელში. სკოლა და ნიგნოსაცავი ერთად უფრო მეტს შესძენენ ხალხის განათლებისა და წინ-წაწევის საქმეს, ვიდრე მარტო სკოლა. სკოლის მნიშვნელობა უნიგნ-საცავოთ ერთი ორად მცირდება. ეს აზრი ყველასთვის მარტივია და მეტი განმარტება აღარაა საჭირო. იმედია ჩვენი პატივცემული მწერლები, წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება, ნიგნების მბეჭდავი ამხანაგობანი

და კერძო კაცნი არ დაიშურვებენ ამ ნიგნოსაცავისათვის მცირეოდენს დახმარებას ნიგნებისა და ფულით. და შეეწევა ამ ხალხს, რომელშიაც აღიზარდა საქართველოს ნიჭიერი მწერალი ალ. მოწიშბარიძე“ (იგულისხმევა ალ. ყაზბეგი — გ. მ.).

1894 წლის 1 სექტემბერს იგი თიანეთის სამრევლო-საეკლესიო სკოლაში გადაიყვანეს. 1896 წლის 29 აგვისტოს საქართველოს ეგზარქოსმა ვლადიმერმა (ბოგოიავლენსკი) დიაკვნად აკურთხა, მეორე დღეს მღვდლად დაასხა ხელი და არტაანის მაცხოვრის აღდგომის სახ. ტაძარში განამწესა. 1898 წლის 1 ოქტომბერს ახალსოფლის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში გადაიყვანეს.

1899 წელს გაზ. „ივერიაში“ უცნობი ავტორი წერდა: „ღვინო-არყით სავაჭრო დუქნები გაშენებულია აქ დიდის ქუჩის ორივე მხარეზედ, ეკლესიისა და სამაზრო სამმართველოს შუა. დამთვრალის ხალხის ყივილ-ხივილი და ლანძღვა-გინება ხშირად მოისმის როგორც სამმართველოს ეზოში, ისე ეკლესიაში. საჭიროა, რომ ამ გარემოებას ყურადღება მიექცეს. კანონით 40 საყ. მაინც უნდა იყოს დაშორებული სამიკიტნო დუქანი ეკლესიაზედ; აქ კი ბევრი სამიკიტნო 15-20-26 საყნითაც არ არის დაშორებული. ისიც საყურადღებოა, რომ თითოეულს სამიკიტნოს ბაკიც აქვს, რის გამო საშინელი უსუფთაობაა შუა ბაზარში“. ამ წერილის გამო დიდი დაპირისპირება დაიწყო თიანეთის ვაჭარ-მიკიტნებსა და მამა ნიკოლოზს შორის. ისინი თვლიდნენ, რომ მოძღვარი იყო ამ სტატიის ავტორი და მათ წინააღმდეგ მოქმედებდა. საქმე ისე გამწვავდა, რომ მამა ნიკოლოზმა წერილით მიმართა გაზ. „ივერიის“ რედაქციას. აი, რას წერდა იგი: „თიანეთში, ვინც ღვინო-არყით პვაჭრობს, ყოველ ახალ წლისთვის იღებენ ხოლმე დუქნების გაღების ნებას თვით სოფლის საზოგადოებისაგან და შემდეგ ადგილობრივ სამაზრო სამმართველოდგან. წარსული წლის ბოლო რიცხვებში, ჩვეულებისამებრ, თიანელმა მედუქნეებმაც წარუდგინეს სოფლის განაჩენი თიანეთის მაზრის უფროსს და ითხოვეს მოწმობები, რათა ევაჭრათ უწინდებურად ღვინო-არყით და მიეღოთ, საიდგანაც ჯერ არს, სავაჭრო საბუთების ქაღალდები. ახალმა მაზრის უფროსმა თავ. ნ. ზ. ჩოლოყაშვილმა ჯეროვანი ყურადღება მიაქცია დუქნების ადგილმ-

სტეფანოვსკის სამრევლო-საეკლესიო სკოლა, სადაც ასწავლიდა ნიკოლოზი

დებარეობას და ზოგიერთებს სამიკიტნოების გაღების ნება არ მისცა „სასმელებით ვაჭრობის წესდების 338-ე მუხლის“ ძალით. რასაკვირველია, ამნაირი განკარგულება მაზრის უფროსისა არაფრად ესიამოვნათ ამ ვაჭრატონებს და, რომ მას ვერაფერი დააკლეს ამ კანონიერი განკარგულებისათვის, მე დამინყეს მდურება და ჩხუბი. ერთი მათგანი დადის და დაურიდებლად, ვინ იცის, რაებს არ ლაპარაკობს ჩემზედ. ამასთანავე, აქეზებს ხალხს, საჩივარი აღძრან ჩემზედ საეპარქიო მთავრობის წინაშე. ამნაირს გუნდრუკს მიკმევენ იმიტომ, რომ მათ ჰგონიათ, ვითომც მე ვიყო ავტორი იმ მოკლე შენიშვნისა, რომელიც ახალ ამბვად იყო მოთავსებული წარსულის წლის „ივერიის“ 258-ე ნომერში. ამ შენიშვნამ მოსწყვიტა მათ (უფრო კი ერთ მათგანს) წელ-გული. ისინი დარწმუნებული არიან ეხლაც, რომ ამ პატარა შენიშვნამ იქონია მაზრის უფროსზედ დიდი გავლენა და ამის გამო აღარ მოგვცა ღვინო-არყით ვაჭრობის უფლება იმ ადგილას, სადაც წინადა ვვაჭრობდითო. ამის გამო, უმორჩილესად ვთხოვ „ივერიის“ რედაქციას დამემონმოს, რომ მე არა ვარ ავტორი ზემოხსენებულის შენიშვნისა და მით დამიხსნას ამ გულ-დამწვარ მიკიტნების ცილისწამება-საყვედურისაგან“. მართლაც, იმავე წერილის ქვევით ვკითხულობთ „ივერიის“ რედაქციის განცხადებას: „ვაცხადებთ, რომ მამა ნ. კახიშვილი არ არის აქ მოხსენებულ შენიშვნის ავტორი“.

1899 წლის 11 დეკემბერს შეიქმნა ნადოკრის წმ. არჩილ მეფის სახ. მონასტრის აღმდგენელი სპეციალური კომიტეტი, რომლის თავმჯდომარედ თია-

ნეთის მაზრის I ოლქის მთავარხუცესი, მღვდელი ვლადიმერ გძელიშვილი, ხოლო საქმის მწარმოებლად მღვდელი ნიკოლოზ კახიშვილი დაინიშნა. 1903 წლის 30 დეკემბერს გორის მაზრაში, ნადარბაზევის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში დაადგინეს. 1904 წლის 11 ოქტომბერს გომენრის წმ. გიორგის სახ. ტაძარში დაინიშნა. 1906 წლის 1 სექტემბრიდან 1907 წლამდე იყო ფშავ-ხევსურეთის მეორე ოლქის მთავარხუცესი. 1911 წლის ზაფხულში რამდენიმე თვით შირაქის ველზე მდგარ სამხედრო ნაწილში საეკლესიო წესების შესრულება დაევალა. 1911 წლის 3 აგვისტოს დაბრუნდა გომენარში. 1911 წლის შემოდგომაზე დროებით მსახურობდა მაღაროსკარის ღვთისმშობლის მიძინების სახ. ტაძარში. 1911 წლის 30 სექტემბერს მამა ნიკოლოზი თავის შვილს არჩილს წერდა:

„შენი წერილები ორი მივიღეთ. ჩვენ კარგადა ვართ. დედა ახმეტაშია, რთველზე. მე აქა ვარ, დუქანს ვაშენებდი და ეხლა კი აღარა მუშაობენ ოსტატები, რადგან მასალა აღარა მაქვს. თადო პარასკევასთან არის თელავში. სხვასთან იდგა და იმას თავისთან დაუყენებია. მანიკო და თამარა სკოლაში დადიან და იმათ გულისთვის დეიდა თელავში წავიდა საცხოვრებლად. შენი ყვაილები ჟესტის ყუთით შინ გვიდგია. კარგად არის, ნუ გეშინიან. დედა რომ ამოვა კახეთიდან, მაშინ გამოგიგზავნით ჩურჩხელებსაც და სხვასაც, რაც კი შეიძლება. შენ კარგად ისწავლე ოლონდ. ეგები იანვარში დაიჭირო ეგზამენი. მოიკითხე ყველანი. იასონაც. მაგათებიც კარგად არიან. ერთმანეთი არ გააჯავროთ. ჭკვიანად იყავით“.

1912 წლის 20 აპრილიდან მღვდელი ნიკოლო-

ზი ბერშუეთის მიქაელ მთავარანგელოზის სახ. ტაძარში მსახურობდა. იმავე წლის 17 ივლისს, თავისი თხოვნის საფუძველზე, გათავისუფლდა ამ სამრევლოდან. 1913 წლის 20 იანვარს ქისტაურის წმ. ნინოს სახ. ტაძარში დაინიშნა, სადაც დაასრულა თავისი ამქვეყნიური სამსახური.

მღვდელი ნიკოლოზი 1920 წლის 20 დეკემბერს ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ ფილტვების ანთებით გარდაიცვალა. დარჩა მეუღლე ვერა სვიმონის ასული (დაბ. 1875წ.) და შვილები: თინათინი (დაბ. 1896წ., გათხოვილი მატაანში ევგენი გიორგის ძე დალაქიშვილზე (1896-1937წ.), ის იყო ქაქუცა ჩოლოყაშვილის მოძღვრის, 1924 წელს აგვისტოს აჯანყების დროს დახვრეტილი დეკიოსების უმცროსი ძმა. თავადაც დახვრიტეს 1937 წელს), თადეოზი (1897-1923წ., 1914 წელს წარჩინებით დაამთავრა თელავის სასულიერო სასწავლებელი, სწავლა განაგრძო საქართველოს სახელმწიფო უნივერსიტეტში იურიდიულ განყოფილებაზე. 1923 წლის 10 ოქტომბერს მოკლეს დაუდგენელმა პირებმა, როდესაც იგი ახმეტისგან თიანეთში მიდიოდა), არჩილი (დაბ. 1899წ.), ნინო (დაბ. 1904წ.), მარგალიტა/მარგო (დაბ. 1907წ.).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე №22214; Журнал „Духовный вестник Грузинского Экзархата“ 1892წ. №12; 1898წ. №20; 1904წ. №5-

6; №21; Журнал „Вестник Грузинского Экзархата“ 1911წ. №20; 1912წ. №9; №19; 1913წ. №3; გაზ. „ივერია“ 1892წ. №258, გვ. 4; 1894წ. №46, გვ. 4; 1899წ. №258, გვ. 2; 1900წ. №50, გვ. 4; გაზ. „ცნობის ფურცელი“ 1901წ. №1601, გვ. 4; გაზ. „საქართველო“ 1921წ. №11, გვ. 1; გაზ. „ტრიბუნა“ 1923წ. №618, გვ. 1; თიანეთის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი, საეკლესიო საბუთთა განყოფილება.

მღვდელი ნიკოლოზი მეუღლესთან და შვილებთან ერთად

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტართა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახავს ვინაა თქვენი ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04; 599 88 66 90; 2 32 48 66; 2 98 95 41

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო საბანკო ანგარიში: სს „ლიბერთი ბანკი“ ბანკის კოდი: LBRTGE22. ანგარიში: № GE57LB0115123530407000. საბანკო კოდი — 45 01 56.

რედაქტორის მოადგილის ელ.ფოსტა: bokuchavananal@gmail.com.

მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ. 2 98-95-41

რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა ტ. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, დიკონი გიორგი მაჩუკრიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, ბუღალტერი: ელასი ჯიბლაძე; გაერცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჟულელი

